

Tilinpäätös 2018

NURMIJÄRVI

Sisältö

1 TOIMINTAKERTOMUS	7
Kunnanjohtajan katsaus	7
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	8
1.1.1 Nurmijärven kunnan hallinto	8
1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	12
1.1.3 Nurmijärven kunnan toimintaympäristö ja talouden kehitys	15
1.1.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	23
1.1.5 Nurmijärven kunnan henkilöstö	25
1.1.6 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	26
1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	29
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	30
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	30
1.3.2 Toiminnan rahoitus	32
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset	33
1.5 Kokonaistulot ja –menot	35
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous	36
1.6.1 Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt	36
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus	37
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	37
1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	38
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	39
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	40
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely	44
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	47
2.1 Tavoitteiden toteutuminen	47
2.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	64
2.2.1 Käyttötalouden toteutuminen	69
2.2.1.1 Ylin päätöksenteko	69
2.2.1.2 Elinkeino- ja kuntakehityskeskus	80
2.2.1.3 Keskushallinto	86
2.2.1.4 Hyvinvointitoimiala	93
2.2.1.5 Sivistystoimen toimiala	114
2.2.1.6 Ympäristötoimiala	132
2.2.2 Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu	156
2.2.3 Investointien toteutuminen	158
2.2.4 Rahoitusosan toteutuminen (ilman liikelaitoksia)	160
2.2.5 Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	161
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	165

3.1	Nurmijärven kunnan tuloslaskelma	165
3.2	Nurmijärven kunnan rahoituslaskelma.....	166
3.3	Nurmijärven kunnan tase.....	167
3.4	Nurmijärven kunnan konsernituloslaskelma	169
3.5	Nurmijärven kunnan konsernirahoituslaskelma	170
3.6	Nurmijärven kunnan konsernitase.....	171
4	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	175
4.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	175
4.1.1	Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	175
4.1.2	Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	176
4.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	177
4.3	Tasetta koskevat liitetiedot	180
4.3.1	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	180
4.3.2	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	185
4.4	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	187
4.5	Henkilöstöä ja tilintarkastajien palkkioita koskevat liitetiedot.....	189
5	ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	191
5.1	Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen tilinpäätös	193
5.1.1	Toimintakertomus	193
5.1.2	Johtokunnan hyväksymän talousarvion toteutumisvertailu.....	214
5.1.3	Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut	216
5.1.4	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	221
5.1.5	Tilinpäätöksen allekirjoitukset	226
5.2	Nurmijärven työterveys liikelaitoksen tilinpäätös.....	227
5.2.1	Toimintakertomus	227
5.2.2	Talousarvion toteutumisvertailu	227
5.2.3	Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut	228
5.2.4	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	231
5.2.5	Tilinpäätöksen allekirjoitukset	233
5.3	Aleksia liikelaitoksen tilinpäätös.....	234
5.3.1	Toimintakertomus	234
5.3.2	Talousarvion toteutumisvertailu	237
5.3.3	Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut	239
5.3.4	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	242
5.3.5	Tilinpäätöksen allekirjoitukset	244
5.4	Liikelaitosten vaikutus kunnan talouteen.....	245
6	TYTÄRYHTEISÖJEN TOIMINTAKERTOMUS- JA TILINPÄÄTÖSTIEDOT.....	249

6.1	Kiinteistö Oy Aitohelmi	249
6.2	Kiinteistö Oy Aleksis Kiventie 14	250
6.3	Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskus	251
6.4	Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotalo	252
6.5	Nurmijärven Sähkö Oy	253
6.6	Nurmijärven Vuokra-asunnot Oy.....	256
6.7	Rajamäen Uimahalli Oy	257
7	LUETTELOT JA SELVITYKSET	261
7.1	Käytetyt kirjanpitokirjat ja selvitys kirjanpidon säilytyksestä	261
7.2	Luettelo tositelajeista	262
7.3	Tunnuslukujen laskentakaavat	264
7.4	Kirjanpidontilit.....	266
7.5	Yhteenvedo avustuksista	275
8	ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	281

Toimintakertomus

TOIMINTAKERTOMUS

Kunnanjohtajan katsaus

Vuosi 2018 oli Nurmijärvelle taloudellinen pakkasvuosi, tosin paljon kylmempi kuin osasimme odottaa. Vuosivaihtelut budjetin ja tilinpäätöksen välillä ovat viimevuosina olleet kohtuuttoman suuria, etenkin kun muutos on ollut negatiiviseen suuntaan. Vuonna 2018 poikkeama alkuperäisestä talousarviosta oli 9,4 miljoonaa euroa, mikä tarkoitti kaikkiansa 12,1 miljoonan euron tappiota. Vuonna 2017 poikkeama oli 10 miljoonaa, mutta suunta oli positiivinen, mikä silloin tarkoitti 5,4 miljoonan euron ylijäämää.

Vuoden 2018 tuloksen takana on pääosin ollut epärealistiseksi osoittautunut verotulo-olettama. Ennustevirheiden taustalla on vaikuttanut mm. verottajan virhearvio kiky-sopimuksen vaikutuksista kuntien vuoden 2018 verotulokertymiin. Muita syitä alijäämään ovat mm. erikoissairaanhoidon kustannusten kasvu, maakauppojen siirtyminen seuraavalle vuodelle ja poistojen kasvu.

Tilinpäätösluvut kertovat huolestuttavalla tavalla myös kustannustemme kasvukehityksestä sekä velkaantumisestamme. Investointien määrä on erittäin korkealla tasolla ja tulevien vuosien investointiohjelman perusteella lisävelanotolta ei voida välttyä. Herätyskellot soivat ja on korkea aika tunnustaa tosiasiat. Valtuuston kanssa yhteistyössä on jo käynnistetty tulevaisuuspohdinta, jonka tavoitteena on rakentaa Nurmijärvelle kestävä kasvun ohjelma, joka on saanut tuttavallisemmin nimen NUUKA. Ohjelman tarkoituksena ei ole hakea säästämisen pikavoittoja henkilöstömme tai kiinteistöomaisuutemme kustannuksella, vaan sen tavoitteena on kunnan talouden tasapainosta huolehtiminen ja kestävä kasvun mahdollistaminen hallitusti pitkällä aikavälillä.

Toimintaympäristömme muutokset lisäävät osaltaan tarvetta varautumiseen. Talouden suhdanteiden muutos, niiden vaikutus verotulokehitykseen, korkoympäristön kiristyminen, valtakunnallisten julkisen talouden tasapainottoimenpiteiden vaikutukset kuntatalouteen ja valtionosuuksiin, inflaatiokehityksen mukana toteutuvat palkantarkistukset, väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeiden kasvu, väestönkasvun edellyttämät investoinnit ja olemassa olevan palveluverkon korjaustarpeet ovat asioita, joilla on vaikutuksia talouteemme.

Tulevaisuuteen on siis suhtauduttava realistisesti ja haasteisiin valmistautuen - siitakin huolimatta, että Nurmijärven kasvun ja kehityksen trendi on monilta osin ollut viime vuodet erittäinkin suotuisa ja sen voidaan odottaa jatkuvan vahvana edelleen. Verotulomme kasvavat, kunnan väkimäärä kasvaa ja myös työpaikkaomavaraisuutemme on kasvussa. Nurmijärven tavoite on, että olemme positiivinen ilmiö jatkossakin. Se tarkoittaa vastuullista ja kestäväälle pohjalle rakennettua taloutta. Se tarkoittaa rohkeutta tarttua toimeen, kykyä nähdä arjen hälyn yli, toimia yhteistyössä ja uskoa tulevaisuuteen.

Outi Mäkelä
Kunnanjohtaja

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Nurmijärven kunnan hallinto

Valtuusto

Valtuusto käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa ja ohjaa päätöksillään koko kunnan kehittämistä. Tärkeimpinä tehtävinä ovat kunnan hallinnon järjestäminen, kunnan taloudellinen vallankäyttö, kunnallisten sääntöjen antaminen, kunnan kannan ottaminen tärkeissä kuntaa koskevissa asioissa sekä kunnan toimielinten ja johtotason virkojen täyttäminen.

Valtuusto kokoontui kertomusvuonna yksitoista (11) kertaa ja pöytäkirjoihin kertyi 119 päätöstä. Valtuusto sai mm. kokousviikolla järjestettävillä kyselytunneilla tietoa kokouksiin tulevista ja esillä olevista ajankohtaisista asioista.

Valtuusto on valittu toimikaudeksi 1.6.2017 – 31.5.2021.

<u>Puolue</u>	<u>Nimi</u>	<u>Ammatti</u>	
KESK pj	Toivonen Kallepekka	Agrologi	
KOK I vpj	Vainio Jari	Isännöitsijä	
SDP II vpj	Lepolahti Harri	Varanotaari	
SMP	Arteli Tero	ICT-järjestelmäasiantuntija	
KD	Haapalainen Johannes	Pastori	
VIHR	Heinonen Jonna	Sairaanhoitaja YAMK	
KESK	Hyvämäki Juha	Maatalousyrittäjä, agrologi	
KOK	Hägg Arto	Rakennusinsinööri	
SMP	Kakko Kimmo	Palvelupäällikkö	
KESK	Kalliokoski Taneli	KTM	
VIHR	Kinnunen Hanna	Toimittaja	
VAS	Koivalo Tiina	Rekrytoija	
VIHR	Kopsala Maritta	Nuorisotyönohjaaja	
KESK	Laine Kalevi	Maanviljelijä	
PerusS	Laitinen Esa	Maanrakennusurakoitsija	
PerusS	Lappalainen Mira	Terveystenhoitaja	
SDP	Latva Jerry	Tekninen myyjä	
KOK	Lühr Jyrki	Rehtori	
KOK	Lompola Kirsi	DI	
KOK	Malkamäki Jussi	Suunnittelija	
KESK	Mantila Elli	Kotiäiti, merkonomi	
SDP	Markkanen Aulikki	Pankkitoimihenkilö	
KOK	Mattila Riina	Johtava sosiaalityöntekijä	Valittu 5.3.2018
KOK	Miettinen Pasi	Liiketoimintajohtaja	
KESK	Mustonen Kalle	Valokuvaaja, toimittaja	
KOK	Mäkelä Outi	Kansanedustaja	Ero myönnetty 5.3.2018
SDP	Peltonen Juha	Toimittaja	
PesuS	Pirkkala Kimmo	DI, kuljetussuunnittelija	
VIHR	Pispala Leni	Erytisopettaja	
KESK	Raekannas Riikka	Sairaanhoitaja AMK	
KESK	Rantala Sirpa	Luokanopettaja	
SDP	Rousu Sirkka	Yliopettaja	
KOK	Räty Virpi	Lastentarhanopettaja	
KESK	Salonen Tarja	DI, toimialajohtaja	
SDP	Sandberg Jenni	Tradenomi/HR-assistentti	
SDP	Santala Eero	Kemisti	
VIHR	Siven Henna	Assistentti, tradenomi	Valittu 30.5.2018
KESK	Sivula Tapio	Myyntijohtaja	
KOK	Suomi Joonas	KTM	
KOK	Taipale Janne	Rehtori	
KOK	Takalo-Eskola Tarleena	Opettaja	(ent. Horto)
PerusS	Tapiolinna Maiju	Sairaanhoitaja	
KOK	Tarikka Visa	Laskuttaja	
VIHR	Tiilikainen Venla	Opiskelija	Ero myönnetty 30.5.2018
VAS	Toikkanen Hannu	Asentaja	
SDP	Uusitalo Ismo	Yrittäjä	
KESK	Vanhanen Matti	Toimitusjohtaja	
KOK	Vaulamo Petri	Myyntijohtaja	
SDP	Viljakainen Sanna	Järjestö- ja kulttuuripäällikkö	

KOK	Vilkman Kaisa	Tradenomi, asiakaspäällikkö
VIHR	Virolainen Ville	Luokanopettaja
VIHR	Virtanen Sami	Ohjelmapäällikkö
KOK	Vuorisalo Juhani	Rikosylikomisario

KOK 15 (vaaliliitto KOK + RKP), KESK 11, SDP 9, VIHR 7, PerusS 6, VAS 2, KD 1

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen tehtävänä on valvoa ja panna täytäntöön valtuuston päätökset yhdessä muun luottamushenkilö- ja viranhaltijaorganisaation kanssa. Lisäksi kunnanhallituksen tehtäviin kuuluvat mm. johtaa kunnan hallintoa ja valvoa kunnan etua, edustaa kuntaa sekä tehdä sen puolesta sopimukset ja muut oikeustoimet.

Kunnanhallitus kokoontui 31 kertaa ja päätöksiä kertyi 342.

Kunnanhallitus 1.6.2017 – 31.5.2019, kokoonpano 1.6.2019 alkaen

KOK	Räty Virpi	lastentarhanopettaja	vj	Lompolo Kirsi	DI
KESK I vpj	Handolin Kirsti	Kauppateiteiden maisteri	vj	Raekannas Riikka	Sairaanhoitaja AMK
SDP II vpj	Latva Jerry	Tekninen myyjä	vj	Viisanen Kimmo	Taksiautoilija
KOK	Hägg Arto	Rakennusinsinööri	vj	Vuorisalo Juhani	Rikosylikomisario
KOK	Jalava Markku	Viestintäpäällikkö	vj	Martelius Seija	Yrittäjä
SDP	Peltonen Juha	Toimittaja	vj	Sailio Alpo	Tekninen asiantuntija
VIHR	Pispala Leni	Erityisopettaja	vj	Heinonen Jonna	Sairaanhoitaja YAMK
KESK	Salonen Tarja	DI, toimialajohtaja	vj	Huhtala Paula	Toimittaja
KESK	Sivula Tapio	Myyntijohtaja	vj	Hyvämäki Juha	Maatalousyrittäjä, agrologi
PerusS	Tapiolinna Maiju	Sairaanhoitaja	vj	Viitala Elina	Diplomi-insinööri
KOK	Vaulamo Petri	myyntijohtaja	vj	Tarikka Visa	Laskuttaja

Outi Mäkelä (KOK) toimi hallituksen puheenjohtajana 5.3.2018 saakka.

Konsernijaosto

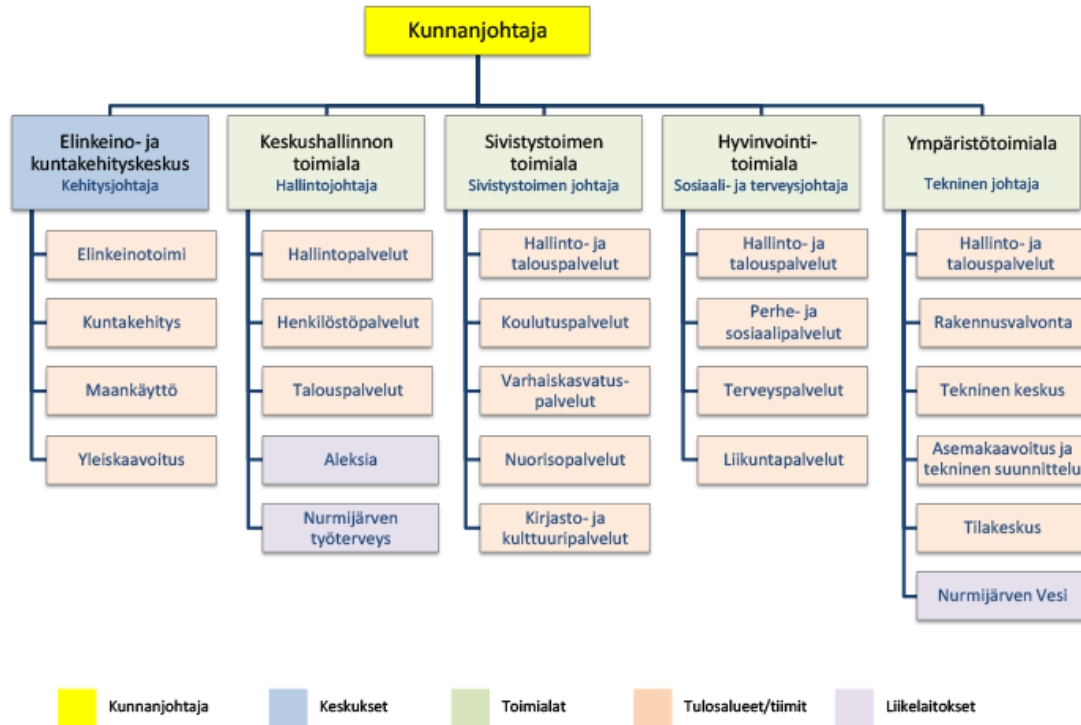
Konsernijaosto kokoontui 9 kertaa ja päätöksiä kertyi 35.

Konsernijaosto 1.6.2017 – 31.5.2019, kokoonpano 1.1.2019 alkaen

pj	Räty Virpi	Lastentarhanopettaja	vj	Lompolo Kirsi	DI
vpj	Sivula Tapio	Myyntijohtaja	vj	Hyvämäki Juha	Maatalousyrittäjä
j	Peltonen Juha	Toimittaja	vj	Sailio Alpo	Tekninen asiantuntija
j	Tapiolinna Maiju	Sairaanhoitaja	vj	Viitala Elina	Diplomi-insinööri
j	Pispala Leni	Erityisopettaja	vj	Heinonen Jonna	Sairaanhoitaja YAMK

Nurmijärven kunnan toimintaorganisaatio

1.6.2017 alkaen

Tilivelvolliset

<u>Organisaatio</u>	<u>Viranhaltija</u>	<u>Tilivelvollisuuden peruste</u>
<u>Ylin päätöksenteko</u>	kunnanjohtaja	kunnanjohtaja, kunnanhallituksen esittelijä
<u>Elinkeino- ja kuntakehityskeskus</u>	kehitysjohtaja	keskuksen johtaja, kuntakehitystoimikunnan esittelijä, 1.6. alkaen elinvoimalautakunta
<u>Keskushallinnon toimiala</u>		
Hallintopalvelut	hallintojohtaja	toimialan johtaja
Henkilöstöpalvelut	hallintopäällikkö henkilöstöpäällikkö	tulosaluepäällikkö tulosaluepäällikkö, kh:n henkilöstöjaoston esittelijä *
Talospalvelut	palvelusuhdepäällikkö talusjohtaja	kh:n henkilöstöjaoston esittelijä * tulosaluepäällikkö * kh:n henkilöstöjaosto lakkautettu 1.6. alkaen
<u>Hyvinvointitoimiala</u> (31.5. asti Sosiaali- ja terveystoimiala)	sosiaali- ja terveysjohtaja	toimialan johtaja, sosiaali- ja terveislautakunnan esittelijä, 1.6. alkaen hyvinvointilautakunta, liikuntalautakunnan esittelijä talousasioissa *
Hallinto- ja talospalvelut	hallintopäällikkö	tulosaluepäällikkö
Perhe- ja sosiaalipalvelut	perhe- ja sosiaalipalveluiden päällikkö	tulosaluepäällikkö
Terveyspalvelut	johtava ylilääkäri	tulosaluepäällikkö
Liikuntapalvelut	liikuntapäällikkö	tulosaluepäällikkö, liikuntalautakunnan esittelijä * * liikuntalautakunta lakkautettu 1.6. alkaen
<u>Sivistystoimen toimiala</u>		
	sivistystoimenjohtaja	toimialan johtaja, sivistyslautakunnan esittelijä, nuorisolautakunnan esittelijä talousarvioon liittyvät asiat *
Hallinto- ja talospalvelut	hallintopäällikkö	tulosaluepäällikkö
Koulutuspalvelut	opetuspäällikkö	tulosaluepäällikkö
Varhaiskasvatuspalvelut	varhaiskasvatuspäällikkö	tulosaluepäällikkö
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	kirjastonjohtaja	tulosaluepäällikkö
Nuorisopalvelut	nuorisopäällikkö	tulosaluepäällikkö, nuorisolautakunnan esittelijä * *nuorisolautakunta lakkautettu 1.6. alkaen
<u>Ympäristötoimiala</u>		
	tekninen johtaja	toimialan johtaja, teknisen lautakunnan ja asemakaava- ja rakennuslautakunnan esittelijä
Rakennusvalvonta	rakennustarkastaja	tulosaluepäällikkö, esittelijä
Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu	suunnittelupäällikkö	rakennusvalvonta viranomaisasioissa
Tekninen keskus	kunnallistekniikan päällikkö	tulosaluepäällikkö
Tilakeskus	rakennuspäällikkö	tulosaluepäällikkö
Hallinto- ja talospalvelut	hallintopäällikkö	tulosaluepäällikkö
<u>Nurmijärven Vesi</u>	vesilaitoksen johtaja	liikelaitoksen johtaja, liikelaitoksen johtokunnan esittelijä
<u>Nurmijärven työterveys</u>	työterveyshuollon johtaja	liikelaitoksen johtaja, johtokunnan esittelijä
<u>Aleksia</u>	palvelujohtaja	liikelaitoksen johtaja, liikelaitoksen johtokunnan esittelijä

1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Yleinen taloudellinen kehitys

Vuodesta 2016 käynnistynyt Suomen kansantalouden elpyminen on nykyisten talousennusteiden perusteella jäämässä lyhyeksi ja Suomi on siirtymässä korkeasuhdanteesta kohti hitaamman talouskasvun vaihetta.

Taloudellista kehitystä ja kasvua kuvaavan bruttokansantuotteen (BKT) kasvu oli vuonna 2016 noin 1,9 prosenttia ja vuonna 2017 BKT:n kasvu asettui jo peräti 3,0 prosenttiin. Vuoden 2018 osalta kasvun on ennustettu hiipuvan edellisvuodesta asettuen noin 2,5 prosenttiin. Vuodesta 2019 lähtien talouskasvun ennakoidaan jatkuvan edellisvuosiin nähden hitaampana, BKT:n kasvun asettuessa 2,0 prosentin tuntumaan. Vuonna 2020 BKT:n kasvun ennustetaan laskevan jo selvästi alle 2,0 prosenttiin, kasvun jäädessä jopa 1,3 prosentin tasolle.

Talouskasvun suotuisaa kehitystä on viimeisen kolmen vuoden aikana pitänyt yllä erityisesti Suomessa tuotettujen tavaroiden ja palvelujen ulkomaan vienti, yritysinvestoinnit sekä kotimainen kysyntä. Kotitalouksen ostovoima on pysynyt vahvana, sillä käytettävissä olevat tulot ovat lisääntyneet muun muassa alhaisesta korkotasosta ja palkantarkistuksista johtuen. Tämä on vaikuttanut kotitalouksien kulutukseen sitä kasvattaen.

Työllisyysaste on kohentunut yli odotusten ja yksin vuonna 2018 suomalaisille työmarkkinoille on arvioitu syntyneen noin 60 000 uutta työpaikkaa. Korkean, jopa yli 72 prosentin työllisyysasteen kääntöpuolena on ollut työvoiman saatavuuden heikentyminen, joka osaltaan rajoittaa talouskasvun kehitystä. Työvoiman saatavuudesta kärsii varsinkin rakennusala, jossa yli puolet yrityksistä raportoivat ammattitaitoisen työvoiman saatavuusongelmista vuoden 2018 lopulla. Uusista työpaikoista huolimatta Suomessa on edelleen runsaasti työttömiä, johon vaikuttavat erinäiset työmarkkinoiden järjestelmähaasteet, kuten pitkäaikaistyöttömyys sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmat.

Asuinrankentamisen suhdannehuippu näyttää kääntyneen jo vuonna 2018, sillä myönnettyjen lupakuutioiden määrä on jatkanut voimakasta laskua vuoteen 2017 nähden. Rakentamisen alavireistyminen alkaa tämän perusteella vaikeutua erityisesti 2019 vuodesta eteenpäin.

Vuoden 2018 inflaatio oli Suomen pankin arvion mukaan 1,2 prosenttia. Vuonna 2018 inflaatiota ovat kiihdyttäneet erityisesti tilapäiset ruuan ja energian hintojen nousut. Ennustejaksolla palk-

kojen nousu tukee inflaation kiihtymistä. Suomessa inflaatiokehitys on hitaampaa kuin euroalueella keskimäärin, mutta hintataso on myös selvästi euroalueen keskimääräistä hintatasoa korkeampi. Kasvun hidastumisesta huolimatta hinnat ovatkin nousussa, vaikka tämä ei vielä pohjainflaatiossa näykään. Euroopan keskuspankki joutuukin tasapainoilemaan hidastuvan kasvun, nousevan inflaation, euromaiden erilaisen taloustilanteen ja määrällisen elvytyksen lopettamisen kanssa. Inflaation odotetaan asettuvan 1,3 prosenttiin vuonna 2019 ja kiihtyvän 1,7 prosenttiin vuonna 2021.

Suomen vientivetoista kansantalouden kehitystä rajoittavat tulevaisuudessa kansainvälisen talouden kasvuun ja tasapainoon liittyvät epävarmuustekijät. Yhdysvaltojen ja Kiinan vahvan talouskasvun on ennustettu heikentyvän tulevaisuudessa, jota meneillään oleva kauppasota vahvistaa edelleen. Euroopassa Italian epätasapainoinen talouspolitiikka ja velkaantuva valtiotalous sekä Iso-Britannian EU-eron jatkoon epämääräisyys lisäävät epävarmuustekijöitä Euroopan talousalueella. Jos epävarmuus lykkaa investointeja niissä maissa, joihin Suomi vie tavaroita ja palveluita, Suomen vientimarkkinoiden kasvu hidastuu. Viennin kasvu jatkuu kohtalaisena ennusteen perusurassa, mutta näköpiirissä olevien riskien toteutuminen voisi leikata viennin kasvua merkittävästikin. Se on Suomen talouskasvun kannalta suurin riski lähivuosina.

Myös keskuspankkien tulevaisuudessa mahdollisesti harjoittama kireämpi korkopolitiikka nostaisi toteutuessaan yritysten investointikynnystä sekä heikentäisi kotitalouksen ostovoimaa. Tällä olisi oleellisia vaikutuksia muun muassa kotimaisen palvelu- ja tavaramarkkinoiden kysyntään ja lopulta myös yritysten liikevaihtoihin.

Lähteet:

Suomen Pankki: Euro&Talous 5/2018, Tammi-kuun 2019 talouskatsaus

VM: 33a/2018, Taloudellinen katsaus talvi 2018

PPT: Kansantalous 2018 syksy

Keskeiset ennusteluvut, VM:n kansantalousosasto 17.12.2018

	2015	2016	2017	2018**	2019**	2020**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	210	216	224	233	241	249
Työllisyysaste, %	68,1	68,7	69,6	71,6	72,4	73,0
Työttömyysaste, %	9,4	8,8	8,6	7,5	6,9	6,7
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	-0,2	0,4	0,7	1,2	1,4	1,6
Ansiotasoindeksin muutos, %	1,4	0,9	0,2	1,8	2,7	3,0
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	0	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	0,2
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	0,7	0,4	0,5	0,7	1,0	1,5
Julkisyhteisöjen bruttovelka suhteessa BKT:een, %	63,6	63,0	61,3	59,2	58,4	57,6
Valtionvelka suhteessa BKT:een, %	47,7	47,4	47,2	45,0	44,5	43,8

Keskeiset ennusteluvut, VM:n kansantalousosasto 19.12.2017

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	205	210	216	225	234	243
Työllisyysaste, %	68,3	68,1	68,7	69,6	70,3	70,7
Työttömyysaste, %	8,7	9,4	8,8	8,6	8,1	7,7
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	1	-0,2	0,4	0,7	1,4	1,5
Ansiotasoindeksin muutos, %	1,4	1,4	1,1	0,2	2	2
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	0,2	0	-0,3	-0,3	-0,2	0
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	1,5	0,7	0,4	0,6	0,9	1,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka suhteessa BKT:een, %	60,2	63,6	63,1	62,5	61,9	61,1
Valtionvelka suhteessa BKT:een, %	46,3	47,7	47,5	47,7	47,5	46,9

Kuntatalouden kehitys

Kuntien vuoden 2018 ennakkotilinpäätöstietojen mukaan kuntatalous osoittaa heikentyneen huomattavasti vuodesta 2017. Samalla myös pääkaupunkiseudun kasvukeskusten ja muiden Suomen kuntien välinen talouden polarisaation voimistuminen osoittaa jatkuvan edelleen. Noin 70 prosenttia kunnista teki alijäämäisen tilinpäätöksen vuonna 2018, kun samaan aikaan Helsingin, Espoon ja Vantaan yhteenlaskettu tulos asettui yli 450 milj. euroon. Kuntakentän taloudellinen eriytyneisyys huomioiden, kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu maltillisesti positiivinen tulos antaa harhaanjohtavan kuvan kuntatalouden kehittymisestä.

Palvelutuotannon nettomenot toimintakatteella mitattuna kasvoivat vuonna 2018 edellisvuodesta ennakkoarvion mukaan noin 3,8 prosenttia, kun samaan aikaan tulorahoitus heikkeni verotulojen ja valtionosuuksien osalta noin 0,5 prosenttia. Toimintakatteen kasvun ja tulorahoituksen heikentymisen perusteella vuosikate

laski merkittävästi edellisvuodesta, noin 1,26 mrd. euroa eli 31,7 prosenttia.

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu lainakanta kasvoi vuonna 2018 noin miljardi euroa, eli noin 5,4 prosenttia edellisvuoteen nähden.

Kuntatalouden heikkoon tulokseen on vaikuttanut muun muassa kilpailukykysojimuksen toimenpiteiden negatiiviset kuntatalousvaikutukset, toukokuusta 2018 lähtien toteutetut valtakunnalliset palkantarkistukset sekä muu yleinen palvelutuotannon kustannustasoon vaikuttava yksikkökustannusten nousu.

Kuntien verotulokertymä notkahti vuonna 2018 merkittävästi edellisvuodesta, noin 0,1 mrd. euroa. Verotulojen absoluuttinen putoaminen tuli kunnille yllätyksenä, sillä vuonna 2017 laadittujen valtakunnallisten verotuloennusteiden perusteella verotulojen indikoitiin nousevan korkeasuhdanteen vaikutuksesta kunnissa lähes kaksi prosenttia vuonna 2018.

Verotulokertymän notkahduksen taustalla on vaikuttanut erityisesti verojen perintään ja tili-

	Mrd. euroa				Muutos %		
	2017	2018	2019	2020	2018	2019	2020
		TPA	TA	TS			
Toimintatuotot	9,18	9,39	9,54	9,69	2,3	1,5	1,6
Toimintakulut	-36,68	-37,94	-39,21	-39,56	3,4	3,4	0,9
Toimintakate	-27,50	-28,55	-29,40	-29,59	3,8	3,0	0,7
Verorahoitus yhteensä	31,09	30,93	31,92	32,64	-0,5	3,2	2,3
-Verotulot	22,55	22,44	23,57	24,26	-0,5	5,1	2,9
- Valtionosuudet	8,54	8,49	8,34	8,38	-0,6	-1,8	0,4
Vuosikate	3,96	2,70	2,76	3,12	-31,7	2,2	12,8
Poistot ja arvonalentumiset	-2,82	-2,74	-2,86	-2,96	-2,6	4,4	3,4
<i>Vuosikate % poistoista</i>	141	99	96	105			
<i>Neg. vuosikatteen kuntia (kpl)</i>	4	38	16	14			
Tilikauden tulos	1,28	0,02	-0,03	0,20			
<i>Neg. tuloksen kuntia (kpl)</i>	55	196	185	142			
Investointimenot, brutto	-4,63	-4,77			3,1		
Toiminnan ja investointien rahavirta	0,13	-1,47					
Lainakanta 31.12.	18,42	19,41			5,4		

tykseen liittyvät järjestelmätekiijät. Käytännössä verovuonna 2017 veroja perittiin liikaa ansiotuloverotuksessa ja tämä oikaistiin verotulojen tilityksissä vuonna 2018. Toisaalta myös vuoden 2017 voimakas kertaluontoinen pääomatuloverojen kasvu vaikutti siihen, että vuoden 2018 yhteisöverotuotot laskivat edellisvuodesta. Kuntatalouden tasapainon kannalta oleellista on huomioida, että verotulojen järjestelmähäiriöstä huolimatta reaalityö on kehittynyt suotuisasti vuonna 2018, kun tarkastellaan työllisyysasteen ja ansiotulojen valtakunnallista kehittymistä sekä yritysten liikevaihtojen kasvua. Tämän perusteella verotulojen kehitys kunnissa tulee jatkumaan lähitulevaisuudessa suotuisana, vaikka Suomi onkin siirtymässä hiljalleen korkeasuhteesta laskusuhteeseen.

Myös kuntien valtionosuudet alenivat 40 miljoonaa euroa vuodesta 2017. Merkittävimmät muutokset vuoden 2018 valtionosuudessa johtuivat kilpailukykysojuksesta (uutta vähennystä -118 milj. euroa, -22 €/asukas vuodelle 2018) ja veromenetysten kompensatiosta, joka lisäsi valtionosuutta 131 milj. euroa vuonna 2018.

Väestön ikääntymisen myötä lisääntyvät palvelutarpeet sekä korkoympäristön kiristyminen ja korjausrakentamisen kasvu tulevat kiristämään kuntataloutta tulevaisuudessa merkittävästi. Kuntien velkaantumisen onkin ennustettu jatkuvan edelleen, vaikkakin velkaantuminen hidastuikin hetkellisesti vuosien 2016-2017 taitteessa.

Tietoja kuntien ja kuntayhtymien taloudesta 2017-2020

Lähde: Tilastokeskus, vuosi 2018 tilinpäätösarvioiden mukaan, vuodet 2019 ja 2020 talousarvioiden ja –suunnitelmien mukaan. Ahvenanmaan kunnat TP2017 mukaisina.

Velkaantumisen kannalta oleelliseksi muodostuu kuntien kyky sopeuttaa palveluverkkonsa vastaamaan palvelutarpeiden muutosta, johon erityisesti väestön ikääntyminen sekä kaupungistuminen on johtanut. Toisaalta valtakunnallisen aluepolitiikan toteuttamisessa sekä kuntien ja valtion välisessä tehtäväjaossa tulee huomioida entistä tarkemmin mahdollisten muutosten vaikutukset kuntataloudelle. Nykyisellään kuntatalous ei kestä enää palvelu- ja viranomais-tehtävien lisäämistä, mikäli rahoitusta ei tarkisteta mukana.

Uudenmaan ja Helsingin seudun kehitys

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Uudellamaalla oli vuoden 2018 lopussa 1 673 519 asukasta. Väkiluku kasvoi vuodesta 2017 17 895 henkilöllä.

Uudenmaan väestönkasvu keskittyy PK- ja KUUMA-seudulle samalla kun väestö vähenee Uudenmaan muilla alueilla. Viime vuosina pelkkä pääkaupunkiseudun läheisyys ei ole enää kuitenkaan riittänyt merkittävän muuttovoiton ja edelleen väestönkasvun tekijäksi edes KUUMA-seudulla. Viimeisen parin vuoden aikana KUUMA-seudun väestönkasvu ja muutto-liike on keskittynyt vain joihinkin KUUMA-kuntiin erityisesti Järvenpään. Vuonna 2018 myös Nurmijärvi kuului KUUMA-kuntien harvoihin väestökasvun voittajiin 1,2 % väestönkasvulla.

Vuoden 2018 suotuisa taloustilanne näkyi myös Uudellamaalla positiivisena työllisyyskehityksenä. Varsinkin uusien avoimien työpaikkojen osalta kehitys oli erittäin positiivinen. Rakentamisen noususuhdanne näkyi myös uusien työpaikkojen syntymisessä erityisesti rakennus-alalle PK-seudulla mutta myös KUUMA-seudulla. Paikka paikoin alitettiin niin sanottu työttömyy-

den rakenteellinen taso. Esimerkiksi rakennus-alalla koettiin työvoimapulaa ja työpaikkojen täyttäminen oli haastavaa. Uudellamaalla työttömien erityisryhmistä varsinkin pitkäaikais-työttömyyden lasku oli voimakasta vuoden 2018 aikana. Sen sijaan nuorisotyöttömyyden eli alle 25-vuotiaiden työttömyyden lasku alkoi Uudellamaalla hidastua jo kesäkuussa 2018 ja mm. Nurmijärvellä nuorisotyöttömyys hieman lisääntyi vuodesta 2017.

Vuonna 2018 asuntorakentaminen ja erityisesti kerrostaloasuntojen rakentaminen jatkui PK- ja KUUMA-seudulla ennätysviikkaana. Valtakunnan tasolla rakentamisen ja asuntokysynnän buumi on keskittynyt Helsinkiin ja sen lähiseutuihin sekä pienemmässä määrin muihin kasvukeskuksiin. Suuri kysyntä aiheutti kuitenkin pulan materiaaleista ja tekijöistä. Tämä nosti vuonna 2018 rakennustyön kustannuksia, joka puolestaan konkretisoitui erityisesti PK-seudulla asuntojen hinnan kallistumisena ennätyskallisesta asuntotuotannosta huolimatta. Vuotta 2018 leimaa erityisesti pienten asuntojen rakentamisbuumi myös Nurmijärvellä.

Lähteet:

Tilastokeskus, Työ- ja elinkeinoministeriö

1.1.3 Nurmijärven kunnan toimintaympäristö ja talouden kehitys

Olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Yleinen kehitys Nurmijärvellä

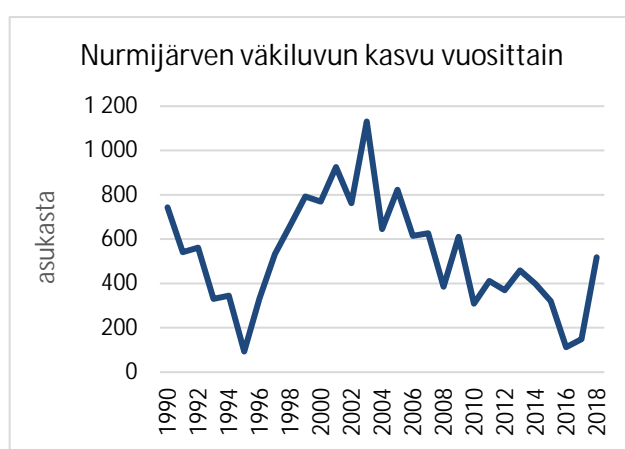
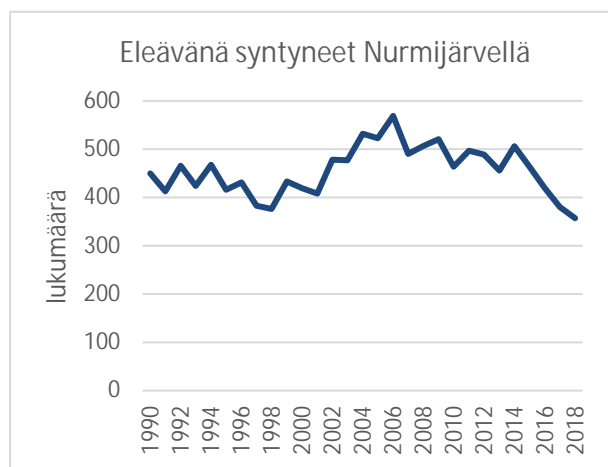
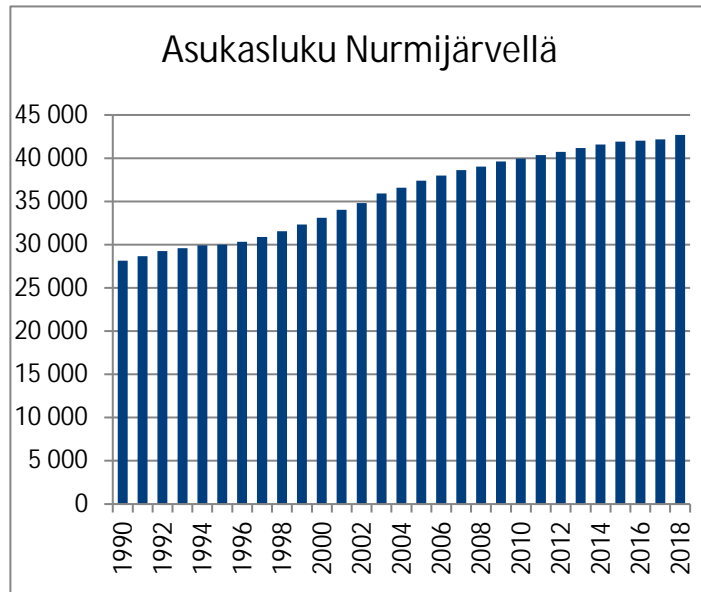
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Väestö	41 178	41 577	41 897	42 010	42 159	42 677
Väestön kasvu (%)	1,1	1,0	0,8	0,3	0,4	1,2
Kuntien välinen nettomuutto	186	100	86	-226	-21	407
Nettomaahanmuutto	49	53	6	167	41	29
Syntyneitä	456	506	464	419	376	357
Kuolleita	234	253	245	242	253	275

Työttömyysaste (%)	6,3	8,2	8,5	7,5	6,5	6,0
Työttömien lukumäärä	1 287	1 682	1 779	1 576	1 361	1 275
Työttömiä, alle 25-vuotiaita	160	231	226	184	167	181
Pitkäaikaistyöttömiä	252	387	603	545	408	351
Avoimet työpaikat	85	108	136	113	123	153

Väestön kasvu

Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan Nurmijärven väkiluku oli 42 677 henkilöä vuoden 2018 lopussa. Vuonna 2018 väestö kasvoi voimakkaan muuttoliikkeen ansiosta 1,2%, mikä on 2010-luvun suurin vuosittainen väestönlisäys. Lukumäärällisesti väestö kasvoi 518 uuden asukkaan verran.

Syntyvyyden alenemisen valtakunnallinen kehitys näkyy myös Nurmijärvellä. Tästä huolimatta Nurmijärvi kuuluu luonnollisen väestönkasvun voittajiin. Suomen kunnissa luonnollinen väestönkasvu on enää alle kuudenneksessa positiivista. Koska väestön suhteellisen nuoresta ikärakenteesta johtuen kuolleisuus Nurmijärvellä on varsin alhainen, kasvaa kunnan väestö vielä toistaiseksi ilman muuttoliikkeen apuakin. Nurmijärven luonnollinen väestönkasvu (syntyneiden ja kuolleiden välinen erotus) on kuitenkin tippunut liki 400 hengen huippuvuosista reilusti alle sataan vuonna 2018.

Lähde: Tilastokeskus

Työttömyys

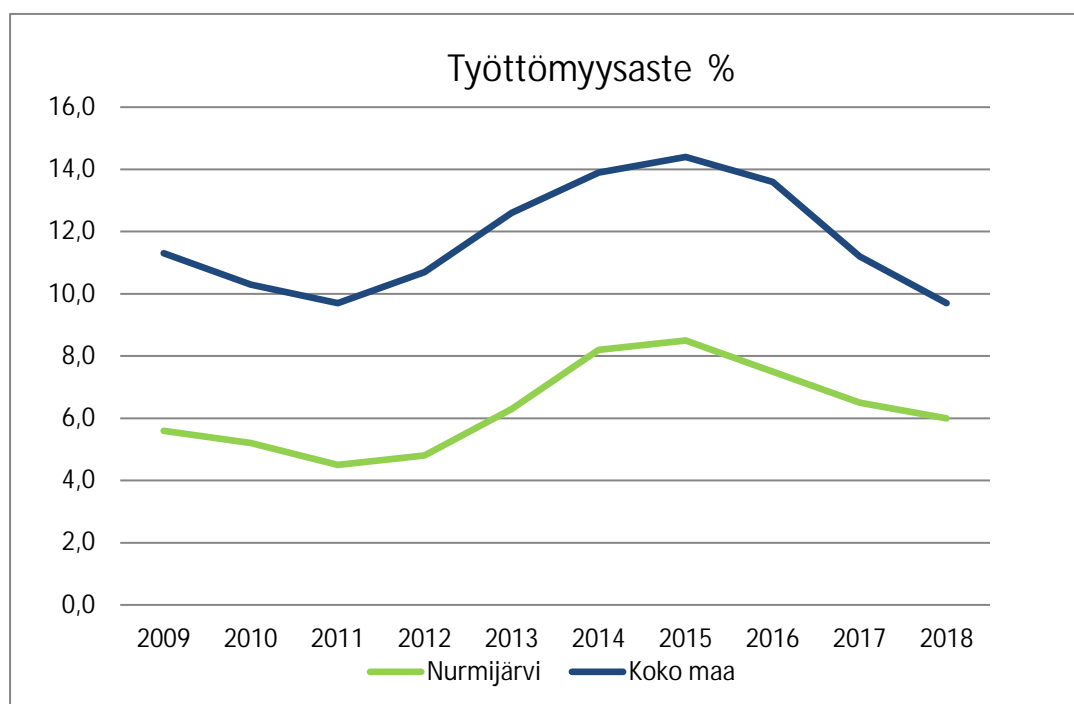
Vuoden 2018 hyvä taloustilanne näkyi myös Nurmijärvellä työttömyyden laskuna. Nurmijärven työttömyysaste oli vuoden 2018 lopussa 6,0 %, joka tarkoittaa 1 275 työtöntä työnhakijaa (2017 työttömyysaste 6,5 % ja työttömiä työnhakijoita 1 361). Nurmijärven työllisyyskehitys noudatteleekin pääpiirteissään koko maan kehitystä, mutta on koko maata merkittävästi paremmalla tasolla. KUUMA-seudulla työttömyysaste on alhaisempi vain Pornaisten kunnassa (4,1%).

Suotuisa talouskehitys näkyi myös nurmijärveläisten pitkäaikaistyöttömien määrän vähene-
misenä (2017: 408 ja 2018: 351).

Suotuisa talouskehitys ei kuitenkaan kääntänyt Nurmijärven nuorisotyöttömyyttä laskuun vaan alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä hieman lisääntyi (2018: 181 ja 2017: 167). Vuonna 2018 nuorisotyöttömien määrä kasvoi KUUMA-seudulla Nurmijärven lisäksi Hyvinkäällä, Pornaisissa ja Kirkkonummella.

Sen sijaan Nurmijärven yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä väheni suotuisan talouskehityksen vauhdittamana (2017: 552 ja 2018: 497).

Lisäksi Nurmijärvellä sijaitsevien avoimien työpaikkojen määrä kasvoi vuoden takaisesta (2017: 123 ja 2018: 153).

Lähde: Uudenmaan ELY-keskus

2010-luvulla valmistunut Järvenpään jälkeen eniten asuntoja KUUMA-seudulla.

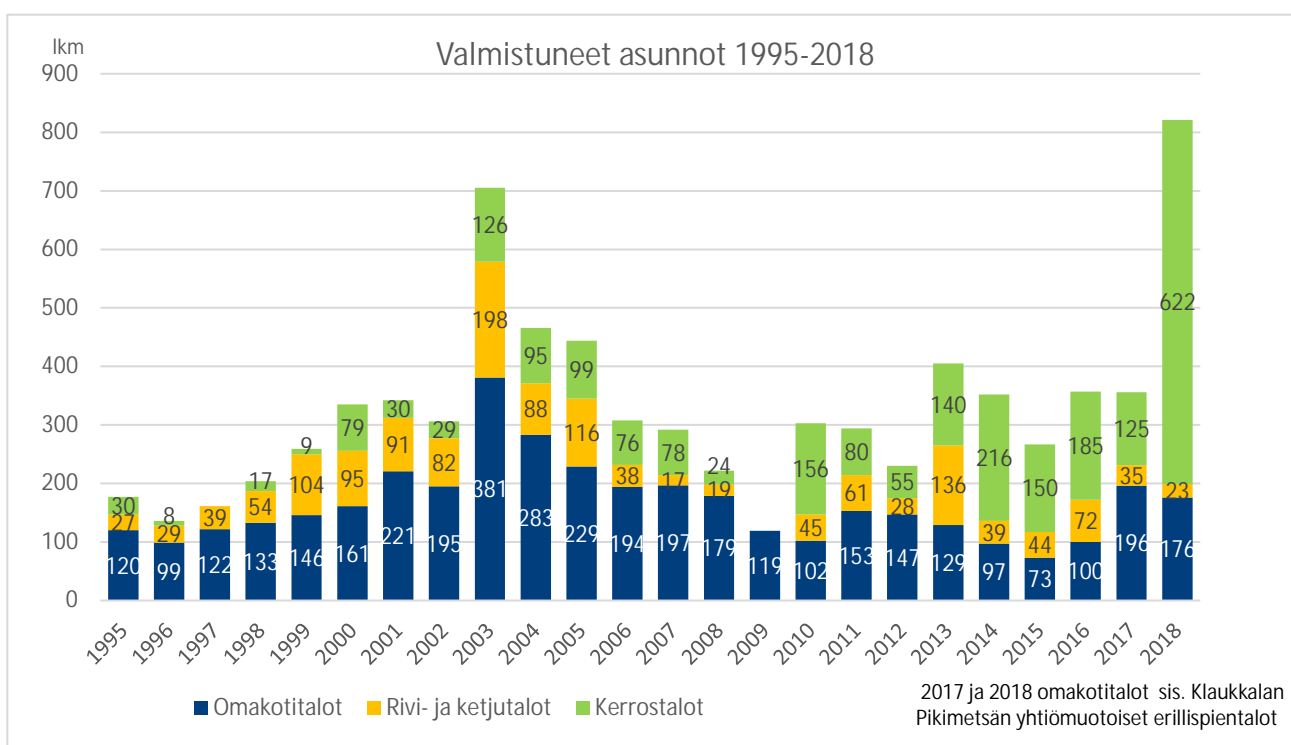
Kaupungistumiskehityksen myötä myös Nurmijärven asuntotuotannon painopiste on muuttunut 2000-luvun omakotitalorakentamisesta 2010-luvun kerrostalovaltaiseen rakentamiseen. Lisäksi asuntorakentamisen valtakunnallinen pienten asuntojen rakentamisbuumi näkyy myös Nurmijärvellä. Lisäksi asuntotuotannon painopisteen muutos on lyhyessä ajassa pienentänyt merkittävästi valmistuneiden uusien asuntojen keskikokoa. Myös Nurmijärvellä ominaisia omakotitaloja rakentuu edelleen, vaikkakin vähemmän kuin vuosikymmen sitten. Vuoden 2017 ja 2018 valmistuneiden omakotitalojen suurta määrää selittää Klaukkalan Pikimetsän valmistuneet erillispientalokohteet, jotka on tilastoitu omakotitaloina.

Valmistuneet asunnot

Nurmijärvellä valmistui vuoden 2018 aikana ennätyselliset 821 uutta asuntoa (2017: 356 uutta asuntoa). Aiempi asuntotuotannon ennätys on vuodelta 2003, jolloin valmistui 700 uutta asuntoa.

Nurmijärven asuntorakentaminen on ollut varsin tasaista läpi 2000- ja 2010-lukujen. Kaiken kaikkiaan Nurmijärvellä on 2000-luvulla ja myös

Asuntotuotannon painopisteen muutos sekä asuntojen keskikoon merkittävä pieneneminen tuovat haasteita kunnan tulevan väestökehityksen arvioimiseen. Se, millaista määrällistä ja laadullista väestönkasvua 2010-luvun lopun asuntorakentaminen tuottaa, jää nähtäväksi.

Lähde: Nurmijärven Rakennusvalvonta

Perustetut ja lopettaneet yritykset

Vuoden 2018 huhtikuun loppuun mennessä aloittaneita uusia yrityksiä oli Nurmijärvellä 66 ja lopettaneita yritystä 34. Yrityksiä Nurmijärvellä oli huhtikuun 2018 lopun tilanteessa 2 684 kappaletta, joka on 49 yritystä enemmän kuin

vuodentakaisessa tilanteessa. Uusia yrityksiä syntyi erityisesti rakentamisen, tukku- ja vähittäiskaupan sekä kuljetuksen ja varastoinnin ympäriille.

Lähde: Tilastokeskus

Kunnan talous

Nurmijärvi, talous (sis. liikelaitokset), 1000 €	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018
Toimintakate	-160 825	-175 341	-183 761	-188 937	-191 212	-192 091	-192 790	-207 442
Verotulot	150 028	156 236	167 981	173 204	177 418	181 538	182 608	183 173
Valtionosuudet	28 449	28 852	28 206	26 012	25 775	30 273	29 937	30 117
Rahoituserät, netto	868	1 009	1 280	1 206	1 766	961	757	900
Vuosikate	18 520	10 756	13 706	11 485	13 747	20 682	20 512	6 748
Poistot	-11 554	-12 222	-13 479	-13 461	-14 007	-14 575	-15 168	-18 854
Tilikauden yli-/alijäämä	6 966	-1 466	227	-1 975	-260	6 119	5 356	-12 094
Nettoinvestoinnit	17 474	25 978	32 628	25 544	24 169	33 863	35 215	27 732
Investointien tulo-rahoitus Edell. vuosien kertynyt ylijäämä	1 046	-15 222	-18 922	-14 059	-10 422	-13 182	-14 703	-20 984
47 631	57 887	56 421	56 648	54 621	54 361	60 480	65 837	
Lainakanta	75 645	84 386	95 754	103 612	111 565	132 362	153 812	169 248
Lainat per asukas, euroa	1 875	2 072	2 325	2 492	2 663	3 151	3 647	3 966

Vuosi 2018 toteutui kunnan talouden osalta historiallisen heikkona. Alun perin 2,7 milj. euroa alijäämäiseksi laadittu talousarvio painui lopulta yli 12 milj. euroa alijäämäiseksi. Alijäämän muodostumiseen on vaikuttanut erityisesti käyttötalousmenojen nousu sekä verotulojen merkittävä putoaminen alkuperäisestä talousarviosta.

Tilikauden aikana toteutettiin useita talousarvionmuutoksia, jotka heikensivät osaltaan käyttötaloutta alkuperäisestä talousarviosta. Muun muassa Rajamäen uimahalliavustusta korotettiin 0,25 milj. euroa, varhaiskasvatuksen tuloarviota laskettiin 0,6 milj. euroa, tilakeskukselle myönnettiin 0,3 milj. euron lisämääräraha ja jätehuollon myyntitulojen tuloarviota laskettiin 0,3 milj. euroa. Lisäksi investointiosasta siirrettiin määrärahoja sivistystoimialan ICT-hankintoihin 0,4 milj. euroa.

Myös joitakin määrärahojen vähennyksiä ja tuloarvioiden lisäyksiä toteutettiin tilikaudella. Muun muassa asemakaavoituksen ja teknisen suunnittelun määrärahoja vähennettiin 0,26 milj. euroa ja tuloarviota lisättiin 0,16 milj. euroa sekä varhaiskasvatuksen palkkamäärärahoja laskettiin 0,5 milj. euroa.

Tilikauden aikana toteutettujen talousarvionmuutosten perusteella kunnan palvelutuotannon nettomenoja kuvaavaa toimintakate heikkeni alkuperäisestä talousarviosta noin 1,3 milj. euroa.

Talousarvionmuutoksista huolimatta, palvelutuotannon nettomenot ylittivät muutetun talousarvion noin 3,2 milj. eurolla. Noin 2,6 milj. euroa ylityksestä selittyy sosiaali- ja terveystalouden

kasvulla. Erityisesti erikoissairaanhoidon kulut ylittivät talousarvion merkittävästi, noin 2,3 milj. eurolla.

Ympäristötoimialan toimintakate toteutui noin 0,47 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana. Toimintakatteen heikentymistä selittää pääasiassa jätehuollon myyntitulojen lasku sekä maankäyttöpaikan edellyttämät rakennetyöt.

Ylimmän päätöksenteon toimintakate heikkeni muutetusta talousarviosta noin 1,2 milj. euroa, joka selittyy suurilta osin maanmyynnin luovutusvoittojen laskulla. Luovutusvoittoja heikensi merkittävien maakauppojen siirtyminen vuodelle 2019 sekä tonttivuokrauksen yleistymisen. Kun vuonna 2018 luovutusvoittoja kertyi yhteensä 1,0 milj. euroa, vuonna 2017 luovutusvoitot ylsivät peräti 3,1 milj. euroon. Maa-alueiden vuokratuloja kertyi yhteensä 1,7 milj. euroa sekä maankäyttösopimuksiin perustuvia tuloutuksia 2,0 milj. euroa. Edellisvuonna maanvuokratulot olivat noin 1,0 milj. euroa ja maankäyttösopimusten tuloutukset 1,0 milj. euroa.

Keskushallinnon toimiala, sivistystoimiala ja elinkeino- ja kuntakehityskeskus alittivat toimintakatteensa, joka tasasi ympäristötoimialan ja hyvinvointitoimialan ylityksiä koko kuntatasolla.

On syytä huomioida, että vaikka palvelutuotannon nettomenot ylittävät muutetun talousarvion noin 3,2 milj. eurolla, kasvoivat nettomenot vuoden 2017 tilinpäätökseen nähden 14,7 milj. euroa. Palvelutuotannon menojen kasvutason edellisvuodesta voidaan pitää huolestuttavana,

sillä korkeammat kustannukset eivät kuitenkaan ole johtaneet parempaan laatuun, vaan nykyisen palvelutason säilyttämiseen.

Kasvu keskittyy erityisesti hyvinvointitoimialalle (+8,0 milj. euroa TP2018-TP2017), ympäristötoimialalle (+2,2 milj. euroa TP2018-TP2017) ja sivistystoimialalle (+3,0 milj. euroa TP2018-TP2017). Tilikauden aikana toteutetut yleissitovat palkantarkistukset sekä tammikuussa 2019 maksettu, mutta 2018 vuodelle kirjattu kertaerä selittävät suurilta osin henkilöstökulujen 2,6 milj. euron (2,6%) nousun edellisvuoteen nähden. Työmarkkinajärjestöjen sopimat palkankorotukset jatkuvat edelleen vuoden 2019 aikana, joka nostaa palvelutuotannon kustannuspaineita tulevaisuudessa.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot kasvoivat edellisvuodesta 1,1 milj. euroa, joka selittyy suurilta osin sivistystoimen opetusvälineiden, kalusteiden ja ICT-laitteiden kertaluontoisilla ostoilla sekä sosiaali- ja terveystalouden hoitotarvikkeiden ostoilla. Avustukset kasvoivat 0,8 milj. euroa edellisvuodesta, josta suurin osa n. 0,5 milj. kohdistuu sosiaali- ja terveystalouteen, kuten vammaispalvelujen alaisiin avustuksiin, omaishoidon tukeen ja muille yhteisöille annettuihin avustuksiin. Muut toimintakulut nousivat edellisvuodesta 0,6 milj. euroa, joka selittyy pääasiassa rakennusten sekä koneiden ja laitteiden vuokratulujen nousulla.

Väestön ikääntymisen myötä paineet sosiaali- ja terveystaloudessa tulevat kasvamaan edelleen tulevaisuudessa. Ikääntyneiden palvelutarpeiden kasvu selittääkin suurilta osin sosiaali- ja terveystalouden voimakasta kustannuskehitystä lähihistoriassa. Alkuvuoden 2019 aikana selvitetään osana Kestävä kasvu –ohjelman valmistelua ja toimeenpanoa syyt palvelutuotannon kustannustason voimakkaalle kasvulle koko kunnan tasolla, joka osaltaan ohjaa myös ohjelmaan sisältyvän käyttötalouden kasvurajoite – tavoitteen asettamista vuoden 2020 budjettivalmistelussa.

Alkuperäisessä talousarviossa verotulojen ennustettiin nousevan edellisvuodesta selvästi, asetuen 188,0 milj. euroon, mutta lopulta vuoden 2018 verotulokertymä jäi laihaksi, alittaen alkuperäisen talousarvion noin 4,8 milj. eurolla.

Laskun taustalla on vaikuttanut valtakunnallinen verotulojen ennustevirhe, jossa muun muassa edellisvuotta koskevien veronpalautusten sekä kilpailukyky sopimuksen vaikutukset vuoden 2018 verotulojen tilityksiin ovat tulleet ali-arvioituksi. Vielä huhtikuun osavuositarkistuksessa verotulojen arvioitiin toteutuvan talousarvion mukaisena, mutta vuoden 2017 verotuksen valmistumisen jälkeen verotulojen ennustevirheen laajuus kävi ilmi, jonka perusteella elo-

kuun osavuositarkistuksessa kunnallisveroennustetta laskettiin talousarviosta 3 774 000 euroa ja yhteisveroennustetta 360 000 euroa.

Lopulta verotulot asettuivat 183,2 milj. euroon, joka on noin 0,6 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Kunnallisveroja kertyi 166,2 milj. euroa, mikä on noin 0,3 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Yhteisveroja kertyi noin 7,6 milj. euroa, alittaen edellisvuoden kertymän noin 0,2 milj. eurolla. Kiinteistöverotulot kehittyivät suotuisasti nousten edellisvuoden 9,0 milj. eurosta 9,4 milj. euroon.

Tilikauden aikana valtionosuusennustetta nostettiin elokuun osavuositarkistuksessa noin 0,3 milj. euroa. Valtionosuuksia kertyi muutetun talousarvion mukaisesti, yhteensä 30,1 milj. euroa. Edellisvuoteen nähden valtionosuudet kasvoivat 0,2 miljoonaa euroa. Nurmijärven laskennalliset peruspalveluiden kustannukset olivat yhteensä 191,6 milj. euroa. Lisäosia kunnalle kertyi yhteensä 0,5 milj. euroa. Kunnan laskennallinen omarahoitussuhteus oli 152,0 milj. euroa (3 599,08 euroa/asukas). Valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja vähennykset olivat 3,0 milj. euroa. Peruspalveluiden valtionosuus ennen verotuloihin perustuvaa tasausta oli 43,9 milj. euroa ja verotuloihin perustuva tasaus -6,8 milj. euroa.

Opetus- ja kulttuuritoimen kertymänsä negatiivinen valtionosuus oli -7,0 milj. euroa. Kotikuntakorvaukset olivat -0,3 milj. euroa (netto).

Rahoitustuottojen ja –kulujen netto oli tilinpäätöksessä 0,9 milj. euroa positiivinen, ylittäen muutetun talousarvion noin 23 000 eurolla. Rahoitustuottojen ja –kulujen positiivinen netto kasvoi edellisvuodesta 0,14 milj. euroa. Lainakannan kasvuun liittyvää korkokulujen nousupainetta hillitsee matalan korkotason lisäksi nurinkurisesti myös euribor-korkojen nousu lähemmäs nollassa, sillä koronvaihtosopimuksissa euribor-korkojen painuminen negatiiviseksi kääntää kunnan tavanomaisesti vastaanottaman koron toisin päin, maksettavaksi kunnalta rahoituslaitokselle.

Lainasalkun korkorasite tulee kehittymään maltillisesti lähivuosien aikana, mikäli ohjauskorkojen nosto Euroopan keskuspankin toimesta siirtyy eteenpäin suhdannemuutoksesta johtuen.

Poistot ylittivät talousarvion 0,5 milj. eurolla, poistojen noustessa 18,9 milj. euroon. Poistojen kasvutaso edellisvuoteen nähden oli 3,7 milj. euroa. Kunnan tuloslaskelman tasapainon kannalta onkin huomioitava lähihistorian korkeasta investointitasosta aiheutuva ja jälkijättöisesti realisoituvaa korkea poistorasite tulevina vuosina.

Kunnan tilikauden tulos painui lopulta 12,1 milj. euroa alijäämäiseksi. Tämän perusteella taseen kumulatiivinen ylijäämä laski edellisvuoden 65,8 milj. eurosta 53,6 milj. euroon.

Kunnan investointiosaan tehtiin tilikauden aikana useita talousarviomuutoksia, joiden perusteella nettoinvestoinnit laskivat 37,7 milj. eurosta 31,1 milj. euroon. Lopulta toteutuneet nettoinvestoinnit asettuivat 27,7 milj. euroon, joka on noin 9,4 milj. euroa alkuperäistä talousarviota vähemmän. Merkittäviä investointihankkeita tilikaudella olivat Lepsämän koulun vanhan osan peruskorjaus, Syrjälän koulun lvi- ja sisäilmakorjaus sekä Kunnanviraston remontti. Lisäksi kunnallistekniikan rakentamisen nettokulut olivat 6,8 milj. euroa ja Klaukkalan tieverkon ja kunnan valtion välisten yhteisten infra-hankkeiden nettokulut 2,5 milj. euroa.

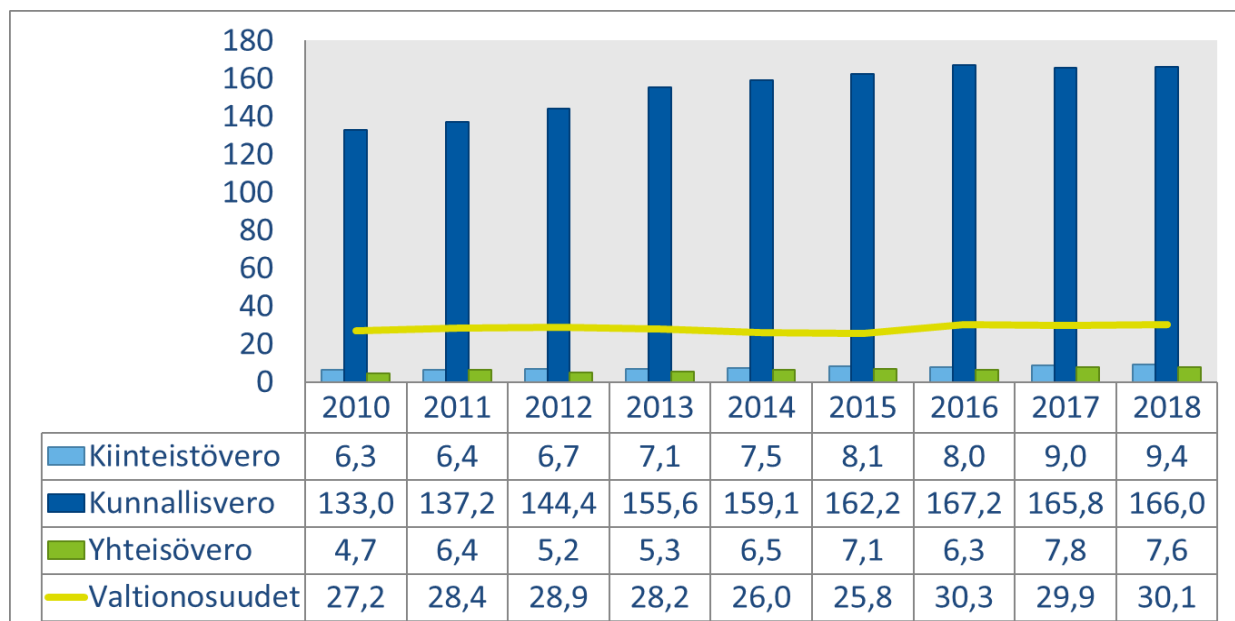
Siitä huolimatta, että investoinnit toteutuivat merkittävästi alkuperäistä talousarviota matalampana, palvelutuotannon nettomenojen nousu ja samanaikainen verotulojen heikko kehitys heikensivät toiminnan rahavirtaa siinä määrin, että talousarviolainoja jouduttiin nettomääräisesti nostamaan 15,4 milj. euroa. Kunnan lainakanta nousi tämän perusteella 153,8 milj. eurosta 169,2 milj. euroon. Omavaraisuusaste laski jo entisestään alhaisesta 42,3 prosentista 37,8 prosenttiin. Kunnan taloudellista tilaa voidaan pitää haasteellisena, sillä kunnan talou-

den ongelmat eivät enää yksin kohdistu rahoitukselliseen tasapainoon, vaan myös tuloslaskelmatasolla kirjanpidollinen tasapaino näyttää järkkyneen vuodesta 2018 lähtien. Tulevaisuudessa kiristynyt korkoympäristö, yleinen palvelutuotannon yksikkökustannusten nousu, palvelutarpeiden kasvu sosiaali- ja terveystaloudessa, poistojen nousu ja kunnan verotuloihin vaikuttava talouden suhdannemuutos aiheuttavat entisestään haasteita kunnan talouden tasapainotustyölle.

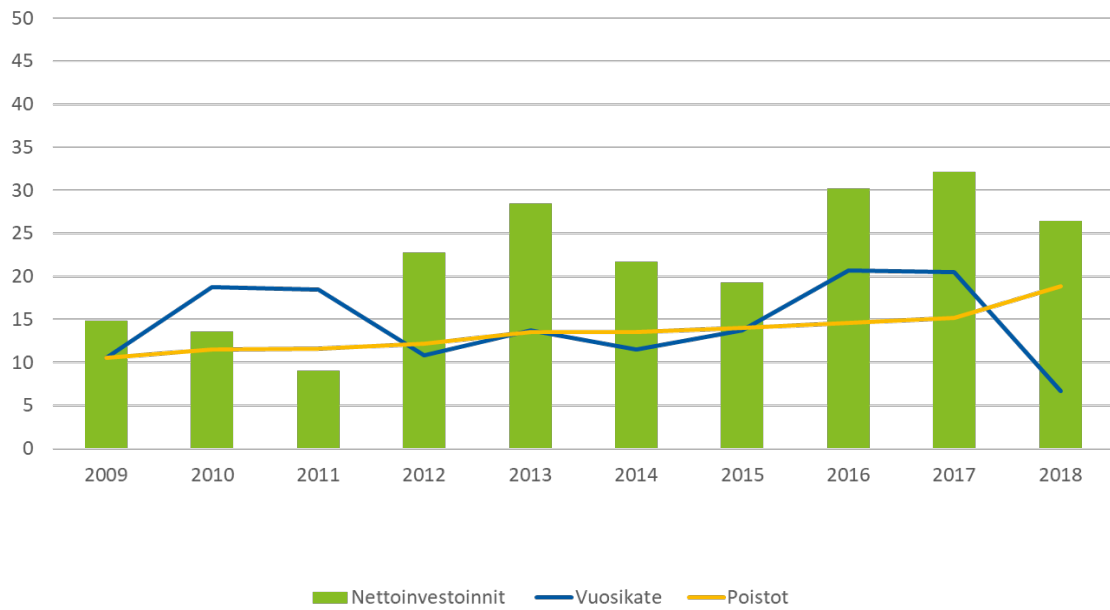
Toiminnan ja investointien rahavirralla mitattu tulo- ja rahoitusvaje on noussut viime vuosien aikana noin 10-20 milj. euroon vuodessa, mikä käytännössä tarkoittaa kunnallisveroprosentiksi käännettynä noin 1,25-2,25 prosenttiyksikön rahoitusvajetta. Kestävä ja johdonmukainen talouspolitiikka nouseekin keskiöön lähivuosina, jotta voimakas velkaantumistahti hidastuisi ja kunnan talouden rakenteet vahvistuisivat tulevaisuuden investointikyvyn ja palvelutason laadun säilyttämiseksi.

Tilikausi 2018 toteutui Aleksia –liikelaitoksen ja Nurmijärven vesi –liikelaitoksen osalta talousarviota parempana. Aleksia –liikelaitoksen liikevaihto kasvoi edellisvuodesta noin 2,0 prosenttia ja tilikauden ylijäämä kipusi kevyesti plusalle. Niin ikään myös Nurmijärven vesi –liikelaitoksessa liikevaihto kasvoi edellisvuodesta noin 5,9 prosenttia, tilikauden ylijäämän asettuessa 1,2 milj. euroon.

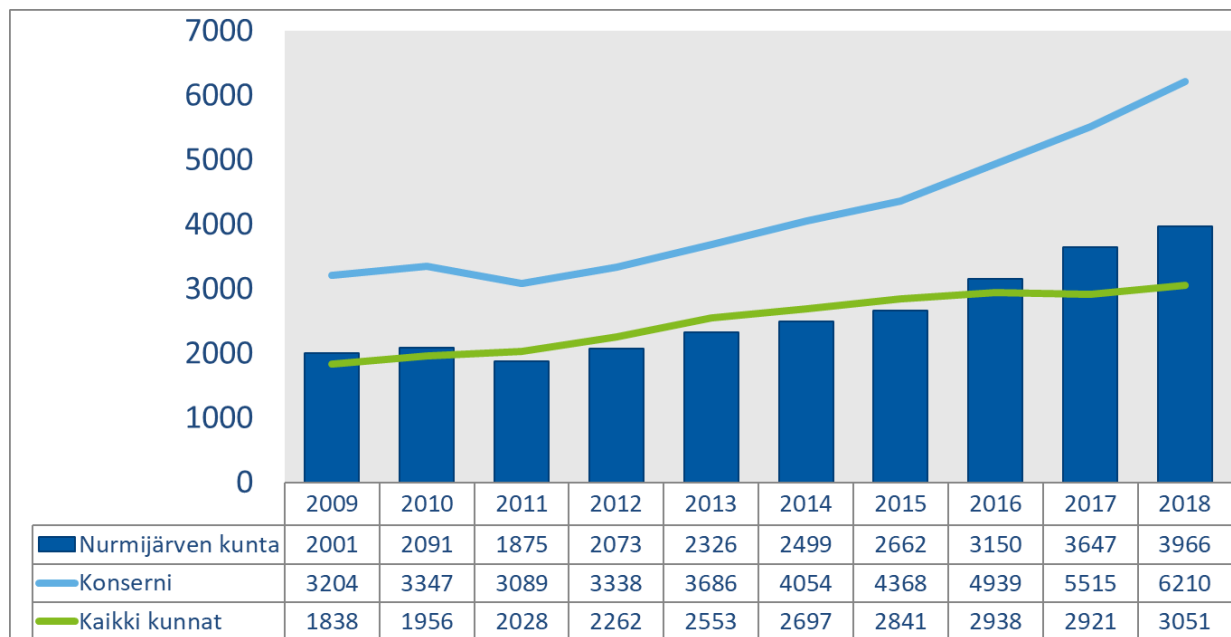
Verotulot ja valtionosuudet 2010-2018, milj. euroa

Nettoinvestoinnit, vuosikate ja poistot 2010-2018, milj. euroa

Lainakanta 2010-2018, euroa/asukas

Olelliset muutokset kunnan toiminnassa

Nurmijärven kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyi Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle 1.1.2018 lähtien. Kuntayhtymä toimi vuoden 2018 ajan järjestämiskuntayhtymänä ja varsinainen palvelutuotantovastuu säilyi yhtymän omistajakunnilla. Vastuu sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta päätettiin siirtää kunnilta kuntayhtymälle 1.1.2019 lähtien, jonka seurauksena kunnissa käynnistettiin mittava tuotannon ja sote-henkilöstön siirtoon liittyvä valmistelutyö.

Tuotantovastuun siirrossa Nurmijärven kunnalta siirtyi yhtymän palvelukseen n. 600 henkilöä. Useita palvelutuotannon ja tukipalveluiden ostopalvelusopimuksia siirrettiin kunnalta yhtymälle ja tarvittavat omaisuuden siirrot päätettiin ajoittaa vuoden 2019 alkuun. Vuosien 2018 ja 2019 vaihteeseen ajoittunut siirto onnistui suunnitellusti ja yhtymän organisaation ja toimintaprosessien kehitystyö jatkuu intensiivisenä vuoden 2019 aikana.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotannon siirtymisen sekä kunnan johtamisjärjestelmän yleisen kehittämisen perusteella vuoden aikana päätettiin kunnan organisaatorakenteen uudistamisesta vuoden 2019 alusta lähtien.

Uudistuksessa elinkeino- ja kuntakehitykskeskuksen toiminta päätettiin purkaa ja maan-

käyttö ja yleiskaavoitus sijoittaa jatkossa ympäristötoimialalle omaksi tulosalueeksi. Yritystoiminnan kehittäminen ja muut elinvoimatehtävät, sekä toisaalta strategiset tehtävät koottiin konsernipalveluihin (ent. keskushallinnon toimiala) elinvoima- ja kuntakehityspalvelut –tulosalueeksi. Tulosalueelle siirtyivät myös kuntaan jäävät työllisyyden hoitoon liittyvät tehtävät.

Sote-toimintojen siirtymisen myötä hyvinvointitoimiala lakkautettiin ja hyvinvoinnin edistämisen tehtävät liitettiin osaksi sivistys- ja hyvinvointitoimialaa. Liikuntapalvelujen tulosalue siirtyi myös hyvinvointitoimialalta sivistys- ja hyvinvointitoimialalle. Lisäksi kasvun ja oppimisen tukipalvelut (kuraattori- ja psykologipalvelut), kotoutumispalvelut (ent. maahanmuuttopalvelut) ja hyvinvoinnin edistäminen – yksikkö muodostavat sivistys- ja hyvinvointitoimialalle uuden hyvinvointipalvelujen tulosalueen. Kunnan uutta organisaatorakennetta vastaava hallintosääntö vahvistettiin valtuustossa 12.12.2018.

Kunnan johtoryhmä uudistui laajasti vuoden 2018 aikana. Uusi kunnanjohtaja aloitti tehtävässään maaliskuussa, talousjohtaja elokuussa ja viestintäpäällikkö syyskuussa. Lisäksi uuden teknisen johtajan ja kehityspäällikön valinnat toteutettiin vuoden 2018 lopulla.

1.1.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunnassa vallitseva matala työttömyysaste, yritysten määrän positiivinen nettokasvu, aktiivinen tonttikauppa ja voimistunut asuinrakentaminen indikoivat paikallis- ja aluetalouden kehittyvän suotuisasti tulevaisuudessa. Tämä tukee osaltaan myös kunnan väestömäärän kasvun jatkumista tulevina vuosina.

Kunnan taloudellinen tilanne on sen sijaan haasteellinen erityisesti velkaantumisen näkökulmasta. Samaan aikaan kun kunnan taseen kumulatiivinen ylijäämä on asettunut 53,6 miljoonaan euroon tilikausien 2011-2018 välillä, kunnan lainakanta on yli kaksinkertaistunut, nousen 75,6 miljoonasta 169,2 miljoonaan euroon. Taloussuunnitelman 2019-2021 perusteella velkaantuminen tulee jatkumaan edelleen ja vuoden 2021 loppuun mennessä kunnan lainakanan arvioidaan nousevan n. 253,1 miljoonaan euroon.

Kunnan nopean velkaantumisen taustalla on vaikuttanut erityisesti tulo-rahoituksen riittämättömyys vallitsevaan investointitasoon nähden.

Kunnan toiminnan ja erityisesti investointien rahoitusvajetta keskeisesti kuvaava toiminnan ja investointien rahavirta on ollut vuodesta 2012 lähtien voimakkaasti negatiivinen. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä toiminnan ja investointien rahavirta on 20,3 milj. euroa negatiivinen ja taloussuunnitelmassa 2019-2021 investointien rahoitusvajeen arvioidaan nousevan yhteensä jo yli 74,9 miljoonaan euroon.

Kunnanhallitus hyväksyi vuoden 2018 lopulla Nurmijärven kestävä kasvu –ohjelman projektisuunnitelman, jonka perusteella ohjelman valmistelutyö käynnistettiin vuoden 2019 alusta. Ohjelman tavoitteena on hidastaa kunnan velkaantumista ja lopulta kääntää velkaantuminen laskuun kunnan lainakanan saattamiseksi lähemmäs valtakunnan keskiarvoja.

Kunnan talouden vahvistaminen muodostuu kunnan elinvoimatyön kannalta äärimmäisen tärkeäksi, sillä investoimisen ja kuntapalveluiden kehittämisen edellytyksenä ovat tasapainoiset talouden taustarakenteet. Kunnan tulee

ajoissa valmistautua korkoympäristön nousuun samalla huomioiden palvelutarpeiden trendimuutokset ja niihin kohdistuvat palvelutuotannon kustannuspainevaikutukset. Nykyisten väestöennusteiden perusteella palvelutarpeiden kasvun painopiste tulee tulevaisuudessa siirtymään lasten ja nuorten palveluista ikään-tyneiden palveluihin, joka edellyttää olemassa olevan palveluverkon tarkoituksenmukaisuuden jatkuvaa arviointia sekä tarvittaessa päätöksentekokykyä palveluverkon mukauttamiselle. Riskinä onkin, että investoinneilla tuetaan yksin nykyisen palveluverkon ylläpitämistä, vaikka väestölliset olosuhdemuutokset edellyttävät

palveluverkolta erilaista tuottamisen rakennetta.

Palveluverkon arviointityö päätettiin käynnistää vuoden 2019 alusta alkaen. Arviointityön tarkoituksena on tuottaa tietoa kunnan palveluverkon kehittämiseksi, huomioiden samalla Kestävä kasvu -ohjelmassa asetut talouden tavoitteet.

1.1.5 Nurmijärven kunnan henkilöstö

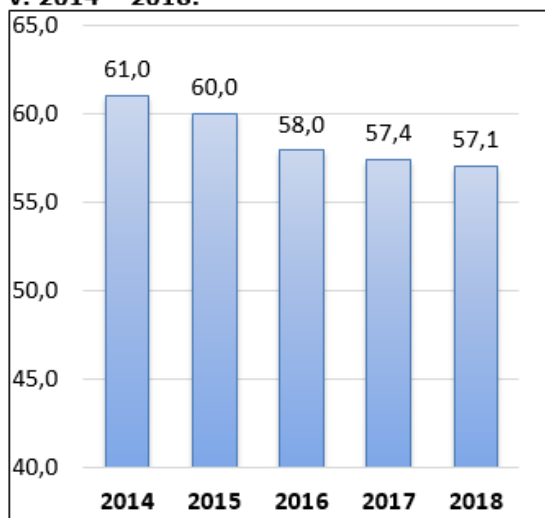
Kunnan palveluksessa 31.12.2018 tilanteessa oli yhteensä 2 436 henkilöä. Henkilöstömäärä sisältää kaikki vertailuajankohtana voimassa olleet palvelussuhteet. Henkilöstömäärä nousi 14:lla (0,6%) vuoteen 2017 nähden (v. 2017: 2 422, -0,5%). Vuosina 2014-2017 henkilöstömäärä laski vuosittain. Henkilöstömäärän kehitystä on hallittu toimialojen ja liikelaitosten yhteisen henkilöstösuunnittelun, eläke- ja muun poistuman hyödyntämisen ja tehtävämuutosten keinoin.

Vuoden 2018 talousarvioon sisältyneessä henkilöstösuunnitelmassa perustettiin ja otettiin käyttöön yhteensä 14,5 uutta virkaa ja työsopimussuhteista tehtävää. Vakinaisessa työ- tai virkasuhteessa oli 1 855 henkilöä (76

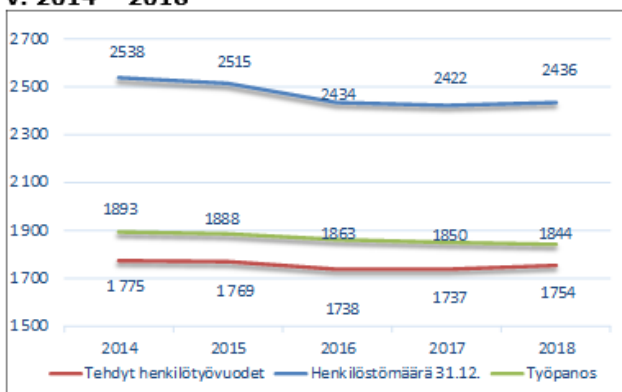
% henkilöstöstä) ja määräaikaisessa palvelussuhteessa tai sijaisena 581 henkilöä (24 %). Henkilöstömäärään sisältyy 28 työllistettyä henkilöä (v. 2017: 27). Asukaslukuun suhteutettuna Nurmijärven kunnan palveluksessa oli 57,1 henkilöä 1000 asukasta kohti (v. 2017: 57,4). Henkilötyövuosia kertyi 1 754 (v. 2017: 1 737) eli 17 henkilötyövuotta edellisvuotta enemmän. Työpanos on vastaava tunnusluku, mutta se kattavammin tehdyn työajan, mukaan lukien opetushenkilöstön.

Henkilöstökertomus vuodelta 2018 valmistuu 31.3.2019 mennessä ja se sisältää kattavasti henkilöstörakennetta ja henkilöstön tilaa kuvaavia tilastoja.

Henkilöstömäärä asukasta kohden v. 2014 – 2018:

HTV:n ja työpanoksen kehitys v. 2014 – 2018

Henkilöstömäärän kehitys v. 2014 – 2018

Toimiala	Vakinaiset	Määräaikaiset	Sijaiset	Yhteensä	Muutos
Elinkeino- ja kuntakehityskeskus	12	3	0	15	2
Keskushallinto ja ylin päätöksenteko	44	9	3	56	3
Hyvinvointitoimiala	553	37	128	718	30
Sivistystoimiala	956	148	174	1278	-3
Ympäristötoimiala	134	11	6	151	7
Nurmijärven Vesi -liikelaitos	19	0	3	22	2
Aleksia -liikelaitos	137	19	12	168	6
Työllistetyt		28			1
2018	1855 (76%)	255	326	2436	14
2017	1871 (77%)	249	302	2422	-12
2016	1901 (78%)	235	298	2434	-81
2015	1942 (77%)	224	349	2515	-23
2014	1947 (77%)	241	350	2538	-89

1.1.6 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuksessa kunta/kuntakonserni ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee menetyksiä. Riskejä käsitellään ensisijaisesti vaikutuksiltaan kielteisinä tapahtumina, mutta myös menetetty mahdollisuus voi olla riski. Riskin merkittävyyttä arvioidaan toteutumisen todennäköisyyden sekä mahdollisten seurausten vakavuuden kautta.

Riskienhallinnan tavoitteena on edistää taloudellisuutta ja tehokkuutta, varmistaa toiminnan ja talouden raportoinnin oikeellisuus ja tietojen luotettavuus, turvata resurssit, omaisuus ja toiminnan jatkuvuus sekä varmistaa lakien, päätösten, sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen. Riskienhallinnalla pyritään osaltaan varmistamaan myös se, että johtaminen, toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko perustuvat oikeaan ja riittävään tietoon.

Toimiva riskienhallinta edellyttää järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida sekä hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinnan kokonaisuuteen kuuluvat keskeisesti myös menettelyt toteutettujen riskienhallintatoimenpiteiden seurantaan sekä riskeistä raportointiin.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Sisäinen valvonta on kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä.

Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. Nurmijärven kunnan päätöksentekoa, omaisuuden hallintaa ja sopimustoimintaa säätelevät lakien ja asetusten lisäksi mm. kuntastrategia, hallintosääntö, kunnanhallituksen ja lautakuntien toimintasäännöt, konserniohje, hankintaohje, varainhankinnanperiaatteet ja talousarvion täytäntöönpano-ohjeet. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on määritetty kunnanhallituksen 28.4.2008 hyväksymässä Nurmijärven kunnan sisäisen valvonnan ohjeessa.

Kunnassa on käytössä riskien arviointia ja koordinaatiota tukeva 4Ks-ohjelmisto, joka kuuluu osaksi kunnan riskienhallinnanjärjestelmää. Kunnan toimialat ja liikelaitokset syöttävät ohjelmaan tehtäväalueeseensa kuuluvat riskit ja arvioivat kunkin riskin osalta riskin toteutumisen todennäköisyyttä, riskin realisoitumistilanteen mahdollisia taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia sekä riskin ehkäisystä aiheutuvia kustannuksia. 4Ks

ohjelmistoon perustuva riskikartoitus käydään läpi säännöllisesti kunnan johtoryhmässä. Ohjelman teknisestä ylläpidosta vastaa kunnan yleishallinto

Strategiset riskit

Kunnalle oleellisia strategisia riskejä ovat väestönkasvun nopeuteen, kunnan velkaantumiseen sekä sosiaali- ja terveystalouden kustannuskehitykseen ja omistaja-ohjaukseen liittyvät riskit.

Kunnan väestömäärän nettokasvu vuonna 2018 oli edellisvuodesta n. 1,2 prosenttia, eli n. 518 asukasta. Tasainen väestömäärän kasvu on kunnan elinvoimatavoitteiden näkökulmasta tärkeää, mutta mikäli kasvu nousisi yli 1,5 prosenttiin vuositasolla, aiheuttaisi se kunnan palveluverkon kehittämisen merkittäviä haasteita. Ideaalitilanteessa kunta laajentaa palveluverkkoaan huomioiden pitkän aikajänteen asumista ja elinkeinoelämää koskevat maankäytön tavoitteet, mutta mikäli väestö kasvaa maankäytön ja palveluverkon suunnittelutyötä nopeammin, kunta-palveluita voidaan joutua järjestämään epäedullisilla ratkaisulla. Tämä voi johtaa esimerkiksi toimittaratkaisuihin, joiden palveluaikajänne jää rakennuksen laskennallista käyttöikää runsaasti lyhyemmäksi. Samalla investointitarpeet todennäköisesti kasvavat ja aikaistuvat, joka osaltaan aiheuttaa paineita kunnan jo ennestään velkaantuneelle taloudelle.

Sosiaali- ja terveystalouden tuotantovastuu siirtyi kunnalta Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle 1.1.2019 lähtien. Kuntayhtymäyhteistyön tavoitteena on turva yhtäläiset sote-palvelut Keski-Uudellamaalla sekä hillitä sosiaali- ja terveystalouden kustannuskehitystä laajempien hartioiden sekä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon vahvemman integraation avulla.

Kunnan kannalta riskinä on yhtymän rakentamisvaiheen aikainen sosiaali- ja terveystalouden kasvun voimistuminen. Kunnilta yhtymälle periytynyt henkilöstö, järjestelmät ja palveluverkko voi alueellisesta näkökulmasta sisältää runsaasti päällekkäisyyttä, jonka korjaaminen voi viedä vuosia. Riskinä onkin, että yhtymäyhteistyön lähtökohtana olevien tavoitteiden toteutuminen palvelujen saatavuudesta ja tehokkuudesta viivästyy ja soteen liittyvä taloudellinen paine jää kiristämään kunnan muiden toimialojen toimintaa vuosiksi. Toisaalta yhtymän alueellinen näkökulma sote-palveluverkon kehittämiseen voi vaikuttaa myös paikallisen sote-palveluverkon nykyiseen laajuuteen. Toimivalla omistajaohjauksella varmistetaan viimekädessä sote-palveluverkon kehittämisen alueellinen, kuin myös paikallinen tarkoituksenmukaisuus.

Toiminnalliset riskit

Kunnan palvelutuotanto nojaa suurilta osin erinäisten tietojärjestelmien varaan. Tietojärjestelmien toimimattomuus voi toteutuessaan hidastaa työskentelyä heikentäen tuottavuutta. Pahimmillaan järjestelmähäiriöt voivat johtaa palvelutuotannon väliaikaiseen kaatumiseen tai tietoturvaloukkauksiin. Kunnan ICT-infrastruktuuria arvioidaan säännöllisesti ja riskejä pyritään ehkäisemään huolellisella suunnittelutyöllä. Kunnan tietotekniikkapalvelut kontrolloivat kunnassa ohjelmistojen ja ICT-laitteiden hankkimista, että jokaisen komponentin turvallisuus ja soveltuvuus kunnan ICT-ympäristöön voidaan varmistaa ennen sen käyttöönottamista tuotannossa.

Kunnan ICT-toimintoja koskevan selvityksen suunnittelu käynnistettiin vuoden 2018 lopulla ja selvitys valmistuu vuoden 2019 kesäkuun loppuun mennessä. Selvityksen tarkoituksena on arvioida kunnan konesalitoimintojen kehittämismahdollisuudet sekä ICT-palveluiden tasoon ja henkilöstön osaamiseen liittyviä tekijöitä. Selvityksellä pyritään valmistautumaan kunnan palveluiden ICT-toimintoja koskeviin tulevaisuuden vaatimuksiin etupainotteisesti.

Osaavan henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet on merkittävä riski kunnan henkilötyöntäntätoiminnalle. Rakentamisen ja kiinteistöhallinnon osaajapula on näkynyt Nurmijärven ympäristötoimialan rekrytoinneissa. Viiveet vakanssien täyttämässä vaikuttavat oleellisesti kunnan toimintaprosesseihin, erityisesti pienissä asiantuntijavaltaisissa toimintayksiköissä.

Viime vuoden tavoin keskeiseksi toiminnalliseksi riskiksi on arvioitu kunnan toimitilojen sisäilmaongelmat. Sisäilmaongelmat aiheuttavat palvelutuotannon järjestämiselle poikkeuksetta haasteita ja vakavassa sisäilmaongelmassa merkittäviä kustannuksia, mikäli sisäilmakorjaus vaatii laajoja, jopa runkorakenteisiin ulottuvia korjaustoimenpiteitä ja palvelutuotanto joudutaan siirtämään väistötiloihin. Sisäilmaongelmien varhainen toteaminen on tärkeää ongelmien laajenemisen ja ihmisten altistumisen ehkäisemiseksi.

Taloudelliset riskit

Kunnan talouden tasapainolla on suora vaikutus kunnan elinvoimatyön edistämiseen. Palvelujen kehittäminen ja investoiminen edellyttävät kunnan velkaantumisen hallintaa, jotta investointikyky säilyisi tulevaisuudessa ja rahoitusriskit eivät kasva liian suuriksi.

Kunnan asukaskohtainen lainakanta nousi vuoden 2018 tilinpäätöksessä 3966 euroon, mikä ylittää oleellisesti valtakunnan keskimääräisen, alle 3000 euron asukaskohtaisen lainakantatason.

Velkaantumisen taustalla on vaikuttanut vuodesta 2012 käynnistynyt investointitaso kasvuun kiihtyminen. Vuodesta 2012 lähtien nettomääräinen lainanotto on asettunut vuosittain noin 10 milj. euroon, mutta viime vuosina lainakannan kasvu on kivunnut peräti 15-20 milj. euroon vuodessa.

Kunnan investointien tulorahoitusprosentti on vaihdellut 50-60 prosentin välillä viime vuosien aikana. Säännöllisesti vuosittain alle 70 prosenttiin jäävä investointien tulorahoitusprosentti kuvaa keskeisesti kunnan tulorahoituspohjan riittämättömyyttä vallitsevaan investointitasoon nähden.

Korkea velkaantuneisuus muodostaa kunnalle merkittäviä riskejä, erityisesti korkoriskin. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä kunnan lainakannasta oli, koronvaihtosopimukset huomioiden, n. 66 prosenttia sidottu vaihtuviin korkoihin. Käytännössä merkittävä osa kunnan lainakannasta on alttiina korkomarkkinoiden muutoksille, mikä nostaa lainasalkun korkoherkkyyttä oleellisesti.

Mikäli korkoympäristö kiristyisi nykytasosta maltillisestikin, kunnan nykyisellä lainakannalla ja lainasopimusrakenteella korkokulut vuositasolla nousisivat useita satoja tuhansia euroja, prosentin viitekorolla yli miljoona euroa. Tämä edellyttäisi merkittäviä sopeutustoimia kunnan toiminnassa.

Taloudellisten riskien arvioimisessa tulee huomioida myös kunnan takausriskit. Kunnan takausvastuut muiden yhteisöjen veloista olivat vuoden 2018 tilinpäätöksessä 37,8 milj. euroa. Kunnan takausriskien kehitystä arvioidaan velkaantumisen rinnalla säännöllisesti ja jokaisen takauksen osalta arvioidaan sen vaikutuksia kunnan toiminnalle riskien realisoitumisen, eli käytännössä takausvastuun aktivoitumisen näkökulmasta.

Kun huomioidaan kunnan nykyinen lainakanta sekä tulevaisuuden merkittävät paineet kunnan käyttötaloudessa ja investoinneissa, kunnan talous tulee heikentymään ilman tasapainottavia toimenpiteitä niin, että kunnan nykyisen palvelutason säilyttäminen hankaloituu oleellisesti.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskillä tarkoitetaan riskiä, joka toteutuessaan aiheuttaa taloudellisia menetyksiä, henkilövahinkoja tai haittaa ympäristölle. Vahinkoriski kohdistuu tyypillisesti tiettyyn kohteeseen. Vahinkoriskejä ovat esimerkiksi omaisuuden vaurioituminen, tuhoutuminen tai häviäminen esimerkiksi rikoksen tai muun vahingollisen tapahtuman seurauksena.

Kunnan vahinko- ja vastuuriskien seurauksia on rajattu kattavilla vakuutuksilla. Kunnalle lakisääteisiä vakuutuksia ovat tapaturmavakuutus ja liikennevakuutus, minkä lisäksi kunnalla on voimassa ryhmähenkivakuutus. Lakisääteiset ja muut pakolliset vakuutukset otetaan vähintään sen mukaisina, mitä lainsäädäntö ja muut määräykset edellyttävät. Omaisuus- ja keskeytysvakuutukset sekä toiminnan ja hallinnon vastuuvakuutukset kilpailutetaan säännöllisin väliajoin niin, että kunnalla, sen liikelaitoksilla ja tytäryhteisöillä on aina ajantasainen ja mahdollisimman laaja ja kattava vakuutusturva sekä vakuutusyhtiön tarjoamat riskienhallinta- ja vahinkojen torjuntapalvelut. Kunnan vakuutukset on kilpailutettu vuonna 2016.

Kunnalla on käytössä vakuutusmeklaripalvelu vakuutusturvaan liittyvän riittävän asiantuntemuksen varmistamiseksi. Kunnan omaisuusluettelo ja henkilöstö on käyty läpi vakuutusmeklarin kanssa vuoden 2018 lopulla, jonka perusteella vakuutusturvaan on tehty tarvittavat päivitykset mm. sosiaali- ja terveystalvelujen tuotannon siirtyminen huomioiden.

Vireillä olevat oikeuskäsittelyt:

1) Krannilan asemakaavan rakennusoikeuden toteutettavuudesta on maanomistajan kanssa käynnissä oikeusprosessi. Olettamus on, että Hyvinkään käräjäoikeus ottaa asian käsittelyyn vuoden 2019 aikana.

2) Asfalttikartelliasian hovioikeuspäätöksestä on haettu valituslupaa korkeimpaan oikeuteen. Nurmijärven valituslupahakemuksen käsittely odottaa KKO:ssa kolmen valitusluvan saaneiden asioiden ratkaisua.

3) Klaukkalantien parantamien Kirkkotien liittymässä –hankkeen urakkasopimus on purettu tammikuussa 2018, johon liittyen kunta on valmisteellut ja tulee esittämään urakoitsijan vakuuden antajalle ja konkurssipesälle vuoden 2019 kevään aikana täsmennetyin korvausvaatimuksen.

5) Ylijäämämaiden nykyinen vastaanottokapasiteetti Metsä-Tuomelassa alkaa olla lähes käytetty. Lisätäyttöalueen lupahakemus on valitusten johdosta vielä hallinto-oikeudessa käsitteilyssä, minkä johdosta täyttömäen lisäkapasiteettia ei ole saatu käyttöön suunnitellun mukaisesti.

Turvallisuus ja valmiussuunnittelu

Kunnan turvallisuus- ja valmiussuunnittelussa noudatetaan turvallisuussuunnitelmaa. Kunnan turvallisuustyöryhmä on yksi hyvinvointijohtamisen työryhmistä. Ryhmä kehittää kunnan turvallisuuskulttuuria ja kuntalaisten turvallisuuden tunnetta sekä tekee turvallisuusyhteistyötä. Se toimii turvallisuussuunnittelun ohjausryhmänä ja valmistelee turvallisuussuunnitelman sekä käsittelee kunnan hyvinvointikertomuksen turvallisuusasioita. Työryhmä tekee viranomaisyhteistyötä turvallisuuteen liittyvissä asioissa sekä kehittää varautumista ja valmiussuunnittelua. Ryhmä kehittää ja seuraa turvallisuuteen liittyviä hankkeita vuosittavoitteineen ja toteutumisineen. Turvallisuustyöryhmässä ovat edustettuina Nurmijärven kunnan toimialojen ja kunnanhallituksen nimeämän jäsenen lisäksi Itä-Uudenmaan poliisilaitos, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ja Nurmijärven seurakunnat. Turvallisuustyöryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa tai tarpeen mukaan.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Tilikauden aikana ei ole ilmennyt tapahtumia, joissa toimielit tai toimialat olisivat jättäneet noudattamatta merkittävällä tavalla tai tarkoituksellisesti kunnan sääntöjä ja ohjeita (mm. hallintosääntö, kunnanhallituksen ja lautakuntien toimintasäännöt, sisäisen valvonnan ohje sekä kunnanhallituksen antamat ohjeet).

Valvontatoimenpiteet

Valvontatoimenpiteet perustuvat toimialojen sisäiseen omavalvontaan, keskitettyihin kertaluonteisiin valvontatoimeksiintoihin sekä kunnan tilintarkastajan tuottamiin väliraportteihin.

Valvonnassa on noussut esiin erinäisiä kunnan kirjanpidon kirjauksiin, alv-käsittelyyn ja hankintoja koskevaan päätöksentekomenettelyyn liittyviä kehittämistarpeita. Raportit käydään säännöllisesti läpi kunnan johtoryhmässä ja samalla jaetaan vastuut prosessien kehittämiseksi.

Avustusten jakamisessa noudatetaan avustus-sääntöjä ja harmaan talouden torjunnasta avustustoiminnassa –ohjetta.

Omaisuuksien hankinnassa on keskitytty varmistamaan hankintatoimen suunnitelmallisuus ja yksittäisen hankinnan tarpeellisuus. Hankinnoissa

noudatetaan hankintalainsäädäntöä ja kunnan hankintaohjetta.

Seuranta

Laskujen asiatarkastajat tarkistavat sopimuksiin liittyvien laskujen oikeellisuuden tiliointivaiheessa. Edellä mainittuun prosessiin kuuluu myös arvonlisäveron oikeellisuuden tarkistaminen. Laskujen tarkastuksessa tarkistetaan niiden oikeellisuus ennen laskujen kirjaamista. Riskejä on pyritty hallitsemaan kiinnittämällä huomiota prosessien ajantasaisuuteen ja uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. Säädöksiä, sääntöjä, määräyksiä ja päätöksiä on noudatettu. Omaisuutta on hankittu, luovutettu ja hoidettu hankintavaltuuksien ja toimintaa koskevien muiden sääntöjen mukaan. Toiminnassa on noudatettu Nurmijärven kunnan hallintosääntöä ja sisäisen valvonnan ohjeita.

Talousarvion vuositavoitteista on raportoitu säännöllisesti osavuositarkastuksissa. Säännöllinen valvonta toteutuu sopimusten valvonnan, talousarvion toteutumisen seurannan sekä hyvän hallintotavan kautta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tueksi on hankittu BDO:lta sisäisen tarkastuksen palveluita. BDO suoritti vuoden 2018 aikana kunnan toimeksiannosta sisäisen tarkastuksen Nurmijärven vuokra-asunnot Oy:öön.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Kunnan tuloslaskelma osoittaa, riittääkö tuotoina kertynyt tulorahoitus palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Esi-tetty tuloslaskelma sisältää kunnan ja liikelaitosten ulkoiset tuotot ja kulut.

Vuoden 2018 tilikauden tulos oli 12,1 milj. euroa alijäämäinen. Edelliseen vuoteen verrattuna tilikauden tulos heikkeni 17,5 milj. euroa.

Toimintakulujen ja toimintatuottojen erotuksena muodostuva toimintakate osoittaa, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate heikkeni edellisvuodesta merkittävästi noin 14,7 milj. euroa ja toimintatuotot kattoivat toimintakuluista 33,4 prosenttia. Samaan aikaan verotulojen kehitys oli maltillista kasvun asettuessa 0,6 milj. euroon.

Rahoitustuottojen ja kulujen netto nousi edellisvuoden 0,8 milj. eurosta 0,9 milj. euroon. Erityisesti muut rahoituskulut laskivat edellisvuodesta, joka selittyy viitekorkojen nousun suotuisalla vaikutuksella kunnan koronvaihtosopimusten kustannuksiin. Poistot ja arvonalentumiset nousivat edellisvuodesta 3,7 milj. euroa.

Vuosikate kuvaa kokonaistulorahoituksen riittävyyttä. Kunnan vuosikate heikkeni edellisestä vuodesta 13,8 milj. euroa. Vuosikate painui käyttötalouden kustannustason nousun ja verorahoituksen heikon kehittymisen perusteella historiallisen matalaksi 6,7 milj. euroon. Asukaskohtainen vuosikate oli 158 euroa, kun edellisvuonna asukaskohtainen vuosikate asettui 486 euroon. Vuosikate kattoi poistoista 36 prosenttia, kun tasapainoisessa taloudessa prosenttiosuus asettuu vähintään 100 prosenttiin.

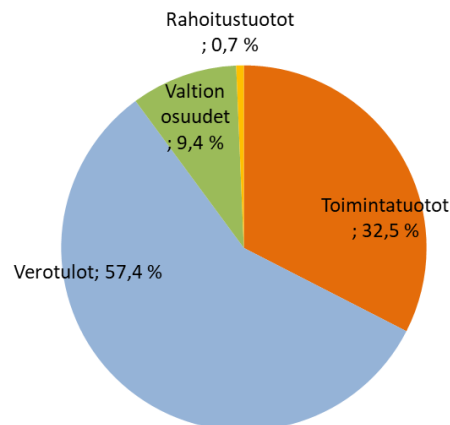
Tuotot

Nurmijärven kunnan kokonaistuottojen tarkastelussa toimintatuottoja vääristää vuoden 2018 osalta kunnan ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän välillä toteutettu, sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten kirjausmenetelmään liittyvä kuittausmenettely (ks. liitetiedot 4.1.1). Menettelyllä järjestämiskuntayhtymän kirjanpitoon ajettiin teknisesti sote-palveluihin kuuluvat tuotot ja kulut, sillä muutoin liiketapahtumat olisivat muodostuneet yksin palveluiden tuotannosta vastaavien kuntien kirjanpitoon.

Tuloslaskelma, 1000€	2018	2017
Toimintatuotot	103 905	41 009
Valmistus omaan käyttöön	0	0
Toimintakulut	-311 348	-233 799
Toimintakate	-207 442	-192 790
Verotulot	183 173	182 608
Valtionosuudet	30 117	29 937
Rahoitustuotot ja -kulut	900	757
Korkotuotot	1	36
Muut rahoitustulot	2 156	2 095
Korkokulut	-1 251	-1 244
Muut rahoituskulut	-6	-130
Vuosikate	6 748	20 512
Poistot ja arvonalentumiset	-18 854	-15 168
Tilikauden tulos	-12 106	5 344
Tilinpäätössiirrot	13	13
Tilikauden yli-/alijäämä	-12 094	5 356

Tuloslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	33,4	17,5
Vuosikate/Poistot, %	36	135
Vuosikate, euroa/asukas	158	486
Asukasmäärä	42 677	42 176

Tuotot, 1000€	2018	2017
Toimintatuotot	103 905	41 009
Verotulot	183 173	182 608
Valtionosuudet	30 117	29 937
Rahoitustuotot	2 157	2 131
Yhteensä	319 352	255 685

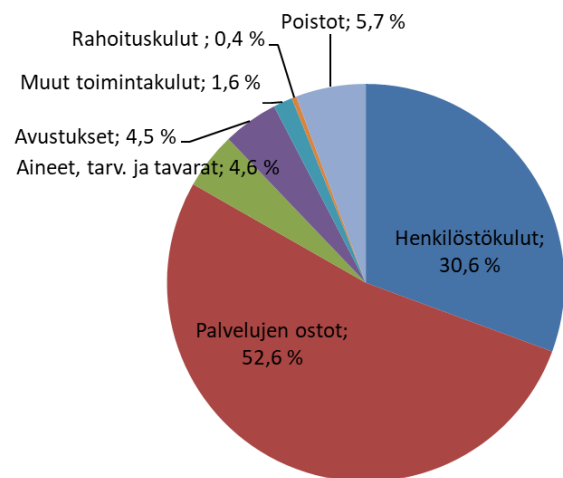
Kulut

Nurmijärven kunnan kokonaiskulojen tarkastelussa palvelujen ostoja vääristää vuoden 2018 osalta kunnan ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän välillä toteutettu, sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten kirjausmenetelmään liittyvä kuittausmenettely (ks. liitetiedot 4.1.1). Menettelyllä järjestämiskuntayhtymän kirjanpitoon ajettiin teknisesti sote-palveluihin kuuluvat tuotot ja kulut, sillä muutoin liiketapahtumat olisivat muodostuneet yksin palveluiden tuotannosta vastaavien kuntien kirjanpitoon.

Kunnan henkilöstökulut nousivat edellisvuodesta 2,6 milj. euroa (2,6%). Aineet tarvikkeet ja tavarat nousivat edellisvuodesta 1,1 milj. euroa (7,7 prosenttia), avustukset 0,8 milj. euroa (5,9%) ja muut toimintakulut 0,6 milj. euroa (12,4%).

Kulut, 1000€	2018	2017
Henkilöstökulut	101 529	98 958
Palvelujen ostot	174 412	101 926
Aineet, tarv. ja tavarat	15 284	14 192
Avustukset	14 943	14 114
Muut toimintakulut	5 180	4 609
Rahoituskulut	1 257	1 374
Poistot (*)	18 867	15 181
Yhteensä	331 472	250 353

(* Poistot sisältävät poistoeron 12 500 euroa.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Tilinpäätöksen rahoituslaskelma koostuu kunnan ja liikelaitosten varsinaisen toiminnan ja investointien sekä rahoitustoiminnan rahavirtojen muutoksista. Rahoituslaskelma muodostetaan tilinpäätöksen tuloslaskelmasta, investointiosasta ja taseesta.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan rahavirta kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavarioihin. Investointien rahavirta kuvaa pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeihin käytetyn ja niiden myynnistä saadun rahan vaikutusta rahavarioihin. Kunnan ja liikelaitosten toiminnan ja investointien rahavirta oli 20,3 milj. euroa negatiivinen. Tästä johtuen menoja on jouduttu kattamaan osittain vieraalla pääomalla.

Rahoituksen rahavirta

Rahoituksen rahavirta kuvaa niitä rahavaroja, jotka tarvitaan varsinaisen toiminnan ja investointien rahoittamiseksi sekä rahoitusaseman muuttamiseksi tilikauden aikana. Rahoituksen rahavirta toteutui 21,8 milj. euroa positiivisena.

Rahavarojen muutos

Rahavarojen muutos on toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirran yhteenlaskettu määrä. Se kertoo rahavarojen muutoksen tilikauden alun ja lopun välillä. Kunnan ja liikelaitosten rahavarat lisääntyivät edellisestä tilinpäätöksestä 1,6 milj. euroa, rahavarojen ollessa vuoden päättyessä 22,5 milj. euroa.

Tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on kunnalla negatiivinen, johon viidestä peräkkäisestä vuodesta, joina investoinnit ovat ylittäneet tulorahoituksen. Investointien tulorahoitus kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Vuonna 2018 tulorahoitus riitti kattamaan investointien tarvittavasta rahoituksesta vain 23,3 prosenttia.

Rahoituslaskelma, 1000€	TP 2018	TP 2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	6 748	20 512
Tulorahoituksen korjaukset	-582	-2 780
Toiminnan rahavirta	6 165	17 731
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-29 992	-40 625
Rahoitusosuudet investointimenoihin	995	2 950
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutustulot	2 580	5 566
Investointien rahavirta	-26 417	-32 110
Toiminnan ja investointien rahavirta	-20 252	-14 378
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-462	-1 109
Antolainasaamisten vähennykset	0	125
Antolainauksen muutokset	-462	-984
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	25 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 274	-7 711
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-290	29 160
Lainakannan muutokset	15 436	21 450
Oman pääoman muutokset	-179	
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant. varojen ja pääomien muutokset	-41	312
Vaihto-omaisuuden muutos	54	-28
Saamisten muutos	2 346	-2 869
Korottomien velkojen muutos	4 689	2 301
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 049	-285
Rahoituksen rahavirta	21 844	20 181
Rahavarojen muutos	1 592	5 802
Rahavarat 31.12	22 487	15 093
Rahavarat 1.1.	20 895	10 754

Lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Koska kunnan lainakannasta on yli 20 prosenttia kertalyhenteisiä lainoja, on lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa otettu laskennallinen lyhennys. Laskennallinen lyhennys on laskettu jakamalla lainakanta kahdeksalla. Kunnan lainanhoitokykyä pidetään heikkona tunnusluvun jäädessä alle yhden, Nurmijärvellä se on 0,4. Kassan riittävyyden tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla.

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000€	-66 324	-64 034
Investointien tulorahoitus, %	23,3	54,4
Lainanhoitokate	0,4	1,1
Kassan riittävyys, pv	23,3	26,8
Asukasmäärä	42 677	42 176

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tase käsittää Nurmijärven kunnan että liikelaitoksien eli Nurmijärven Veden, Nurmijärven Työterveyden ja Aleksian taseet yhdisteltyinä. Sisäiset erät, kuten kunnan ja liikelaitosten väliset saatavat ja velat, eivät sisälly taseeseen.

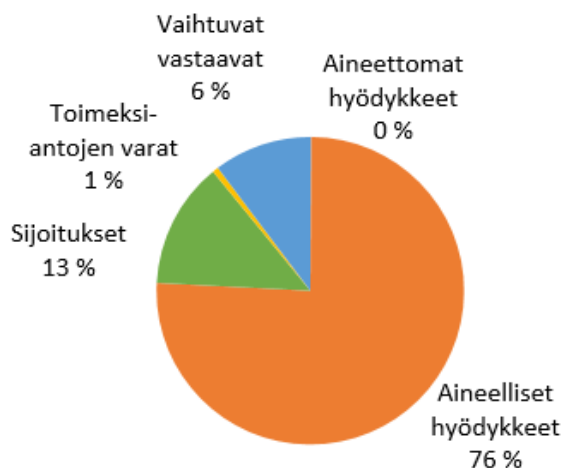
Vastaavaa

Pysyviin vastaaviin kuuluvat aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Pysyvien vastaavien arvo taseessa oli tilikauden päättyessä 330,9 milj. euroa, lisäystä edelliseen vuoteen oli 9,0 milj. euroa.

Pysyvät vastaavat jakaantuvat aineettomiin hyödykkeisiin (0,3 milj. euroa), aineellisiin hyödykkeisiin (281,0 milj. euroa) ja sijoituksiin (49,6 milj. euroa). Aineellisissa hyödykkeissä merkittävimmät erät ovat rakennukset (105,9 milj. euroa), kiinteät rakenteet ja laitteet (94,1 milj. euroa) sekä maa- ja vesialueet (61,8 milj. euroa).

Toimeksiantojen varat koostuvat välitetyistä valtion lainoista, sekä lahjoitusrahastojen ja muiden rahastojen pääomista. Toimeksiantojen varoja oli vuoden päättyessä 2,2 milj. euroa.

Vaihtuviin vastaaviin sisällytetään vaihto-omaisuus (0,4 milj. euroa), pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset (13,4 milj. euroa), rahoitusarvopaperit (0,2 milj. euroa) sekä rahat ja pankkisaamiset (22,3 milj. euroa). Vuoden 2018 päättyessä vaihtuvia vastaavia oli yhteensä 36,3 milj. euroa.

TASE, 1000€	2018	2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	330 915	321 907
Aineettomat hyödykkeet	326	396
Tietokoneohjelmistot	326	393
Muut pitkävaikutteiset menot	0	2
Aineelliset hyödykkeet	280 958	273 532
Maa- ja vesialueet	61 758	60 678
Rakennukset	105 876	110 891
Kiinteät rakenteet ja laitteet	94 110	87 857
Koneet ja kalusto	3 508	3 702
Ennakkomaksut ja kesk. hankinnat	15 706	10 403
Sijoitukset	49 631	47 980
Osakkeet ja osuudet	32 121	30 932
Muut lainasaamiset	17 030	16 598
Muut saamiset	480	450
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 217	2 327
Valtion toimeksiannot	1 180	1 301
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	833	822
Muut toimeksiannot	204	204
VAIHTUVAT VASTAAVAT	36 296	37 104
Vaihto-omaisuus	437	492
Aineet ja tarvikkeet	437	492
Saamiset	13 371	15 717
Pitkäaikaiset saamiset	60	50
Muut saamiset	60	50
Lyhytaikaiset saamiset	13 312	15 667
Myyntisaamiset	4 868	5 227
Lainasaamiset	0	0
Muut saamiset	2 603	2 384
Siirto saamiset	5 841	8 057
Rahoitusarvopaperit	171	171
Osakkeet ja osuudet	171	171
Rahat ja pankkisaamiset	22 316	20 724
VASTAAVAA YHTEENSÄ	369 428	361 338

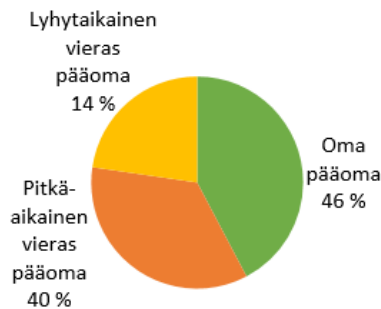
Vastattavaa

Oma pääoma oli vuoden 2018 lopussa 137,8 milj. euroa. Tästä peruspääoman osuus oli 84,2 milj. euroa, edellisten tilikausien ylijäämää on kertynyt 65,7 milj. euroa ja tilikauden alijäämäksi muodostui 12,1 milj. euroa.

Vapaaehtoisia varauksia on jäljellä poistoeroista 0,3 milj. euroa. Pakolliset varaukset, 4,0 milj. euroa, koostuu Metsä-Tuomelan jäteaseman jälkihoitovaruudesta. Toimeksiantojen pääomissa on välitettyjä valtion lainoja 1,3 milj. euroa, sekä lahjoitusrahastojen ja muiden rahastojen pääomia 1,1 milj. euroa.

Vieras pääoma oli vuoden lopussa yhteensä 224,9 milj. euroa. Vuoden aikana kunta nosti 25,0 milj. euron pitkäaikaisen lainan ja lyhensi pitkäaikaisia lainoja 9,3 milj. euroa. Kuntatodistuksilla nostettujen lyhytaikaisten lainojen saldo säilyi edellisvuoden tasossa, 40 milj. eurossa. Kunnan varsinainen lainakanta kasvoi nettomääräisesti vuoden aikana 15,4 milj. euroa. Lainakanta lisääntyi vuoden aikana asukasta kohden 319 euroa, ollen 3 966 euroa/asukas.

Muihin pitkä- ja lyhytaikaisiin lainoihin sisältyi siirtovelkoina lomapalkka- ja korkojaksotuksia sekä muita tilinpäätösjaksoja yhteensä 15,3 milj. euroa, ostovelkoja 16,2 milj. euroa, saatuja ennakoita 3,7 milj. euroa, sekä muita velkoja 20,4 milj. euroa. Muista veloista liittymismaksujen osuus oli 17,2 milj. euroa.

Tunnusluvut

Omavaraisuusasteella mitataan kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä sekä kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuusasteen heikentyminen jatkui edelleen, laskien tilinpäätöksessä 37,8 prosenttia. Alle 50,0 prosentin olevan omavaraisuusasteen katsotaan merkitsevän kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman

TASE, 1000€	2018	2017
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	137 759	150 031
Peruspääoma	84 195	84 195
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	65 658	60 480
Tilikauden yli-/alijäämä	-12 094	5 356
POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	319	331
Poistoero	319	331
PAKOLLISET VARAUKSET	3 973	3 573
M uut pakolliset varaukset	3 973	3 573
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 492	2 642
Valtion toimeksiannot	1346	1372
Lahjoitusrahastojen pääomat	833	822
M uut toimeksiantojen pääomat	313	449
VIERAS PÄÄOMA	224 886	204 761
Pitkäaikainen	136 506	124 287
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	118 254	105 637
Lainat julkisyhteisöiltä	69	85
Saadut ennakot	966	3 069
Liittymismaksut ja muut velat	17 217	15 496
Siirtovelat		
Lyhytaikainen	88 380	80 474
Joukko velkakirjalainat	40 000	40 000
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	10 821	7 696
Lainat julkisyhteisöiltä	16	16
Lainat muilta luotonantajilta	89	379
Saadut ennakot	2 727	2 629
Ostovelat	16 237	13 026
M uut velat	3 178	2 139
Siirtovelat	15 312	14 589
VASTATTAVAA	369 428	361 338

takaisinmaksuun. Nurmijärven kunnalla määrä on 69,7 prosenttia. Suhteellinen velkaantuneisuus -tunnusluku on tosiasiaassa edellisvuotta (78,5%) heikompi, sillä 2018 vuoden osalta tunnuslukuun on vaikuttanut toimintatuottoja vääristävä kunnan ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän välillä toteutettu sote-kulujen kirjausta koskeva kuittausmenettely (ks. liitetiedot 4.1.1)

Taseen tunnusluvut	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	37,8	42,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	69,7	78,5
Velat ja vastuut prosentteina käyttötaloudesta, %	69,7	78,5
Kertynyt ylijäämä, 1000€	53 564	65 837
Kertynyt ylijäämä, €/asukas	1255	1561
Lainakanta 31.12., 1000€	169 248	153 812
Lainakanta 31.12., €/asukas	3 966	3 647
Lainasaamiset, 1000€	17 030	16 598
Asukasmäärä	42 677	42 176

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma muodostetaan kunnan ja liikelaitosten tulos- ja rahoituslaskelmista. Tulot ja menot ovat ulkoisia. Kokonaistulo- ja menokäsitteet kattavat varsinaisen toiminnan ja investointien menot ja tulot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja rahankäytön.

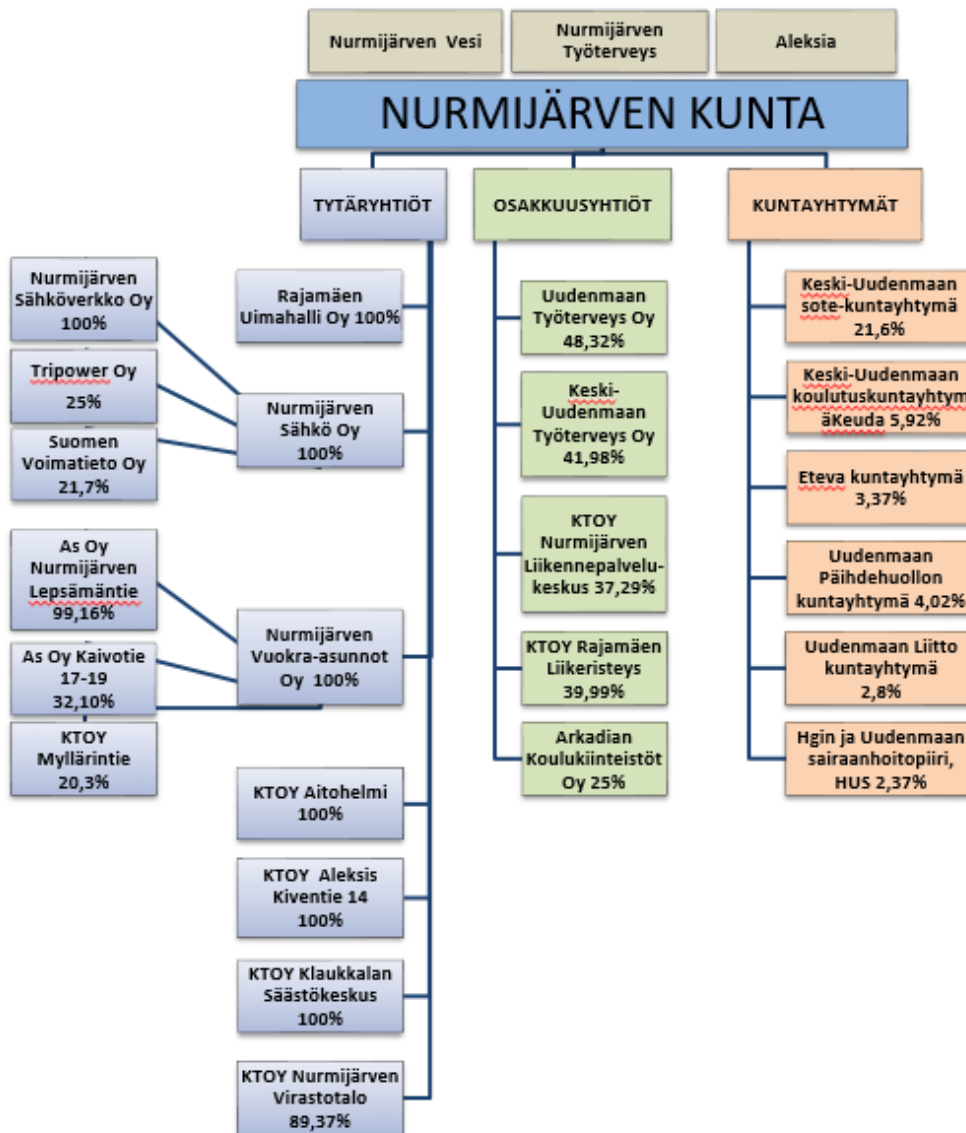
Kunnan kokonaistulot vuonna 2018 olivat 509,2 milj. euroa ja kokonaismenot 514,7 milj. euroa. Tulojen ja menojen erotukseksi muodostui -5,5 milj. euroa.

KOKONAISTULOT JA -MENOT, 1000 €, sisältää liikelaitokset

TULOT		%	MENOT		%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	103 905	20,4	Toimintakulut	311 348	60,5
Verotulot	183 173	36,0	Korkokulut	1 251	0,2
Valtionosuudet	30 117	5,9	Muut rahoituskulut	6	0,0
Korkotuotot	1	0,0	Satunnaiset kulut		
Muut rahoitustuotot	2 156	0,4	Tulorahoituksen korjauserät		
Tulorahoituksen korjauserät			+/- Pakollisten varausten muutos	-400	-0,1
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-982	-0,2	- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot		0,0
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	995	0,2	Investointimenot	29 992	5,8
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 566	0,5			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	0	0,0	Antolainasaamisten lisäykset	462	0,1
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	25 000	4,9	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	9 274	1,8
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	162 299	31,9	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	162 589	31,6
Oman pääoman muutokset	0	0,0	Oman pääoman muutokset	179	0,0
Kokonaistulot yhteensä	509 230	100	Kokonaismenot yhteensä	514 701	100

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

Osakkuusyhtiöitä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen niiden vähäisen merkityksen takia.

Kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Määräämisvaltasuhde voi perustua myös siihen, että tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräämisvalta toisessa yhteisössä.

Kuntalain 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Nurmijärven kunnan konsernitilinpäätökseen sisältyvät seuraavat tytäryhteisöt ja kuntayhtymät:

Kunnan kokonaan omistamat;

Kiinteistö Oy Aitohelmi
Kiinteistö Oy Aleksis Kiventie 14
Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskus
Nurmijärven Sähkö Oy
Nurmijärven Vuokra-asunnot Oy
Rajamäen Uimahalli Oy

Kunnan osittain omistamat;

Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotalo
Keski-Uudenmaan Työterveys Oy
Uudenmaan Työterveys Oy

Kuntayhtymät;

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Kuntayhtymä Eteva
Uudenmaan liitto kuntayhtymä
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä

Kunnan tarkat omistusosuudet kuntakonserniin kuuluvissa yhteisöissä on esitetty liitetiedoissa.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Konserniohjaus on määritelty kunnan konserniohjeessa. Valtuusto on vahvistanut tammi-kuussa 2018 konserniohjeen (KH 29.1.2018 § 17), jolla ohjataan valtuuston tytäryhteisöille asettamien omistajapoliittisten linjausten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteuttamista. Konserniohjeessa on annettu tarkemmat määräykset muun muassa konsernin ohjauksen,

seurannan, raportoinnin ja valvonnan järjestämisestä.

Konsernijohton muodostavat kunnanhallituksen konsernijaosto (1.6.2017 alkaen) ja kunnanjohtaja.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat taustatiedot

Vuosi 2018 toteutui Nurmijärven Sähkö –konsernin liiketoimintojen osalta vahvana. Yhtiölle asetetut strategian mukaiset tavoitteet toteutuivat suunnitellusti ja konsernin voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja asettui 6,8 milj. euroon (5,9 milj. euroa/TP2017). Konsernissa toteutettiin tilikauden aikana poistoaikojen muutos, jolla osaltaan oli suotuisa, noin 2,3 milj. euron vaikutus konsernin tuloksen muodostumiseen.

Konsernin liikevaihto kasvoi edellisvuodesta n. 2 %, johon vaikuttivat muun muassa konsernin liiketoimintoja tukevat sääolosuhteet. Asiakkaiden lämmitys- ja jäähdytystarpeet olivat konsernille suotuisia yhdessä yleisen sähkönkulutuksen kasvun myötä. Asiakaskasvu lämpö- ja siirtoliiketoiminnossa on ollut odotettua parempaa, joka kertoo kunnan elinvoimaisuudesta. Sähkön myyntiliiketoiminnan osalta asiakasmäärät ovat olleet lievässä laskussa johtuen haastavasta kilpailutilanteesta.

Sähkönmyynti asiakkaille laski 2 % ollen budjetoidulla tasolla 218 GWh:ssa ja lämmönmyynti nousi noin 2 % uuteen ennätykseen, eli 130 GWh:iin. Sähkönsiirron volyymi kasvoi 2,5 % 450 GWh:iin, mikä oli yhtiön historian korkein.

Nurmijärven Vuokra-asunnot Oy:n toiminta jatkui edellisvuosien tapaan vireänä. Yhtiön liikevaihto kasvoi edellisvuoteen nähden n. 2,5 % ja käyttötalousmenoissa saatiin säästöjä. Energiataloudellisia sekä muita perusparannuksia tehtiin suunnitellusti.

Vuokrattavien asuinhuoneistojen vuokrausaste säilyi edelleen hyvällä tasolla. Uusien vuokratalokohdeiden rakennustyöt aloitettiin vuoden aikana; Luhtajoentie 4:n 60 asuntoa ja Heikkarinkuja 5:n 54 asuntoa. Vuoden lopulla valmistui 49 asunnon käsittävä betonikerrostalo ja luhtitalo osoitteeseen Riihipellontie 1-3.

Uudiskohteiden valmistumisen johdosta liikevaihto tulee jatkamaan kasvuaan ja samalla käyttötalousmenoissa pyritään saamaan edelleen säästöjä energiatalouteen panostamalla sekä korjaus- ja huoltotoimintaa kehittämällä. Yhtiöön

on rekrytoitu uusi toimitusjohtaja 1.4.2019 alkaen ja kevään 2019 aikana tullaan rekrytoimaan tekninen isännöitsijä.

Rajamäen Uimahalli Oy:n liiketoiminnan kehittäminen jatkui suotuisana vuonna 2018 ja yhtiö saavutti sille asetut tavoitteet suurilta osin tilikauden aikana.

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto myönsi yhtiölle Vuoden 2018 Vesiliikuntapaikka Suomessa –tunnustuksen, joka osoittaa viime vuosien liiketoimintojen kehittämisen olleen oikean suuntaista. Samalla tehtiin uimahallin volyymiennätys, asiakaskäyntien noustessa 262 303 kertaan.

Tilikauden aikana korotetusta kunnan toiminta-avustuksesta huolimatta yhtiön tulos painui tappiolliseksi n. 599 000 euroa, edellisen vuoden tappion ollessa 684 000 euroa.

Kiinteistöosakeyhtiössä vuosi 2018 toteutui tavanomaisena ilman oleellisia poikkeamia. Kiinteistöihin toteutettiin erinäisiä vuosikorjaustoimenpiteitä ja vuokraus-aste säilyi hyvänä. Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotalon isännöinti siirtyi 1.10.2018 lukien Nurmijärven Vuokra-asunnot Oy:lle, joka vahvistanee jatkossa yhtiön hallinnollista toimintaa oleellisesti.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän omistajakunnat päättivät sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotantovastuun siirrosta kunnilta kuntayhtymälle 1.1.2019 lähtien. Tuotannon siirtoa valmisteltiin vuoden ajan yhteistyössä yhtymän kanssa ja lopputuloksen syntyä Keski-Uudenmaan historian suurin kerralla toteutettu henkilöstön ja palvelutuotannon liikkeenluovutus. Yksin Nurmijärveltä siirtyi sote-henkilöstöä yhtymään n. 600 henkilöä.

Kuntakonsernin tuloslaskelma painui kunnan heikon tuloksen mukana alijäämäiseksi n. 8,9 milj. euroa. Konsernin toiminnan ja investointien negatiivinen rahavirran kertymä viideltä vuodelta nousi 114,5 milj. euroon, kun vuonna 2017 negatiivinen rahavirtakertymä oli 111,5 milj. euroon. Konsernin omavaraisuusaste laski vuoden 2017 36,9 prosentista 33,1 prosenttiin ja konsernin lainakanta nousi 232,6 milj. eurosta (5515 euroa/asukas) 265,0 milj. euroon (6210 euroa/asukas).

Tunnuslukujen perusteella konsernin taloudellinen asema heikkeni oleellisesti edellisvuodesta, johon erityisesti on vaikuttanut emokunnan talouden haasteet. Voimakkaasti negatiivinen toiminnan ja investointien negatiivinen rahavirta indikoi toiminnan rahoituspaineista, jota pääasiassa selittävät kunnan ja Nurmijärven vuokra-asunnot Oy:n mittavat investoinnit. Tämä selittää

suurilta osin konsernin velkaantumisen kiihtymisen 2010-luvulla.

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevastakin kehityksestä

Nurmijärven kuntakonsernissa suurin taloudellinen ja toiminnallinen riski keskittyy emoyhteisön velkaantumiseen. Merkittävät palvelutuotannon kustannuspaineet sekä tulevaisuudessa toteutuvat investoinnit tulevat edelleen kasvattamaan tarvetta vieraan pääoman ehtooselle rahoitukselle investointien rahoittamisessa. Kunnan kasvun kestävyuden turvaamiseksi ja käytännössä velkaantumisen hidastamiseksi kunnassa on käynnistetty Nurmijärven kestävä kasvu –ohjelman laadinta, joka on tarkoitus vahvistaa valtuustossa toukokuun lopulla 2019.

Konsernin liiketoiminnoista Nurmijärven Vuokra-asunnot Oy on selvästi muihin yhteisöihin nähden velkaisin, mutta velkaantumiseen liittyvää riskiä laskee rahoitetun omaisuuden kuranttius sekä vuokrausasteella ja liikevaihdolla mitattu liiketoiminnan vahva kannattavuus.

Nurmijärven Sähkö Oy:ssä investoiminen jatkuu tulevaisuudessa edelleen mm. säävarman sähköverkon rakentamisen myötä. Yhtiön tase pysyy kuitenkin tasapainossa, sillä yhtiön vahva tulorahoitus pohja laskee vieraan pääoman tarvetta investointien rahoittamisessa.

Rajamäen Uimahallin oma pääoma painui vuonna 2018 1,5 milj. euroa negatiiviseksi ja ilman kunnan myöntämää 12 milj. euron pääomallinaa, liiketoiminnan heikko kannattavuus saattaisi yhtiön selvitystilaan. Yhtiön taloudellista tilannetta voidaan pitää haasteellisena ja yhtiön liiketoiminnan riittävän kannattavuuden varmistaminen edellyttääkin kunnan toiminta-avustuksen tarkistamista tulevina vuosina. Samalla yhtiön tulee pyrkiä myynnin kasvattamiseen edelleen sekä jatkaa liiketoiminnan kustannustason keventämistä muun muassa energiasäästöjä tukevalla investoinneilla ja talotekniikan optimoinnilla. Selvää on, että yhtiö ei pysty saavuttamaan riittävää markkinaehtoista kannattavuutta, joka muodostaa painetta jo entisestään talouden kanssa kipuilevalle emokunnalle.

Kuntakonsernin taloudellisen aseman kannalta oleelliseksi muodostuu emokunnan kyky hidastaa velkaantumista tulevaisuudessa, erityisesti kun huomioidaan ympäristölliset paineet niin käyttötalouden kustannustason, kuin myös tulorahoituksen kehittymisen osalta.

Samaan aikaan kun väestö ikääntyy ja palvelutarpeet esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluissa kasvavat, Suomi on siirtymässä korkeasuhdan-

teesta kohti laskusuhdannetta ja edelleen matalasuhdetta, jolla niin ikään on heikentävä vaikutus kunnan verorahoituksen kehittymiseen keskipitkällä aikavälillä. Lisäksi korkoympäristön kiristyminen ja rahoituskulujen nousu tulevat kiristämään toteutuessaan entisestään kunnan taloutta, erityisesti, mikäli kunnan lainakanta kipuaa yli 200 milj. euroon taloussuunnitelman 2019-2021 aikana.

Konsernirakenne muuttui vuoden 2018 aikana, kun Uudenmaan Työterveys Oy ja Keski-Uudenmaan Työterveys Oy muuttuivat tytäryhtiöistä osakkuusyhtiöiksi.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvontaa on suoritettu konserniohjeen mukaisesti. Konserniyhtiöiden hallituksiin ja yhtiökokouksiin on valittu kunnan edustajat konser-

niohjeen mukaisesti ja heille on tarvittaessa annettu ohjeet asioiden käsittelyyn. Kunnanjohtaja on tarvittaessa käyttänyt läsnäolo- ja puheoikeuttaan tytäryhteisöjen hallituksen kokouksissa.

Kunta asettaa talousarviossaan toiminnalliset tavoitteet keskeisille konserniyhteisöilleen ja seuraa tavoitteiden toteutumista osavuosisikatsauksissaan.

Kuntakonsernin riskienhallinta, sisäinen valvonta ja konsernivalvonta ovat hyväksyttävällä tasolla.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma, 1000€	2018	2017
Toimintatuotot	250 158	131 530
Toimintakulut	-444 329	-311 903
Osuus osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta-)	-15	3
Toimintakate	-194 187	-180 370
Verotulot	183 173	182 608
Valtionosuudet	33 115	32 775
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	48	99
Muut rahoitustuotot	1 426	2 620
Korkokulut	-1 974	-2 091
Muut rahoituskulut	-714	-653
	-1 215	-24
Vuosikate	20 887	34 989
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-28 185	-26 852
Omistuksen eliminointierot	-45	-24
Arvonalentumiset	-7	0
	-28 237	-26 876
Satunnaiset erät	0	162
Tilikauden tulos	-7 350	8 275
Tilinpäätössiirrot	-13	10
Tilikauden verot	-1 158	-1 391
Laskennalliset verot	-383	154
Vähemmistöosuudet	6	11
	-1 548	-1 216
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-8 898	7 059
Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toimintatuotot/toimintakulut, %	56,3	42,2
Vuosikate/poistot, %	74,1	130,3
Vuosikate, €/asukas	489	830
Asukasluku 31.12.	42 677	42 176
Tuloveroprosentti	19,50	19,50

Konsernirahoituslaskelma, 1000 €	TP 2018	TP 2017
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	20 887	34 989
Tilikauden verot	-1 158	-1 391
Tulorahoituksen korjaukset	-1 538	-2 656
Toiminnan rahavirta	18 191	31 104
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-52 213	-58 398
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 054	2 999
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 954	5 924
Investointien rahavirta	-47 204	-49 475
Toiminnan ja investointien rahavirta	-29 014	-18 371
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-327	-1 355
Antolainasaamisten vähennykset	0	351
Antolainauksen muutokset	-326	-1 005
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	44 971	6 715
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 564	-10 612
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	28 965
Lainakannan muutokset	32 406	25 068
Oman pääoman muutokset	-191	-34
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-154	207
Vaihto-omaisuuden muutos	-64	-52
Saamisten muutos	943	-2 993
Korottomien velkojen muutos	6 585	4 707
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 309	1 869
Rahoituksen rahavirta	39 198	25 898
Rahavarojen muutos	10 184	7 527
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	52 732	42 548
Kassavarat 1.1	42 548	33 921
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	-114 555	-111 543
Investointien tulorahoitus, %	40,8	63,2
Lainanhoitokate	1,6	2,9
Kassan riittävyys, pv	51,6	41,1
Asukasluku	42 677	42 176

Konsernitase, €	2018	2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	481 869	460 693
Aineettomat hyödykkeet	2 265	1 577
Aineettomat oikeudet	687	949
Muut pitkävaikutteiset menot	1 577	628
Ennakkomaksut	1	0
Aineelliset hyödykkeet	457 557	440 222
Maa- ja vesialueet	64 165	63 083
Rakennukset	209 153	207 367
Kiinteät rakenteet ja laitteet	151 758	141 608
Koneet ja kalusto	7 237	7 107
Muut aineelliset hyödykkeet	1 210	924
Enn.maksut ja keskener. hankinnat	24 033	20 132
Sijoitukset	22 047	18 894
Osakkuusyhteisöosuudet	2 462	1 093
Muut osakkeet ja osuudet	14 102	12 634
Muut lainasaamiset	5 166	4 840
Muut saamiset	316	327
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 405	1 384
Valtion toimeksiannot	143	123
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	963	954
Muut toimeksiantojen varat	299	307
VAIHTUVAT VASTAAVAT	78 418	69 494
Vaihto-omaisuus	1 556	1 492
Aineet ja tarvikkeet	1 474	1 407
Keskeneräiset tuotteet	83	85
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	284	194
Lainasaamiset	125	125
Muut saamiset	159	69
Lyhytaikaiset saamiset	23 846	25 260
Myyntisaamiset	13 261	12 836
Lainasaamiset		
Muut saamiset	3 844	3 443
Siirtosaamiset	6 741	8 981
Rahoitusarvopaperit	13 141	14 071
Osakkeet ja osuudet	173	173
Sijoitukset rahamark.instrumentteihin	130	95
Muut arvopaperit	12 838	13 803
Rahat ja pankkisaamiset	39 591	28 477
VASTAAVAA YHTEENSÄ	561 692	531 571

Konsernitase, €	2018	2017
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	183 974	193 040
Peruspääoma	84 195	84 195
Muut omat rahastot	14 836	14 823
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	93 842	86 963
Tilikauden yli/alijäämä	-8 898	7 059
VÄHEMMISTÖOSUUDET	310	689
PAKOLLISET VARAUKSET	5 217	4 846
Eläkevaraukset	24	24
Muut pakolliset varaukset	5 193	4 822
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 859	2 993
Valtion toimeksiannot	1 490	1 487
Lahjoitusrahastojen pääomat	962	953
Muut toimeksiantojen pääomat	408	553
VIERAS PÄÄOMA	369 332	330 003
Pitkäaikainen vieras pääoma	257 842	229 211
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	209 758	181 626
Lainat julkisyhteisöiltä	75	93
Saadut ennakot	966	3 069
Liittymismaksut ja muut velat	42 072	39 750
Siirtovelat	0	0
Laskennalliset verovelat	4 971	4 673
Lyhytaikainen vieras pääoma	111 491	100 792
Joukkovelkakirjalainat	40 000	40 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	15 165	10 873
Lainat julkisyhteisöiltä	18	18
Lainat muilta luotonantajilta	0	0
Saadut ennakot	3 461	3 321
Ostovelat	22 610	18 389
Muut velat	6 838	5 411
Siirtovelat	23 302	22 767
Laskennalliset verovelat	97	13
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	561 692	531 571

Taseen tunnusluvut	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	33,1	36,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	78,2	93,3
Velat ja vastuut prosentteina käyttötuloista	79,6	94,9
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	84 943	94 022
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € / asukas	1 990	2 229
Konsernin lainat €/asukas	6 210	5 515
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	265 016	232 609
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	5 166	4 840
Asukasmäärä	42 677	42 176

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely

Nurmijärven kunnan tilikauden 2018 tulos ennen poistoeron muutosta on -12 106 330,29 euroa. Tulokseen sisältyvät kunnan liikelaitosten tulokset, jotka käsitellään kirjanpitosäännösten mukaisesti niiden omilla kirjanpidoissa.

Kunnanhallitus esittää tilikauden 2018 tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- tuloutetaan kunnan suunnitelman mukaan kirjattuja poistoeroja 12 500 euroa

Tilikauden tuloksen käsittelyn jälkeen:

- Nurmijärven Vesi liikelaitoksen tilikauden ylijäämä 1 194 322,67 euroa siirretään johtokunnan esityksen mukaisesti liikelaitoksen edellisten tilikausien yli-/alijäämättilille.

- Nurmijärven Työterveys liikelaitoksen tilikauden alijäämä -18 183,18 euroa siirretään liikelaitoksen edellisten tilikausien yli-/alijäämä –tilille.

- Aleksia liikelaitoksen tilikauden ylijäämä 13 688,09 euroa siirretään johtokunnan esityksen mukaisesti edellisten tilikausien yli-/alijäämä –tilille.

- Nurmijärven kunnan tilikauden alijäämä -13 283 657,87 euroa siirretään edellisten tilikausien yli-/alijäämä –tilille.

Talousarvion toteutuminen

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

Nurmijärven kuntastrategian 2014 – 2020 kärkihankkeiden pohjalta on asetettu 2018 vuoden talousarvioon 36 sitovaa tavoitetta.

Strategian toteuttamisen kärkihankkeita ovat:

- Työttömyyden kasvun hallinta kunnan käytettävissä olevin toimenpitein
- Asukkaiden ja yhdistysten osallisuuden edistäminen
- Kunnan vetovoiman ja kilpailukyvyn vahvistaminen
- Digitalisoinnin edistäminen

Sitovista tavoitteista toteutui kokonaan kaksikymmentä (20), osittain toteutui kymmenen (10) ja ei toteutuneita tavoitteita oli kuusi (6).

Omaisuuksien ja tuottojen hallinnan tulosalueen tavoitteena oli maahankinnan ja tonttiluovutusten osalta ylläpitää n. 5 milj. euron vuotuinen taso. Tavoitteeseen ei päästy, sillä maanmyyntituloja kertyi kaikkiaan 4,66 miljoonaa euroa. Omakotitonttien luovutustavoitetta 30–40 tonttia ei saavutettu. Omakotitontteja luovutettiin 21 kappaletta. Uusien yritystonttien osalta myyntitavoitetta 3-5 kpl, ei saavutettu. Uusia yritystontteja luovutettiin 2 kpl ja lisäksi luovutettiin 2 kpl takaisin luovutettua yritystonttia.

Keskushallinnon tavoite tehokkaasti toimivasta hankintatoimesta on viivästynyt hankintatoimessa tapahtuneista henkilöstömuutoksista ja sijaisuusjärjestelyistä johtuen.

Hyvinvointitoimialan osalta vuonna 2018 kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna 1 % 0-17-vuotiaiden ikäryhmästä (107 lasta). Tavoite oli enintään 0,9 %. Suun terveydenhuollon osalta kiireettömän hoidon saatavuuden parantaminen 21 vrk. ei toteutunut, vaan hoidon saatavuus on vaihdellut 48 – 56 vrk. välillä.

Nurmijärven Vesi – liikelaitoksen tavoitetta käynnistää aluemitäusjärjestelmän kehittäminen ja uuden asiakashallintajärjestelmän käyttöönotto, ei pystytty edistämään henkilöstövajausten vuoksi vuonna 2018.

Muut tavoitteet toteutuivat joko kokonaan tai osittain.

Tavoitteiden toteutuminen

Ylin päätöksenteko

Kärkihanke tai strateginen linjaus Kunnan vetovoiman ja kilpailukyvyn vahvistaminen	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kuntastrategia ja konserniohjeet	
Tavoite 1 Konsernijohtamisen terävöittäminen ja omistajan tahdon näkyminen vahvasti konserniyhtiöiden johtamisessa	Arviointitapa/mittari Konserniohjeissa sovittujen ohjaustoimenpiteiden arviointi osavuosikatsauksessa. Konserniyhtiöiden tekemät toimenpiteet kunnan kärkihankkeiden edistämässä
Tavoitetaso 2018 Kuntakonsernin johtamisessa omistajapolitiikka on ilmaistu tavoitteellisesti ja selkeästi	Tavoitteen toteutuminen Konserniohjeen uusimiseen ja kunnan strategiaan sisältyy omistamisen tavoitteita. Konsernijaosto kehittää omistajapolitiikkaa.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Kunnan vetovoiman ja kilpailukyvyn vahvistaminen	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Elinkeinopoliittinen ohjelma (ELPO), maankäytön toteutusohjelma (MATO), maapoliittinen ohjelma (MAPO), kaavoitusohjelma, kunnallistekniikan rakentamishjelma	
Tavoite 2 Jatketaan kärkihanke 3:n (vahvistetaan kunnan veto-voimaa ja kilpailukykyä) toteutusta mm. Nurmijärvi on ilmiö –kampanjan uusin toimenpitein. Tavoitteena kunnan tunnettavuuden lisääminen näkymällä paikallisissa ja valtakunnallisissa medioissa, erityisesti sähköisissä medioissa. Huolehditaan yritys- ja omakotitonttien tarjonnan riittävydestä.	Arviointitapa/mittari Kunnan asukasmäärän kehitys % / vuosi Nurmijärvi-aiheiset artikkelit/jutut valtakunnallisissa medioissa/vuosi Kampanjasivustolla käyntien määrä ja muu näkyvyys Kunnan myymien yritys- ja omakotitonttien määrä eri taja- missa
Tavoitetaso 2018 Kunnan asukasmäärän kehitys yli 0,8 % /vuosi Vähintään 5 Nurmijärvi-aiheista juttua valtakunnallisissa medioissa/vuosi Kampanjasivustolla käyntien määrä vähintään 10 000 /vuosi Omakotitontteja luovutetaan 40/vuosi	Tavoitteen toteutuminen Alkuvuoden väestönkasvu on ollut 0,3 %, mutta kerrostaloasuntoja valmistuu niin paljon, että koko vuoden arvio täytyy. Nurmijärvi on ollut esillä mm. HS:ssa myönteisesti ja kriittisesti (mm. roskaaminen) ja mm. Avussa useissa luontoartikkeleissa Vantaanjokeen liittyen. Kampanjasivustolla on käyty alkuvuonna Omakotitontteja on myyty 12 kpl ja koko vuoden tavoite on realistisesti 20-25 myytyä tonttia.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Osallisuus ja järjestöyhteistyö	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Hyvinvointisuunnitelma	
Tavoitetaso 2018 Tukipolku –hankkeen kautta tulleet käytännöt ovat toiminnassa ja uusi järjestötoimintaan liittyvä hanke Tartu tulevaisuutta kädestä on tullut osaksi järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. Sosiaalista mediaa hyödynnetään kuntalaisten osallistamisessa.	Tavoitteen toteutuminen Järjestötreffit järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Toimialat ovat monella tapaa järjestöjen kanssa yhteistyössä. Sosiaalisen median käyttöä suunnataan kunnassa uudella tavalla. Strategian mukaisesti laaditaan olevista ja uusista osallistumismuodoista kartoitus tämän vuoden aikana.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Digi-hanke	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Tietohallinto-ohjelma, palvelutuotanto-ohjelma, kansallinen palveluarkkitehtuuri-ohjelma (KAPA-hanke) ja digi-visio	
Tavoite 4	Arviointitapa/mittari
Tavoitteena on vauhdittaa digitalisointia kunnassa vuonna 2016 laaditun digi-vision pohjalta.	Uusien sähköisten palvelujen määrä.
Tavoitetaso 2018	Tavoitteen toteutuminen
Tavoitteena on käynnistää vähintään 5 konkreettista digi-vision mukaista sähköistä palvelua. Kunnan sisäisiä prosesseja päivitetään vastaamaan paremmin uusien asukkailla suunnattujen palveluiden vaatimuksia.	Kunnan verkkoasiointipalvelu Solmu otettu käyttöön. Palveluun on linkitetty olemassa olevat sähköiset palvelut ja toteutettu palautepalvelu ja osallistuvan budjetoinnin äänestys sekä sivistyslautakunnan erillisavustushaku. Suunnittelu uusien palvelujen tuottamiseksi on aloitettu (hyvinvointilautakunnan avustukset, kirjastokorttihakemus, omien tietojen tarkistuspyyntö) aloitettiin sisäisten prosessikuvausten ja asiakkaan palvelupolkujen kuvauksilla.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Osaamisen ja aikaansaannosten arvostaminen.	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti, ammattitaitoinen ja hyvinvoiva henkilöstö (kuntastrategia) Henkilöstöohjelma 2017 - 2019	
Tavoite 5	Arviointitapa/mittari
Palvelujen kilpailukykyä kehitetään kannustamalla ja vahvistamalla kunnan henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista.	Henkilöstökyselyn tulokset Aloitteiden määrä Kannustavien palkkausjärjestelmien kehittäminen Sisäisten ja ulkoisten koulutuspäivien määrä
Tavoitetaso 2018	Tavoitteen toteutuminen
Kehityskeskustelujen uudistaminen sähköisille lomakkeille ja erityishuomio kiinnitetty osaamissuunnitelmiin	Kehityskeskustelujen uusi sähköinen lomake on otettu käyttöön HRM-järjestelmässä. Koulutussuunnitelmat laadittiin tulosalue-/yksikkötasoilla. Henkilöstökysely toteutettiin alkuvuodesta, tulokset on raportoitu ja kehittämissuunnitelmat tehty. Keskiarvo oli 2,75 (v. 2017: 2,61). Henkilöstön aloitteita tehtiin 5 kpl, joista yksi palkittiin aloitepalkkiolla (v. 2017: 12/3). Palkkausjärjestelmiä on kehitetty lähinnä 1.2.2018 voimaan tulleiden virka- ja työehtosopimusten myötä. Koulutuspäiviä oli yhteensä 2,4 henkilöä kohden eli lähes 5900 päivää (v. 2017: 2,4/5878).

Sitovat toiminnalliset tavoitteet/ylin päätöksenteko/talous

Kärkihanke tai strateginen linjaus Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma	
Tavoite 6 Tiedolla johtamisen määrittely. Valitun johdon raportointiohjelman hyödyntäminen tuottamalla olennaista toimintaa ja taloutta koskevaa tietoa	Arviointitapa/mittari Johdon Raportit ja osavuosisikatsaukset verrattuna vuoden 2017 raportteihin.
Tavoitetaso 2018 Raportit tuottavat olennaista tietoa johtamisen pohjaksi (tunnusluvut, kustannukset, suoritteet).	Tavoitteen toteutuminen Vuoden aikana käynnistettiin tuotepohjaisen toiminnan ja talouden ohjausjärjestelmän valmistelutyö. Kunnan palvelut tuotteistettiin syksyllä 2018 ja ohjausjärjestelmän ensivaiheen käyttöönotossa suoritteet tuodaan osaksi osavuosisikatsausten raportointia vuoden 2019 aikana. Osana ohjausjärjestelmän kokonaisarkkitehtuuria, vuosien 2019-2020 aikana kehitetään mm. rullaavaa palveluverkon arviointimallia sekä edelleen jatketaan muodostettujen tuotteiden kehittämistä niin, että vuoden 2021 talousarvioraami ja varsinainen talousarvion käyttötalousosa rakennetaan tuotepohjaisesti. Ohjausjärjestelmä uudistuksen tavoitteena on helpottaa ja tarkentaa toiminnan ja talouden seuranta kunnan toimialoilla ja liikelaitoksissa. Talouden ja henkilöstöhallinnon raportointijärjestelmä Kuntarin ensimmäiset koulutukset käynnistettiin syksyllä 2018 ja vuoden 2019 aikana talouspalvelut muodostavat yhdessä henkilöstöpalveluiden kanssa Kuntarin raportointiohjeet kunnan toimialoille. Kuntari tukee tulevaisuudessa myös suoritepohjaista toiminnan ja talouden raportointia. Kunnan nykyistä valtuustoon asti ulottuvaa raportointisykliä muutettiin niin, että osavuosisikatsaukset toteutetaan jatkossa neljännesvuosittain. Muutoksen tarkoituksena on luoda yhdenmukainen raportointimalli koko vuodelle ja luoda tasainen rytmitys raportointijaksoihin. Lisäksi ensimmäinen osavuosisikatsaus aikaistuu kuukaudella, joka parantaa reagointia mahdollisiin alkuvuodesta esiin tuleviin ja koko talousarviovuoteen vaikuttaviin talousarviopoikkeamiin.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kuntastrategia	
Tavoite 7 Kirjanpidollinen ylijäämä (vuosikate > poistot) vuoteen 2020 mennessä	Arviointitapa/mittari Vuosikate per poistot
Tavoitetaso 2018	Tavoitteen toteutuminen Vuoden aikana käynnistettiin Nurmijärven kestävä kasvu – ohjelman (NUUKA-ohjelma) valmistelutyö. Ohjelman valmistelutyön projektisuunnitelma vahvistettiin kunnanhallituksessa 17.12.2018 ja ohjelma on tarkoitus vahvistaa valtuustossa toukokuussa 2019. Ohjelman tavoitteena on asettaa pitkän aikavälin taloustavoitteet kunnan talouden vahvistamiseksi. Käytännössä NUUKA –ohjelman tehtävänä on ohjata vuosittain talousarviota asettamista siten, että kunnan velkaantuminen ensin hidastuu ja lopulta kääntyy laskuun ohjelman voimassaolon aikana. Tämä edellyttää vuosikatteen vahvistamista sekä kunnan investointitason samanaikaista tarkastelua. Ohjelman myötä kunnan talous saatetaan tasapainoon niin kirjanpidollisesti kuin myös rahoituksellisesti mitattuna. Kirjanpidollinen tasapaino, eli ylijäämäinen tuloslaskelma, saavutetaan taloussuunnitelman 2019-2021 mukaan vuonna 2020. Rahoituksellisen tasapainon tavoitetasot määritellään erikseen NUUKA-ohjelmassa.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet/ylin päätöksenteko/henkilöstö

Kärkihanke tai strateginen linjaus Vastuullinen johtaminen ja talous, ammattitaitoinen ja hyvinvoiva henkilöstö	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Henkilöstöohjelma 2017-2019	
Tavoite 8 Sote- ja maakuntauudistuksen henkilöstövaikutusten hallittu ja suunnitelmallinen toimeenpano valtakunnallisen aikataulun mukaisesti (1. vaihe v. 2018)	Arviointitapa/mittari Lyhyt tähtäin: Henkilöstövaikutukset koottu. Pitkä tähtäin: Henkilöstövaikutusten hyödyntäminen toiminnan suunnittelussa
Tavoitetaso 2018 Päätetyt ja sovitut muutokset henkilöstösuunnitelmaan valmiina 31.12.2018	Tavoitteen toteutuminen Keski-Uudenmaan sote –kuntayhtymään siirtymistä koskevat yhteistoimintaneuvottelut käytiin ja henkilöstövaikutusten laaja valmistelu eteni suunnitelman mukaisesti kuntien välisenä yhteistyönä. Muutokset huomioitiin henkilöstösuunnitelmassa vuodelle 2019. Lisäksi osallistuttiin Uusi-maa2019 –hankkeen henkilöstövalmisteluun.

<p>Strateginen linjaus Vastuullinen johtaminen ja talous, ammattitaitoinen ja hyvinvoiva henkilöstö</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Henkilöstöohjelma 2017-2019</p>	
<p>Tavoite 9</p> <p>Työhyvinvoinnin vahvistaminen yhteistyössä työterveyshuollon kanssa.</p>	<p>Arviointitapa/mittari</p> <p>Lyhyt tähtäin: Työkykyraportit johtopäätöksineen johdon talousraporttien ja osavuosisikatsausten yhteydessä (sairauspoissaolojen kehitys, tukitoimenpiteet, tapaturmat, työterveyshuollon kustannukset, eläköityminen)</p> <p>Pitkä tähtäin: Henkilöstökertomus johtopäätöksineen (sairauspoissaolojen kehitys, tukitoimenpiteet, tapaturmat, työterveyshuollon kustannukset, eläköityminen)</p>
<p>Tavoitetaso 2018</p> <p>Hyvä johtaminen yksiköissä ja työterveysyhteistyön selkeät roolit (johto, esimiehet, työterveyshuolto, henkilöstöhallinto). Sairauspoissaoloja alle 15 kalenteripäivää/hlö/vuosi.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen</p> <p>Sairauspoissaolojen määrä väheni ja oli 14,0 kalenteripäivää/henkilö (v. 2017: 15,3). Työterveyshuollon ohjausryhmä seurasi säännöllisesti Keski-Uudenmaan työterveyshuolto oy:n palvelujen toteutumista. Työterveysyhteistyötä ohjattiin työkyvyn tuen toimintamallilla.</p>

Elinkeino- ja kuntakehityskeskus

<p>Kärkihanke Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä (linjaus kärkihanke 3). Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti (linjaus)</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Maankäytön toteutusohjelma (MATO), maapoliittinen ohjelma (MAPO), elinkeinopoliittinen ohjelma (ELPO)</p>	
<p>Tavoite Edistetään strategian toteutumista ja tiedolla johtamista lisäämällä tietoisuutta kunnan kehittämistoimenpiteistä sekä seudun suunnittelusta ja kehityksestä. Tuotetaan enemmän ja parempaa aineistoa ja lisätään suoraa viestintää viranhaltija- ja luottamushenkilöjohdolle. Raportoinnin kattavuutta ja sisältöä parannetaan: raportoidaan säännöllisesti kunnan johtoryhmälle, elinvoimalautakunnalle, kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Vuoropuhelussa saatua palautetta käytetään kunnan edunvalvonnan tukena.</p>	<p>Arviointitapa/mittari Määrällinen arviointi: kokouksissa esitettyjen katsausten määrä. Laadullinen arviointi: kuvataan, mitä syventävää ja seurantatietoa on tuotettu</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Kuntastrategian toteutukselle on tehty seuranta-suunnitelma ja kriteerit</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen Kuntastrategian toteutumista seurataan mm. talousarvion 2019 toimialojen sitovina toiminnallisina tavoitteina sekä tulosalueiden lautakuntiin nähden sitovina tavoitteina.</p> <p>KUUMA-kuntien muuttoliikkeen taloudelliset vaikutukset – muuttoliikkeenanalyysi tehty. Tuloksia esiteltiin elinvoimalautakunnassa 24.2.2018.</p> <p>Uudenmaan työpaikkaprojektiot päivitettiin loppuvuoden 2018 aikana. Työpaikkaprojektioissa ennakoidaan koko seudun ja kuntien työpaikkakehitystä yhdenmukaisilla menetelmillä. Työpaikkaprojektioiden esittely elinvoimalautakunnalle keväällä 2019.</p> <p>MAL 2019 suunnitelman laadinnan yhteydessä tehtiin Asumisen ilmiöt Helsingin seudulla-työ kuvaamaan asumisen ajankohtaisia ilmiöitä Helsingin seudulla. Työ pohjusti MAL 2019 suunnitelman vaikutusten arviointia. Nostaja työstä esiteltiin elinvoimalautakunnalle 14.6.2018.</p> <p>Elinkeino- ja kuntakehityskeskukseen palkattiin määräaikainen projektitutkija 17.9.-31.12.2018. Projektitutkija tuotti Nurmijärven kunnan ja sen toimintaympäristön tilaa ja kehitystä kuvaavia tilastoja sekä näiden analyysejä. Nurmijärven väestökehitystä esiteltiin elinvoimalautakunnalle 27.9.2018. Projekti jatkuu 28.2.2019 asti. Projektin tuloksia esitellään valtuustolle sekä elinvoimalautakunnalle helmikuussa 2019. Kaikille avoin tilastokatsaus pidetään maaliskuussa 2019.</p>

Keskushallinnon toimiala

Kärkihanke Osallisuus ja järjestöyhteistyö ja digi-hanke	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Keskushallinto osaltaan edistää ja päivittää tämän kärkihankkeen toteutumista	
Tavoite 1 Otetaan käyttöön vuorovaikutteinen asiakaspalautejärjestelmä.	Arviointitapa/mittari Otettu/ei otettu käyttöön. Saatujen palautteiden määrä ja niiden käsittelyaika.
Tavoitetaso 2018 Otetaan järjestelmä tuotantokäyttöön osana sähköisen alustan palveluja. Työprosessit on kuvattu ja uudistettu.	Tavoitteen toteutuminen Asiakaspalautejärjestelmä Solmu on otettu tuotantokäyttöön huhtikuussa 2018. Vuoden loppuun mennessä vastaanotettiin 697 palautetta. Palautteen keskimääräinen käsittelyaika oli elokuuhun asti 20-35 päivää mutta sitä on saatu lyhennettyä 1 – 6 päivään.

Kärkihanke Digi-hanke	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Tietohallinto-ohjelma	
Tavoite 2 EU:n tietosuoja-asetuksen voimaan tullessa 25.5.2018 sen edellyttämät toimenpiteet ja vastuut on määritelty ja ne ovat vastuutahojen tiedossa.	Arviointitapa/mittari Asetuksen edellyttämät toimenpiteet suoritettu.
Tavoitetaso 2018 Tietosuojaan liittyvä dokumentaatio kunnossa, mm. rekisteriselosteet, toimintaohjeet ja vastuuhenkilöiden määrittely.	Tavoitteen toteutuminen Tietosuojapolitiikka ja henkilötietojen käsittelyn yleisohje on laadittu. Henkilörekisterit on kartoitettu ja tietosujaselosteet julkaistu kunnan www-sivuilla. Toimialoille on määritelty omat tietosuojavastaavat.

Kärkihanke Digi-hanke	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Tietohallinto-ohjelma	
Tavoite 3 Asianhallinnan kehittäminen tiedon pysyvää sähköistä säilytystä ohjaavan SÄHKE2-normin mukaiseksi (edellyttää tiedonohjaussuunnitelmaa, jossa riittävät metatiedot).	Arviointitapa/mittari Tiedonohjaussuunnitelma käytössä.
Tavoitetaso 2018 Tiedonohjaussuunnitelma otettu käyttöön.	Tavoitteen toteutuminen Tiedonohjaussuunnitelman laatiminen käynnistyi syksyllä 2018 ja on sen jälkeen edennyt suunnitellusti. Tavoitteena on saada kuvaukset pääpiirteissään valmiiksi toukokuussa 2019 ja aloittaa testikäyttö kesäkuussa 2019 yhdessä asiainhallintajärjestelmän uuden version Dynasty10:n kanssa.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kuntastrategia	
Tavoite 4 Tehokkaasti toimiva hankintatoimi	Arviointitapa/mittari Keskitetyn hankintatoimen hoitamien kilpailutusten määrä.
Tavoitetaso 2018 Hankintatoimen asteittainen keskittäminen 31.12.2018 mennessä. Pienhankintojen ohjaus toimii.	Tavoitteen toteutuminen Tavoitteen toteutuminen viivästynyt mm. hankintatoimissa tapahtuneiden henkilöstömuutosten johdosta.

Hyvinvointitoimiala

Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma - Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	
Tavoite 1 Tunnistetaan lasten ja perheiden hyvinvointiriskit mahdollisimman varhain ja annetaan apua nopeasti ja tarpeen mukaisesti. Tuen painopiste siirtyy varhaiseen tukeen, jolloin korjaavan lastensuojelun tarve vähenee. Sosiaalihuollon asiakasmäärä kasvaa enemmän kuin lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä.	Arviointitapa/mittari: 1) Sosiaalihuollon asiakasmäärä vuoden aikana: - 334 lasta vuonna 2016 - 390 lasta vuonna 2017 2) Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä: - 235 lasta vuonna 2016 - 240 lasta vuonna 2017
Tavoitetaso 2018 1) Sosiaalihuollon asiakkaita 530 lasta/vuosi 2) Lastensuojelun avohuollon asiakkaita enintään 320 lasta/vuosi.	Tavoitteen toteutuminen 1) Toteutuu. Sosiaalihuollon asiakkaina 596 lasta vuonna 2018. 2) Toteutuu. Avohuollon asiakkaina 290 lasta vuonna 2018.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Nurmijärven kunnan ikääntyneen väestön hyvinvointiohjelma vuoteen 2020.	
Tavoite 2 Palvelut tukevat kuntalaisen turvallista kotona asumista: Asiakas/omainen saa tiedon tarvittavista palveluista oikea-aikaisesti. (Ikäihmisten laatusuositus: "Lisätä kuntalaisen kotona asumisen mahdollisuuksia").	Arviointitapa/mittari 1) Kotona asuvien osuus 75+, 80+, 85 + vuotiaat vastaavan ikäisestä väestöstä (tavoitekohdat 1-3) 2) Säännöllisessä kotihoidossa olevien osuus 75+, 80+, 85 +väestöstä (tavoitekohdat 4-6) 3) Omaishoidon tuen asiakkaina olevien osuus 75+, 80+, 85 + -vuotiaat väestöstä (tavoitekohdat 7-9) 4) Perhehoidon asiakkuudet yhteensä/vuosi (tavoitekohta 10).
Tavoitetaso 2018 (SotkaNetin viimeisimmän tiedon mukaan) 1) Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, 93 % vastaavan ikäisestä väestöstä 2) Kotona asuvat 80 vuotta täyttäneet, 90 % vastaavan ikäisestä väestöstä 3) Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, 81 % vastaavan ikäisestä väestöstä 4) Säännöllisen kotihoidon piirissä olevat 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, 13 % vastaavan ikäisestä väestöstä 5) Säännöllisen kotihoidon piirissä olevat 80 vuotta täyttäneet asiakkaat, 18 % vastaavan ikäisestä väestöstä 6) Säännöllisen kotihoidon piirissä. olevat 85 vuotta täyttäneet asiakkaat, 26 % vastaavan ikäisestä väestöstä 7) Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä 8) Omaishoidon tuen 80 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä 9) Omaishoidon tuen 85 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä 10) perhehoidon asiakkuuksia vähintään 5/vuosi.	Tavoitteen toteutuminen Sotkanet 2017 tiedot: 1) 93,8 % 2) 90,2 % 3) 84,5 % 4) 9,0 % 5) 13,1 % 6) 19,6 % 7) 4,1 % 8) 5,4 % 9) 6,1% 10) 11 asiakasta vuonna 2018

Sivistystoimiala

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja Tuetaan kuntalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma</p>	
<p>Tavoite 1 Päiväkotien ja koulujen oppimisympäristöjen kehittäminen vastaamaan uusien opetussuunnitelmien vaatimuksia. Oppimisympäristö käsittää sekä rakennuksien sisätilat, että piha-alueet. Suunnittelutyöhön otetaan mukaan lapset, nuoret, henkilökunta ja perheet.</p>	<p>Arviointitapa/mittari Korjattujen piha-alueiden ja kalustettujen tilojen määrä ja toimivuus.</p> <p>Suunnitteluun osallistuneiden lasten, nuorten ja henkilökunnan määrä.</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Yhden päiväkodin ja koulun piha-alue peruskorjataan ja laaditaan suunnitelma muiden piha-alueiden korjaamisesta.</p> <p>Kalustetaan yksi päiväkotiryhmä sekä 2-3 koululuokkaa uuden opetussuunnitelman mukaisiksi oppimisympäristöiksi. Laaditaan suunnitelma oppimisympäristöjen kehittämisestä.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen – tavoite on toteutunut</p> <p>Länsikaaren, Mäntysalon ja Rajamäen koulut saivat kukin oppimisympäristöjen nykyaikaistamiseen varatusta määrärahadista 20 000 euroa. Määrärahoilla kalustettiin Länsikaaren koulun monitoimitila, Mäntysalon koulun kaksi luokkatilaa ja Rajamäen koulun studio (käsityöluokka). Tilojen suunnitteluun osallistuivat koulujen oppilaat ja henkilökunta.</p> <p>Koulujen piha-alueista peruskorjattiin Isoniitun koulun piha-alue. Uudistettavan piha-alueen suunnitteluun osallistuivat oppilaat, vanhempainyhdistyksen edustajat ja opettajat. Piha-alueelle rakennettiin mm. ulko-opetustila grillikatoksineen, parkour-alue ja köysirata.</p> <p>Länsikaaren päiväkodissa on oppimisympäristöä nykyaikaistettu. Päiväkotien pihoista uusittiin Tähtärin piha.</p> <p>Varhaiskasvatuksen oppimisympäristön ja pihan suunnittelussa ovat olleet mukana lapset ja henkilökunta.</p>

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma</p>	
<p>Tavoite 2 Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadun parantaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pedagogisen osaamisen lisääminen varhaiskasvatuksessa - Erityisopettajien määrän lisääminen perusopetuksessa 	<p>Arviointitapa/mittari Kuinka monessa esiopetusryhmässä työskentelee kaksi lastentarhanopettajaa.</p> <p>Erityisopettajien määrä</p>
<p>Tavoitetaso 2018</p> <p>Puolessa esiopetusryhmistä työskentelee kaksi last</p> <p>Perusopetuksessa erityisopettajia 22 (vuonna 2017 erityisopettajien määrä on 20)</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen – tavoite on toteutunut koulutuspalvelujen osalta, mutta varhaiskasvatuksessa ei päästy tavoitteeseen.</p> <p>Kunnassa on 26 esiopetusryhmää. Esiopetusryhmistä 11 on kaksi lastentarhanopettajaa.</p> <p>Perusopetuksessa on aloittanut kaksi uutta erityisopettajaa 1.8.2018, jolloin heidän lukumääränsä on 22.</p>

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja. Kuntalaisten osallisuus ja järjestöyhteistyö</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kunnan hyvinvointisuunnitelma</p>	
<p>Tavoite 3</p> <p>Viedään sivistystoimen tarjoamia vapaa-ajan palveluita sinne, missä asiakkaat ovat.</p> <p>Jatketaan ja edelleen kehitetään eheän koulupäivän mallia.</p> <p>Kartoitetaan niitä ryhmiä, jotka eivät ole minkään ohjatun palvelun piirissä. Kehitetään heille toimintoja ja palveluja moniammatillisesti ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.</p>	<p>Arviointitapa/mittari</p> <p>Kartoitus ja suunnitelma</p>
<p>Tavoitetaso 2018</p> <p>Kartoitus on laadittu ja sen perusteella tehty suunnitelma. Toimenpiteitä käynnistetään.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen – toimenpiteitä on tehty, osittain on kartoitettu niitä ryhmiä, joita pitäisi saada ohjattuun toimintaan, mutta systemaattista suunnitelmaa ei ole tehty- tavoite on toteutunut osittain</p> <p>Kesä kaikilla- toiminta toteutui yhteensä viidellä ryhmällä Klaukkalassa, Kirkonkylässä ja Rajamäellä. Alaja yläkoululaisia oli toiminnan piirissä yhteensä 103 lasta ja nuorta.</p> <p>Koulutuspalveluissa käynnistyi syksyllä 2018 kymmenessä koulussa kokeilu harrastusiltapäivistä. Syyslukukaudella 2018 toimi yhteensä 21 erilaista harrastusryhmää.</p> <p>Kirjasto- ja kulttuuripalveluissa järjestettiin lukuhetkiä Woimalassa, Heikkarissa ja Nurmilinnussa. Nurmijärven Keudan lähihoitajaopiskelijoille on pidetty kirjavinkkauksia. Nurmijärven opisto ja kirjastoauto Oiva järjestivät kaksi tapahtumalauantaita. Kulttuuripalvelujen Täällä teitä varten –hankkeessa vietiin kulttuuritapahtumia palvelutaloille. Matkalaukkumuseo kiersi päiväkodeilla ja palvelutaloilla pidettiin muistelutuokioita.</p>

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluita. Valtakunnallinen lasten ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE)</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.</p>	
<p>Tavoite 4 Tarjotaan koulutusta henkilöstölle tähän liittyen Kaikki siirtymävaiheiden lapset ryhmytetään (esim. siirtyminen alakoulusta yläkouluun)</p> <p>Tuetaan yhteisöllisyyttä, joka ennalta ehkäisee syrjäytymistä ja ryhmän ulkopuolella jäämistä. Ryhmä toimii sääntöjen mukaan. Lapselle tulee turvallinen olo.</p> <p>Sisäistä koulutusta ryhmytyimisestä.</p>	<p>Arviointitapa/mittari Ryhmytettujen lasten määrä Koulutettujen ryhmyttämistä ohjaavien henkilöiden määrä</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Laajennetaan siirtymävaiheiden ryhmyttämistä siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen -Tavoite on toteutunut osittain, ryhmyttämistä ohjaavien henkilöiden koulutusta ei ole järjestetty.</p> <p>Eskareita on ryhmytetty keväällä ja syksyllä 2018. Ryhmytykseen osallistui 90 lasta.</p> <p>Yläkoulun 7. luokkalaisten sekä muiden vuosiluokkien ryhmytettuja oppilaita oli yhteensä 1128.</p>

Ympäristötoimiala

<p>Kärkihanke Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä</p> <p>Parannetaan kunnan liikenneyhteyksiä, kävely- ja pyörätieverkkoa, joukkoliikenteen palveluntarjontaa ja toiminta-edellytyksiä sekä liityntäpysäköintiä (18)</p> <p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Investointiohjelma, kunnallistekniikan rakentamishjelma</p>	
<p>Tavoite Klaukkalan ohikulkutien suunnittelu ja rakentaminen sekä siihen liittyvä kunnan katuverkko ja yhdyskuntarakentaminen etenevät suunnitelman mukaisesti</p>	<p>Arviointitapa/mittari Projektiaikataulussa mainittujen välitavoitteiden toteutumisen, Viirinlaakso II asemakaavan ja muiden tarvittavien asemakaavamuutosten eteneminen, katusuunnitelmien eteneminen.</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Ohikulkutien urakoitsijat on valittu ja hankkeen käynnistämisestä on tehty päätös.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutui. Urakoitsijavalinta on tehty syksyllä 2018.</p>

<p>Kärkihanke Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä</p> <p>Parannetaan kunnan liikenneyhteyksiä, kävely- ja pyörätieverkkoa, joukkoliikenteen palveluntarjontaa ja toiminta-edellytyksiä sekä liityntäpysäköintiä (18)</p> <p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma</p> <p>Valtuuston hyväksymä joukkoliikenteen palvelutasoselvitys, kuntastrategia sekä talousarvio ja -suunnitelma</p>	
<p>Tavoite Joukkoliikenteen järjestäminen strategisten linjausten mukaisesti</p>	<p>Arviointitapa/mittari Liikennöitsijän valinta on suoritettu, linjastosuunnitelma ja mm. lippuotteet perustettu sekä mahdollinen varikko rakennettu. Myös asiakastyytyväisyys on hyvä.</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Varmistetaan joukkoliikenteen järjestämisen aloittaminen 1.1.2019.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutui. Liikennöintisopimus allekirjoitettiin kesällä ja linjastosuunnitelma valmistui marraskuussa. Uusi lippu- ja maksujärjestelmä liikennöitsijän käytössä vuodenvaihteessa.</p>

<p>Kärkihanke Osallisuus ja järjestöyhteistyö (kärkihanke 2) sekä Työttömyysvaikutusten minimointi kunnan käytettävissä olevin keinoin (kärkihanke 1)</p> <p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Palvelutuotanto-ohjelma</p>	
<p>Tavoite Parannetaan yleisten alueiden siisteyttä ja tuetaan järjestöjä ja 3-sektorin toimijoita siisteyskampanjoiden järjestämisessä.</p>	<p>Arviointitapa/mittari Kuntalaisjärjestöjen ja 3-sektorin aktiivisuus (kampanjoiden tai tempausten määrä) sekä siistimiseen osallistuvien työllistettävien määrä. "Laatukäytävien" toteuttaminen: euroa/vuosi. Kuntalaiset kokevat toimenpiteiden jälkeen siisteystason ja viihtyvyyden parantuneen</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Parannetaan toimintamallia edelleen. Toteutetaan projektisuunnitelman mukaisia tehtäviä, mm. "laatukäytävät" – ideaa valtion teille. Poistetaan havaittuja katu- ja tiealueilla toimimisen esteitä sekä pyritään tarjoamaan apua eri toimijoille niiden ratkaisemiseksi (mm. tieturvakoulutus ja työnjohtovastuu sekä yhteistoiminta ja luvitus ELY-keskuksen kanssa). Hyödynnetään työllistettäviä kunnan siistimistehtävissä.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutui pääosin. ELY:n edustajien kanssa tehtiin maastokatselmukset Klaukkalantien ja muiden valtion vastuulla olevien teiden siisteyden ja kunnossapidon osalta (ns. laatukäytävät) ja siistimistoimenpiteet toteutettiin loppuvuoteen 2018 mennessä määrärahojen puitteissa (Ely ja kunta). Keväällä ja syksyllä pidettiin perinteiset siivoustalkoot, joihin osallistui jälleen noin 30 talkooporukkaa ympäri kuntaa. Vaarallisten jätteiden keräyskampanja toteutettiin toukokuussa. Kunnan monipalvelukeskus Woimala teki säännöllisiä "siisteyskierroksia" kunnan alueella. Lisäksi kunta palkkasi LC Nurmijärvi Kanervan kanssa yhteistyössä Kivenpuiston koulun 12 erityisnuorta siistimistehtäviin. Siisti-ilmiö-kampanjasiivu Facebookissa on kerännyt jo yli 1200 tykkääjää. Vies-tintää on kehitetty ja kehitystyö jatkuu.</p>

Nurmijärven Vesi –liikelaitos

<p>Kärkihanke Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma</p>	
<p>Tavoite Vesilaitoksella on verkoston aluemittausjärjestelmään perustuva vuotovesien etsintäjärjestelmä.</p> <p>Vesijohtoverkoston vuotovedet aiheuttavat turhaa vedenottoa ja pumppausta. Viemäriin tulevat lisävedet vaaravat jätevedenpuhdistamoilta kapasiteettia ja voivat aiheuttaa prosessihäiriöitä. Sekä vesijohto-verkoston että viemäriverkoston vuotovesien vähentäminen tehostaa vesilaitoksen toimintaa.</p>	<p>Arviointitapa/mittari Tarvittavat vesijohtoverkoston aluemittauskaivot ja jätevedenpumppaamojen virtausmittaukset on asennettu, vesijohto- ja viemärimallinnus on ajantasainen, vesijohto- ja viemäriverkoston vuotovesiprosentti on nykyistä pienempi</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Kaivojen ja virtausmittareiden asennus on käynnissä. Jo asennettuja järjestelmän osia käytetään vuototason seurantaan ja tulosten perusteella tehdään vuotojen etsintää vesijohtoverkoston.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen Henkilöstövajeen vuoksi aluemittausjärjestelmän kehittäminen ei etene suunnitellusti. Vesilaitokselle syksyn 2018 aikana palkattava projekti-insinööri jatkaa hankkeen toteuttamista. Vuodelle 2018 asetetut tavoitteet pyritään toteuttamaan vuoden 2019 aikana.</p>
<p>Kärkihanke Digihanke (kärkihanke 4)</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma</p>	
<p>Tavoite Parannetaan vesilaitoksen asiakkaiden sähköisiä palveluita.</p>	<p>Arviointitapa/mittari Uuden asiakashallintajärjestelmän käyttöönotto. Liittymishakemuksen sähköistäminen</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Valmistellaan uuden asiakashallintajärjestelmän hankintaa. Vertaillaan toimittajavaihtoehtoja ja soveltuvat hankintamenettelyt.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen Asiakashallintajärjestelmän hankintaa päätettiin viedä eteenpäin vasta vakituisten vesilaitoksen johtajan palattua virkaansa lokakuussa 2018. Järjestelmän hankintaa ei pystytty edistämään loppuvuoden aikana suuren työkuorman takia. Vuodelle 2018 asetettu tavoite ei toteutunut.</p>

Aleksia-liikelaitos

<p>Kärkihanke: Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma: Henkilöstöohjelma, TYHY-SIB-hanke</p>	
<p>Tavoite 1 Sairauspoissaolujen väheneminen</p>	<p>Arviointitapa/mittari toteutuu/ei toteudu</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Sairauspoissaolot vähenevät 2 päivää/henkilö</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen Tilinpäätöshetkellä lopullisia lukuja ei ollut saatavilla. Näyttäisi, että tavoite toteutuu. Todellisesta toteumasta raportoidaan hankkeen loppuraportin yhteydessä.</p>

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma</p>	
<p>Tavoite 2 Toiminnan sopeuttaminen muuttuvassa palveluympäristössä. Aleksian ruoka- ja siivouspalvelujen organisaation tarkastelu ja päivittäminen.</p>	<p>Arviointitapa/mittari Uusi organisaatio käytössä.</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Suunnittelu aloitettu.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutunut.</p>

2.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

YLIN PÄÄTÖKSENTEKO	Alkuper. TA 2018	Siitä muutos	TA+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	6 269 925	0	6 269 925	4 791 622	1 478 303	6 123 002
Toimintakulut	-4 190 479	-250 000	-4 440 479	-4 205 467	-235 012	-4 151 649
Toimintakate	2 079 446	-250 000	1 829 446	586 155	1 243 291	1 971 353
Omaisuu den tuotot ja hallinta						
Toimintatuotot	6 100 000		6 100 000	4 659 469	1 440 531	6 093 289
Toimintakulut	-100 000		-100 000	-143 216	43 216	-66 434
Toimintakate	6 000 000	0	6 000 000	4 516 253	1 483 747	6 026 855
Rajamäen Uimahalli						
Toimintakulut	-472 000	-350 000	-822 000	-722 095	-99 905	-595 500
Toimintakate	-472 000	-350 000	-822 000	-722 095	-99 905	-595 500
Yhteiset toiminnot						
Toimintatuotot	167 486		167 486	129 713	37 773	26 613
Toimintakulut	-3 543 468	100 000	-3 443 468	-3 282 667	-160 801	-3 429 812
Toimintakate	-3 375 982	100 000	-3 275 982	-3 152 954	-123 028	-3 403 199
Tarkastuslautakunta						
Toimintatuotot	2 439		2 439	2 439	0	3 100
Toimintakulut	-75 011		-75 011	-57 488	-17 523	-59 903
Toimintakate	-72 572	0	-72 572	-55 049	-17 523	-56 803
ELINKEINO- JA KUNTAKEHITYSKESKUS						
Toimintatuotot	20 000		20 000	29 383	-9 383	57 372
Toimintakulut	-1 641 834	-20 000	-1 661 834	-1 453 007	-208 827	-1 422 046
Toimintakate	-1 621 834	-20 000	-1 641 834	-1 423 624	-218 210	-1 364 674
KESKUSHALLINNON TOIMIALA						
Toimintatuotot	2 608 252	0	2 608 252	2 637 099	-28 847	2 394 293
Toimintakulut	-6 008 818	0	-6 008 818	-5 888 439	-120 379	-5 613 854
Toimintakate	-3 400 566	0	-3 400 566	-3 251 339	-149 227	-3 219 561
Hallintopalvelut						
Toimintatuotot	194 522		194 522	162 332	32 190	202 656
Toimintakulut	-1 188 797		-1 188 797	-1 163 856	-24 941	-1 119 480
Toimintakate	-994 275	0	-994 275	-1 001 524	7 249	-916 824
Henkilöstöpalvelut						
Toimintatuotot	263 639		263 639	265 304	-1 665	104 787
Toimintakulut	-1 582 951	0	-1 582 951	-1 575 370	-7 581	-1 412 879
Toimintakate	-1 319 312	0	-1 319 312	-1 310 066	-9 246	-1 308 092
Talou s palvelut						
Toimintatuotot	2 150 091		2 150 091	2 209 463	-59 372	2 086 850
Toimintakulut	-3 237 071		-3 237 071	-3 149 213	-87 858	-3 081 495
Toimintakate	-1 086 980	0	-1 086 980	-939 750	-147 230	-994 645

HYVINVOINTI- TOIMIALA	Alkuper. TA 2018	Siitä muutos	TA+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	14 689 138	0	14 689 138	78 652 716	-63 963 578	13 660 616
Toimintakulut	-128 926 119	-510 000	-129 436 119	-195 957 542	66 521 423	-123 006 580
Toimintakate	-114 236 981	-510 000	-114 746 981	-117 304 826	2 557 845	-109 345 964
Hallinto- ja talouspalvelut						
Toimintatuotot	167 000		167 000	65 556 642	-65 389 642	163 077
Toimintakulut	-2 084 511	40 000	-2 044 511	-67 503 742	65 459 231	-1 636 381
Toimintakate	-1 917 511	40 000	-1 877 511	-1 947 100	69 589	-1 473 304
Perhe- ja sosiaalipalvelut						
Toimintatuotot	7 986 568		7 986 568	6 846 049	1 140 519	6 789 513
Toimintakulut	-44 417 000	-950 000	-45 367 000	-44 150 666	-1 216 334	-40 558 795
Toimintakate	-36 430 432	-950 000	-37 380 432	-37 304 617	-75 815	-33 769 282
Terveyspalvelut						
Toimintatuotot	6 372 570		6 372 570	6 097 360	275 210	6 539 170
Toimintakulut	-81 554 454	400 000	-81 154 454	-83 465 332	2 310 878	-80 080 263
Toimintakate	-75 181 884	400 000	-74 781 884	-77 367 972	2 586 088	-73 541 093
Erikoissairaanhoido (sis. Terveyspalveluihin)						
Toimintatuotot	105 000		105 000	95 357	9 643	113 477
Toimintakulut	-44 148 759	40 000	-46 359 991	-43 941 864	-2 418 127	-43 941 964
Toimintakate	-44 043 759	40 000	-46 254 991	-43 846 508	-2 408 484	-43 828 487
Liikuntapalvelut						
Toimintatuotot	163 000		163 000	152 664	10 336	168 856
Toimintakulut	-870 154		-870 154	-837 802	-32 352	-731 141
Toimintakate	-707 154	0	-707 154	-685 138	-22 016	-562 285

SIVISTYSTOIMEN TOIMIALA	Alkuper. TA 2018	Siitä muutos	TA+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	5 086 965	-600 000	4 486 965	5 194 495	-707 530	5 155 004
Toimintakulut	-92 349 494	270 000	-92 079 494	-92 289 958	210 464	-89 224 140
Toimintakate	-87 262 529	-330 000	-87 592 529	-87 095 463	-497 066	-84 069 136
Hallinto- ja talouspalvelut						
Toimintatuotot	500		500	1 321	-821	5 071
Toimintakulut	-689 767	-110 000	-799 767	-821 100	21 333	-529 702
Toimintakate	-689 267	-110 000	-799 267	-819 779	20 512	-524 631
Koulutuspalvelut						
Toimintatuotot	580 055		580 055	806 652	-226 597	641 243
Toimintakulut	-50 443 144	-100 000	-50 543 144	-51 038 336	495 192	-49 353 143
Toimintakate	-49 863 089	-100 000	-49 963 089	-50 231 684	268 595	-48 711 900
Perusopetuksen erillishankkeet						
Toimintatuotot				488 666	-488 666	449 967
Toimintakulut				-734 517	734 517	-629 826
Toimintakate				-245 850	245 850	-179 859
Varhaiskasvatuspalvelut						
Toimintatuotot	3 923 780	-600000	3 323 780	2 992 255	331 525	3 380 677
Toimintakulut	-35 135 428	430 000	-34 705 428	-33 703 231	-1 002 197	-33 239 492
Toimintakate	-31 211 648	-170 000	-31 381 648	-30 710 976	-670 672	-29 858 815
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut						
Toimintatuotot	168 680		168 680	269 624	-100 944	225 708
Toimintakulut	-3 185 449	50 000	-3 135 449	-3 067 168	-68 281	-3 055 005
Toimintakate	-3 016 769	50 000	-2 966 769	-2 797 544	-169 225	-2 829 297
Nuorisopalvelut						
Toimintatuotot	413 950		413 950	635 976	-222 026	452 338
Toimintakulut	-2 895 706		-2 895 706	-2 925 606	29 900	-2 416 972
Toimintakate	-2 481 756	0	-2 481 756	-2 289 630	-192 126	-1 964 634

YMPÄRISTÖTOIMIALA	Alkuper. TA 2018	Siitä muutos	TA+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	29 274 173	-11 000	29 263 173	29 199 780	63 393	29 705 316
Toimintakulut	-31 528 210	-324 000	-31 852 210	-32 263 029	410 819	-30 568 557
Toimintakate	-2 254 037	-335 000	-2 589 037	-3 063 250	474 213	-863 241
Rakennusvalvonta						
Toimintatuotot	426 500	125 000	551 500	550 479	1 021	646 336
Toimintakulut	-280 282	-40 001	-320 283	-309 858	-10 425	-296 850
Toimintakate	146 218	84 999	231 217	240 621	-9 404	349 486
Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu						
Toimintatuotot	651 910	164 000	815 910	864 496	-48 586	874 959
Toimintakulut	-6 035 694	256 001	-5 779 693	-5 829 664	49 971	-5 892 401
Toimintakate	-5 383 784	420 001	-4 963 783	-4 965 167	1 384	-5 017 442
Tekninen keskus						
Toimintatuotot	4 609 420	-300 000	4 309 420	4 132 247	177 173	4 952 479
Toimintakulut	-9 919 634	0	-9 919 634	-10 251 637	332 003	-9 387 781
Toimintakate	-5 310 214	-300 000	-5 610 214	-6 119 390	509 176	-4 435 302
Tilakeskus						
Toimintatuotot	23 408 503		23 408 503	23 467 164	-58 661	23 053 720
Toimintakulut	-10 475 715	-540 000	-11 015 715	-11 073 606	57 891	-10 319 161
Toimintakate	12 932 788	-540 000	12 392 788	12 393 559	-771	12 734 559
Ympäristötoimialan hallinto- ja talouspalvelut						
Toimintatuotot	177 840		177 840	185 393	-7 553	177 822
Toimintakulut	-4 816 885	0	-4 816 885	-4 798 265	-18 620	-4 672 364
Toimintakate	-4 639 045	0	-4 639 045	-4 612 872	-26 173	-4 494 542
Aluepelastuslaitos (sis. Ymp. hallinto- ja talouspalveluihin)						
Toimintakulut	-3 200 420	0	-3 200 420	-3 184 946	-15 474	-3 171 405
Toimintakate	-3 200 420	0	-3 200 420	-3 184 946	-15 474	-3 171 405
K-U Ympäristökeskus (sis. Ymp. hallinto- ja talouspalveluihin)						
Toimintakulut	-731 950	0	-731 950	-764 642	32 692	-695 468
Toimintakate	-731 950	0	-731 950	-764 642	32 692	-695 468

Käyttötalouden kohderahoitteisten tehtävien toteutuminen

	TP 2017	Aikup. TA 2018	TA muutokset	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Tietotekniikka						
Toimintatulot	1 911 337	2 040 977		2 040 977	2 059 425	18 448
Liikevaihto	1 911 337	2 040 977		2 040 977	2 049 425	8 448
Muut tulot	24 871				10 000	10 000
Toimintamenot	1 929 020	2 040 977		2 040 977	2 011 274	- 29 703
Materiaalit ja palvelut	1 336 155	1 548 475	0	1 548 475	1 313 354	- 235 121
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	143 465	3 200		3 200	87 028	83 828
Palvelujen ostot	1 192 690	1 545 275		1 545 275	1 226 326	- 318 949
Henkilöstön menot	416 452	448 292		448 292	465 019	16 727
Muut menot	176 413	44 210		44 210	232 901	188 691
Toimintakate	- 17 683	0	0	0	48 151	48 151
Poistot ja arvonalentumiset	159 936	154 440		154 440	194 625	40 185
Suunnitelman mukaiset poistot	159 936	154 440		154 440	194 625	40 185
Tilikauden tulos	- 177 619	- 154 440	0	- 154 440	- 146 474	7 966
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 177 619	- 154 440		- 154 440	- 146 474	7 966
Tehtävän kokonaiskustannukset	- 177 619	- 154 440		- 154 440	- 146 474	7 966
Tilakeskus						
Toimintatulot	23 053 720	23 408 503	0	23 408 503	23 467 164	58 661
Liikevaihto	13 123 9	114 230		114 230	114 319	89
Muut tulot	22 922 481	23 294 273		23 294 273	23 352 845	58 572
Toimintamenot	10 319 160	10 475 715	540 000	11 015 715	11 073 606	57 891
Materiaalit ja palvelut	6 641 670	6 886 734	150 000	7 036 734	6 862 889	- 173 845
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 173 735	4 537 970		4 537 970	4 071 515	- 466 455
Palvelujen ostot	2 467 935	2 348 764	150 000	2 498 764	2 791 374	292 610
Henkilöstön menot	1 711 331	1 807 103		1 807 103	1 731 232	- 75 871
Muut menot	1 966 159	1 781 878	390 000	2 171 878	2 479 485	307 607
Toimintakate	12 734 560	12 932 788	- 540 000	12 392 788	12 393 559	771
Poistot ja arvonalentumiset	6 588 550	7 930 380	0	7 930 380	7 270 637	- 659 743
Suunnitelman mukaiset poistot	6 588 550	7 930 380		7 930 380	7 270 637	- 659 743
Tilikauden tulos	6 146 010	5 002 408	- 540 000	4 462 408	5 122 922	660 514
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	6 146 010	5 002 408	- 540 000	4 462 408	5 122 922	660 514
Tehtävän kokonaiskustannukset	6 146 010	5 002 408	- 540 000	4 462 408	5 122 922	660 514

2.2.1 Käyttötalouden toteutuminen

2.2.1.1 Ylin päätöksenteko

Toimintakertomus vuodelta 2018

Tuloslaskelma	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	6 269 925	0	6 269 925	4 791 621	1 478 304	6 123 003
Myyntituotot	49 925		49 925	65 435	-15 510	
Maksutuotot	1 350 000		1 350 000	1 996 323	-646 323	
Tuet ja avustukset	120 000		120 000	66 657	53 343	
Muut toimintatuotot	4 750 000		4 750 000	2 663 206	2 086 794	
Toimintakulut	-4 190 479	0	-4 440 479	-4 205 465	-235 014	-4 151 649
Henkilöstökulut	-1 131 871		-1 099 755	-968 541	-131 214	
Palvelujen ostot	-2 077 387		-1 956 387	-1 832 660	-123 727	
Aineet, tarv. ja tavarat	-50 000		-35 000	-25 027	-9 973	
Avustukset	-627 000		-1 023 000	-920 186	-102 814	
Muut toimintakulut	-304 221		-315 337	-459 050	143 713	
Toimintakate	2 079 446	0	1 829 446	586 156	1 243 290	1 971 354
Poistot ja arvonal.			0		0	

Investoinnit

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama
Maa-alueiden hankinta	-2 500 000		-2 500 000	-2 344 964	-155 036
Muu maanmyyntitulo	1 500 000		1 500 000	1 264 736	235 264

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2018 ryhmiteltynä seuraavasti:

	31.12.2018	31.12.2017
vakinaisia	2 henkilötyövuotta	2 henkilötyövuotta
määräaikaisia ja sijaisia	0 henkilötyövuotta	0 henkilötyövuotta

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Säädöksiä, sääntöjä, määräyksiä ja päätöksiä on noudatettu. Omaisuutta on hankittu, luovutettu ja hoidettu hankintavaltuuksien ja toimintaa ohjaavien muiden sääntöjen mukaan. Toiminnassa on noudatettu Nurmijärven kunnan hallintosääntöä ja sisäisen valvonnan ohjeita.

Tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu säännöllisesti. Säännöllinen valvonta toteutuu sopimuksien, valvonnan, talousarvion toteutumisen seurannan sekä hyvän hallintotavan kautta.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinta on järjestetty 4ks -ohjelmalla, johon toimialat ovat vieneet merkittävimmät riskit ja niiden hallintakeinot. Riskit ja niiden hallintakeinot on päivitetty toimialoittain ja johtoryhmä on käsitellyt säännöllisesti riskienhallinnan kysymyksiä.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Ylin päätöksenteko

Kärkihanke tai strateginen linjaus Kunnan vetovoiman ja kilpailukyvyyn vahvistaminen	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kuntastrategia ja konserniohjeet	
Tavoite 1 Konsernijohtamisen terävöittäminen ja omistajan tahdon näkyminen vahvasti konserniyhtiöiden johtamisessa	Arviointitapa/mittari Konserniohjeissa sovittujen ohjaustoimenpiteiden arviointi osavuosikatsauksessa. Konserniyhtiöiden tekemät toimenpiteet kunnan kärkihankkeiden edistämässä
Tavoitetaso 2018 Kuntakonsernin johtamisessa omistajapolitiikka on ilmaistu tavoitteellisesti ja selkeästi	Tavoitteen toteutuminen Konserniohjeen uusimiseen ja kunnan strategiaan sisältyä omistamisen tavoitteita. Konsernijaosto kehittää omistajapolitiikkaa.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Kunnan vetovoiman ja kilpailukyvyyn vahvistaminen	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Elinkeinopoliittinen ohjelma (ELPO), maankäytön toteutusohjelma (MATO), maapoliittinen ohjelma (MAPO), kaavoitusohjelma, kunnallistekniikan rakentamisohjelma	
Tavoite 2 Jatketaan kärkihanke 3:n (vahvistetaan kunnan veto-voimaa ja kilpailukykyä) toteutusta mm. Nurmijärvi on ilmiö –kampanjan uusin toimenpitein. Tavoitteena kunnan tunnettavuuden lisääminen näkyvillä paikallisissa ja valtakunnallisissa medioissa, erityisesti sähköisissä medioissa. Huolehditaan yritys- ja omakotitonttien tarjonnan riittävydestä.	Arviointitapa/mittari Kunnan asukasmäärän kehitys % / vuosi Nurmijärvi-aiheiset artikkelit/jutut valtakunnallisissa medioissa/vuosi Kampanjasivustolla käyntien määrä ja muu näkyvyys Kunnan myymien yritys- ja omakotitonttien määrä eri tammikuussa
Tavoitetaso 2018 Kunnan asukasmäärän kehitys yli 0,8 % /vuosi Vähintään 5 Nurmijärvi-aiheista juttua valtakunnallisissa medioissa/vuosi Kampanjasivustolla käyntien määrä vähintään 10 000 /vuosi Omakotitontteja luovutetaan 40/vuosi	Tavoitteen toteutuminen Alkuvuoden väestönkasvu on ollut 0,3 %, mutta kerrostaloasuntoja valmistuu niin paljon, että koko vuoden arvio täyttyy. Nurmijärvi on ollut esillä mm. HS:ssa myönteisesti ja kriittisesti (mm. roskaaminen) ja mm. Avussa useissa luontoartikkeleissa Vantaanjokeen liittyen. Kampanjasivustolla on käyty alkuvuonna Omakotitontteja on myyty 12 kpl ja koko vuoden tavoite on realistisesti 20-25 myytyä tonttia.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Osallisuus ja järjestöyhteistyö	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Hyvinvointisuunnitelma	
Tavoite 3 Kehitetään uusia yhteistyömuotoja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kehitetään edelleen erilaisia tapoja kuntalaisten osallistamiseen.	Arviointitapa/mittari Kartoitetaan toimialojen kanssa yhteistyömuodot järjestöjen kanssa sekä kuntalaisten osallistamistavat. Uusien yhteistyömuotojen ja osallistamistapojen määrä
Tavoitetaso 2018 Tukipolku –hankkeen kautta tulleet käytännöt ovat toiminnassa ja uusi järjestötoimintaan liittyvä hanke Tartu tulevaisuutta kädestä on tullut osaksi järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. Sosiaalista mediaa hyödynnetään kuntalaisten osallistamisessa.	Tavoitteen toteutuminen Järjestötreffit järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Toimialat ovat monella tapaa järjestöjen kanssa yhteistyössä. Sosiaalisen median käyttöä suunnataan kunnassa uudella tavalla. Strategian mukaisesti laaditaan olevista ja uusista osallistumismuodoista kartoitus tämän vuoden aikana.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Digi-hanke	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Tietohallinto-ohjelma, palvelutuotanto-ohjelma, kansallinen palveluarkkitehtuuri-ohjelma (KAPA-hanke) ja digi-visio	
Tavoite 4	Arviointitapa/mittari
Tavoitteena on vauhdittaa digitalisointia kunnassa vuonna 2016 laaditun digi-vision pohjalta.	Uusien sähköisten palvelujen määrä.
Tavoitetaso 2018	Tavoitteen toteutuminen
Tavoitteena on käynnistää vähintään 5 konkreettista digi-vision mukaista sähköistä palvelua. Kunnan sisäisiä prosesseja päivitetään vastaamaan paremmin uusien asukkaille suunnattujen palveluiden vaatimuksia.	Kunnan verkkoasiointipalvelu Solmu otettu käyttöön. Palveluun on linkitetty olemassa olevat sähköiset palvelut ja toteutettu palautepalvelu ja osallistuvan budjetoinnin äänestys sekä sivistyslautakunnan erillisavustushaku. Suunnittelu uusien palvelujen tuottamiseksi on aloitettu (hyvinvointilautakunnan avustukset, kirjastokorttihakemus, omien tietojen tarkistuspyyntö) aloitettiin sisäisten prosessikuvausten ja asiakkaan palvelupolkujen kuvauksilla.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Osaamisen ja aikaansaannosten arvostaminen.	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti, ammattitaitoinen ja hyvinvoiva henkilöstö (kuntastrategia) Henkilöstöohjelma 2017 - 2019	
Tavoite 5	Arviointitapa/mittari
Palvelujen kilpailukykyä kehitetään kannustamalla ja vahvistamalla kunnan henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista.	Henkilöstökyselyn tulokset Aloitteiden määrä Kannustavien palkkausjärjestelmien kehittäminen Sisäisten ja ulkoisten koulutuspäivien määrä
Tavoitetaso 2018	Tavoitteen toteutuminen
Kehityskeskustelujen uudistaminen sähköisille lomakkeille ja erityishuomio kiinnitetty osaamissuunnitelmiin	Kehityskeskustelujen uusi sähköinen lomake on otettu käyttöön HRM-järjestelmässä. Koulutussuunnitelmat laadittiin tulosalue/-yksikkötasolla. Henkilöstökysely toteutettiin alkuvuodesta, tulokset on raportoitu ja kehittämissuunnitelmat tehty. Keskiarvo oli 2,75 (v. 2017: 2,61). Henkilöstön aloitteita tehtiin 5 kpl, joista yksi palkittiin aloitepalkkiolla (v. 2017: 12/3). Palkkausjärjestelmiä on kehitetty lähinnä 1.2.2018 voimaan tulleiden virka- ja työehtosopimusten myötä. Koulutuspäiviä oli yhteensä 2,4 henkilöä kohden eli lähes 5900 päivää (v. 2017: 2,4/5878).

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma</p>	
<p>Tavoite 6</p> <p>Tiedolla johtamisen määrittely. Valitun johdon raportointiohjelman hyödyntäminen tuottamalla olennaista toimintaa ja taloutta koskevaa tietoa</p>	<p>Arviointitapa/mittari</p> <p>Johdon Raportit ja osavuosisikatsaukset verrattuna vuoden 2017 raportteihin.</p>
<p>Tavoitetaso 2018</p> <p>Raportit tuottavat olennaista tietoa johtamisen pohjaksi (tunnusluvut, kustannukset, suoritteet).</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen</p> <p>Vuoden aikana käynnistettiin tuotepohjaisen toiminnan ja talouden ohjausjärjestelmän valmistelutyö. Kunnan palvelut tuotteistettiin syksyllä 2018 ja ohjausjärjestelmän ensivaiheen käyttöönotossa suoritteet tuodaan osaksi osavuosisikatsauksen raportointia vuoden 2019 aikana. Osana ohjausjärjestelmän kokonaisarkkitehtuuria, vuosien 2019-2020 aikana kehitetään mm. rullaavaa palveluverkon arviointimallia sekä edelleen jatketaan muodostettujen tuotteiden kehittämistä niin, että vuoden 2021 talousarvioarvio ja varsinainen talousarvion käyttötalousosa rakennetaan tuotepohjaisesti. Ohjausjärjestelmämuutoksen tavoitteena on helpottaa ja tarkentaa toiminnan ja talouden seuranta kunnan toimialoilla ja liikelaitoksissa.</p> <p>Talouden ja henkilöstöhallinnon raportointijärjestelmä Kuntarin ensimmäiset koulutukset käynnistettiin syksyllä 2018 ja vuoden 2019 aikana talouspalvelut muodostavat yhdessä henkilöstöpalveluiden kanssa Kuntarin raportointiohjeet kunnan toimialoille. Kuntari tukee tulevaisuudessa myös suoritepohjaista toiminnan ja talouden raportointia.</p> <p>Kunnan nykyistä valtuustoon asti ulottuvaa raportointisykliä muutettiin niin, että osavuosisikatsaukset toteutetaan jatkossa neljännesvuosittain. Muutoksen tarkoituksena on luoda yhdenmukainen raportointimalli koko vuodelle ja luoda tasainen rytmitys raportointijaksoihin. Lisäksi ensimmäinen osavuosisikatsaus aikaistuu kuukaudella, joka parantaa reagointia mahdollisiin alkuvuodesta esiin tuleviin ja koko talousarviovuoteen vaikuttaviin talousarviopoikkeamiin.</p>

Kärkihanke tai strateginen linjaus Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kuntastrategia	
Tavoite 7 Kirjanpidollinen ylijäämä (vuosikate > poistot) vuoteen 2020 mennessä	Arviointitapa/mittari Vuosikate per poistot
Tavoitetaso 2018	Tavoitteen toteutuminen Vuoden aikana käynnistettiin Nurmijärven kestävä kasvu – ohjelman (NUUKA-ohjelma) valmistelutyö. Ohjelman valmistelutyön projektisuunnitelma vahvistettiin kunnanhallituksessa 17.12.2018 ja ohjelma on tarkoitus vahvistaa valtuustossa toukokuussa 2019. Ohjelman tavoitteena on asettaa pitkän aikavälin taloustavoitteet kunnan talouden vahvistamiseksi. Käytännössä NUUKA –ohjelma tehtävänä on ohjata vuosittain talousarvioraamin asettamista siten, että kunnan velkaantuminen ensin hidastuu ja lopulta kääntyy laskuun ohjelman voimassaolon aikana. Tämä edellyttää vuosikatteen vahvistamista sekä kunnan investointitason samanaikaista tarkastelua. Ohjelman myötä kunnan talous saatetaan tasapainoon niin kirjanpidollisesti kuin myös rahoituksellisesti mitattuna. Kirjanpidollinen tasapaino, eli ylijäämäinen tuloslaskelma, saavutetaan taloussuunnitelman 2019-2021 mukaan vuonna 2020. Rahoituksellisen tasapainon tavoitetasot määritellään erikseen NUUKA-ohjelmassa.

ylin päätöksenteko/henkilöstö

Kärkihanke tai strateginen linjaus Vastuullinen johtaminen ja talous, ammattitaitoinen ja hyvinvoiva henkilöstö	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Henkilöstöohjelma 2017-2019	
Tavoite 8 Sote- ja maakuntauudistuksen henkilöstövaikutusten hallittu ja suunnitelmallinen toimeenpano valtakunnallisen aikataulun mukaisesti (1. vaihe v. 2018)	Arviointitapa/mittari Lyhyt tähtäin: Henkilöstövaikutukset koottu. Pitkä tähtäin: Henkilöstövaikutusten hyödyntäminen toiminnan suunnittelussa
Tavoitetaso 2018 Päätetyt ja sovitut muutokset henkilöstösuunnitelmaan valmiina 31.12.2018	Tavoitteen toteutuminen Keski-Uudenmaan sote –kuntayhtymään siirtymistä koskevat yhteistoimintaneuvottelut käytiin ja henkilöstövaikutusten laaja valmistelu eteni suunnitelman mukaisesti kuntien välisenä yhteistyönä. Muutokset huomioitiin henkilöstösuunnitelmassa vuodelle 2019. Lisäksi osallistuttiin Uusimaa2019 –hankkeen henkilöstövalmisteluun.

<p>Strateginen linjaus Vastuullinen johtaminen ja talous, ammattitaitoinen ja hyvinvoiva henkilöstö</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Henkilöstöohjelma 2017-2019</p>	
<p>Tavoite 9</p> <p>Työhyvinvoinnin vahvistaminen yhteistyössä työterveyshuollon kanssa.</p>	<p>Arviointitapa/mittari</p> <p>Lyhyt tähtäin: Työkykyraportit johtopäätöksineen johdon talousraporttien ja osavuosisikatsausten yhteydessä (sairauspoissaolojen kehitys, tukitoimenpiteet, tapaturmat, työterveyshuollon kustannukset, eläköityminen)</p> <p>Pitkä tähtäin: Henkilöstökertomus johtopäätöksineen (sairauspoissaolojen kehitys, tukitoimenpiteet, tapaturmat, työterveyshuollon kustannukset, eläköityminen)</p>
<p>Tavoitetaso 2018</p> <p>Hyvä johtaminen yksiköissä ja työterveysyhteistyön selkeät roolit (johto, esimiehet, työterveyshuolto, henkilöstöhallinto). Sairauspoissaoloja alle 15 kalenteripäivää/hlö/vuosi.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen</p> <p>Sairauspoissaolojen määrä väheni ja oli 14,0 kalenteripäivää/henkilö (v. 2017: 15,3). Työterveyshuollon ohjausryhmä seurasi säännöllisesti Keski-Uudenmaan työterveyshuolto oy:n palvelujen toteutumista. Työterveysyhteistyötä ohjattiin työkyvyn tuen toimintamallilla.</p>

Omaisuuuden tuotot ja hallinta

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	6 100 000		6 100 000	4 659 469	1 440 531	6 093 289
Toimintakulut	-100 000		-100 000	-143 216	43 216	-66 434
Toimintakate	6 000 000		6 000 000	4 516 253	1 483 747	6 026 855

Ollennaiset tapahtumat tilikaudella

Omaisuuuden tuottojen osalta myyntivoittoa on saatu 0,98 milj. euroa. Omakotitonttien kappalemääräistä luovutustavoitetta ei saavutettu, mutta kerrostalo- ja rivitalotonttien osalta tavoite ylitettiin. Yritystonttien osalta kappalemäärä tavoite saavutettiin.

Omakotitontteja (AO) on luovutettu 21 kpl, joista 13 on vuokrattu ja 8 myyty. Lisäksi on myyty 7 kunnan vuokraamaa omakotitonttia. AO-tontteja koskevia hakemuksia tai luovutus päätöksiä on 13 kpl odotamassa luovutusasiakirjojen allekirjoittamista.

Yhtiömuotoiseen rakentamiseen on luovutettu 8 kpl tontteja (AK, AL, AR, YS). Tonteista 3 kpl on myyty ja 5 kpl on vuokrattu.

Uusia yritystontteja myytiin 2 kpl ja 2 takaisin ostettua yritystonttia myytiin. Lisäksi yhden tontin vuokrasopimus on uusittu.

Omaisuuuden tuottojen tavoitetta ei saavutettu, vaan tavoite alittui noin 1,44 milj. euroa. Maa-alueiden myyntivoittoa kertyi 0,98 milj. euroa ja maa-alueiden vuokratuloja kertyy 1,67 milj. euroa. Lisäksi maankäyttö sopimuksista tehtäviä kirjauksia tuloihin kertyi 2,0 milj. euroa. Omaisuuuden tuotot yhteensä 4,66 milj. euroa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Omaisuuuden tuottoja on vuodelle 2019 arvioitu talousarvioon 6,7 milj. euroa.

Tämä on mahdollista saavuttaa edellyttäen, että asuntotonttien kysyntä pysyy vähintään nykyisellä tasolla ja luovutuskelpoisia tontteja saadaan kaavoituksen ja kunnallistekniikan rakentamisen osalta valmiiksi riittävästi. Tavoitteen saavuttamisen haasteena on, että asuntotontteja vuokrataan ostamisen sijaan. Lisäksi tavoitteen saavuttaminen edellyttää yritys- ja työpaikkatonttien myynnin lisäämistä.

Investoinnit

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama
Maa-alueiden hankinta	-2 500 000	0	-2 500 000	-2 344 964	-155 036
Muu maanmyyntitulo	1 500 000	0	1 500 000	1 264 736	235 264

Investointien toteutuminen

Maata on hankittu 2,34 milj. eurolla yhteensä 56,7 ha. Toteutuneet maa-alueiden hankinnat ovat liittyneet asemakaavojen toteutuksiin eripuolilla kuntaa ja raakamaa-alueiden hankintaan, jossa painopiste on ollut Klaukkalan ohikulkutien alueella.

Maa-alueiden myynnin hankintahinta on toteutunut 1,26 milj. euron arvosta.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

<p>Kärkihanke</p> <p>Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä (linjaus kärkihanke 3). Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti (linjaus)</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma</p> <p>Maankäytön toteutusohjelma (MATO), maapoliittinen ohjelma (MAPO), elinkeinopoliittinen ohjelma (ELPO)</p>	
<p>Tavoite</p> <p>Maanhankintaa ja tontinluovutusta harjoitetaan aktiivisesti pyrkien ylläpitämään omaisuuden tuottojen n. 5 milj. euron vuosittainen taso ja samalla luomaan edellytykset asuntorakentamiselle ja väestönkasvulle.</p>	<p>Arviointitapa/mittari</p> <p>Luovutettujen tonttien lukumäärä: omakotitontit n. 30-40 kpl/v, yhtiömuotoiset asuntotontit 3-5 kpl/ v. ja yritystontit 3-5 kpl/v.</p>
<p>Tavoitetaso 2018</p> <p>Maanmyyntitulot 5 milj. euroa</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen</p> <p>Maanmyyntitulojen (=omaisuuden tuottojen) osalta myyntivoittoa on saatu 0,98 milj. euroa. Maankäyttösopimuskorvauksia saatiin 2,0 milj. euroa ja maanvuokratuloja 1,67 milj. Maanmyyntituloja kertyi kaikkiaan 4,66 milj. euroa. Maanmyyntitulojen tavoitteesta jäätettiin 0,3 milj. euroa.</p> <p>Omakotitonttien luovutustavoitetta, 30-40 tonttia, ei saavutettu. Omakotitontteja luovutettiin 21 kappaletta. Rivitalo- ja kerrostalotonttien osalta tavoite, 3-5 kpl, ylitettiin. Rivitalo- ja kerrostalotontteja luovutettiin 8 kpl.</p> <p>Uusien yritystonttien osalta myyntitavoitetta, 3-5 kpl, ei saavutettu. Uusia yritystontteja luovutettiin 2 kpl ja lisäksi luovutettiin 2 takaisin luovutettua yritystonttia.</p>

Rajamäen Uimahalli – avustus

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot			0		0	
Toimintakulut	-472 000	-350 000	-822 000	-722 095	-99 905	-595 000
Toimintakate	-472 000	-350 000	-822 000	-722 095	-99 905	-595 000

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Tulosalueen määräraha pitää sisällään Rajamäen Uimahalli Oy:n toiminta-avustuksen. Yhtiölle myönnettiin huhtikuun osavuositarkastuksessa 0,25 milj. euron lisämääräraha käyttötalouden tasapainottamiseen sekä lokakuun johdon kuukausiraportin yhteydessä kohdistettua toimintatukea 0,1 milj. euroa seniorikorttien hintatukena.

Rajamäen Uimahalli Oy:n toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta on kerrottu yhtiötä koskevassa kohdassa.

Yhteiset toiminnot

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	167 486		167 486	129 713	37 773	26 613
Toimintakulut	-3 543 468		-3 443 468	-3 282 667	-160 801	-3 429 812
Toimintakate	-3 375 982		-3 275 982	-3 152 954	-123 028	-3 403 199

Valtuusto

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Nurmijärven kuntastrategia hyväksyttiin 28.2.2018.

Valtuusto hyväksyi toukokuussa sosiaali- ja terveystalouden tuotannon siirtämisen Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle.

Kunnan toimintaorganisaatio päivitettiin 1.1.2019 lukien siten, että elinkeino- ja kuntakehityskeskus yhdistettiin ympäristötoimialan ja konsernipalvelujen toimialoihin.

Luottamustoimielinrakenteen uusittiin perustamalla hyvinvointilautakunta ja kuntakehityslautakunta muutettiin elinvoimalautakunnaksi.

Kunnan hallintosääntö tarkistettiin uutta organisaatiota vastaavaksi.

Nurmijärven Työterveys –liikelaitos purettiin.

Valtuusto kokoontui 11 kertaa.

Kunnanhallitus

Outi Mäkelä aloitti kunnanjohtajana 1.5.2018 lukien. Muita merkittäviä rekrytointeja olivat talousjohtajan, viestintäpäällikön, kehityspäällikön, hankintapäällikön ja teknisen johtajan valinnat.

Viestinnän kehittämiseen on kiinnitetty erityishuomiota.

Kyläiltoja pidettiin uudella konseptilla.

Kyläasiainneuvottelukunta käynnisti kyläsuunnitelmien ja turvallisuussuunnitelmien laadinnan.

Osallistuva budjetointi oli toista vuotta käytössä.

Edunvalvontaa on kehitetty erityisesti Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän suuntaan.

Kunnanhallitus kokoontui 31 kertaa.

Kunnanhallituksen konsernijaosto kokoontui 9 kertaa.

Tarkastuslautakunta

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	2 439		2 439	2 439	0	3 100
Toimintakulut	-75 011		-75 011	-57 487	-17 524	-59 903
Toimintakate	-72 572		-72 572	-55 048	-17 524	-56 803

2.2.1.2 Elinkeino- ja kuntakehityskeskus

Toimintakertomus vuodelta 2018

Tuloslaskelma	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	20 000	0	20 000	29 383	-9 383	57 372
Myyntituotot	4 000		4 000	4 151	-151	21 985
Maksutuotot	16 000		16 000	20 783	-4 783	27 703
Tuet ja avustukset			0	1 496	-1 496	1 274
Muut toimintatuotot			0	2 954	-2 954	6 411
Toimintakulut	-1 641 834	-20 000	-1 661 834	-1 453 007	-208 827	-1 422 046
Henkilöstökulut	-893 461		-893 461	-865 177	-28 284	-840 124
Palvelujen ostot	-644 191	-20 000	-664 191	-506 033	-158 158	-477 449
Aineet, tarv. ja tavarat	-10 800		-10 800	-20 347	9 547	-7 923
Avustukset			0		0	
Muut toimintakulut	-93 382		-93 382	-61 450	-31 932	-96 550
Toimintakate	-1 621 834	-20 000	-1 641 834	-1 423 624	-218 210	-1 364 674
Poistot ja arvonal.			0		0	-21 754

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Elinkeino- ja kuntakehityskeskuksen toimintakatteessa kertyi säästöä n. 216 000 euroa.

Henkilöstökuluissa säästöä kertyi n. 28 000 euroa. Säästö johtuu kehitysjohtajan sijaisuuksien hoitamisesta sisäisin järjestelyin sekä yleiskaavoituksen että kuntakehityksen vakanssien täyttämättömyydestä vuoden 2018 aikana.

Palveluiden ostossa säästöä kertyi n. 158 000 euroa. Palveluiden ostoista kohdistuva säästö johtuu ennakoitua vähäisemmästä asiantuntijapalveluiden ostosta vuoden 2018 aikana. Esimerkiksi uusien yritystonttien viivästyminen ja näiden markkinointikampanjoiden siirtyminen tuleville vuosille.

Muissa toimintakuluissa kertyi säästöä n. 32 000 euroa. Keski-Uudenmaan Uusiyrittäjäkeskuksen palveluille (jäsenmaksulle) varattiin v. 2018 n. 38 000e muiden palveluiden ostoihin. Keski-Uudenmaan Uusiyrittäjäkeskus sulautui Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskukseen (Keuke) vuosien 2017/2018 vaihteessa. Keuken kulut on maksettu asiantuntija palveluista.

Myyntituottojen toteuma-arvio ylitettiin vuonna 2018 n. 8 000 eurolla.

Arvio tulevasta kehityksestä

Elinkeino- ja kuntakehityskeskus lakkautettiin 1.1.2019. Kuntakehitys ja elinkeinotoimi muodostavat uuden elinvoima- ja kuntakehityspalveluiden tulosalueen konsernipalveluissa. Maankäyttö ja yleiskaavoitus muodostavat uuden maankäyttö ja yleiskaavoitus -tulosalueen ympäristötoimen toimialalle.

Elinvoima- ja kuntakehityspalvelut

1.1.2019 elinvoima- ja kuntakehityspalveluiden tulosalueelle siirtyi työllisyyspalveluiden kuntaan jäävä osuus. Työllisyyspalveluiden tehtäviä hoitamaan perustettiin v. 2018 2 työllisyyskoordinaattorin vakanssia, joista osaa toisen työllisyyskoordinaattorin henkilöstökuluja ei ole teknisistä syistä esitetty tulosalueen 2019 talousarviossa.

Työmarkkinatuen kuntaosuuden muodostumiseen vaikuttaa tulosalueen toiminnan lisäksi ulkopuoliset tekijät, joiden ennakoiminen on haasteellista. Tämä luo riskin 2019 talousarviossa hyväksytyjen määrärahojen ylittymiseen työmarkkinatuen kuntaosuuden osalta.

Tulosalueen osalta ei ole tiedossa muita muutoksia, jotka vaikuttaisivat vuoden 2019 hyväksytyyn talousarvioon.

Maankäyttö ja yleiskaavoitus

Tulosalueen osalta ei ole tiedossa muutoksia, jotka vaikuttaisivat vuoden 2019 hyväksytyyn talousarvioon. Tulosalueen tavoitteiden saavuttaminen on sidoksissa maaseutualueiden yleiskaavoituksen laatimisperiaatteiden päivittämisen aikatauluun.

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2018 ryhmiteltyinä seuraavasti:

	31.12.2018	31.12.2017
vakinaisia	14 henkilötyövuotta	9 henkilötyövuotta
määräaikaisia ja sijaisia	1 henkilötyövuotta	3 henkilötyövuotta

Henkilöstömuutoksia tapahtui vuoden 2018 aikana poikkeuksellisen paljon: kehitysjohtaja irtisanoutui helmikuussa, kolme yleiskaavasuunnittelijan vakanssia täytettiin kevään aikana, määräaikainen projektitutkija aloitti kuntakehityksessä syyskuussa ja kehityspäällikkö aloitti joulukuussa.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Elinvoima- ja kuntakehityspalvelut

- Prosessit ja tietojärjestelmät
 - o Sote-uudistuksen myötä 1.1.2019 työllisyyspalvelut (kuntaan jääneet) on menettänyt asiakkuuksien hallintajärjestelmän, jolle on löydettävä korvaava järjestelmä. Riskinä on toiminnan tehottomuus ennen kuin korvaava järjestelmä saadaan käyttöön.
- Henkilöstön osaaminen ja saatavuus
 - o Pienenä tulosalueena henkilöstön vaihtuvuus muodostuu huomattavaksi riskiksi.
- Suhdannevaihtelut
 - o elinkeinotoimen tulostavoitteiden saavuttaminen on sidoksissa suhdannevaihteluun. Suhdannevaihtelut näkyvät myös työmarkkinatuen kuntaosuuden kehityksessä.
- Lainsäädännön muutokset
 - o Toteutuessaan sote- ja maakuntauudistus vaikuttaa työllisyyspalveluiden järjestämiseen.
- Vahingot
 - o Ei tiedossa.
- Toiminnan keskeytykset
 - o Ei vaikutuksia tulosalueen toimintaan.
- Keskeneräiset oikeudenkäynnit
 - o Ei tiedossa.
- Muut oikeudelliset ja viranomaisten toimenpiteisiin liittyvät riskit
 - o Ei tiedossa.

Maankäyttö ja yleiskaavoitus

- Prosessit ja tietojärjestelmät
 - o Maankäyttösopimusten aikataulu riippuu myös sopimuskumppaneista sekä asemakaavan sisällöstä, mihin tulosalue ei itse voi vaikuttaa.
- Henkilöstön osaaminen ja saatavuus
 - o Avainhenkilöiden rekrytoinnissa on ollut havaittavissa puutetta pätevistä hakijoista. Kunnan sijainti ja joukkoliikenneyhteydet rajaavat hakijoiden lukumäärää ja pätevistä suunnittelijoista kilpaillaan naapurikuntien kanssa.

- Suhdannevaihtelut
 - o Yleinen taloustilanne voi vaikuttaa tonttien kysyntään vähentävästi.
- Lainsäädännön muutokset
 - o Ei vaikutusta tulosalueen toimintaan.
- Vahingot
 - o Pilaantuneeseen maaperään varaudutaan uusia alueita hankittaessa ja kaavoitettaessa. Riskejä on toteutunut lähinnä ennestään kunnan omistamilla alueilla ja niiltä myydyillä tonteilla.
 - o Tontin ostajalle voidaan mahdollisesti joutua maksamaan vahingonkorvausta tontissa olevan tuotevirheen takia.
- Toiminnan keskeytykset
 - o Ei vaikutusta tulosalueen toimintaan.
- Keskenäiset oikeudenkäynnit
 - o Vireillä yksi tapaus, jossa kunnalle on esitetty korvausvaatimus maankäytösopimuksen perusteella yksityiselle maanomistajalle kaavoitettujen tonttien toteuttamiskelvottomuuden vuoksi. Asian käsittely on kesken Hyvinkään käräjäoikeudessa. Ympäristötoimiala on antanut kunnan vastineen ja kiistänyt korvausvelvollisuuden toteen näyttämättömänä.
- Muut oikeudelliset ja viranomaisten toimenpiteisiin liittyvät riskit
 - o Ei tiedossa.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Kehitysjohtaja vastasi elinkeino- ja kuntakehityskeskukseen sisäisen valvonnan toteuttamisen organisoinnista sekä siitä, että sisäisen valvonnan menetelmät olivat käytössä ja sisältyivät päivittäisiin toimintaruutiineihin. Tämä konkretisoitui siinä, että jokainen elinkeino- ja kuntakehityskeskukseen työntekijä tunsi oman vastuu- ja tehtäväalueensa.

Elinkeino- ja kuntakehityskeskukseen sisäisessä valvonnassa ei ole havaittu puutteita kuluneella tilikaudella.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäinen valvonta on järjestetty kunnassa voimassa olevien ohjeiden mukaisesti.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskien kartoitus on päivitetty uuteen järjestelmään vuoden 2017 aikana ja asiaa on esitelty kunnanhallitukselle vuoden 2018 alussa. Merkittävimmät riskit on kartoitettu ja niiden arviointia sekä ehkäiseviä toimenpiteitä päivitettiin vuoden 2018 aikana. Edellä mainituiksi riskeiksi on tunnistettu

- Avainhenkilöiden rekrytoinnin vaikeudet
- Pilaantuneen maan hankinta
- Maankäytösopimusten laadintaan ja neuvotteluihin liittyvät riskit
- Työpaikkatonttien tarjonnan riittämättömyys

Edellä esitetyt riskit ja näiden tarkempi analyysi löytyvät ohjeistuksen mukaisesti kunnan riskien hallinta-järjestelmästä.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

<p>Kärkihanke Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä (linjaus kärkihanke 3). Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti (linjaus)</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Maankäytön toteutusohjelma (MATO), maapoliittinen ohjelma (MAPO), elinkeinopoliittinen ohjelma (ELPO)</p>	
<p>Tavoite Edistetään strategian toteutumista ja tiedolla johtamista lisäämällä tietoisuutta kunnan kehittämistoimenpiteistä sekä seudun suunnittelusta ja kehityksestä. Tuotetaan enemmän ja parempaa aineistoa ja lisätään suoraa viestintää viranhaltija- ja luottamushenkilöjohdolle. Raportoinnin kattavuutta ja sisältöä parannetaan: raportoidaan säännöllisesti kunnan johtoryhmälle, elinvoimalautakunnalle, kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Vuoropuhelussa saatua palautetta käytetään kunnan edunvalvonnan tukena.</p>	<p>Arviointitapa/mittari Määrällinen arviointi: kokouksissa esitettyjen katsausten määrä. Laadullinen arviointi: kuvataan, mitä syventävää ja seurantatietoa on tuotettu</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Kuntastrategian toteutukselle on tehty seuranta-suunnitelma ja kriteerit</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen Kuntastrategian toteutumista seurataan mm. talousarvion 2019 toimialojen sitovina toiminnallisina tavoitteina sekä tulosalueiden lautakuntiin nähden sitovina tavoitteina.</p> <p>KUUMA-kuntien muuttoliikkeen taloudelliset vaikutukset – muuttoliikeanalyysi tehty. Tuloksia esiteltiin elinvoimalautakunnassa 24.2.2018.</p> <p>Uudenmaan työpaikkaprojektiot päivitettiin loppuvuoden 2018 aikana. Työpaikkaprojektioiden ennakoidaan koko seudun ja kuntien työpaikkakehitystä yhdenmukaisilla menetelmillä. Työpaikkaprojektioiden esittely elinvoimalautakunnalle keväällä 2019.</p> <p>MAL 2019 suunnitelman laadinnan yhteydessä tehtiin Asumisen ilmiöt Helsingin seudulla-työ kuvaamaan asumisen ajankohtaisia ilmiöitä Helsingin seudulla. Työ pohjusti MAL 2019 suunnitelman vaikutusten arviointia. Nostoja työstä esiteltiin elinvoimalautakunnalle 14.6.2018.</p> <p>Elinkeino- ja kuntakehityskeskukseen palkattiin määräaikainen projektitutkija 17.9.-31.12.2018. Projektitutkija tuotti Nurmijärven kunnan ja sen toimintaympäristön tilaa ja kehitystä kuvaavia tilastoja sekä näiden analyysyjä. Nurmijärven väestökehitystä esiteltiin elinvoimalautakunnalle 27.9.2018. Projekti jatkuu 28.2.2019 asti. Projektin tuloksia esitellään valtuustolle sekä elinvoimalautakunnalle helmikuussa 2019. Kaikille avoin tilastokatsaus pidetään maaliskuussa 2019.</p>

Yleiskaavaohjelman toteutuminen

Kirkonkylän osayleiskaava

Tavoite: Kirkonkylän osayleiskaava ohjaa taajaman kehittämistä ja asemakaavoitusta. Kirkonkylän osayleiskaavaaluonnos valmistellaan käsittelyyn vuonna 2018. Kaavaehdotus on tavoitteena saada käsitte-lyyn vuoden 2019 aikana.

Toteutuminen: Kirkonkylän osayleiskaavaaluonnos on valmisteltu elinvoimalautakunnan käsitte-lyyn 2018.

Palojoen osayleiskaava

Tavoite: Kaava laaditaan oikeusvaikutteisena sisältäen emätilakohtaisen rakentamisen mitoituksen. Osayleiskaava ohjaa alueen rakentamista koskevia suunnittelutarveratkaisuja ja muuta maankäyttöä. Kaavan laatiminen edellyttää mm. luonto- ja maisemaselvityksen tekemistä. Palojoen osayleiskaavaehdo-tus valmistellaan käsittelyyn vuonna 2018. Kaava on tavoitteena valmistella hyväksymiskäsittelyyn vuo-den 2019 aikana.

Toteutuminen: Palojoen osayleiskaavaaluonnos oli nähtävillä maaliskuussa 2017. Kaavaehdotuk-sen laatimisaikataulu on sidoksissa kuntastrategian kylien osayleiskaavoitusta koskevan kirjauk-sen mukaisen selvityksen johtopäätöksien tekemisen aikatauluun. Maaseutualueiden yleiskaavoi-tuksen uudistamista koskeva keskustelu ja selvitys on aloitettu keväällä 2019. Osayleiskaavaeh-dotus voidaan valmistella ehdotuksena nähtäville, kun maaseudun yleiskaavojen laatimisen peri-aatteista on selkeät linjaukset.

Rajamäen osayleiskaava

Rajamäen osayleiskaava ohjaa taajaman kehittämistä ja asemakaavoitusta. Osayleiskaavaaluonnos on tavoitteena saada käsitte-lyyn Kirkonkylän osayleiskaavan jälkeen. Kaavan laatiminen edellyttää mm. luontoselvitystä, liikenneselvityksen ajantasaistamista sekä kasvusuuntien aluevertailun tekemistä. Osayleiskaavan edellyttämiä selvityksien laadintaa jatketaan vuoden 2019 aikana.

Toteutuminen: Rajamäen osayleiskaavan laatimista edellytyksenä olevien selvitysten laatimista on jatkettu.

Metsäkylän osayleiskaava

Tavoite: Kaava laaditaan oikeusvaikutteisena sisältäen emätilakohtaisen rakentamisen mitoituksen. Osayleiskaava ohjaa alueen rakentamista koskevia suunnittelutarveratkaisuja ja muuta maankäyttöä. Kaavan laatiminen edellyttää mm. luonto- ja maisemaselvityksen tekemistä. Kaavaaluonnosta valmistel-laan vuoden 2019 aikana.

Toteutuminen: Alueen tilajaotushistoriaselvitys on viimeistelty.

Röykkä-Sääksjärvi

Tavoite: Röykan-Sääksjärven osayleiskaava ohjaa Röykan taajaman kehittämistä ja asemakaavoitusta sekä Sääksjärven ranta-alueiden maankäyttöä. Kaavan laatiminen edellyttää mm. luonto- ja liikennesel-vitysten sekä kasvusuuntien aluevertailun tekemistä.

Toteutuminen: Kaavan laatimisen valmistelu selvitysten laatimisella voidaan aloittaa Rajamäen osayleiskaavan laatimisen kanssa saman aikaisesti.

Maankäytön toteuttamisohjelman 2018-2022 toteutuminen

Vuoden 2018 aikana aloitettiin asemakaava-alueilla 731 uuden asunnon rakentaminen (tarkastelun lähtö-kohta: tontti on luovutettu rakentajalle ja rakentaminen on käynnistymässä), joista 38 erillispientaloissa, 164 rivi- tai ketjutaloissa (sisältää Klaukkalan Pikimetsän Siscon erillispientalot) ja 529 kerrostaloissa.

Maankäytön toteutusohjelman 2018-2022 arvio vuoden 2018 asemakaava-alueilla aloitettujen uusien asuntojen lukumäärästä osui oikeaan koko kunnan tasolla. Yksittäisissä hankkeissa oli joitakin eroavai-suuksia.

Kuntayhtymien ja muun yhteistyön toteutuminen

Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelman laadinta (MAL-2019) on edennyt suunnitelmaluonnoksen laatimiseen. Suunnitelmaluonnos oli lausunnoilla loppuvuodesta 2018. Elinkeino- ja kuntakehityskeskuksesta on osallistuttu lukuisiin valmistelutyöryhmiin ja työpajoihin vuoden aikana.

KUUMA -yhteistyössä on osallistuttu kilpailukyky- ja elinvoimaryhmän, MAL-työryhmän, kaavoitusjaoston sekä asuntojaoston työskentelyyn. MAL työryhmässä ja sen jaoksissa on valmisteltu MAL- 2019 suunnitelmaa KUUMAn osalta sekä kuntien edunvalvontaa lainsäädännön muutoksissa ja seutuyhteistyössä. Lisäksi on osallistuttu tietohuolto- ja paikkatietoryhmän toimintaan.

Uudenmaan liiton maakuntakaavatyöhön, Uusimaa 2050 kaavan laadintaan on osallistuttu sparrausryhmässä, Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan asiantuntijaryhmässä sekä teemakohtaisissa työryhmissä ja työpajoissa. Uusimaa-kaava 2050 Helsingin seudun maakuntakaavaluonnos oli lausunnoilla syksyn 2018 aikana.

Em. kuntayhteistyön hankkeet ovat vaatineet v. 2018 tavanomaista enemmän työpanosta, koska vireillä on samanaikaisesti monta laajaa suunnitteluhanketta, joita tehdään aktiivisessa ja laajassa vuorovaikutuksessa Helsingin seudun kuntien, maakunnan liiton ja HSL:n kanssa.

2.2.1.3 Keskushallinto

Toimintakertomus vuodelta 2018

Tuloslaskelma	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	2 608 252	0	2 608 252	2 637 099	-28 847	2 394 292
Myyntituotot			2 484 252	2 490 001	-5 749	
Maksutuotot			0			
Tuet ja avustukset			19 000	25 823	-6 823	
Muut toimintatuotot			105 000	121 274	-16 274	
Toimintakulut	-6 008 818	0	-6 008 818	-5 888 438	-120 380	-5 613 854
Henkilöstökulut			-2 696 306	-2 752 734	56 428	
Palvelujen ostot			-2 701 803	-2 431 831	-269 972	
Aineet, tarv. ja tavarat			-60 400	-141 203	80 803	
Avustukset			-20 500	-13 400	-7 100	
Muut toimintakulut			-529 809	-549 268	19 459	
Toimintakate	-3 400 566	0	-3 400 566	-3 251 339	-149 227	-3 219 562
Poistot ja arvonal.			0		0	

Ollennaiset tapahtumat tilikaudella

Kunnanviraston asiakaspalvelun ja hallintosiiven remontti valmistui.

Osallistuva budjetointi oli toista kertaa käytössä.

Presidentinvaalit järjestettiin alkuvuonna.

Kunnan kotisivujen uudistamisprojekti aloitettiin.

Tietosuoja-direktiivin voimaantuloon valmistauduttiin.

Arvio tulevasta kehityksestä

Organisaatiouudistuksen yhteydessä viestintä ja markkinointipalvelut eriytettiin omaksi tulosalueeksi 1.1.2019 alkaen ja lisäksi konsernipalvelussa uutena tulosalueena aloitti elinvoima- ja kuntakehityspalvelujen tulosalue.

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2018 ryhmiteltyinä seuraavasti:

	31.12.2018	31.12.2017
vakinaisia	37,8 henkilötyövuotta	38,8 henkilötyövuotta
määräaikaisia ja sijaisia	5 henkilötyövuotta	4,5 henkilötyövuotta

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Merkittävimmät riskit liittyvät avainhenkilöiden vaihtuvuuteen sekä sote-lainsäädännän keskeneräisyydestä johtuvaan yleiseen epävarmuuteen.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Toiminnassa on noudatettu Nurmijärven kunnan hallintosääntöä ja sisäisen valvonnan ohjeita. Tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu säännöllisesti. Säännöllinen valvonta toteutuu sopimuksien valvonnan, talousarvion toteutumisen seurannan sekä hyvän hallintotavan kautta. Toimintakertomusvuonna ei ollut vireillä keskushallintoon kohdistuvia oikeudenkäyntejä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Keskushallinto on kartoittanut ja päivittänyt toimialaa koskevat riskit ja toimenpiteet niiden hallitsemiseksi.

Investoinnit

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama
Tietotekniikka	500 000		200 000	205 750	-5 750
Kalusteet, asiakaspalvelu ja hallintosiipi	260 000		280 000	317 003	-37 003

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kärkihanke Osallisuus ja järjestöyhteistyö ja digi-hanke	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Keskushallinto osaltaan edistää ja päivittää tämän kärkihankkeen toteutumista	
Tavoite 1 Otetaan käyttöön vuorovaikutteinen asiakaspalautejärjestelmä.	Arviointitapa/mittari Otettu/ei otettu käyttöön. Saatujen palautteiden määrä ja niiden käsittelyaika.
Tavoitetaso 2018 Otetaan järjestelmä tuotantokäyttöön osana sähköisen alustan palveluja. Työprosessit on kuvattu ja uudistettu.	Tavoitteen toteutuminen Asiakaspalautejärjestelmä Solmu on otettu tuotantokäyttöön huhtikuussa 2018. Vuoden loppuun mennessä vastaanotettiin 697 palautetta. Palautteen keskimääräinen käsittelyaika oli elokuuhun asti 20-35 päivää mutta sitä on saatu lyhennettyä 1 – 6 päivään.
Kärkihanke Digi-hanke	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Tietohallinto-ohjelma	
Tavoite 2 EU:n tietosuoja-asetuksen voimaan tullessa 25.5.2018 sen edellyttämät toimenpiteet ja vastuut on määritelty ja ne ovat vastuutahojen tiedossa.	Arviointitapa/mittari Asetuksen edellyttämät toimenpiteet suoritettu.
Tavoitetaso 2018 Tietosuojaan liittyvä dokumentaatio kunnossa, mm. rekisteriselosteet, toimintaohjeet ja vastuuhenkilöiden määrittely.	Tavoitteen toteutuminen Tietosuojapolitiikka ja henkilötietojen käsittelyn yleisohje on laadittu. Henkilörekisterit on kartoitettu ja tietosujaselosteet julkaistu kunnan www-sivuilla. Toimialoilta on määritelty omat tietosuojavastaavat.

Kärkihanke Digi-hanke	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Tietohallinto-ohjelma	
Tavoite 3 Asianhallinnan kehittäminen tiedon pysyvää sähköistä säilytystä ohjaavan SÄHKE2-normin mukaiseksi (edellyttää tiedonohjaussuunnitelmaa, jossa riittävät metatiedot).	Arviointitapa/mittari Tiedonohjaussuunnitelma käytössä.
Tavoitetaso 2018 Tiedonohjaussuunnitelma otettu käyttöön.	Tavoitteen toteutuminen Tiedonohjaussuunnitelman laatiminen käynnistyi syksyllä 2018 ja on sen jälkeen edennyt suunnitellusti. Tavoitteena on saada kuvaukset pääpiirteissään valmiiksi toukokuussa 2019 ja aloittaa testikäyttö kesäkuussa 2019 yhdessä asiinhallintajärjestelmän uuden version Dynasty10:n kanssa.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kuntastrategia	
Tavoite 4 Tehokkaasti toimiva hankintatoimi	Arviointitapa/mittari Keskitetyn hankintatoimen hoitamien kilpailutusten määrä.
Tavoitetaso 2018 Hankintatoimen asteittainen keskittäminen 31.12.2018 mennessä. Pienhankintojen ohjaus toimii.	Tavoitteen toteutuminen Tavoitteen toteutuminen viivästynyt mm. hankintatoimessa tapahtuneiden henkilöstömuutosten johdosta.

Hallintopalvelut

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	194 522		194 522	162 331	32 191	202 656
Toimintakulut	-1 188 797		-1 188 797	-1 163 855	-24 942	-1 119 480
Toimintakate	-994 275		-994 275	-1 001 524	7 249	-916 824

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Päätöksenteko

Hallintopalveluiden vastuulla oli tammikuussa pidetyn presidentinvaalin organisointi sekä osallistuvan budjetoinnin käytännön järjestelyt.

Hallintopalvelut osallistui hallintosäännön päivittämisen valmisteluun.

Asianhallinta ja arkistointi

EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimusten täyttämiseen vaadittavat selvitykset, dokumentaatio ja ohjeistus saatiin tehdyksi asetuksen voimaantuloaikaan 25.5.2018 mennessä, mutta työ jatkuu edelleen.

Dynastyn tiedonohjaussuunnitelman (TOS) laatiminen on käynnistynyt hyvin. Loppuvuodesta saatiin pääosin tehdyksi keskushallintoa koskeva osuus, ja tavoitteena on saada loput TOS-kuvaukset tehdyksi ennen kesää 2019.

Keskusarkiston järjestäminen on edennyt suunnitellusti. Aineiston luettelointi on aloitettu, ja tilaa on tulut toimialoilla olevan paperiaineiston vastaanottamiselle.

Asiakas- ja tukipalvelut

Kunnanviraston uusi keskitetty asiakaspalvelupiste ja sähköinen ilmoitustaulu otettiin käyttöön keväällä. Asiakaspalvelu vastaa myös kunnan sähköisestä asiakaspalvelujärjestelmä Solmusta. Henkilökorttien valmistus omana työnä aloitettiin monistamossa syksyllä.

Viestintä

Kunnan kotisivujen uudistaminen käynnistyi. Viestintästrategian laadinta ja brändiohjeistuksen päivitys aloitettiin. Kunnan sosiaalisen median viestintää aktivoitiin Facebookissa. Kunnan Instagram ja Twitter –tilit perustettiin. Ilmiöntekijät –työnantajaviestintäkampanjan suunnittelu aloitettiin syksyllä.

Keskeisimmät perustiedot

	TP2018	TA2018	TP2017	TP2016
Kirjattavat asiat	1 118	1 100	1 029	1 040
Monistemäärä	640 000	900 000	1 021 544	1 003 318
Välitetyt puhelut	22 600	26 838	27 388	28 838

Henkilöstöpalvelut

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	263 639		263 639	265 304	-1 665	104 787
Toimintakulut	-1 582 951		-1 582 951	-1 575 370	-7 581	-1 412 879
Toimintakate	-1 319 312	0	-1 319 312	-1 310 066	-9 246	-1 308 092

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Henkilöstöpalveluiden tehtävänä on kehittää ja tukea esimiestyötä ja henkilöstöjohtamista sekä henkilöstön hyvinvointia.

Esimiestyön kehittäminen perustuu kuntastrategian mukaisesti valmentavaan johtamiseen. Teemaa on käsitelty esimiesinfoissa, esimieskoulutuksissa ja johtoryhmien valmennuksissa.

Henkilöstöpalvelut osallistuivat aktiivisesti henkilöstövaikutusten valmisteluun Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän käynnistymisessä ja kunnan organisaatorakenteen muuttamisessa, huolehtien erityisesti liikkeen luovutukseen ja tehtävien muutoksiin liittyvistä yhteistoimintamenettelyistä ja palkanlaskennan siirroista. Lisäksi osallistuttiin Uusimaa2019 –hankkeen henkilöstövalmisteluun.

Tavoitteena on ollut tehostaa toimintaa hyödyntämällä nykyisiä henkilöstötietojärjestelmiä. Uudet sähköiset kehityskeskustelu- ja tehtäväkuvalomakkeet otettiin käyttöön ja Prima-palkka-järjestelmään perustuva Kuntari-henkilöstöraportointia kehitettiin.

Vuosittainen henkilöstökysely, jolla kootaan palautetta johtamisesta, työhyvinvoinnista ja työyhteisöjen toimivuudesta, toteutettiin alkuvuodesta. Sen tulokset käsiteltiin työpaikoilla ja johtoryhmissä ja laadittiin kehittämissuunnitelmat. Vuoden 2017 kyselyn tuloksiin verrattuna tulosten kokonaiskeskiarvo nousi hie-
man (2018: 2,75 – 2017: 2,61; asteikko 0-4).

Uudet, 1.2.2018 voimaan tulleet virka- ja työehtosopimukset sisälsivät runsaasti palkkausjärjestelmiin vaikuttaneita muutoksia, jotka kertomusvuoden osalta on toimeenpantu. Lisäksi epäpätevyysalennuksen käyttöön liittyneitä palkkojen takautuvia korjauksia tehtiin erityisesti varhaiskasvatuksen henkilöstön pal-
koissa.

Työsuojeluorganisaation nelivuotiskausi käynnistyi ja työsuojelun henkilöstö koulutautui tehtäviinsä.

Lisäksi osallistuttiin toukokuussa voimaan tulleen EU:n tietosuojasetuksen toimeenpanoon ja henkilö-
tietojen käsittelyä koskevan ohjeistuksen laatimiseen.

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU		TP2018	TA2018	TP2017	TA2020
Henkilöstöpalvelut					
HTV		16,1	16,0	15,7	13,0
Palkkalaskelma	kpl	39 140	36 000	38 893	25 000
Kulut/HTV	kpl	98 154	98 934	89 993	119 858

Talouspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	2 150 091		2 150 091	2 209 463	-59 372	2 086 850
Toimintakulut	-3 237 071		-3 237 071	-3 149 213	-87 858	-3 081 495
Toimintakate	-1 086 980		-1 086 980	-939 750	-147 230	-994 645

Tulosalueen toimintakate alitti talousarvion 147 230 eurolla. Toimintatuottoja kertyi 59 372 euroa talousarviota enemmän, joka pääasiassa muodostuu 40 942 euron osalta perintätoimintaan liittyvistä tuloeristä sekä Valtiovarainministeriön myöntämästä Kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamiseen liittyvästä 10 000 euron suuruisesta hanketuesta.

Toimintakulut alittivat talousarvion 87 858 eurolla, joka suurilta osin muodostuu henkilöstökuluihin liittyvistä säästöistä. Kunnan hankintatoimesta pois siirtyneen hankinta-asiantuntijan vakanssi päätettiin kunnassa toteutettujen organisaatiouudistusten perusteella poistaa alkuvuodesta. Lisäksi talousspalveluissa yksi vakanssi oli kokonaan täyttämättä lähes koko vuoden tulosalueen sisäisten sijaisuusjärjestelyjen johdosta.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama
Tietotekniikka	500 000	-300 000	200 000	205 750	-5 750

Tietotekniikan investointimäärärahaa laskettiin tilikauden aikana 0,3 milj. euroa siirtyneiden laitehankintojen perusteella.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Talous- ja rahoitus –tulosityksikkö

Vuoden aikana talousspalveluissa tapahtui erinäisiä henkilöstömuutoksia. Uusi talousjohtaja aloitti tehtävässään elokuussa ja talousasiantuntijan vakanssin täyttäminen käynnistettiin loppuvuodesta. Lisäksi valittiin uusi hankintapäällikkö, jonka perusteella tulosalueen sisäiset sijaisuusjärjestelyt saatiin vuoden vaihteessa päätettyä.

Vuoden 2018 merkittävänä tapahtumana käynnistettiin koko kuntaa ja liikelaitoksia koskeva tuotepohjaisen toiminnan ja talouden ohjausjärjestelmän valmistelutyö. Kunnan palvelut tuotteistettiin syksyllä 2018 ja ohjausjärjestelmän ensivaiheen käyttöönotossa suoritteet tuodaan osaksi osavuosisikatsauksen raportointia vuoden 2019 aikana. Ohjausjärjestelmäuudistuksen tavoitteena on helpottaa ja tarkentaa toiminnan ja talouden seuranta kunnan toimialoilla ja liikelaitoksissa.

Talouden ja henkilöstöhallinnon raportoinnin kehittämiseen tähtäävän Kuntari-järjestelmän ensivaiheen koulutukset käynnistyivät loppuvuodesta. Järjestelmän tavoitteena on tukea tulevaisuudessa myös suoriteraportointia, joka on oleellinen osa tuotepohjaista toiminnan ja talouden ohjausjärjestelmää.

Kunnan talouden tasapainohaasteiden perusteella loppuvuodesta käynnistettiin Nurmijärven kestävä kasvu –ohjelman valmistelutyö. Ohjelma kytkeytyy osaksi kuntastrategian "terve talous" strategiatavoitetta ja sen tavoitteena on hidastaa kunnan velkaantumista ja lopulta kääntää velkaantumiskehitys laskuun. Ohjelma on tarkoitus vahvistaa valtuustossa siten, että vuoden 2020 talousarvioraami asetetaan ohjelman pohjalta.

Hankintapalvelut –tulosyksikkö

Hankintapalveluissa hankintatoimen keskittämistyötä jatkettiin ja samalla käynnistettiin laajempi kunnan hankintatoimen organisaation määrittelyä ja hankintaprosesseja koskeva kehittämistyö. Uuden hankintapäällikön johdolla hankintatoimen kehittäminen on määrittelytyön osalta tarkoitus saattaa valmiiksi vuoden 2019 aikana ja samalla käynnistetään uudistettujen toimintaprosessien jalkauttaminen kunnan toimialoille ja liikelaitoksiin. Kunnassa toteutettujen organisaatiomuutosten sekä yhden hankinta-asiantuntijan siirryttyä uuden työnantajan palvelukseen, tulosyksikön kolmas hankinta-asiantuntijan vakanssi päätettiin jättää täyttämättä.

Sosiaali- ja terveystalouden tuotannon siirtyminen kunnalta Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle aiheutti runsaasti selvitystyötä, kun soten ostopalvelujen sopimukset kartoitettiin läpi hyvinvointitoimialan kanssa ja arvioitiin sopimuksittain niiden siirtokelpoisuus kunnalta yhtymälle. Lisäksi selvitettiin päättyvien ostopalvelusopimusten jatkuvuuden turvaamiseen liittyviä kysymyksiä.

Sähköinen hankintasopimusten hallintajärjestelmä otettiin käyttöön vuoden aikana uusien hankintasopimusten osalta. Jatkossa järjestelmään ruvetaan syöttämään myös hallintajärjestelmän käyttöönottoa edeltävänä aikana solmitut ja edelleen voimassaolevat hankintasopimukset.

Tietotekniikkapalvelut –tulosyksikkö

Tietotekniikkapalveluiden yksikkö siirtyi takaisin Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotaloon, josta aiheutui töiden ruuhkautumista alkuvuodesta. Vuoden aikana päivitettiin Office 2016 -ohjelmisto hallintoverkon työasemiin ja aloitettiin Windows 10 päivitykset. Päiväkotien langattomia verkkoja parannettiin sekä automatisoitiin älypuhelimien asennuksia. Myös käytössä ollut tietoturvaohjelmisto vaihdettiin kilpailutetun toisen toimittajan tuotteeseen.

Sosiaali- ja terveystalouden tuotannon siirtymisen perusteella, syksyllä selvitettiin ICT-toimintojen järjestämisen mahdollisuuksia tuotannon siirtymävaiheessa sekä järjesteltiin tarvittavien ICT-hankintasopimusten siirto kunnalta yhtymälle. Jatkossa vuodesta 2019 lähtien tietotekniikkapalveluiden prosessit mukautetaan vastaamaan uutta toimintaympäristöä, johon on sote-palvelutuotannon siirtymisen lisäksi vaikuttanut muut kunnassa toteutuneet organisaatiouudistukset.

2.2.1.4 Hyvinvointitoimiala

Toimintakertomus vuodelta 2018

Tuloslaskelma	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	14 783 585	0	14 783 585	78 652 716	-63 869 131	13 660 616
Myyntituotot	4 150 040		4 150 040	68 549 098	-64 399 058	3 763 797
Maksutuotot	9 475 600		9 475 600	9 091 240	384 360	8 542 013
Tuet ja avustukset	542 945		542 945	523 295	19 650	717 061
Muut toimintatuotot	615 000		615 000	489 083	125 917	637 745
Toimintakulut	-129 020 565	-510 000	-129 530 566	-195 957 542	66 426 976	-123 006 580
Henkilöstökulut	-32 791 055	339 000	-32 452 056	-32 228 890	-223 166	-30 828 180
Palvelujen ostot	-82 005 085	-545 000	-82 550 085	-148 665 356	66 115 271	-78 053 388
Aineet, tarv. ja tavarat	-3 051 630	-155 000	-3 206 630	-3 458 406	251 776	-3 037 336
Avustukset	-5 802 840	-250 000	-6 052 840	-6 460 291	407 451	-5 910 466
Muut toimintakulut	-5 369 955	101 000	-5 268 955	-5 144 598	-124 357	-5 177 210
Toimintakate	-114 236 980	-510 000	-114 746 981	-117 304 826	2 557 845	-109 345 964
Poistot ja arvonal.	-449 300		-449 300	-362 298	-87 002	-331 339

Hyvinvointitoimiala haki lisämäärärahaa kuukausiraportin 1-10/ 2018 perusteella perhe- ja sosiaalipalvelualueelle 510 000 euroa.

Toimiala ylitti muutetun käyttösunnitelmansa noin 2,6 milj. eurolla (2,2 %). Ylitys johtuu pääosin erikoissairaanhoidon ylityksestä. Toimialan tarkempi, tulosaluekohtainen toteuma on seuraavan lainen:

Hallinto- ja talouspalvelut –tulosalue (KS 2018: 1 918 000 ja muutettu KS2018: 1 878 000 euroa):

Tulosalueen toimintakuluista siirrettiin toiselle tulosalueelle 40 000 euroa. Tulosalue ylitti toimintakatteensa noin 70 000 eurolla (3,7 %).

Tulosalueen budjettiin kohdentui tilinpäätösvouden aikana Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän noin 65 392 000 euron tuotot (myyntituotot -tiliryhmä) ja kulut (palvelujen ostot -tiliryhmä), joiden nettovaikeus on nolla (0) euroa. Alla olevassa sanallisessa ylitys / alitusselvityksessä ei ole huomioitu Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän kuittausmenettelyä.

Toimintatuotot toteutuivat suunnitelman mukaan ja toimintakulut ylittyivät noin 70 000 eurolla. Toimintakulujen ylitys johtui henkilöstökulujen noin 30 000 euron ja palvelujen ostojen noin 50 000 euron ylityksestä. Vastaavasti avustukset alittuivat noin 10 000 eurolla.

- Henkilöstökulujen ylitystä selittää kaksi vakanssia (viestintäassistentti ja asianhallintasihteeri), joita ei oltu osattu huomioida talousarviovaiheessa.
- Palvelujen ostojen ylitystä selittää Keski-Uudenmaan sote –kuntayhtymän hallinnon kulujen noin 100 000 euron ylitys, jota kompensoi mm. työterveyshuoltokulujen noin 30 000 euron alitus.

Perhe- ja sosiaalipalvelut –tulosalue (KS2018: 36 430 000 euroa ja muutettu KS 2018: 37 380 000):

Tulosalueelle siirrettiin toisilta tulosalueilta määrärahaa 440 000 euroa ja lisäksi haettiin lisämäärärahaa 510 000 euroa.

Tulosalueen toimintakate alittui noin 75 000 eurolla (-0,2 %).

- Toimintatuotot alittuivat noin 1,2 milj. eurolla (-15,2 %), jota selittää pääosin
 - o perheryhmäkodin noin 1,0 milj. euron Ely-korvausten alitus. Alitus johtui siitä, että perheryhmäkoti lopetti toimintansa jo lokakuussa. Tämä alitus selittää myös toimintakulujen alituksesta noin 1,0 milj. euroa (nettovaikutus 0 euroa).
 - o välivuokra-asunnoista saatujen tuottojen noin 140 000 euron alitus.
- toimintakulut alittuivat 1,3 milj. eurolla (-2,9 %), jota selittää pääosin palvelujen ostot –tiliryhmän alitus:

- o Perheryhmäkotikulujen alitus noin 1,0 milj. euroa (ks. toimintatuotot)
- o muiden asumispalveluiden ostojen alitus noin 200 000 euroa (-25,3 %)
- o välivuokra-asuntojen kuluallitus noin 130 000 euroa. Taustalla välivuokra-asuntojen määrän väheneminen.
- o ammatillisten perhekotien palvelujen ostojen alitus noin 110 000 euroa (-10,0 %) ja lastensuojelun laitoshoidon ostojen alitus noin 170 000 euroa (-4,6 %)
 - Amatilliset perhekodit tarjoavat lapsille pitkäaikaista hoitoa ja vaihtuvuus on vähäistä. Myös uusia ammatillisia perhekoteja perustetaan vähemmän kuin laitoksia. Lastensuojelun avohuollon sosiaalityö ja Perhetukikeskus Koiramäki ovat räätälöineet perheille avohuollon tukitoimia ja lisäksi kotiin annettavia palveluja on täydennetty ostopalveluilla. Lastensuojelun avohuollon ostopalvelut ylittivät budjetinsä, mutta vastaavasti laitoshoidon alitti. Oikea-aikaisella ja oikeanlaisella tuella lapsia ja perheitä on autettu omassa kodissaan. Ympäri vuorokautisella perhekuntoutuksella on autettu pienempiä lapsia vanhempineen ja he ovat voineet palata omaan kotiin avohuollon tuen varassa. Kodin ulkopuolisissa sijoituksissa on kyetty lisäämään perhehoidon määrää, joka näkyy muiden hoitomuotojen vähenemisenä tai kasvun taittumisenä.
- o muut alitukset muodostuvat pienemmistä kokonaisuuksista.
- o toisaalta avustukset-tiliryhmä ylittyi noin 400 000 eurolla (+7,4 %), joka johtui pääosin kuljetuspalveluiden avustusten ylityksestä: VPL-matkoja ja opiskelumatkoja saavien asiakasmäärät ovat lisääntyneet

Tulosyksikkökohtainen toteuma:

- perhe- ja sosiaalipalveluiden yhteiset (KS2018: 423 000 euroa ja muutettu KS2018: 488 000): ylitys 22 000 euroa (+4,5 %)
- perhepalvelut (KS2018: 11 831 000 euroa ja muutettu KS2018: 11 641 000): alitus 0,2 milj. euroa (-1,9 %)
- sosiaalipalvelut (KS2018: 24 176 000 euroa ja muutettu KS2018: 25 251 000): ylitys 0,1 milj. euroa (+ 0,5 %).

Terveyspalvelut –tulosalue (KS 2018: 75 182 000 euroa ja muutettu KS 2018: 74 782 000):

Tulosalueelta siirrettiin perhe- ja sosiaalipalvelut tulosalueelle 400 000 euroa. Tulosalueen toimintakate ylittyi noin 2,6 milj. eurolla (+3,5 %). Ylitys johtuu pääosin erikoissairaanhoidosta (+ 2,3 milj. euroa, 5,1 %), sekä toimintatuottojen alituksesta, ks. alla.

- Toimintatuottojen alittuivat noin 279 000 eurolla (4,4%) alitusennusteesta, joka johtuu muun muassa:
 - o Suun terveydenhuollon toimintatuotot alittuivat noin 169 000 eurolla (-11,4 %) henkilöstövajauksen vuoksi.
 - o Avoterveydenhuollon toimintatuotot alittuivat noin 149 000 eurolla (-6,9 %)
 - o Vanhustyön ja laitoshoidon toimintatuotot ylittyivät noin 32 000 eurolla (+1,2 %). Ylitys muodostui kotihoidon maksutuottojen ylityksestä.
- Toimintakulut ylittyivät noin 2,3 milj. euroa (+2,8 %), joka johtuu pääosin palvelujen ostojen noin 2,2 milj. euroa, +4,2 % ylityksestä (ESH) ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ylityksestä (288 000 euroa, +9,8 %). Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ylitystä selittää pääosin Nurmijärven vuokra-asunnot Oy:n sähkö- ja vesilasku (Nurmilintu) edellisiltä vuosilta n. 110 000 euroa sekä apuvälineiden ylitys noin 145 000 euroa, +5,8 %. Henkilöstökulut alittuivat noin 181 000 euroa, -0,8 %, vaikka ko. tiliryhmästä siirrettiin 339 000 euroa kompensoimaan perhe- ja sosiaalipalvelut tulosalueen ylitystä.

Tulosyksikkökohtainen toteuma:

- terveyspalveluiden yhteiset (KS2018: 378 000 euroa ja muutettu KS2018: 299 000): ylitys 42 000 euroa (+ 14,1 %)
- vanhustyö- ja laitoshoidon (KS2018: 9 187 000 euroa ja muutettu KS2018: 8 791 000): ylitys 120 000 euroa (+1,4 %)
- avoterveydenhuolto (KS2018: 14 779 000 euroa ja muutettu KS2018): ylitys 180 000 (+1,2 %)
- suun terveydenhuolto (KS2018: 2 865 000 euroa ja muutettu KS2018: 2 765 000):

- alitus 58 000 euroa (-2,1 %)
- lääkitöiminnot (KS2018: 3 929 000 euroa ja muutettu KS2018: 3 944 000):
ylitys 40 000 euroa (+1,0 %)
- erikoissairaanhoido (KS2018: 44 044 000 euroa ja muutettu KS2018: 44 004 000):
Ylitys 2,26 milj. euroa (+5,1 %)

Liikuntapalvelut- tulosalue (KS2018: 707 000 euroa):

Tulosalue alitti budjettinsa 22 000 eurolla (-3,1 %). Toimintatuotot alittuivat 10 000 eurolla (-6,3 %) ja toimintakulut alittuivat 32 000 (-3,7 %)

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Kuvaavaa vuoden 2018 toiminnalle oli soteen valmistautuminen yleisellä tasolla ja valmistautuminen Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään. Valtuusto päätti tuotannon siirrosta kuntayhtymälle alkukesästä 2018. Kun päätös oli tehty, lisättiin henkilökunnalle suuntautuneita info-tilaisuuksia ja muuta viestintää. Esimiehille Kuntayhtymä järjesti erilaisia työpajoja.

Organisaatiomuutosta valmisteltiin ja samassa yhteydessä valmisteltiin kunnan muuta organisaatiouudistusta. Hyvinvointitoimialalta siirtyi vuodenvaihteessa 2018 – 19 talous- ja velkaneuvonta siirtyi valtiolle, maahanmuuttopalvelut. Työllisyyspalvelut koskien Alustahanketta jää kuntaan, samoin Oppilas- ja opiskelijahuollon (koulupsykologit ja kuraattorit) palvelut jäävät samoin liikuntapalvelut.

Vuoden aikana käytiin neuvotteluja ja tehtiin valmisteluja röntgentoimintojen siirtämiseksi HUSrtg:lle. Näin Nurmijärvi liittyi viimeisenä HUS-alueen kuntana HUSrtg:iin 1.1.19 alkaen.

Tulosalueiden kuvaukset toiminnasta ovat tarkemmin tulosalueiden sivuilla.

Investoinnit

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama
Valtion virastotalon kalustaminen	10 000		10 000	12 465	-2 465
Hammashuollon koneyksikkö	60 000		60 000	0	60 000
Toreenin hälytysjärjestelmä	40 000		40 000	0	40 000
	110 000	0	110 000	12 465	97 535

Investointien toteutuminen

Valtion virastotalon kalustaminen sisältää virastotalon tilojen, joissa on hyvinvointitoimialan toimintaa, verhot. Investointi ylitti budjettinsa noin 2 000 eurolla.

Hammashuollon koneyksikkö: suun terveydenhuollon koneyksikön hankinta ei toteutunut, koska Gunnarintien hoitola oli kiinni kesän ajan suunnitellun putkiremontin vuoksi. Tästä syystä hankintoja ei ollut tarve tehdä.

Toreenin hälytysjärjestelmään varattu investointiraha jäi käyttämättä, koska tilojen saneeraus ei edennyt suunnitelman mukaisesti.

Arvio tulevasta kehityksestä

Hyvinvointitoimiala siirtyy lähes kokonaisuudessaan 1.1.2019 Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä tulee raportoimaan kunnille kuukausittain talouden osalta.

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2018 ryhmiteltyinä seuraavasti:

	31.12.2018	31.12.2017
vakinaisia	396,1 htv	391,8 henkilötyövuotta
määräaikaisia ja sijaisia	116,9 htv	108,8 henkilötyövuotta

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

1. Toimimattomat prosessit ovat suuri taloudellinen riski. Esim. lastensuojelussa jos ei onnistuta kevyemmin keinoin vaikuttamaan varhemmin, riski laitossijoituksiin kasvaa. Samoin vanhustenhuollossa asumispalveluiden ostot lisääntyvät, ellei sairauksien hoidolla, kotihoidolla ja uudentyypisillä vanhustentaloilla pystytä asiaan vaikuttamaan.
2. Tietojärjestelmät: Tietojärjestelmien toimimattomuus hidastaa työskentelyä, ja heikentää tuottavuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Tietojärjestelmät ovat suuri riski tulevassa sote-uudistuksessa, ellei niitä saada "keskustelevaan" keskenään ja ellei rekisterinpitoasiaa saada toimivammaksi. Suunnitellun yhteisen Apotti –tietojärjestelmän lykkääntyminen lisää kustannuksia, kun vanhoja järjestelmiä joudutaan päivittämään.
3. Henkilöstön osaaminen ja saatavuus. Osaavan henkilöstön saaminen on iso riski perhe- ja sosiaalipalveluissa. Kunnat kilpailevat samoista työntekijöistä.
4. Suhdannevaihtelut. Matalasuhdanteissa työttömyyden lisääntyessä perheiden hyvinvointi saattaa heiketä rajusti, mistä seuraa helposti palvelutarvetta perhe- ja sosiaalipalveluihin. Seurauksena saattaa olla mittaviakin kustannuskasvuja.
5. Lainsäädännön muutokset. Pitkittynyt sote-lakiuudistus luo epävarmuutta henkilöstöön, mikä heikentää työhyvinvointia.
6. Vahingot
7. Toiminnan keskeytykset. Toiminta voidaan joutua keskeyttämään erilaisista syistä. Kiinteistön vaativat jatkuvaa ylläpitoa ja huoltoa. Toimintojen siirrosta aiheutuu lisäkustannuksia joskus ennakoimattomasti.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Toimialalla noudatetaan kunnan sääntöjä ja ohjeita (mm. hallintosääntö ja sisäisen valvonnan ja tarkastuksen ohjeita sekä kunnanhallituksen antamia ohjeita) sekä toimialan toimintasääntöä, mitkä ohjaavat mm. virkamiesten ja työntekijöiden toimivaltuuksia.

Riskien arviointi

Riskit, joihin hallintokunnassa on keskitytty, ovat varsinaiseen toimintaan liittyviä riskejä ja vahinkoriskejä. Vahinkoriskit on pyritty kattamaan riittävien vakuutuksien avulla ja mm. käytettävien tilojen riittävän turvallisuuden takaamisella sekä varmistamalla, että työsuojelliset asiat ovat kunnossa.

Valvontatoimenpiteet

Valvonnassa on keskitetty siihen, että ei synny vaarallisia työketjuja ja toimintaa on keskitetty. Toiminnan riskien seuranta on kohdistunut mahdollisiin kustannusylityksiin, kustannuslaskennan puutteisiin ja samalla on pyritty arvioimaan toiminnan tehokkuutta ja toiminnan riittävää suunnitelmallisuutta. Talousseurannan controller-toiminta on keskitetty hallinto- ja talouspalvelut –tulosalueelle.

Avustusten jakamisessa noudatetaan avustussääntöjä ja harmaan talouden torjunnasta avustustoiminnassa –ohjetta.

Omaisuuksien hankinnassa on keskitytty varmistamaan hankintatoimen suunnitelmallisuus, yksittäisen hankinnan tarpeellisuus. Hankinnoissa noudatetaan hankintalainsäädäntöä ja kunnan hankintaohjetta.

Valvonta on osaksi keskitetty hallinto- ja talouspalvelut –tulosalueelle ja osaksi jokaisen tulosalueen esimies valvoo yksikkönsä omaisuuden hankintaa ja käsittelyä.

Toimiala vastaa itse ns. pienhankinnoista (alle 60 000 euroa) ja kynnyksarvon ylittävistä hankinnoista vastaa kunnan hankintapalvelut. Pienhankintakilpailutuksissa käytetään Cludia-pienhankintaohjelmaa. Väli- vuokra-asuntojen sopimustoiminta on keskitetty täysin toimialan hallinto- ja talouspalvelut – tulosalueelle.

Seuranta

Toimialan hallinto- ja talouspalvelut –tulosalue sekä laskujen asiastarkastajat tarkistavat sopimuksiin liittyvien laskujen oikeellisuuden tiliointivaiheessa. Edellä mainittuun prosessiin kuuluu myös arvonlisäveron oikeellisuuden tarkistaminen. Laskujen tarkastuksessa tarkistetaan niiden oikeellisuus ennen laskujen kirjaamista. Riskejä on pyritty hallitsemaan kiinnittämällä huomiota prosessien ajantasaisuuteen ja uusien työntekijöiden perehdyttämiseen.

Riskienhallinnan järjestäminen

Sisäilmaongelmat ovat aiheuttaneet riskejä sekä toiminnalle että henkilöstölle myös vuoden 2018 aikana. Sisäilmaongelmista ja niiden aiheuttamista väistötilatarpeista on keskusteltu säännöllisesti kunnan hankintapalveluiden kanssa. Palavereissa on samaan aikaan tehty suunnitelmia väistötilojen toteuttamisesta ja aikatauluista. Väistötiloihin siirtymisistä on aiheutunut väistötiloihin siirtyville yksiköille lisätyötä sekä kustannuksia: sekä muutosta että kalustohankinnoista aiheutuvia.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma - Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	
Tavoite 1 Tunnistetaan lasten ja perheiden hyvinvointirisikit mahdollisimman varhain ja annetaan apua nopeasti ja tarpeen mukaisesti. Tuen painopiste siirtyy varhaiseen tukeen, jolloin korjaavan lastensuojelun tarve vähenee. Sosiaalihuollon asiakasmäärä kasvaa enemmän kuin lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä.	Arviointitapa/mittari: 1) Sosiaalihuollon asiakasmäärä vuoden aikana: - 334 lasta vuonna 2016 - 390 lasta vuonna 2017 2) Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä: - 235 lasta vuonna 2016 - 240 lasta vuonna 2017
Tavoitetaso 2018 1) Sosiaalihuollon asiakkaita 530 lasta/vuosi 2) Lastensuojelun avohuollon asiakkaita enintään 320 lasta/vuosi.	Tavoitteen toteutuminen 3) Toteutuu. Sosiaalihuollon asiakkaina 596 lasta vuonna 2018. 4) Toteutuu. Avohuollon asiakkaina 290 lasta vuonna 2018.

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Nurmijärven kunnan ikääntyneen väestön hyvinvointiohjelma vuoteen 2020.</p>	
<p>Tavoite 2 Palvelut tukevat kuntalaisen turvallista kotona asumista: Asiakas/omainen saa tiedon tarvittavista palveluista oikea-aikaisesti.</p> <p>(Ikäihmisten laatusuositus: "Lisätä kuntalaisen kotona asumisen mahdollisuuksia").</p>	<p>Arviointitapa/mittari</p> <p>5) Kotona asuvien osuus 75+, 80+, 85 + vuotiaat vastaavan ikäisestä väestöstä (tavoitekohdat 1-3)</p> <p>6) Säännöllisessä kotihoidossa olevien osuus 75+, 80+, 85 +väestöstä (tavoitekohdat 4-6)</p> <p>7) Omaishoidon tuen asiakkaina olevien osuus 75+, 80+, 85 + -vuotiaat väestöstä (tavoitekohdat 7-9)</p> <p>8) Perhehoidon asiakkuudet yhteensä/vuosi (tavoitekohta 10).</p>
<p>Tavoitetaso 2018 (SotkaNetin viimeisimmän tiedon mukaan)</p> <p>11) Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, 93 % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>12) Kotona asuvat 80 vuotta täyttäneet, 90 % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>13) Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, 81 % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>14) Säännöllisen kotihoidon piirissä olevat 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, 13 % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>15) Säännöllisen kotihoidon piirissä olevat 80 vuotta täyttäneet asiakkaat, 18 % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>16) Säännöllisen kotihoidon piirissä. olevat 85 vuotta täyttäneet asiakkaat, 26 % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>17) Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>18) Omaishoidon tuen 80 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>19) Omaishoidon tuen 85 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä</p> <p>20) perhehoidon asiakkuuksia vähintään 5/vuosi.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen Sotkanet 2017 tiedot:</p> <p>11) 93,8 %</p> <p>12) 90,2 %</p> <p>13) 84,5 %</p> <p>14) 9,0 %</p> <p>15) 13,1 %</p> <p>16) 19,6 %</p> <p>17) 4,1 %</p> <p>18) 5,4 %</p> <p>19) 6,1%</p> <p>20) 11 asiakasta vuonna 2018</p>

Hallinto- ja talouspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	167 000		167 000	65 556 642	-65 389 642	163 077
Toimintakulut	-2 084 511	40 000	-2 044 511	-67 503 742	65 459 231	-1 636 381
Toimintakate	-1 917 511	40 000	-1 877 511	-1 947 100	69 589	-1 473 304

tarkempi kuvaus: katso toimialan teksti.

Ollennaiset tapahtumat tilikaudella

ks. toimialan teksti.

Keskeisimmät perustiedot

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kärkihanke tai strateginen linjaus Kuntastrategia	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma henkilöstöohjelma	
Painopistealue 1 Tulosalueen henkilöstön kokema työhyvinvointi kohenee.	Arviointitapa/mittari henkilöstökyselyn keskiarvo/tulosalue
Tavoitetaso 2018 Henkilöstökyselyn 2018 keskiarvo on korkeampi kuin vuoden 2017 keskiarvo (1,85; Likert-asteikolla 0-4)	Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutui. Henkilöstökyselyn 2018 keskiarvo oli 2,4 (2017: 1,9).
Kärkihanke tai strateginen linjaus Kuntastrategia	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma henkilöstöohjelma	
Painopistealue 2 Vuonna 2017 aloitettu perehdytyskansion laatimisprosessi on valmis: Tulosalueen uusi perehdytyskansion sisältää tehtävien sekä sanalliset että graafiset perehdytysohjeet.	Arviointitapa/mittari prosessikuvausten ja -kaavioiden valmiusaste/työtehtävä ja - määrä/tiimi.
Tavoitetaso 2018 tehtäväkohtaisten perehdytysohjeiden toteutuminen 100 %/tiimi.	Tavoitteen toteutuminen Tavoite on toteutunut.

Perhe- ja sosiaalipalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	8 077 015		8 077 015	6 846 049	1 230 966	6 789 513
Toimintakulut	-44 507 447	-950 000	-45 457 447	-44 150 666	-1 306 781	-40 558 795
Toimintakate	-36 430 432	-950 000	-37 380 432	-37 304 617	-75 815	-33 769 282

tarkempi kuvaus: ks. toimialan teksti.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama
Valtion virastotalon ka- lustaminen	10 000		10 000	12 465	-2 465

ks. toimialan teksti.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

SOSIAALIPALVELUT

Aikuissosiaalityö oli mukana aloittamassa syksyllä. Matalan kynnyksen mallia yhteistyössä terveydenhuollon kanssa. Matala on mielenterveys-, päihde- ja aikuissosiaalityön toimintamalli, joka palvelee yhden luukun periaatteella apua tarvitsevia asiakkaita. Lisäksi aikuissosiaalityö on osallistunut alle 30-vuotiaiden Ohjaamon toimintaan sekä aikuissosiaaliohjaajien jalkautuminen on jatkunut Klaukkalassa entisen yhteis- palvelupisteen tiloissa.

Vantalalan perheryhmäkodin toiminta supistui vähitellen ja se lopetti toimintansa 31.10.2018. Vantalassa oli kaiken kaikkiaan 32 nuorta, joista viisi jäi asumaan Nurmijärvelle. Syysuussa täytettiin viimeiset ennalta sovitut kuntapaikat ja joulukuussa saatiin tietää, että vuodelle 2019 kuntaan saadaan kiintiöpakolaisia, joka vaikutti tulevan vuoden 2019 henkilöstötarpeeseen. Joulukuussa 2018 asiakkuudessa oli 124 asiakasta (sisältää oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat sekä kiintiöpakolaiset). Maahanmuuttopalvelut suunniteltivat ja aloittivat yhteistyössä Keudan ja TE-toimiston kanssa aikuisten perusopetuksen ryhmän Perttulan Keudaan. Palveluissa keskityttiin asiakkaiden palvelutarpeen arviointeihin ja asiakkaiden kotiutumisen edistämiseen. Maahanmuuttopalveluissa valmistauduttiin viimeisen kolmen kuukauden aikana jäämään kunnan palveluksi.

Talous- ja velkaneuvonnassa pysyttiin lain määräämissä käsittelyajoissa ja viimeiset kolme kuukautta valmistauduttiin siirtymään valtion palvelukseen. Mielenterveyskuntoutujien työsalitoimintaan ja kotikuntoutukseen saatiin yksi työntekijä lisää, joten asiakasmäärää voidaan kasvattaa seuraavana vuonna. Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa asiakasmäärä (30-35 asiakasta) on pysynyt melko samana viimeiset vuodet tehokkaan seurannan ja arvioinnin myötä.

Työllisyyspalveluissa tavoitteeksi asetettu työllistymistä tukevien suunnitelmien määrä (480) (aktiivoinnit ja monialaiset suunnitelmat yhteensä) ylittyi 247 suunnitelmalla, pääasiassa siksi, että TE-toimiston järjesti asiakkailleen ryhmäsuunnitelmia. Nurmijärvi osallistui vuonna 2018 Hyria-säätiön Alusta -hankkeeseen, jossa Nurmijärven asiakaspaikat 48 saatiin Nurmijärven tehokkaalla työntekijöiden asiakasohjauksella täytettyä. Valtuustoaloitteen mukainen Nurmijärven työllistymisen lisä myönnettiin kymmenelle työnantajalle. Osa palveluun ohjatuista työttömistä asiakkaista työllistyi ilman taloudellista tukea yrittäjälle, joten työllis- tyneitä oli kaiken kaikkiaan 26. Palvelu jatkuu Nurmijärven kunnan toimintana vuonna 2019.

Kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnassa tehtiin tiivistä yhteistyötä Etevan ja vammaissosiaalityön kanssa senioreiden päivätoiminnan organisoimiseksi, joka aloitettiin syyskuussa 2018. Tuetussa työssä on

tavoitteen mukaisesti laadittu tuetun työn prosessikuvaus ja luotu järjestelmä asiakkaiden kohtaamiseen. Työvalmentajat ovat järjestäneet kalenteriin asiakkaille henkilökohtaisia aikoja, jolloin asiakkailla on mahdollisuus tulla kertomaan mieltä painavia asioitaan.

Valtuustoaloite Satsataan omaishoitajiin – lyhytaikaiset vapaat käyttöön osaksi kunnan vanhus- ja vammaispalveluita- kokeilu käynnistyi maaliskuussa 2018. Palvelua Nurmijärvellä pilotin aikana käyttäneet omaishoitajat (56 henkilöä) ovat olleet palveluun erittäin tyytyväisiä ja palvelu vakinaistettiin 1.1.2019 lukien. Ikäihmisten palveluasumisen osalta yhtenäiset kriteerit otettiin käyttöön lokakuussa 2018, mutta omaishoidontuen kriteerejä ei saatu yhtenäistettyä vuoden 2018 aikana.

Ikäihmisten perhehoito on vakiintunut osaksi kunnan peruspalveluita, vaikkakin asiakkaita on ollut haasteellista saada perhehoitoon. Tavoitteena lisäksi ollut Ikäihmisten perhehoidon toimintaohjeiden ja -käytäntöjen yhtenäistäminen Keski-Uudenmaan ja Uudenmaan alueella. Ikäihmisten palveluiden SAS- prosessia kehitettiin ja uusi prosessi otettiin käyttöön toukokuussa 2018. SAS-prosessin tavoitteena on saada asiakas oikea-aikaisesti oikeaan asumispalveluun tai asumiseen. Vuoden lopussa oli asumispalvelujen ostopalveluissa 196 asiakasta. Vanhuspalveluihin saatiin uusi sosiaalityöntekijän vakanssi 1.1.2018 alkaen, mutta vakanssi muutettiin määräajaksi helmikuulle 2019 saakka sosiaaliohjaajan vakanssiksi rekrytointiongelmien takia.

Henkilökohtaisen budjetin kokeilu vammaispalveluissa toteutui vuoden 2018 aikana. Kokeiluun saatiin mukaan viisi asiakasta. Tämä johtuu osittain siitä, että projekti oli alkuvuodesta 2018 vasta suunnitteluvaiheessa. Ammatillinen tukihenkilötoiminta kilpailutettiin ja tukihenkilöohje päivitettiin. Seudullinen henkilökohtaisen avun keskuksen toiminta vakiintui osaksi Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän palveluita vuoden 2018 aikana. Henkilökohtaisen avun keskuksen avulla voidaan keskittää ja vahvistaa työnantajuuteen liittyvää ohjausta ja neuvontaa alueella. Keskus palvelee henkilökohtaisen avun työnantajamallin asiakkaita.

Heikkiläntien kehitysvammaisten asumispalveluyksikön työntekijät siirtyivät yleistyöajasta jaksotyöaikaan vuonna 2018, koska yleistyöaika ei sopinut asumisyksikön toimintaan. Aikuisten toimintaterapiassa valmistauduttiin sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtymiseen Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään olemalla mukana eri työryhmissä ja toimintaterapia siirrettiin kuntoutukseen terveyspalvelujen alaisuuteen.

Vanhuspalveluihin saatiin uusi sosiaalityöntekijän vakanssi 1.1.2018 alkaen, mutta vakanssi muutettiin määräajaksi sosiaaliohjaajan vakanssiksi rekrytointiongelmien takia ajalle 3/2018 – 2/2019.

PERHEPALVELUT

Lapsi- ja perhepalveluiden kehittämistyötä on tehty yhteistyössä (sote-palvelut, sivistyspalvelut, seurakunta ja järjestöt) seudullisesti Keu-sote-hankkeessa sekä maakunnallisesti hallituksen kärkihankkeessa Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma vuosille 2016 - 2018 (LAPE), joissa kaikissa tasoissa kehittämistyön keskiössä on ollut:

- perhekeskustoimintamallin kehittäminen
- varhaiskasvatus ja koulu lapsen hyvinvoinnin tukena
- erityis- ja vaativamman tason palveluiden kehittäminen

Hyvinvointitoimialan strateginen linjaus vuodelle 2018 oli hyvinvointia edistävien palvelujen ylläpitäminen. Tavoitteena oli tunnistaa lasten ja perheiden hyvinvointiriskit mahdollisimman varhain ja antaa apua nopeasti ja tarpeen mukaisesti lasten ja nuorten omaan kasvu- ja elinympäristöön. Asetetun tavoitteen mukaisesti toimintaa on suunnattu ja kehitetty annettujen resurssien puitteissa.

Perhekeskuksessa toteutettiin kuntouttavaa ja hoidollista työtä. Painopisteenä on ennen kouluikää tehtävä hoidollinen puuttuminen suurempien ongelmien ehkäisemiseksi. Tähän pyrittiin tehostamalla monitoimijaisista arviointia ja saattaen vaihtamista. Perhekeskuksen perheneuvola, puheterapia ja toimintaterapia edustavat erikoistuneita kuntoutus- ja hoitotoimia, joissa syvempi hoidollinen työ tapahtuu kiinteässä ja mahdollisesti pitkäkestoisessakin hoitosuhteessa. Arvioinnin lisäksi myös tähän hoidolliseen työhön suunnattiin resursseja.

Kaikki ammattiryhmät – psykologit, sosiaalityöntekijät, puheterapeutit ja toimintaterapeutit – ovat olleet mukana kehittämässä kunnan pikkulapsityötä. Perustetussa Vauvat ja taaperot –työryhmässä kaikki nämä

ammattikunnat olivat edustettuina muiden kunnan toimijoiden kanssa. Vuonna 2018 vahvistettiin jo aloitettua toimintaa ja suunniteltiin toimiva verkostomainen työ, jotta raskaana olevat, vauvaperheet ja pikukulapsiperheet saavat nopeasti apua. Perheneuvolassa jatkettiin myös Hoivaa ja leiki-ryhmien pitämistä, missä pyritään puuttumaan vuorovaikutusta haittaaviin riskitekijöihin jo raskauden ja varhaisen vauvavaiheen aikana.

Kasvat asiakasmäärät sekä asiakastapausten vaikeutuminen ovat valtakunnallinen kehityssuunta ja näky selkeästi myös perhekeskuksessa. Siitä selviäminen nykyisellä henkilöstöllä on haasteellista. Myös ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus on osoittautunut vaikeaksi. Työterveyshuollon tekemän selvityksen ja sen jälkeisen seurantakyselyn tuloksena havaittiin työntekijöiden henkistä kuormittuneisuutta. Työhyvinvointiin paneutuminen oli yksi keskeinen tehtävä vuonna 2018. Siihen pyrittiin työn rakenteiden uudelleen organisoinnilla perheneuvolassa. Perheneuvolalla on kaksi eri toimipistettä, mutta uutena asiana muodostettiin yksi yhteinen tiimirakenne ja ensikäynti- ja hoitoarviointi kahden eri tiimin sijaan. Siten vahvistettiin kuormituksen tasaista jakautumista ja eri työntekijöiden erityisosaamisen hyödyntämistä kaikkien kuntalaisten käyttöön.

Perhesosiaalityössä lapsiperheiden palvelutarpeen arviointitiimi arvioi perheen kokonaistilanteen, johon sisältyy myös lapsen ja vanhempien välinen vuorovaikutus. Sosiaalihuollon perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu ohjaavat ja neuvovat lasten ja vanhempien vuorovaikutukseen liittyvissä pulmissa. Yhteistyötä tehdään muiden perhepalveluiden ja peruspalveluiden kanssa.

Lastensuojeluilmoitusten määrä väheni edellisestä vuodesta lievästi. Vuonna 2018 tuli 1080 lastensuojeluilmoitusta, koskien 596 eri lasta. Sosiaalihuollon yhteydenottoja tuli 117 lapsesta. Palvelutarpeen arviointitiimin toimintatapaa muutettiin keväällä 2018 ensiarviointimalliksi, jossa asiakkaat kontaktoidaan ja mahdollisuuksien mukaan tavataan jo vireilläoloaikana eli ilmoituksen tai yhteydenoton saapumisesta kuluvaan 7 arkipäivän aikana. Toimintatavan muutoksen tavoitteena on lisätä asiakkaan osallisuutta, kun palvelutarpeen arvioinnin alkamisesta sovitaan yhdessä asiakkaan kanssa näissä tilanteissa.

Sosiaalihuollon asiakkuudet ovat lisääntyneet vuoden 2018 aikana voimakkaasti. Vuonna 2017 oli 390 asiakasta ja vuonna 2018 oli 568 asiakasta. Vuonna 2018 Nurmijärvellä aloitettiin suunnitelmallinen perhesosiaalityö yhden sosiaalityöntekijän ja yhden erityissosiaalihoajaan tiiminä. Sosiaalihuollon asiakkaiden määrän kasvu osoittaa, että lapsia ja perheitä voidaan tukea varhaisemmin sosiaalihuollon tukitoimilla ennen lastensuojelun asiakkuutta. Perhesosiaalityöhön haettiin uutta sosiaalityöntekijän virkaa vuodelle 2019, mutta sitä ei myönnetty.

Sosiaalihuollon perheohjauksen ja lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmäärät vuonna 2018 kasvoivat suhteessa edelliseen vuoteen, mutta käyntimäärät pysyivät lähes samana. Asiakkuudet ovat tulleet hieman aikaisemmassa vaiheessa, jolloin työskentelyt ovat kestäneet hieman vähemmän aikaa. Oma toimintaa on tarvittaessa täydennetty ostopalveluilla, jotta perheitä ei jäisi jonoon vaan tuen tarpeisiin voitaisiin vastata oikea-aikaisesti. Lapsiperheiden kotipalvelu on pystynyt pääosin vastaamaan palvelun tarpeeseen. Kotipalvelua on ostettu tilanteissa, joissa asiakkaan palvelun tarve on erityisen suuri ja/tai tarve on ajoittunut pääosin ilta- ja viikonloppu-aikaan.

Tavoitteena on ollut tavoittaa tukea tarvitsevat perheet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Työmuotoja on kehitetty mm. neuvolan kanssa siten, että perheohjaaja on ollut kunnan kolmessa neuvolassa vuoroviikkoina yhden aamun viikossa. Tarkoituksena, että asiakkaat voivat tulla tapaamaan perheohjaaja neuvolan tiloihin ilman ajanvarausta ja neuvolan terveydenhoitajat voivat konsultoida perheohjaajaa. Tämä työmuoto ei saavuttanut asiakkaita ja terveydenhoitajien konsultoinnit olivat työntekijäkohtaisia joidenkin terveydenhoitajien osalta. Työmuoto tällaisenaan päätettiin vuoden 2018 loppuun. Toisena työmuotona aloitettiin syksyllä 2018 perheohjaajien ja terveydenhoitajien yhteiset kotikäynnit ensimmäistä lastaan odottaville vanhemmille Rajamäen alueella. Tätä työmuotoa on tarkoitus laajentaa koskemaan koko kuntaa. Perheohjaajat aloittivat syksyllä myös yhteiset perhevalmennukseen liittyvät tilaisuudet perheasiain-neuvottelukeskukseen kanssa.

Vuoden 2018 aikana toimi myös koulun perheohjauksen hanke. Hankkeella saavutettiin perheohjauksen parempi tunnettavuus opettajille niissä kouluissa, jotka työskentelyssä olivat aktiivisesti mukana. Hanke päättyi vuoden 2018 loppuun, mutta työmuotoa jatketaan siten, että yksi perheohjaaja voi käyttää puolet työajastaan siihen, että hän tekee perheohjausta tunnetummaksi ja toimii palveluohjaajana koulun toimijoille. Kouluja voi olla tässä työskentelyssä 1-3 kerrallaan.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluissa koulupsykologien entistä vahvempi jalkautuminen kouluuyksiköihin sekä psykologien ja kuraattoreiden lisääntynyt konsultointi yksiköiden aikuisille sekä psykososiaalisen tuen tarjoaminen oppilaille ja opiskelijoille yksilö- ja ryhmätasolla edistivät hyvinvointitoimialan tavoitetta.

Neuvolapsykologin työ raskaana olevien sekä alle 3-vuotiaiden lasten ja heidän vanhempiansa parissa on osoittanut varhaisen ohjautumisen ja varhain tarjotun tuen tärkeyden. Selkeä ohjausprosessi neuvolapsykologille sekä itse palvelun olemassaolo ovat tuoneet näkyviin vuosia "kateissa" olleet vauva-asiakasperheet. Varhaisen vuorovaikutuksen ja kehityksen tukemista sekä osaamisen kehittämistä on tukenut osaltaan myös kuntaan perustettu Vauvat ja taaperot –varhaisen kehityksen työryhmä.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelujen yksikkö sai tiedon yksikön siirtymisestä 1.1.2019 alkaen sivistystoimialalle samassa yhteydessä, kun muut perhe-, sosiaali- ja terveystoimen palvelut siirtyisivät Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään. Henkilöstön kanssa käytiin yt-neuvottelu. Lisäksi toteutettiin henkilöstön toivoma yhteistyötapaaminen sivistystoimen esimiesten kanssa. Muutokseen valmistauduttiin loppuvuoden aikana, ensisijaisesti hallinnollisiin järjestelyihin liittyen.

Yksikkö osallistui edustuksellisesti valtakunnalliseen LAPE-hankkeeseen kuuluvaan Keski-Uudenmaan Varko-työskentelyyn (varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena). Työskentelyn tuloksena syntyi koulukuraattoreiden ja psykologien työn palvelukartta.

Yksikön työntekijät saivat LAPE-hankkeen kautta lisäkoulutusta monialaisen työn lainsäädännöstä. Osa työntekijöistä osallistui myös mielenhyvinvointia tukevaan menetelmäkoulutukseen sekä varhaisen vuorovaikutuksen prosessikoulutukseen.

Laki ammatillisesta koulutuksesta, joka astui voimaan 1.1.2018, laajensi opiskelijahuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut koskemaan myös aikuisopiskelijoita ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa sekä valmentavassa koulutuksessa. Uusi palvelu vaikutti asiakasmääriin vain maltillisesti vuoden 2018 aikana.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluiden yksikköön kuului 9 koulukuraattoria, 9 psykologia ja esimies. Tämän lisäksi Keudan kuraattoripalvelut (60%) ostetaan Keski-Uudenmaan koulutus kuntayhtymältä. Vuonna 2018 yksikön henkilöstö kasvoi yläkoulu- ja toisen asteen työhön suunnatulla psykologin toimilla (1.8.2018). Kaksi psykologia irtisanoutui. Yksi koulupsykologin toimi sovittiin siirrettäväksi Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään neuvolapsykologin vakanssiksi alle esiopetusikäisten työhön. Myös toinen neuvolapsykologin vakanssi siirtyi vuoden 2018 päätteeksi Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään.

Työntekijöiden kanssa käytiin kehityskeskustelut. Tiimitapaamiset toteutuivat säännöllisesti. Näiden lisäksi pidettiin kehittämis- ja tyhy-päivä. Työntekijät osallistuivat ryhmätyönohjaukseen. Henkilöstökyselyn mukaan yksikön työntekijät näkivät johtamisen, työhyvinvoinnin sekä työyhteisöasioiden kehittyneen parempaan suuntaan edelliseen vuoteen verrattuna. Kaikki kolme osa-aluetta olivat myös yksikössä paremmin kuin perhe- ja sosiaalipalveluissa keskimäärin.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut siirtyivät 1.1.2019 hyvinvointitoimialalta perhepalveluista sivistys- ja hyvinvointitoimialalle hyvinvointipalveluiden tulosalueelle. Samalla yksikön nimi vaihtui Kasvun ja oppimisen tukipalveluiksi.

Vuotta 2019 tulee leimaamaan yhdyspintojen tarkastelu Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän yhteistyökumppaneiden kanssa. Tässä työssä tullaan hyödyntämään edellä mainittua Varko-työryhmän laatimaa koulupsykologi- ja kuraattoripalveluiden palvelukarttaa.

Oppilashuoltolain mukaisen yhteisöllisen työn kehittämistä jatketaan yhteistyössä esiopetus- ja oppilaitosyhteisöjen kanssa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet mielen hyvinvoinnin edistämisestä yhdistyvät paitsi yhteisölliseen myös yksilötyöhön sekä osaamisen kehittämiseen oppilas- ja opiskelijahuollossa.

Toivottavaa olisi, että vuoden 2019 aikana syntyisi suunnitelma Keudan kuraattoripalveluiden siirtämisestä kunnan omaksi toiminnaksi. Tärkeää olisi myös kerätä esiopetus- ja oppilaitosyksiköistä palautetta psykologi- ja kuraattoripalveluista ja tehdä palautteen pohjalta suunnitelma työn painopisteistä ja resursoinnista.

Lastensuojelun palveluissa vuodelle 2018 asetettiin tavoitteiksi lasten ja nuorten oikea-aikaisen, oikeanlaisen ja riittävän tuen saaminen omassa kasvu- ja elinympäristössään, ja että kodin ulkopuolisten sijoitusten määrä pysyy 0,9 %:ssa 0-17-vuotiaiden ikäryhmästä. Sijoitusten määrässä ei päästy tavoitteeseen,

sillä kodin ulkopuolisten sijoitusten määrä vuonna 2018 oli 1 % 0-17-vuotiaiden ikäryhmästä. Sijaishuollossa tehtiin jonkin verran sijaishuoltoapaikan muutoksia. Muutamia lapsia saatiin myös kotiutettua sijoituksesta. Jälkihuollossa merkillepantavaa oli edelleen jälkihuoltoon uorien huonokuntoisuus ja päihdeongelmien yleisyys ja vakavuus.

Monia lapsia ja nuoria päästiin myös auttamaan oikea-aikaisesti ja riittävällä tuella omaan kotiin. Perhetukikeskus Koiramäen tuottamien tukipalveluiden lisäksi perheille ostettiin yksityisiltä palveluntuottajilta tehostettua perhetyötä ja ammatillista tukihenkilöpalvelua. Perhetukikeskus Koiramäen avoperhekuntoutukselle myönnettiin Lastensuojelun keskusliiton valtakunnallinen kunniamaininta erityisen ansiokkaasta lastensuojelutyöstä.

Kehittämiskohteeksi vuonna 2018 asetettiin myös lastensuojelun asiakkuuden kriteerien luominen ja niiden täyttymisen tarkastelu kunkin asiakkaan kohdalla. Kriteerit luotiin yhdessä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään liittyvien kuntien lastensuojelun esimiesten kesken ja ne otettiin käyttöön keväällä 2018. Lisäksi otettiin ensiaskeleita systemisen lastensuojelun toimintamallin suuntaan luomalla Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän lapsiperheiden asiakastyön arvot työpajoissa, joihin osallistui työntekijöitä kaikista kunnista. Systemisen lastensuojelun kehittämistyötä jatketaan vuonna 2019 maakunnan kehittämishankkeessa, jota tukee THL ja STM.

Jo vuonna 2017 lastensuojelun haasteena oli asiakasmäärän kasvu. Vuonna 2018 sosiaalityöntekijäkohtaiset asiakasmäärät kasvoivat entisestään ja avohuollossa ne ylittivät suositusrajat. Yhdellä sosiaalityöntekijällä oli vastuullaan keskimäärin 42 lasta, kun suositus on korkeintaan 30 lasta sosiaalityöntekijää kohden. Lisävakanssia ei lastensuojelulle kuitenkaan myönnetty. Sijaishuollossa sosiaalityöntekijäkohtaiset asiakasmäärät ovat pysyneet kohtuullisina.

Korjaavan lastensuojelun tarve ei vähentynyt vuonna 2018. Kiireellisiä sijoituksen päätöksiä tehtiin 30 ja ne koskivat yhteensä 26 lasta. Avohuollon sijoituspäätöksiä tehtiin vuonna 2018 yhteensä 51 ja ne koskivat 42 lasta. Avohuollon sijoituksista 20 lasta 10 eri perheestä sijoitettiin yhdessä vanhemman kanssa perhekuntoutusjaksolle. Koko perheen sijoitukset näyttäytyivät vaikuttavana tukimuotona, sillä perhekuntoutusjakson käyneistä on jouduttu ottamaan huostaan ainoastaan yksi lapsi. Lastensuojelulain mukaan lapsen sijoittaminen yhdessä vanhemman kanssa on ensisijainen vaihtoehto. Huostaanottoja tehtiin yhteensä 11. Laitoshoidon osuus väheni hieman ja perhehoidon osuus kasvoi. Vaikkakin sijoitukset edelleen painoutuivat laitoshoitoon, sijoitettiin myös nuoria onnistuneesti perhehoitoon.

Keskeisimmät perustiedot

Perhe- ja sosiaalipalvelut						
PALVELU	MITTARI		TP 2016	TP2017	TA2018	TP2018
Aikuisten sosiaalipalvelut	Ehkäisevä toimeentulotuki (kotitaloudet)	kpl	60	71	60	125
		€	63 408	58 005	115 000	83 321
	Täydentävä toimeentulotuki (päätökset)	kpl	2 605	1 870	1 600	1 363
		€	454 348	609 720	564 293	606 640
	Työllistämistoiminnan piirissä hen.	kpl	211	207	230	248
		€/asiakas	1 692	2 438	3 299	2 334
	Sosiaalihuollon aikuisasiakkaat	kpl	369	632	584	893
	Sos.huol.aikuisasiakkaat/lapsiperheet	kpl	161	272	254	383
	Omaishoidon tuen piiriin kuuluvat asiakkaat	kpl	205	231	167	227
	Omaishoidon tuen palkkiot ja tilapäishoito	€/asiakas	4 930	4 852	7 660	6 018
Aikuisten psykososiaaliset palvelut	Mielent. asumispalvelut asiak.	kpl	37	40	47	43
	kulut (kate)/asiakas	€/asiakas	27 001	28 117	23 191	25 349
Woimala/Mt	Työ- ja päivätoiminta asiakkaat	kpl	39	30	34	40
	kulut (kate)/asiakas	€/asiakas	2 209	2 875	25 386	2 983
Perhepalvelut	Lapsiperheiden sosiaalityö asiakkaat	kpl	253	390	530	568
	Lastensuojelun avohuollon asiakkaat	kpl	235	240	320	290
	Jälkihuollon asiakkaat	kpl	56	66	60	76
	Perhehoito hoitovuorokaudet	vrk	7 496	7 168	9 322	9 328
	kulut (kate)	€/vrk	100	114	104	105
	Ammatillinen perhekodit	vrk	5 065	4 235	5 542	4 747
	kulut (kate)	€/vrk	197	198	198	208
	Laitoshoido	vrk	10 737	11 212	14 120	11 306
	kulut (kate)	€/vrk	312	313	241	303
	sijoitettujen % osuus 0-17 v	%	0,7	0,9	0,8	1,0
	Perheneuvola asiakasperheet	kpl	406	447	410	422
	kulut (kate)	€/asiakas	2 255	2 136	2 713	2 081
Kehitysvamma palvelut	Työ- ja päivätoiminta asiakkaat	kpl	104	105	105	109
		€/asiakas	11 048	12 027	12 658	13 058
	Perhehoidon asiakkaat	kpl	10	4 (+9 tilap.)	5 (+9 tilap.)	4 (+11 tilap.)
		€/asiakas	22 441	19 935	20 408	14 589
Ostopalvelut						
Eteva, rinnekoti ja muut kv- asumispalvelukodit	Kehitysvammaisten asumispalveluasiakkaat	kpl	80	80	79	83
	Kehitysvammaisten asumispalvelu- vuorokaudet	vrk	26 529	28 640	28 588	29 042
	kulut (kate)	€/vrk	171	169	174	183
Heikkilä (oma tuotanto)	Asumispalveluasiakkaat	kpl	6	6	6	6
	Asumispalveluvuorokaudet	vrk	2 196	2 208	2 218	1 853
	kulut (kate)	€/vrk	81	75	94	97
Vammaispalvelut	Henkilökohtaiset avustajat asiakas määrä	kpl	76	88	80	106
	kulut (kate)	€/asiakas	8 884	9 059	10 384	8 766
	Kuljetuspalveluasiakkaat VPL,SHL	kpl	743	832	961	955
	(kulut (kate))	€/asiakas	1 537	1 522	1 143	1 560
vanhusten asumispalvelut, ostopalvelu	Vanhusten asumispalvelu asiakkaat	kpl	119	172	180	245
	Vanhusten asumispalveluvuorokaudet	vrk	32 698	31 606	54 360	63 138
	kulut (kate)	€/vuosi	3 176 344	4 332 164	5 912 000	5 688 423
		€/vrk	97	137	109	90

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Perhepalvelut-tulosyksikkö:

Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	
Painopistealue 1 Lapset ja nuoret saavat oikea-aikaisen, oikeanlaisen ja riittävän tuen omassa kasvu- ja elinympäristössään. Lasten ja nuorten kodin ulkopuolisten sijoitusten määrä suhteessa 0-17-vuotiaiden ikäryhmään pysyy samalla tasolla.	Arviointitapa/mittari Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrä suhteessa 0-17 -vuotiaiden ikäryhmään: - vuonna 2016 sijoitettuna 0,7 % ikäryhmästä (79 lasta) - vuonna 2017 sijoitettuna 0,9 % ikäryhmästä (114 lasta)
Tavoitetaso 2018 Kodin ulkopuolelle sijoitettuna 0,9 % lasta 0-17 -vuotiaiden ikäryhmästä.	Tavoitteen toteutuminen Ei toteutunut. Vuonna 2018 kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna 1 % 0-17-vuotiaiden ikäryhmästä (107 lasta).

Sosiaalipalvelut –tulosyksikkö:

Kärkihanke tai strateginen linjaus Työttömyyden kasvun hallinta kunnan käytettävissä olevin toimenpitein	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kunnan hyvinvointisuunnitelma, kuntastrategia	
painopistealue 2 Asiakkaat saavat oikea-aikaisen ja oikeanlaisen tuen monialaisena yhteistyönä, johon osallistuvat sosiaali-, terveys-, kuntoutus ja työvoimapalveluiden toimijat. Asiakkaalle tehdään hänen työ- ja toimintakykyään tukeva työllistymissuunnitelma tai aktivointisuunnitelma työttömyyden kestoon ja palvelutarpeeseen perustuen.	Arviointitapa/mittari Monialaisten työllistymissuunnitelmien ja aktivointisuunnitelmien määrä - vuonna 2016 tehty 335 aktivointisuunnitelmaa - vuonna 2017 tehdään 460 aktivointisuunnitelmaa, arvio
Tavoitetaso 2018 Monialaisia työllistymissuunnitelmia ja aktivointisuunnitelmia tehdään 480 vuoden aikana	Tavoitteen toteutuminen Toteutui. Suunnitelmien määrä 727 vuoden 2018 aikana.

Terveyspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	6 376 570		6 376 570	6 097 360	279 210	6 539 170
Toimintakulut	-81 558 454	400 000	-81 158 454	-83 465 332	2 306 878	-80 080 263
Toimintakate	-75 181 884	400 000	-74 781 884	-77 367 972	2 586 088	-73 541 093

Tarkempi kuvaus: ks. toimialan teksti.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama
Hammashuollon koneyksikkö	60 000		60 000	0	60 000
Toreenin hälytysjärjestelmä	40 000		40 000	0	40 000

ks. toimialan teksti.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Vanhustyö ja laitoshoido

Vuosi 2018 on ollut pitkälti valmistautumista Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän valmistelu konkretisoitui useina erilaisina kehittämistyöryhminä. Kehittämistyön tavoitteena on yhtenäistää alueellisia palvelurakenteita sekä palvelujen myöntämisen kriteerejä. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän yhteiset tehostetun asumispalvelun kriteerit valmistuivat kesällä 2018 ja otettiin käyttöön 1.10.2018. Kotihoidon kriteerit ovat myös tulossa yhtenäisiksi Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän alueella.

Ikäihmisten palveluprosessia on saatu sujuvoitettua yhdyspintayhteistyöllä eri tahojen kanssa. Palveluihin ohjautuminen tapahtuu tavoitteen mukaisesti palveluohjauksen tekemän ensiarvion ja palvelutarpeen arvioinnin kautta. Tehostetun kotikuntoutuksen pilotti onnistui Nurmijärvellä erinomaisesti ja tämän hyviä tuloksia tuottaneen toimintamallin pohjalta lähdetään kehittämään kotikuntoutuksen mallia koko Keski-Uudenmaan alueelle.

Toreenintalon remontin vaihe I valmistui toukokuussa 2018. Kaksi siipeä remontoitiin ja osa yhteisistä kanslia- tiloista. Toiset kaksi siipeä on tarkoitus remontoida seuraavassa vaiheessa. Kirkonkylän alueella on käynnistynyt Toimelan talon rakentaminen. Taloon tulee 54 vuokra-asuntoa ikäihmisille sekä kotihoidon tilat alakertaan.

Johtajamuutoksia tehtiin loppuvuodesta. Kuntouttava tilapäishoidon yksikkö siirtyy sosiaalihuoltolain alaiseksi toiminnaksi 1.1.2019. Toreenintalon toimintayksiköt kuntouttava tilapäishoito sekä pitkäaikaisosastot 4 & 6 muodostavat näin laitoshoidon kokonaisuuden ja siirtyivät kaikki osastonjohtaja Taina BuljuGININ alaisuuteen. Laitospaikkojen vähentymisen seurauksena pitkäaikaisosastojen henkilöstöä on siirtynyt sisäisillä siirroilla uusien rakenteiden mukaisesti muihin toimintayksiköihin.

Avoterveydenhuolto:

Valinnanvapauskokeilu jatkui lääkäri ja sairaanhoitajapalveluissa. Vapaavalintakokeilun vaihtajien määrä on Nurmijärven kunnan alueella ollut alhainen. Vuoden lopulla paikallinen lääkärikeskusyrittäjä ilmoitti luopuvansa kokeilusta ja asiakakat palautuvat pääosin terveyskeskuksen palveluihin.

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä tiiviisti Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän akuuttihoitoon karkihankeeseen osallistuminen sekä Avosiirtoportaalin käyttöönoton laajentuminen. Fy-sioterapeuttien suoravastaanotto toiminta käynnistyi akuutissa pilottina maaliskuussa.

Kotisairaala-toiminta käynnistyi helmikuussa ja alkuun toiminta-aika oli klo 7 - 21. Loppuvuodesta vakanssiirron turvin toiminta-aikaa voitiin laajentaa 01 asti. Keskimääräinen potilasmäärä on ollut 40/kk.

Samassa yhteydessä vuodeosaston paikkaluku laskettiin 42:een ja vapautunut henkilöresurssi siirtyi kotisairaalaan.

Palveluiden saatavuutta on vahvistettu kehittämällä mm. matalankynnyksen palveluita. Matalan mallin mukainen sosiaaliohjaajan, psykiatrisen sairaanhoitajan sekä päihdehoitajan vastaanotto on käynnistynyt syksyllä 2018.

Kuntouttavan tilapäishoidon esimies siirtyi johtamaan kuntoutusyksikköä, johon siirtyy alkuvuodesta 2019 fysioterapeuttien lisäksi toiminta- ja puheterapeutit.

Asiakaspalautetta ja asiakaskokemusta on kerätty ja mitattu sähköisellä Roidu-asiakaspalautelaitteella useassa yksikössä. THL:n asiakaspalautekysely neuvolan ja vastaanottojen asiakkaille toteutui syksyllä, tulokset saadaan alkuvuodesta 2019.

Vuoden aikana on neuvoteltu HUS-rtg:n kanssa röntgentoimintojen siirtämisestä heille. Loppuvuodesta sopimus allekirjoitettiin ja toiminta siirtyi HUS-rtg:lle 1.1.2019 alkaen.

Liukuvan työajan kokeilua on jatkettu terveystalouksissa. Terveystalouksien yhteiset moniammatilliset kehittämissäpäivät järjestettiin loppuvuodesta.

Lääkäritoiminnot:

Kotisairaala aloitti toimintansa vuoden 2018 aikana ja toiminta on vakiintunut ja tiivis yhteistyö osastojen ja kotihoidon kanssa toteutunut. Kiirevastaanottojen toimintamallia on kehitetty yhteistyössä erikoissairaanhoidon kanssa tavoitteen alueellinen toimintamalli. Avosiirtoportaali sekä kiireettömien että kiireellisten asiakkaiden hoitoon otettu käyttöön yhteistyössä erikoissairaanhoidon kanssa. Tällöin saada sujuvasti tiedot erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon esim. jatkohoidon järjestämiseksi. Vastaanoton puolella toteutettiin LEAN projekti, jonka seurauksena pitkäaikais- ja kansansairauksien hoitopolkujen päivittämistä jatkettiin, painopistettä siirretty hoitajakontrolleihin.

Uusien toimintojen myötä ongelmaksi muodostuu erityistehtävien riittävä sijaistus ja osaaminen. Asumispalveluihin riittävän lääkäriresurssin saaminen on ollut haasteellista.

Ajanvarausvastaanotolla lääkäreille vuoden 2018 aikana keskimääräinen T3 (kolmas vapaa aika) oli 17 eli tavoite hoitoon pääsystä toteutui. Todennäköisesti osittain tästä syystä vapaavalintakokeilun vaihtajien määrä Nurmijärven kunnan alueella on ollut alhainen.

Suun terveydenhuolto:

Putkiremontin suunnittelu Klaukkalan toimintayksikössä (Gunnarintie 2) alkoi keväällä. Remontti oli tarkoitus suorittaa kesällä. Tämä vaati mittavat suunnitelmat kuntalaisten palvelujen turvaamiseksi ja henkilöstön työskentelytilojen turvaamiseksi. Remontti ei toteutunut eikä informaatiota saatu ajoissa. Uudelleenjärjestely ei ollut enää mahdollista.

Iltavastaanotot järjestettiin uudelleen elokuussa. Iltavastaanotto on järjestetty maanantaisin ja torstaisin klo 19 saakka kaikissa toimintayksiköissä.

Koululaisten suun terveystarkastus käytäntöä muutettiin ns. karusellimalliin. Koululaiset kutsutaan ikävuoittain vastaanotolle. Vastaanotolla pyritään tekemään suun terveystarkastus ja tarvittavat toimenpiteet samalla vastaanottokäynnillä.

Lean (5S) prosessia on viety eteenpäin ja vastaanottohuoneet ovat vakioitu.

Johtavan hammaslääkäri aloitti 15.1.2018 virassa. Hän irtisanoutui koeajalla toukokuussa. Vastaava hammaslääkäri toimii ja johtavana hammaslääkärinä ja tehtävät uudelleen järjesteltiin sisäisesti. Oikomishoidon järjestäminen on ollut haasteellista koska erikoishammaslääkäreistä on kova pula. Maaliskuussa aloitti konsultoiva erikoishammaslääkäri 6 tuntia viikossa. Hammaslääkäriin virkoihin on ollut kohtuullisesti hakijoita. Hammashoitajia on vaikea saada ja hoitohenkilökunnan runsaat poissaolot ovat vaikeuttaneet osaltaan toimintaa.

Vuoden aikana on suunniteltu hammashoitolan tiloja ns. Leenan –kodin tiloihin. Koneyksiköt ko. tilaan on tarkoitus siirtää Klaukkalan terveysasemalla olevasta hammashoitolasta.

Tavoitteena Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän alueella T3 aika (kolmas vapaa aika) hammaslääkäreillä on 35. 2018 T3 on vaihdellut välillä 48 - 56 hammaslääkäreillä ja suuhygienisteillä 18 – 22.

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	MITTARI		TP2016	TP2017	TA2018	TP2018	
Erikoissairaanhoido	Palvelusuunnitelman mukainen laskutus	€	38 557 867	39 686 060	39 886 141	42 130 813	
	Kulut	€/asukas	918	937	933	989	
	esh:n lähetteet ja sähkö. Konsulttaatiot	lkm	7 510	8 159	8100	8 342	
	Vuodeosastohoitajakojen määrä (HUS)	kpl	4 006	3 130	3550	3 309	
	Kiljavan hoitajakojen määrä	kpl	182	197	200	190	
	Kiljavan hoitajakojen pituus ka.	pvä	18	26,4	18	16,8	
	Kiljavan Kulut (kuntoutus)	€	944 207	969 664	1 004 000	991 123	
		€/asukas	22	23	23	23	
	Vanhus- ja laitoshoido	Kotihoidon asiakkaiden määrä (eri asiakkaat)	kpl	887	849	930	630
		kotihoidon käyntien määrä vuodessa	kpl	161 304	161 125	160 800	162 878
kotihoidon kustannus (kate)		€	3 053 027	3 664 859	3 111 509	3 063 927	
kotihoidon käynnin kustannus/käynti		€/käynti	19	23	19	19	
Tehostettu palv.asu.asiakkaat Nurmilintu		kpl	52	54	52	47	
Tehos.palv.asum. Hoitopäivät Nurmilintu		kpl	14 640	14 808	14 600	14 543	
Tehostetut palveluasumisen (Nurmilinnun) kustannus (kate)		€	1 284 308	1 372 996	1 315 061	1 632 855	
		€/hoitopv	88	93	90	112	
Pitkäaikaishoitopäivät (oma toiminta)		kpl	27 146	20 328	18 250	14 898	
pitkäaikaissosastojen kulut (kate).		€	3 796 209	2 654 622	2 713 148	2 419 007	
		€/hoitopv	140	131	149	162	
Akuuttiosastojen hoitopäivät		kpl	19 299	19 444	15 400	15 248	
akuuttiosastojen kulut (kate)		€	3 443 522	3 468 500	3 193 402	3 248 425	
		€/hoitopv.	178	178	207	213	
Suun terveydenhuolto		Hammashuollon asiakkaat	kpl	16 336	15 744	17 130	16 096
	Yli 18-vuotiaat	kpl	8 999	8 825	9 700	8 851	
	Alle 18-vuotiaat	kpl	7 370	6 919	7 430	7 245	
	Yli 18v. Asiakkaiden osuus	%	55,1	56	57	55	
	Tuotot	€	1 340 286	1 436 783	1 481 700	1 312 875	
	Kulut	€	4 184 395	4 106 888	4 246 833	4 023 081	
	kate	€	2 844 109	2 670 105	2 765 133	2 710 206	
	kulut (kate)/asiakas	€/asiakas	174	170	161	168	
	kulut (kate)/asukas	€/asukas	68	63	65	64	
	Vastaanotto	vastaanotto käynnit/lääkäri (vo, akuutti-vo, db)	kpl	44 237	45 301	46 800	43 337
vastaanottokäynnit/hoitajat (vo, akuutti-vo, db, th ja muistih)		kpl	30 055	28 134	28 000	26 746	
Psyk. Ja päihde Sh:n käynnit		kpl	3 279	3 734	3 180	3 931	
Tuotot (vo+akuutti-vo+ lääkäritoiminnot)		€	1 121 487	1 270 011	1 164 500	1 168 099	
Kulut (vo+akuutti-vo+ lääkäritoiminnot)		€	9 418 359	9 813 539	10 440 236	10 620 899	
Kate (vo+akuutti-vo+ lääkäritoiminnot)		€	8 296 872	8 543 527	9 275 736	9 452 800	
neuvola- sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	lääkäriin neuvolakäynnit	kpl	3 190	2 911	3 000	2 919	
	terveydenhoitajan neuvola- ja kotikäynnit (äitiys- ja lastenla)	kpl	13 759	13 030	10 400	11 593	
	Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, käynnit/th	kpl	12 351	13 402	11 200	11 933	
	Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, käynnit/lääkäri (2 htv)	kpl	2 620	2 728	2 700	2 401	
	röntgen	Röntgen (UÄ + natiivi)	kpl	10 599	10 029	10 300	9 582
kulut (kate) /tutkimus		€/tutkimus	32	38	34	40	
fysioterapia ja apuväline	Fysioterapia	kpl	6 067	7 390	6 050	7 647	
	kulut (kate)/käynti	€/käynti	136	129	163	132	
	Apuvälinenlainaus	kpl	1 095	1 229	1 200	821	
	ft-ryhmäkäynnit	kpl	605	725	760	611	
Ostopalvelut	laboratoriotutkimuksia	kpl	228 104	211 939	228 250	239 896	
	laboratoriokulut	€	1 260 000	1 029 272	1 352 000	1 166 209	
	kulut (kate)/asukas	€/asukas	30	24	32	27	
	Päihdelaitoshoidon hoitopäivät	kpl	2 802	1 639	1 600	1 607	
	kulut (kate)/hoitopvä	€	135	132	244	160	
	Lääk.kunt ostopalveluterapiakäynnit	kpl	1 618	1 921	1 900	2 026	
	Lääk. Kunt. Kulut (asiakaspalvelujen ostot)	€	187 008	225 000	250 000	202 413	

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Vanhustyö- ja laitoshoidon – tulosityksikkö:

Kärkihanke tai strateginen linjaus ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma kuntastrategia Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017-2019	
Tavoite 1 Ikäihmisten ohjaus ja neuvonta tapahtuvat keskitetysti palveluohjauksen kautta.	Arviointitapa/mittari Yhteydenotto: käynnit 8 ja puhelut 1341 kpl Tehdyt palvelutarpeen arvioinnit 283 kpl Asiakastyytyväisyyskysely ka 7 (asteikko 4-10)
Tavoitetaso 2018 Asiakastyytyväisyys palveluun 4/5.	Tavoitteen toteutuminen Tavoite on osin toteutunut.

Avoterveydenhuolto-tulosityksikkö:

Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kuntastrategia	
Tavoite 1 Palveluiden saatavuuden toteutuminen tavoitteiden mukaisesti	Arviointitapa/mittari Puheluiden läpikäyminen prosentti Takaisinsoittojen (asiakas tavoitettu) määrä lisääntyy
Tavoitetaso 2018 1. Välitön yhteydenpäänti toteutuu puhelimitse 85 % 2. Takaisinsoitot lisääntyvät vuodesta 2016 50 %.	Tavoitteen toteutuminen 1. Joulukuussa 2018: 88 % 2. Lisääntyneet vuodesta 2016 35% Tavoitteet toteutuvat osin.

Suun terveydenhuolto – tulosityksikkö:

Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kuntastrategia	
Tavoite 1 Kiireettömän hoidon saatavuuden parantaminen	Arviointitapa/mittari T3 aika (vapaa kolmas aika)
Tavoitetaso 2018 T3 korkeintaan 21 vrk.	Tavoitteen toteutuminen Ei toteutunut, vaihdellut 48 - 56

Lääkäritoiminnot- tulosityksikkö:

Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kuntastrategia	
Tavoite 1 Kiireettömän hoidon saatavuuden parantaminen	Arviointitapa/mittari T3 aika
Tavoitetaso 2018 T3 korkeintaan 21 vrk	Tavoitteen toteutuminen T3 oli 17, eli tavoite toteutui

Erikoissairaanhoido

Talousarvion toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	105 000		105 000	95 357	9 643	113 477
Toimintakulut	-44 148 759	40 000	-44 108 759	-46 359 991	2 251 232	-43 941 964
Toimintakate	-44 043 759	40 000	-44 003 759	-46 264 635	2 260 876	-43 828 487

Ks. toimialan teksti.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Ks. toimialan teksti.

Liikuntapalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	163 000		163 000	152 664	10 336	168 856
Toimintakulut	-870 154		-870 154	-838 244	-31 910	-731 141
Toimintakate	-707 154		-707 154	-685 580	-21 575	-562 286

Liikuntapalveluiden toimintakate alittui noin 22 000 euroa (3 %). Toimintatuottojen alitus johtui lähes kokonaan liikuntasalien tulojen alittumisesta. Tähän vaikutti mm. muutaman koulun liikuntasalin kiinniolo. Suurimmat menojen alitukset tulivat henkilöstökuluista 8,2 % ja asiantuntijapalveluiden ostoissa jopa 33 %. Näihin alituksiin vaikutti se, että liikuntapalveluiden vakituisesta henkilöstöstä kaksi (2) vaihtui kesken kauden (=palkkasäästö ylimenokaudelta). Lisäksi siirsimme tuntipalkkaisten ulkopuolisten ohjaajien tunteja vakituisen liikunnanohjaajan hoidettavaksi. Asiantuntijapalveluiden oston vähentyminen aiheutui myös toimintatapojen muutoksesta, jossa ohjaustunteja on keskitetty liikunnanohjaajalle ja liikuntasuunnittelijoille.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Liikuntapalveluihin palkattiin vakituinen liikunnanohjaaja, joka otti tehtävän vastaan syyskuussa. Ohjaustunteja on keskitetty liikuntapalveluiden vakituksille työntekijöille (liikunnanohjaaja ja liikuntasuunnittelijat 3 kpl). Tällä toimintojen uudelleen organisoinnilla on pystytty lisäämään ohjaustuntien määrää ja samalla tehostamaan toimintaa. Pystymme nyt myös paremmin hoitamaan omalla henkilökunnalla ohjaustuntien sijaistukset sekä tuntien tarjonta on monipuolistunut. Painopisteenä on edelleen ollut ennaltaehkäisevässä toiminnassa.

Vuoden 2018 lopussa aloitettiin valmistautuminen organisaatiomuutokseen. Liikuntapalvelut siirtyi 1.1.2019 sivistys- ja hyvinvointitoimialalle. Tavoitteenamme on ollut, että hyvät yhteistyömuodot Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään siirtyneen henkilökunnan kanssa edelleen jatkuisivat.

Urheiluseurojen avustamiseen oli vuonna 2018 käytettävissä 70 000 euroa enemmän kuin edellisellä vuonna. Avustusta jaettiin ensimmäistä kertaa ns. kunnan kalliimpien liikuntapaikkojen (lämmitettävä tekonurmikenttä ja jäähallit) käyttömaksuihin. Myönnetyn avustuksen osuus oli kuitenkin keskimäärin vain 4,9% urheiluseurojen menoista.

Keskeisimmät perustiedot

Liikuntapalvelut		Suoritteet		TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
PALVELU	MITTARI						
Lasten ja nuorten liikunta	Ryhmiä	kpl	14	13	13	13	
	Ohjauksetoja vuodessa	kpl	365	298	350	317	
	Osallistumisia yhteensä		5517	4728	5500	5425	
	Osallistumisia ka./ryhmä		15,12	15,87	15,71	17,11	
	Keskiarvo €/osanottaja/netto	€	13,61	14,91	13,04	14,15	
	Menot yhteensä	€	75 086	70 482	71 745	76 781	
	Tuotot	€	27 122	30 760	25 000	23 353	
	Netto	€	47 964	39 722	46 745	53 428	
Työikäisten liikunta	Ryhmiä	kpl	25	19	24	22	
	Ohjauksetoja vuodessa	kpl	675	877	1250	736	
	Osallistumisia yhteensä		9051	9133	9100	5744	
	Osallistumisia ka./ryhmä		13,41	10,41	7,28	7,80	
	Keskiarvo €/osanottaja/netto	€	8,07	7,37	8,75	9,22	
	Menot yhteensä	€	73 073	67 282	79 603	52 961	
	Tuotot	€	33 191	25 867	36 000	24 478	
	Netto	€	39 882	41 415	43 603	28 483	
Ikäihmisten liikunta	Ryhmiä	kpl	14	15	10	28	
	Ohjauksetoja vuodessa	kpl	382	246	350	471	
	Osallistumisia yhteensä		2623	3667	2700	4186	
	Osallistumisia ka./ryhmä		6,87	14,91	7,71	8,89	
	Keskiarvo €/osanottaja/netto	€	20,49	12,73	21,35	11,00	
	Menot yhteensä	€	53 742	46 666	57 643	46 030	
	Tuotot	€	3 459	9 980	4 000	8 834	
	Netto	€	50 283	36 686	53 643	37 196	
Soveltava liikunta	Ryhmiä	kpl	13	13	14	46	
	Ohjauksetoja vuodessa	kpl	372	241	378	755	
	Osallistumisia yhteensä		2499	2314	2500	8851	
	Osallistumisia ka./ryhmä		6,72	9,60	6,61	11,72	
	Keskiarvo €/osanottaja/netto	€	21,34	17,65	18,05	5,29	
	Menot yhteensä	€	53 321	40 835	45 119	46 848	
	Tuotot	€	10 654	12 915	7 000	13 101	
	Netto	€	42 667	27 920	38 119	33 747	
Seura- ja järjestötoiminta	Avustetut seurat	kpl	38	35	40	39	
	Haettu avustus	€	205 776	194 776	354213	354213	
	Myönnetty avustukset	€	131 900	140 000	210 000	210 000	
	Avustus ka. €/seura	€	3 471	4 000	5 270	5 382	
	Avustus ka. % seurojen menoista	%	5 %	5,8 %		4,9 %	
	Avustusmääräraha €/asukas	€	3,14 €	3,32 €		4,95 €	
Liikuntapalvelut yhteensä	Kulut	€	769 940	732 017	870 154	836 569	
	Tuotot	€	169 856	168 856	163 000	152 664	
	Menot €/asukas	€	18,3	17,4	20,5	19,7	
	Tuottojen osuus kuluista	%	22 %	23 %	19 %	18 %	
	Netto	€	600 084	563 161	707 154	683 905	
Koulujen liikuntasalit	Liikuntasaleja	kpl	23	23	23	24	
	Myönnetty vuorot tuntia/vuosi	h	27229	27 068	28 000	25 546	
	Maksullisia vuoroja tuntia vuosi	h	7302	6 850	7800	7624	
	Maksuttomia vuoroja tuntia vuosi	h	19927	20 218	18 000	17 922	
	Liikuntapalveluiden menot	€	240 211	234384	235 228	244 054	
	Liikuntapalveluiden tulot	€	94 931	88 983	95 000	82 613	
	Netto	€	145 280	145 401	140 228	161 441	

2.2.1.5 Sivistystoimen toimiala

Toimintakertomus vuodelta 2018

Tuloslaskelma	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	5 086 965	-600 000	4 486 965	5 194 495	-707 530	5 155 005
Myyntituotot	574 735	0	574 735	947 879	-373 144	605 469
Maksutuotot	3 840 730	-600 000	3 240 730	2 976 968	263 762	3 365 607
Tuet ja avustukset	451 500	0	451 500	996 718	-545 218	948 246
Muut toimintatuotot	220 000	0	220 000	272 930	-52 930	235 683
Toimintakulut	-92 349 494	270 000	-92 079 494	-92 289 958	210 464	-89 224 139
Henkilöstökulut	-51 342 187	500 000	-50 842 187	-51 667 274	825 087	-50 443 861
Palvelujen ostot	-16 445 431	150 000	-16 295 431	-15 222 200	-1 073 231	-14 361 995
Aineet, tarv. ja tavarat	-2 040 510	-430 000	-2 470 510	-2 820 113	349 603	-2 167 712
Avustukset	-7 631 098	0	-7 631 098	-7 499 193	-131 905	-7 413 407
Muut toimintakulut	-14 890 268	50 000	-14 840 268	-15 081 177	240 909	-14 837 164
Toimintakate	-87 262 529	-330 000	-87 592 529	-87 095 463	-497 066	-84 069 134
Poistot ja arvonal.	-1 044 600	0	-1 044 600	-715 158	-329 442	-530 444

Ollennaiset tapahtumat tilikaudella

Erikseen tilattavat koulukuljetukset kilpailutettiin keväällä 2018. Kilpailutuksen myötä vaihtuivat palvelun tuottajat kuljetuksiin. Kuljetusten reitittäminen tuli elokuun alusta 2018 kunnan omaksi toiminnaksi. Kuljetusten järjestämisessä oli koulujen alkaessa haasteita. Muutaman viikon kuluessa kuljetukset saatiin toimimaan.

Alkuluokkatoiminnan kokeilu alkoi viidessä eri yksikössä syksyllä 2018. Alkuluokassa opiskelee samassa ryhmässä esiopetuksen, ensimmäisen ja toisen luokan oppilaita.

Syksyllä 2018 alkoi harrastusiltapäivän kokeilu Klaukkalan alueella sekä Röykän ja Nukarin kouluissa. Harrastusiltapäivien toteuttamiseen osallistui kolmas sektori.

Keväällä 2018 perustettiin yhteinen lukion rehtorin virka Nurmijärven yhteiskoulun ja Rajamäen lukioon. Rehtori aloitti työnsä vuoden 2019 alussa.

Uusi varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.8.2018.

Metsolan uuden päiväkodin ja Maaniitun koulun peruskorjauksen suunnitelmat valmistuivat. Suunnittelussa on huomioitu uusien oppimisympäristöjen vaatimukset. Nurmijärven yhteiskoulun sisäilmakorjaukset ja Lepsämän koulun kivikoulun vanhimman osan peruskorjaus valmistuivat. Samoin Syrjälän koulun sisäilmakorjaukset.

Monikkotalosta ja Monikkosalista on tullut monipuolinen harrastus- ja tapahtumapaikka eri ikäisille. Kulttuuripalvelujen tapahtumatuotanto on kasvanut Monikkosalin myötä.

Ohjaamotoimintaa on kahdessa eri palvelupisteessä ja Ohjaamopaku palvelee eri puolilla kuntaa olevia nuoria. Kesä kaikille -toimintaa on nuorisopalvelujen toimesta laajennettu yhteistyössä koulukuraattorien kanssa.

Kirjaston toiminnassa on panostettu erityisesti lasten ja nuorten palveluihin. Yhteistyötä on tiivistetty varhaiskasvatuspalvelujen kanssa. Kirjaston hankinnoissa on painotettu lasten ja nuorten kirjallisuutta. Nuorten lukemista on edistetty yhteistyöhankkeella Nurmijärven Keudan kanssa.

Kulttuuripalveluissa on ollut ikäihmisille suunnattu Täällä teitä varten -hanke. Museossa ja kulttuuripalveluissa on alettu valmistella Seitsemän veljeksien 150 juhlavuotta, jota vietetään vuonna 2020. Sivistystoimiala on ollut mukana LAPE-hankkeen kehittämistyössä Uudellamaalla. Hanke päättyi joulukuussa 2018.

Toimiala on ollut mukana valmistelemassa kunnan organisaatiopäivitystä. Toimialan nimi muuttui vuodenvaihteessa 2019 sivistys- ja hyvinvointitoimialaksi ja toimialalle tuli vuoden 2019 alussa kaksi uutta tulosaluetta, liikunta- ja hyvinvointipalvelut.

Eri tulosalueilla on toimintaa kehitetty erilaisten hankkeiden avulla. Hankkeisiin on saatu rahoitusta eri tahoilta saaduilla avustuksilla.

Irtaimistojen investoinnit

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Koulujen ATK-opetus ja AV-laitteet	-300000	300000	0	0	0
Koulujen kalusto	-60000	20000	-40000	-39 838	-162
Lepsämän koulu, vanha osa	-100000	0	-100000	-94 951	-5 049
NYK peruskorjaus	-200000	0	-200000	-188 416	-11 584
Syrjälän koulu	-100000	25000	-75000	-61 167	-13 833
Pienten päiväkotien kalusto	-30000	30000	0	0	0
Päiväkotien ATK- ja AV-laitteet	-100000	100000	0	0	0
Taabor, Puolimatkan krouvi ja kahvio	-55000	50000	-5000	0	-5 000
Monitoimitalo	-285000	0	-285000	-76 686	-208 314
Nuorisopalveluiden auto	-30000	30000	0	0	0
	-1 260 000	555 000	-705 000	-461 058	-243 942

Irtaimistojen investointien toteutuminen

Irtaimistomäärärahaa jäi käyttämättä 244 000 euroa. Osa käyttämättömästä määrärahaa, 125 000 euroa esitetään uudelleen budjetoitavaksi vuodelle 2019.

Arvio tulevasta kehityksestä

Lasten ja nuorten määrä tulee vähentymään tulevien vuosien aikana. Lapsia syntyy aikaisempaa vähemmän Nurmijärvellä. Lasten ja nuorten määrän väheneminen tulee vaikuttamaan varhaiskasvatukseen ja koulujen palveluverkkoon. Palveluverkkoon ja oppimisympäristöihin vaikuttaa myös uusien varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien edellyttämät uudenlaiset oppimisympäristöt. Koulujen ja päiväkotien pihoja tulee myös kehittää oppimisympäristönäkökulmasta.

Alkuluokkatuominta tulee vakiintumaan kokeilujen kautta. Edelleen panostetaan entistä enemmän ehyen oppimispolun rakentamiseen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

Vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksia nivotaan tulevaisuudessa entistä enemmän lapsen ja nuoren koulupäivään. Kolmas sektori on mukana näiden harrastusmahdollisuuksien järjestämisessä. Jokaiselle lapselle tulee mahdollistaa vähintään yksi harrastus.

Lapsille ja nuorille suunnattuja palveluja viedään sinne, missä lapset ja nuoret ovat. Koulujen nuorisotyöhön panostetaan.

Lukiokoulutusta kehitetään uuden lukiolain mukaisesti. Lukiokoulutukselle mahdollistetaan lukiokoulutukseen soveltuvat muunneltavat oppimisympäristöt.

Yhteisöllisyyden rakentamiseen Klaukkalassa panostetaan yhteisötutkimuksen esille nostamien kehittämistoimenpiteiden mukaisesti. Alueen eri toimijat panostavat yhteistyössä yhteisöllisyyden rakentamiseen.

Kunnan hyvinvointityössä korostuu ennaltaehkäisy. Vapaa-ajan palvelujen toimintaa suunnataan eri ikäisille kuntalaisille. Liikunnan ja kulttuurin palvelut tavoittavat eri ikäisiä kuntalaisia entistä paremmin.

Kunnan ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän yhdyspinta toimii hyvin. Kuntalaisille säilyy saumattomat palvelut sosiaali- ja terveystalvelujen siirtymisestä huolimatta.

Toimialalla panostetaan ajantasaiseen viestintään. Kuntalaisten osallisuutta vahvistetaan palvelujen suunnittelussa.

Uusi hallitusohjelma voi tuoda oppivelvollisuuden pidentämisen, 5-vuotiaiden maksuttoman 20-tuntisen varhaiskasvatuksen ja perhevapaaudistuksen, joka voi vaikuttaa varhaiskasvatuspalvelujen käyttämiin.

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2018 ja muutos edelliseen vuoteen 31.12.2017.

	31.12.2018	muutos 31.12.2017 verrattuna
vakinainen	956	-4
sijainen	174	-3
määräaikainen tehtävä	148	+4
yhteensä	1278	-3

Työpanos oli yhteensä 31.12.2018 987,13.

Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Kunnan heikentyvä taloustilanne voi vaikuttaa sivistys- ja hyvinvointitoimialan palvelujen järjestämiseen. Samoin sote-kustannusten kasvu heikentää kunnan omien palvelujen järjestämistä.

Investointeihin käytettävää rahamäärää joudutaan pienentämään ja tarvittavia sisäilmakorjauksia ei pystytä tekemään. Samoin oppimisympäristöjä ei pystytä uudistamaan kouluissa ja varhaiskasvatuksessa uusien opetussuunnitelmien mukaisesti.

Lapsimäärän kehitys vaikuttaa palvelujen järjestämiseen. Ei uskalleta tehdä tarvittavia ratkaisuja palveluverkkoon.

Sosiaali- ja terveystalvelujen siirryttyä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään yhdyspintaa palvelujen välille ei saada toimimaan.

Päiväkoteihin ei saada riittävästi kelpoisia lastentarhanopettajia; myöskään oppilas- ja opiskelijahuollon palveluissa ei saada täytettyä psykologien vakansseja. Haastavampiin erityisluokkiin ei saada kelpoisia erityisluokanopettajia.

Huonosti voivat lapset ja nuoret ovat entistä haastavammassa tilanteessa. He eivät saa tarvittavaa apua. Sijoitettavien lasten määrä kasvaa.

Soten lähdön myötä heidän järjestelmiään käyttävien kuntiin jääneiden palvelujen tietojärjestelmäasioita ei saada ratkaistua helposti. Oppilashallintojärjestelmän vaihdon tulisi sujua niin, että seuraava lukuvuosi alkaa ilman suuria hankaluuksia.

Koulukuljetusten tulee toimia uuden lukuvuoden alussa ilman suuria ongelmia. Myös koulukuljetusohjelmaan liittyvät eri osat tulee saada vanhempien ja koulujen aktiiviseen käyttöön.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Toimialan toiminnassa noudatetaan kunnan hallintosääntöä ja lautakuntien toimintasääntöjä sekä muita toimintaan liittyviä lakeja ja ohjeita. Hankintapäätöksiä tehtäessä noudatetaan lakia julkisista hankinnoista sekä kunnan hankintaohjeita. Hankintapäätökset tehdään hallintosäännön valtuuksien ja kunnan ohjeistuksen mukaisesti. Ostolaskujen tarkastuksessa ja hyväksymisessä noudatetaan kunnan ohjeita. Asiatarkastajat ja hyväksyjät on päivitetty lautakunnissa lautakunnan alaiseen toimintaan liittyen. Sivistys- ja hyvinvointilautakuntien toimintasääntöjä tarkastellaan tarpeen mukaan ja samalla arvioidaan eri viranhaltijoiden toimintavaltuuksia.

Talouden toteutumista seurataan toimialalla kuntatasoisen suunnitelman mukaisesti sivistystoimen johtoryhmässä ja raportoidaan ohjeiden mukaisesti sivistys- ja hyvinvointilautakunnille. Valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden ja talouden toteutumista raportoidaan osavuosikatsauksissa. Kehityskeskusteluissa seurataan henkilöstölle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Avustusten jakamisessa noudatetaan avustussääntöjä ja niitä tarkistetaan tarvittaessa.

Sopimushallinnassa käytetään Dynasty-asianhallintaohjelman sopimusjärjestelmää. Tilintarkastaja on suorittanut sisäistä valvontaa ja riskienhallinnan arviointia osana tilintarkastusta. Samoin tilintarkastaja on tehnyt vuosittain tarkastusmuistion oppilastietojen ilmoittamisesta.

Toimialan riskien arviointi on tehty 4ks-järjestelmällä. Kiinteistöjen osalta riskit on kartoitettu Riskipiste-ohjelmalla. Jokaiselle yksikölle on laadittu pelastussuunnitelmat. Yksiköihin tehdään säännönmukaiset työpaikkaselvitykset työterveyshuollon ja työsuojelun toimesta. Tapaturmista ilmoitetaan prosessin mukaisesti.

Riskienhallinnan järjestäminen

Toimialoittain kartoitettiin toimintaan liittyvät riskit 4ks-ohjelmalla ja tehtiin arvio riskin toteutumisesta ja mahdollisista toimenpiteistä, joilla ehkäistään riskin toteutumista. Samalla arvioitiin riskin toteutumisen kustannuksia sekä ennalta ehkäisevien toimenpiteiden kustannuksia. Riskit on käsitelty myös kunnanhallituksessa. Riskeihin liittyviä asioita seurataan säännöllisesti toimialan johtoryhmässä ja niitä on päivitetty tarvittaessa.

Yksiköissä käydään vuosittain lävitse yksikön pelastussuunnitelma ja muita yksikön toimintaan liittyviä ohjeita. Henkilökunnan perehdyttämisessä kiinnitetään myös huomioita erilaisiin riskeihin liittyviin asioihin ja riskien ennalta ehkäisyyn liittyviin ohjeisiin.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja Tuetaan kuntalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma</p>	
<p>Tavoite 1 Päiväkotien ja koulujen oppimisympäristöjen kehittäminen vastaamaan uusien opetussuunnitelmien vaatimuksia. Oppimisympäristö käsittää sekä rakennuksien sisätilat, että piha-alueet. Suunnittelutyöhön otetaan mukaan lapset, nuoret, henkilökunta ja perheet.</p>	<p>Arviointitapa/mittari Korjattujen piha-alueiden ja kalustettujen tilojen määrä ja toimivuus.</p> <p>Suunnitteluun osallistuneiden lasten, nuorten ja henkilökunnan määrä.</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Yhden päiväkodin ja koulun piha-alue peruskorjataan ja laaditaan suunnitelma muiden piha-alueiden korjaamisesta.</p> <p>Kalustetaan yksi päiväkotiryhmä sekä 2-3 koululuokkaa uuden opetussuunnitelman mukaisiksi oppimisympäristöiksi. Laaditaan suunnitelma oppimisympäristöjen kehittämisestä.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen – tavoite on toteutunut</p> <p>Länsikaaren, Mäntysalon ja Rajamäen koulut saivat kukin oppimisympäristöjen nykyaikaistamiseen varatusta määrärahasta 20 000 euroa. Määrärahoilla kalustettiin Länsikaaren koulun monitoimitila, Mäntysalon koulun kaksi luokkatilaa ja Rajamäen koulun studio (käsityöluokka). Tilojen suunnitteluun osallistuivat koulujen oppilaat ja henkilökunta.</p> <p>Koulujen piha-alueista peruskorjattiin Isoniitun koulun piha-alue. Uudistettavan piha-alueen suunnitteluun osallistuivat oppilaat, vanhempainyhdistyksen edustajat ja opettajat. Piha-alueelle rakennettiin mm. ulko-opetustila grillikatoksineen, parkour-alue ja köysirata.</p> <p>Länsikaaren päiväkodissa on oppimisympäristöä nykyaikaistettu. Päiväkotien pihoista uusittiin Tähtärinteen päiväkodin piha.</p> <p>Varhaiskasvatuksen oppimisympäristön ja pihan suunnittelussa ovat olleet mukana lapset ja henkilökunta.</p>

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma</p>	
<p>Tavoite 2 Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadun parantaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pedagogisen osaamisen lisääminen varhaiskasvatuksessa - Erityisopettajien määrän lisääminen perusopetuksessa 	<p>Arviointitapa/mittari Kuinka monessa esiopetusryhmässä työskentelee kaksi lastentarhanopettajaa.</p> <p>Erityisopettajien määrä</p>
<p>Tavoitetaso 2018</p> <p>Puolessa esiopetusryhmistä työskentelee kaksi lastentarhanopettajaa.</p> <p>Perusopetuksessa erityisopettajia 22 (vuonna 2017 erityisopettajien määrä on 20)</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen – tavoite on toteutunut koulutuspalvelujen osalta, mutta varhaiskasvatuksessa ei päästy tavoitteeseen.</p> <p>Kunnassa on 26 esiopetusryhmää. Esiopetusryhmistä 11 on kaksi lastentarhanopettajaa.</p> <p>Perusopetuksessa on aloittanut kaksi uutta erityisopettajaa 1.8.2018, jolloin heidän lukumääränsä on 22.</p>

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja. Kuntalaisten osallisuus ja järjestöyhteistyö</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Kunnan hyvinvointisuunnitelma</p>	
<p>Tavoite 3</p> <p>Viedään sivistystoimen tarjoamia vapaa-ajan palveluita sinne, missä asiakkaat ovat.</p> <p>Jatketaan ja edelleen kehitetään eheän koulupäivän mallia.</p> <p>Kartoitetaan niitä ryhmiä, jotka eivät ole minkään ohjatun palvelun piirissä. Kehitetään heille toimintoja ja palveluja moniammatillisesti ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.</p>	<p>Arviointitapa/mittari</p> <p>Kartoitus ja suunnitelma</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Kartoitus on laadittu ja sen perusteella tehty suunnitelma. Toimenpiteitä käynnistetään.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen – toimenpiteitä on tehty, osittain on kartoitettu niitä ryhmiä, joita pitäisi saada ohjattuun toimintaan, mutta systemaattista suunnitelmaa ei ole tehty- tavoite on toteutunut osittain</p> <p>Kesä kaikilla- toiminta toteutui yhteensä viidellä ryhmällä Klaukkalassa, Kirkonkylässä ja Rajamäellä. Alaja yläkoululaisia oli toiminnan piirissä yhteensä 103 lasta ja nuorta.</p> <p>Koulutuspalveluissa käynnistyi syksyllä 2018 kymmenessä koulussa kokeilu harrastusiltojen. Syyslukukaudella 2018 toimi yhteensä 21 erilaista harrastusryhmää.</p> <p>Kirjasto- ja kulttuuripalveluissa järjestettiin lukuhetkiä Woimalassa, Heikkarissa ja Nurmilinnussa. Nurmijärven Keudan lähihoitajaopiskelijoille on pidetty kirjavinkkauksia. Nurmijärven opisto ja kirjastoauto Oiva järjestivät kaksi tapahtumalauantaita. Kulttuuripalvelujen Täällä teitä varten –hankkeessa vietiin kulttuuritapahtumia palvelutaloille. Matkalaukkumuseo kiersi päiväkodeilla ja palvelutaloilla pidettiin muistelutuokioita.</p>

<p>Kärkihanke tai strateginen linjaus Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluita. Valtakunnallinen lasten ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE)</p>	
<p>Strategista linjausta toteuttava ohjelma Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.</p>	
<p>Tavoite 4 Tarjotaan koulutusta henkilöstölle tähän liittyen Kaikki siirtymävaiheiden lapset ryhmytetään (esim. siirtyminen alakoulusta yläkouluun)</p> <p>Tuetaan yhteisöllisyyttä, joka ennalta ehkäisee syrjäytymistä ja ryhmän ulkopuolella jäämistä. Ryhmä toimii sääntöjen mukaan. Lapselle tulee turvallinen olo.</p> <p>Sisäistä koulutusta ryhmytyimisestä.</p>	<p>Arviointitapa/mittari Ryhmytetyjen lasten määrä Koulutettujen ryhmyttämistä ohjaavien henkilöiden määrä</p>
<p>Tavoitetaso 2018 Laajennetaan siirtymävaiheiden ryhmyttämistä siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen.</p>	<p>Tavoitteen toteutuminen -Tavoite on toteutunut osittain, ryhmyttämistä ohjaavien henkilöiden koulutusta ei ole järjestetty.</p> <p>Eskareita on ryhmytetty keväällä ja syksyllä 2018. Ryhmytykseen osallistui 90 lasta.</p> <p>Yläkoulun 7. luokkalaisten sekä muiden vuosiluokkien ryhmytetyjä oppilaita oli yhteensä 1128.</p>

Hallinto- ja talouspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	500	0	500	1 321	-821	5 071
Toimintakulut	-689 767	-110 000	-799 767	-821 100	21 333	-529 702
Toimintakate	-689 267	-110 000	-799 267	-819 779	20 512	-524 631

Toimintakulut ylittivät budjetoidut kulut johtuen suurelta osin koulukuljetusten reititysohjelman käyttöön ottoon liittyvistä lisähenkilöstökuluista. II osavuosikatsauksen yhteydessä koulutuspalveluista siirrettiin 50 000 euroa ja III osavuosikatsauksen yhteydessä varhaiskasvatuspalveluista siirrettiin 60 000 euroa hallinto- ja talouspalveluiden henkilöstökuluihin. Silti henkilöstökulut ylittyivät koulukuljetusten järjestämiseen liittyvien lisähenkilöstökulujen vuoksi.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Tulosalueen henkilöstövaihdoksia olivat kuljetuskoordinaattorin aloittaminen 1.2.18 ja kuljetuskoordinaattorin vaihtuminen 1.6.2018. Koulukuljetusten reititysohjelman käyttöönotto vaati lisähenkilöstön palkkaamista ja vakinaisen henkilöstön ylityömääräyksiä ja tämä aiheutti budjetoitujen kulujen ylityksen. Koulujen kalustonhoitajat (2 kpl) siirtyivät vuoden 2019 alusta hallinto- ja talouspalveluista koulutuspalveluihin.

Talousarvioon vuodelle 2019 hyväksyttiin oppilashallintokoordinaattorin toimen perustaminen ja hyvinvointitoimialalta siirtyi toimistosihteerin toimi sivistys- ja hyvinvointitoimialan talous- ja hallintopalveluihin. Lisäksi hyvinvointitoimialalta siirtyi vuoden 2019 alusta hyvinvointitoimialan kokouspalkkiot, ulkoisia ICT-kuluja ja hyvinvoinnin toiminta-avustukset hallinto- ja talouspalveluiden tulosalueelle.

Hallinto- ja talouspalvelut kilpailutti vuonna 2018 koulukuljetusten järjestämisen, oppilashallintojärjestelmän ja työnohjauspalvelut.

Koulutuspalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	580 055	0	580 055	806 652	-226 597	641 243
Toimintakulut	-50 443 144	-100 000	-50 543 144	-51 038 336	495 192	-49 353 143
Toimintakate	-49 863 089	-100 000	-49 963 089	-50 231 684	268 595	-48 711 899

Sivistyslautakunta arvioi II osavuositarkastuksen yhteydessä, että koulutuspalveluiden toimintakate tulee alittumaan 150 000 eurolla. Tästä syystä lautakunta päätti, että koulutuspalveluiden henkilöstökuluista siirretään sisäisesti 50 000 euroa hallinto- ja talouspalveluiden henkilöstökuluihin. Lisäksi lautakunta esitti 150 000 euron vähentämistä koulutuspalveluiden ostoista.

Koulutuspalveluiden lopullinen toimintakate ylittyi noin 269 000 euroa. Ylitys aiheutui pääsääntöisesti henkilöstökulujen ylittymisestä. Kunnalliseen yleiseen virka- ja työehtosopimukseen vuosille 2018 - 2019 sisältyi paikalliseen tuloksellisuuteen perustuva kertaerä, jonka maksamiseen tarvittavat määrärahat kirjattiin vuodelle 2018, vaikka kertaerä maksettiin työntekijöille tammikuussa 2019. Koulutuspalveluiden kertaerän suuruus sivukuluineen oli 189 975 euroa. Koska kertaerän maksamisesta ei ollut tietoa laadittaessa vuoden 2018 talousarviota, asiaa ei voitu huomioida. Toimintakatteen ylittymiseen vaikutti lisäksi koulukuljetuksiin varatun määrärahan ylittyminen sekä koulujen atk-opetukseen ja av-laitteiden hankkimiseen varatun määrärahan siirtäminen investoinneista käyttötalouteen.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muutos 2018	Toteutunut	Poikkeama
Koulujen ATK-opetus ja AV-laitteet	-300 000	300000	0	0	0
Koulujen kalusto	-60 000	20000	-40 000	-39 838	-162
NYK peruskorjaus	-200000	0	-200000	-188 416	-11 584
Lepsämän koulu, vanha osa	-100 000		-100 000	-94 951	-5 049
Syrjälän koulu	-100 000	25000	-75 000	-61 167	-13 833

Koulujen ATK- ja AV-laitteiden hankinta on toteutunut sivistyslautakunnan hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Investointikohte siirrettiin käyttötalouteen. Koulujen kaluston hankkimiseen varatusta 60 000 euron määrärahasta siirrettiin Mäntysalon koululle budjetoitu 20 000 euroa vuodelle 2019. Lepsämän koulun kivikoulun vanhan osan peruskorjaus valmistui joulukuussa 2018.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Koulutuspalvelut vastaavat perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestämisestä ja kehittämisestä. Sen tehtäviin kuuluvat myös taiteen perusopetusta ja vapaata sivistystyötä järjestävien oppilaitosten tukeminen. Palvelut tuotetaan laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Tulosalueelle perustettiin 1.8.2018 alkaen perusopetuksen erityisopettajan ja rehtorin virat. Nurmijärven osa-aikaisen erityisopetuksen resurssi todettiin yhdeksän Kuuma-kunnan vertailussa toiseksi heikoimmaksi. Uusi rehtorin virka sijoitettiin Metsäkylän ja Nukarin kouluihin. Lisäksi kunnanhallitus perusti lukion rehtorin viran 1.1.2019 alkaen. Uusi rehtori toimii Nurmijärven yhteiskoulun lukion ja Rajamäen lukion yhteisenä rehtorina. Lisäksi koulujen kalustonhoitajat (2 hlöä) siirtyivät hallinto- ja talouspalveluista koulutuspalveluihin 1.1.2019 alkaen.

1.8.2016 käyttöön otettujen uusien perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien käyttöönotto on laajentunut asteittain. Syyslukukauden 2018 alussa perusopetuksen opetussuunnitelma otettiin

käyttöön 8. vuosiluokalla ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelma kolmannella vuosikurssilla. Lisäksi taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat uudistuivat 1.8.2018 alkaen. Sivistyslautakunta hyväksyi niiden taiteen perusopetusta järjestävien oppilaitosten opetussuunnitelmat, jotka antavat opetusta kunnan opetustoimiluvalla.

Varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden yhteistyönä käynnistyi 1.8.2018 alkuluokkatoiminnan kokeilu. Ensimmäiset alkuluokat aloittivat tuolloin toimintansa Metsäkylän, Palojoen, Röykän, Valkjärven ja Vendlaskolan kouluissa. Alkuluokassa esiopetuksen ja alkuopetuksen 1. ja 2. vuosiluokan oppilaat opiskelevat yhdessä lastentarhanopettajan ja luokanopettajan ohjauksessa esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien tavoitteiden ja sisältöjen mukaan.

Syyslukukauden 2018 alussa käynnistyi myös kymmenessä koulussa harrastusiltapäivä-kokeilu. Harrastusiltapäivässä kolmannen sektorin toimijat sekä liikunta- ja nuorisopalvelut järjestävät ilmaista, ohjattua harrastustoimintaa koulupäivien yhteydessä. Syyslukukaudella 2018 toimi yhteensä 21 erilaista harrastusryhmää.

Nurmijärven kunta sai vuoden 2018 Liikkuva koulu -palkinnon. Palkinnon myönsi Opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä Opetushallituksen ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston kanssa. Valinnan teki Etelä-Suomen aluehallintovirasto liikunnan aluejärjestöjen yksimielisten esitysten pohjalta. Palkinnon suuruus on 2 500 euroa ja se on tarkoitettu oppilaiden tai koko kouluyhteisön liikkumisen edistämiseen. Lisäksi oppilasagenttitoiminta, jota koulutuspalvelut on kehittänyt yhteistyössä Kuuma-kuntien kanssa, valittiin maailman 100 parhaimman opetusinnovaation joukkoon (HundrED hanke).

Keskeisimmät perustiedot

Koulujen määrä	TP2018	TA2018	TP2017	TP2016
Suomenkielinen perusopetus	22	22	23	23
Ruotsinkielinen perusopetus	1	1	1	1
Lukiokoulutus	2	2	2	2
Oppilasmäärä 20.9.				
Suomenkielinen perusopetus	5856	5826	5826	5841
Ruotsinkielinen perusopetus	45	45	45	46
Lukiokoulutus	396	387	387	393

Perusopetuksen erillishankkeet

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	0	0	0	488 666	-488 666	449 967
Toimintakulut	0	0	0	-734 517	734 517	-629 826
Toimintakate	0		0	-245 850	245 850	-179 859

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Kunta on saanut vuoden 2018 aikana kohdennettua valtion erityisavustusta seuraaville hankkeille:

- KUUMA TVT-verkosto alueellisen tutoropettajatoiminnan kehittämisen tukena 90 725 €
- Kerhotoiminnan kehittäminen 42 000 €
- Tasa-arvoa edistävät toimenpiteet esi- ja perusopetuksessa (Tasan3) 104 704 €
- Perusopetuksen Liikkuva koulu 50 000 €
- Toisen asteen Liikkuva opiskelu 180 400 €
- Innovatiiviset kokeilut ja kehittäminen Nurmijärven kouluissa 126 000 €

Aikaisemmin aloitetuista hankkeista on vuoden 2018 aikana ollut meneillään vielä seuraavat hankkeet (suluissa hankkeen päättymisajankohta):

- Nurmijärven tutoropettajat – opetuksen ja oppimisen pedagogiset kehittäjät (30.6.2019)
- Kokeilukulttuuri ja tet 2.0 (30.6.2019)
- Kerhotoiminnan kehittäminen 2017-2018 (31.12.2018)
- Tasa-arvoa edistävät toimenpiteet esi- ja perusopetuksessa (Tasan2, 31.12.2018)

Lisäksi Nurmijärvi on ollut mukana Hämeenlinnan hallinnoimassa Digi-Kilta -yhteishankkeessa, joka on päättynyt 30.6.2018.

Varhaiskasvatuspalvelut

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	3 923 780	-600 000	3 323 780	2 992 255	331 525	3 380 677
Toimintakulut	-35 135 428	430 000	-34 705 428	-33 703 231	-1 002 197	-33 239 492
Toimintakate	-31 211 648	-170 000	-31 381 648	-30 710 976	-670 672	-29 858 815

Talousarvion toteutuminen vuonna

Tuotot ovat alentuneet jo vuodesta 2014 alkaen. Vuonna 2018 tulot ovat alkuperäiseen talousarvioon nähden noin 930 000 euroa alhaisemmat ja vuoden 2017 toteutumaan verrattuna 388 000 euroa alhaisemmat. Syynä ovat lasten määrän vähentyminen, valtakunnalliset varhaiskasvatuksen asiakasmaksu-uudistukset, 1.8.2018 voimaan astunut indeksitarkistus sekä omat asiakasmaksuohjeet, joiden perusteella asiakasmaksu määräytyi toteutuneiden hoitotuntien mukaan. Vuonna 2018 asiakasmaksuperusteita päätettiin kuitenkin muuttaa niin, että laskutus tapahtuu varattujen hoitotuntien mukaan. Päätös tulee voimaan 1.8.2019.

Toimintakuluissa säästyi noin miljoona euroa vuoden aikana tehtyjen määrärahasiirtojen jälkeenkin. Ylijäämä koostuu enimmäkseen palvelujen ostoissa sekä tarvikkeet/tavarat-hankinnoissa tehdyistä säästöistä. Myös lastenhoidon tuista jäi rahaa, vaikka palvelusetelimenot ylittivätkin.

Vuoden aikana oikaistiin henkilöstölle liian vähän maksettuja palkkoja vuosien 2013-2018 ajalta noin 100 000 euroa ja palkankorotukset astuivat voimaan 1.5.2018 (1,25%). Kertaerä, joka maksettiin tammiukuussa 2019, oli varhaiskasvatuksen osalta noin 167 000 euroa sivukuluineen.

Investoinnit

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muutos 2018	Toteutunut	Poikkeama
Pienten päiväkotien kalusto	-30 000	30000	0	0	0
Päiväkotien ATK- ja AV-laitteet	-100 000	100000	0	0	0

Pienten päiväkotien kalustoon ja päiväkotien atk- ja av-laitteisiin varatut määrärahat siirrettiin käyttötalouteen.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Uusi varhaiskasvatuslaki astui voimaan 1.9.2018. Uusi laki vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua nostamalla henkilöstön koulutustasoa ja selkeyttää tehtävänimikkeitä. Laki korostaa lapsen etua varhaiskasvatuksen suunnittelussa. Uuden lain mukaisesti syntyy varhaiskasvatuksen valtakunnallinen tietokanta Varda, jossa jokaisen kunnan on oltava mukana.

Alkuluokkatoiminta, jossa esioppilaat, ensimmäinen ja toinen luokka työskentelevät yhdessä, aloitti pilotoinnin Metsäkylän, Valkjärven, Palojoen ja Röykän kouluilla syyslukukauden alussa.

Metsolan päiväkodin suunnittelu jatkui vuonna 2018. Uusi päiväkotikoti korvaa aikanaan Toivojentien päiväkodin tilat. Puistotien ja Huitin päiväkodeista luovuttiin vuoden aikana.

Tilojen sisäilmaongelmat sävyttivät loppuvuotta.

Keskeisimmät perustiedot

Suoritteet	TA2018	TP2018	TP2017	TP2016
Lapsia kunnallisessa päiväkotihoidossa	1400	1671	1658	1725
Alle 3-vuotiaat	260	265	237	298
Yli 3-vuotiaat	1140	1406	1191	1290
Esiopetus	550	590	610	583
Varhaiserityiskasvatus	250	167	182	169
Kerhot	265	154	163	162
Lapsia kunnallisessa perhepäivähoitossa	70	49	60	70
Lapsia yksityisissä päiväkodeissa	440	427	426	391
Alle-3 vuotiaat	60	74	86	111
Yli 3-vuotiaat	380	353	340	280
Lapsia yksityisessä perhepäivähoitossa	60	86	59	54
Lapsia yksityisen hoidon tuella	70	88	16	13
Lapsia palvelusetelillä	440	427	426	391
Lapsia kotihoidon tuella	1100	914	951	1031
Perheitä kotihoidon tuella	635	614	626	706
Lapsia kotihoidon tuen kuntalisällä	300	280	290	300
Kunnallisia päiväkotiteja	29	27	29	29
Yksityisiä päiväkotiteja	8	8	8	8
Henkilökuntamäärä kunnallisissa päiväkodeissa	525	525	525	480

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Talousarvion toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	168 680		168 680	269 624	-100 944	225 708
Toimintakulut	-3 185 449	50 000	-3 135 449	-3 067 168	-68 281	-3 055 005
Toimintakate	-3 016 769	50 000	-2 966 769	-2 797 544	-169 225	-2 829 297

Tulosalueen käyttötalousuunnitelma alittui noin 169 000 eurolla.

Kirjaston maksutuotot ylittivät arvion noin 20 000 eurolla. Nykyinen kirjastoaineiston hankintasopimus on edullisempi kuin aiempi ja kirjastoaineistokuluja oli vaikea ennakkoon arvioida. Samoin rahaa jäi käyttämättä palvelujen ostoissa, lähinnä koskien ICT-palveluja.

Museon osalta käyttötalousuunnitelma toteutui suunnitellusti.

Kulttuuripalveluiden toimintatuotot ylittyivät noin 21 000 eurolla johtuen siitä, että Monikkosalin tapahtumissa kävi ennakoitua enemmän yleisöä. Kulttuuripalvelujen henkilöstöstä 2/3 vaihtui toimintavuoden aikana, mikä vaikutti toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Henkilöstövaihdoksista johtuen henkilöstökuluista ja palvelujen ostoista jäi rahaa käyttämättä.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Taabor, Puolimatkan krouvi ja kahvio	-55 000	50000	-5 000	0	-5 000

Taaborinvuoren keittiörakennuksen peruskorjaus valmistui aikataulussa. Taaborinvuorelle rakennettavan tarjoilukahvilan ja pukuhuonetilan kalustamiseen varattu investointiraha jätettiin käyttämättä ja siirrettiin vuodelle 2019, koska tarjoilukahvila valmistuu vasta toukokuussa 2019 ja pukuhuonetilatila vuonna 2020. Kalusteet hankitaan, kun tarjoilukahvila on käytettävissä.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Kirjasto panosti erityisesti lapsille ja nuorille suunnattuihin palveluihin. Hankerahan turvin on tehty selvitystä yhteistyön tiivistämisestä varhaiskasvatuspalvelujen kanssa. Hankkeena aloitettiin myös lukemisen edistämispilotti yhdessä Nurmijärven Keudan kanssa. Hankinnoissa painotettiin lastenkirjallisuutta. Sitä hankittiin noin 1 200 kappaletta enemmän kuin edellisenä vuonna. Tämä näkyi heti lainaustilastoissa ja lasten kauno- ja tietokirjallisuuden lainausmäärä kasvoi 7,2 %. Kasvuun vaikuttaa varmasti myös laaja julkinen keskustelu lasten lukutaidosta ja lukemisen merkityksestä. Uusi verkkokirjasto otettiin käyttöön vuoden alussa.

Museossa otettiin käyttöön uusi Collecte-kokoelmaohjelma. Se tulee mahdollistamaan kokoelmien paremman saatavuuden ja uudenlaisia yhteistyömuotoja kokoelmatyössä. Osana kulttuuriperintöopetusta järjestettiin kunnan viidesluokkalaisten mahdollisuus opastettuun käyntiin kunnan museokohteissa. Museossa vieraili vuoden aikana 580 kunnan viidesluokkalaista. Aloitettiin seitsemänveljestä.net –sivuston tekninen uudistaminen ja sisällön päivitys yhteistuotantona Melon Arbus Productions Oy:n kanssa. Sivustolla on viime vuosina ollut 40 000-50 000 käyttäjää vuosittain. Sivusto valmistuu osaksi Seitsemän veljestä 150 –juhlavuoden sisältöä.

Kulttuuripalvelut toteutti ikäihmisille suunnatun "Täällä teitä varten" –hankkeen, joka toi tunnettuja ammattitaiteilijoita esiintymään päiväkeskuksiin ja pitkäaikaisosastoille. Kunnanhallituksen päätöksellä saaduilla testamenttivaroilla rahoitettu hanke onnistui hyvin ja sen piirissä pilotoitua toimintaa tullaan jatkaamaan tulevina vuosina. Monikkosali oli ensimmäistä kertaa käytössä tapahtumapaikkana kokonaisen vuoden. Kulttuuripalvelut suunnitteli salin toimintaa yhteistyössä nuorisopalvelujen kanssa ja järjesti siellä useita tapahtumia omana tuotantonaan. Kulttuuripalvelut aloitti vuonna 2020 järjestettävän Seitsemän veljeksien 150-vuotisjuhlavuoden valmistelut yhteistyötahojen kanssa.

Keskeisimmät perustiedot

	TP 2018	TA 2018	TP 2017	TP 2016
				732
Kirjastojen lainaus	651 435	720 000	662 854	431
				377
Kirjastojen kävijämäärä	342 828	375 000	360 553	271
Kirjastojen järjestämät tapahtumat	119	150	243	230
Kulttuuripalvelujen järjestämät tapahtumat	71	50	52	46
Näyttelyt	9	10	10	11
Kulttuuritilaisuuksien kävijämäärä	19 094	17 500	15 159	15 834
Museoiden kävijämäärä	14 400	12 000	15 280	13 008
Kulttuuriperintöopetukseen liittyvien vierailujen määrä	86	85	118	127

Nuorisopalvelut

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	413 950	0	413 950	635 976	-222 026	452 338
Toimintakulut	-2 895 706	0	-2 895 706	-2 925 606	29 900	-2 416 972
Toimintakate	-2 481 756		-2 481 756	-2 289 630	-192 126	-1 964 634

Talousarvion toteutuminen

Nuorisopalveluiden toimintakate oli 92 %. Tulot ylittyivät 222 000 eurolla ja kulut noin 30 000 eurolla. Tulojen ylitys johtui Sääksin rantakahvilan ja Monikon arvioitua suuremmista myyntituotoista. Kulujen ylitys johtui Sääksin rantakahvilan toimintakulujen kasvusta.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Monitoimitalo	-285 000	0	-285 000	-76 686	-208 314
Nuorisopalveluiden auto	-30 000	30000	0	0	0

Työpajalle hankittavan auton määrärahat on siirretty vuodelle 2019.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Nurmijärven monitoimitalo Monikko on toiminut kokonaisen vuoden. Monikko on muodostunut monipuoliseksi harrastus- ja tapahtumapaikaksi eri-ikäisille. Monikkosalissa on järjestetty monipuolisia tapahtumia eri kohderyhmille. Monikkosalissa on saanut kehuja hyvästä akustiikasta ja esitystekniikastaan. Aulakahvi-oon on hankittu hiljaiseen työskentelyyn soveltuvia tuoleja, jotka mahdollistavat työskentelyn lapsiaan harrastuksista odottaville huoltajille.

Ohjaamo Nurmijärven palvelupiste toimii Nurmijärven kirkonkylän lisäksi myös Klaukkalassa. Ohjaamo paku on kiertänyt maaliskuusta alkaen kunnan eri taajamissa paikoissa, jossa nuoret kokoontuvat. Kiertävä Ohjaamo on saanut positiivista huomiota myös kunnan ulkopuolella.

"Kesä kaikille" -toimintaa toteutettiin yhdessä koulukuraattorien ja Nurmijärven seurakunnan kanssa. Toiminnan tavoitteena oli tarjota nuorille mahdollisuus löytää kavereita, joiden kanssa voi viettää kesää yhdessä.

Vaikeasti kesätyöpaikkoja saaville nuorille tarjottiin mahdollisuus siivota kunnan yleisiä alueita. Nuoria oli mukana toiminnassa 12. Nuorille maksettiin siivouksesta palkkaa. Toiminnan mahdollisti nuorisopalveluille osoitettu järjestöltä saatu avustus.

Klaukkalassa toteutettiin osallistava yhteisötutkimus, jonka tavoitteena oli kerätä tietoja alueen kaikenikäisiltä siitä, miten alueen viihtyvyyttä ja turvallisuutta voidaan edistää yhteisön avulla. Tietoja kerättiin haastattelemalla nuoria sekä avoimen nettikyselyn avulla. Teemaan liittyen järjestettiin alueen asukkaille 2 tilaisuutta, joissa pohdittiin alueen ilmiöitä ja mahdollisuuksia vaikuttaa niihin.

Keskeisimmät perustiedot

	TP 2018	TA 2018	TP 2017	TP 2016
Nuorisotilojen määrä m2 alle 29-vuotias	15	14	15	14
Toimintaa osallistuvien määrä/vuosi	39 500	41 500	44 500	44 500

PALVELU	MITTARI		TP 2018	TA 2018	TP 2017	TP 2016
Järjestöjen nuorisotoiminta	Avustettuja järjestöjä	kpl	13	12	14	14
	Netto	€	32150	34500	23000	23000
Erytisnuorisotyö	Kulut	€	36586	46000	49000	54361
Aamu- ja iltapäivätoiminta	Asiakkaat	kpl	124	100	100	87
	Käynti	€/käynti	7,01	5,59	6,73	7,74
	Avustukset	€	183045	164250	175340	167100
	Per lapsi	€	677	553	590	562
Nuorison työllistäminen	Työllistettyjen määrä	kpl	15/71	20/80	22/73	17/80
	Tuotot	€	281681	209450	225000	207623
	Kulut	€	600110	462660	462660	556547
	Netto	€	318429	253210	237660	348924
Etsivänuorisotyö	Asiakkaiden määrä	kpl	196	100	96	86
	Tuotot	€	55000	55000	51000	43500
	Kulut	€	84153	76867	84555	61572
	Netto	€	30653	21867	33555	210
Nuorten kesätyöllistäminen	Palkattavien määrä	kpl	81	81	73	70
	Kunnan oma/€		50400	50400	30000	30000
	Setelien lukumäärä	€	220	220	155	155
	Setelien määrä/€		330	330	330	330
Monikkosali	Tilaisuuksien määrä	kpl	193			
	Kävijöiden määrä	kpl	27652			
	Tuotot	€	77309			
	Kulut	€	773130			
	Netto	€	695820			
Nuorisopalvelut yhteensä	Tuotot	€	69904	413000	452338	397732
	Kulut	€	2926300	2895700	2416970	2013643
	Tuotot % kuluista	%	22	14	19	20
	Netto	€	2296395	2481760	1964630	1616406

2.2.1.6 Ympäristötoimiala

Toimintakertomus vuodelta 2018

Tuloslaskelma	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	29 274 173	-11 000	29 263 173	29 199 780	63 393	29 705 316
Myyntituotot	4 775 140	-320 000	4 455 140	4 322 065	133 075	5 071 181
Maksutuotot	535 000	109 000	644 000	634 659	9 341	784 061
Tuet ja avustukset	138 000	200 000	338 000	458 088	-120 088	404 540
Muut toimintatuotot	23 826 033		23 826 033	23 784 969	41 064	23 445 535
Toimintakulut	-31 528 210	-324 000	-31 852 210	-32 263 029	410 819	-30 568 557
Henkilöstökulut	-6 504 228	96 000	-6 408 228	-6 372 584	-35 644	-6 013 383
Palvelujen ostot	-14 494 284	-30 000	-14 524 284	-15 400 911	876 627	-14 622 055
Aineet, tarv. ja tavarat	-5 811 115	0	-5 811 115	-5 509 852	-301 263	-5 613 033
Avustukset	-60 000	0	-60 000	-49 493	-10 508	-50 000
Muut toimintakulut	-4 658 583	-390 000	-5 048 583	-4 930 189	-118 394	-4 270 086
Toimintakate	-2 254 037	-335 000	-2 589 037	-3 063 250	474 212	-863 241
Poistot ja arvonal.	-13 811 760		-13 811 760	-14 803 376	991 616	-11 349 552

Toimialan toimintakate toteutui noin 470 000 euroa muutettua käyttösuunnitelmaa heikompana. Teknistä keskusta lukuun ottamatta tulosalueiden toimintakate toteutui lähes suunnitellusti. Teknisen keskuksen nettomenot ylittyivät lähes 500 000 eurolla.

Teknisen keskuksen ylityksestä yli 60 % aiheutui jätehuoltoyksikössä. Vastaanotettujen jätteiden kokonaismäärä laski ja tästä johtuen tulokertymä oli muutettua käyttösuunnitelmaa alhaisempi. Jätehuollon kuluja kasvatti mm. maankaatopaikan edellyttämät rakennetyöt. Jätehuollon ylitystä ennakoitiin osin lokakuun raportoinnissa. Lisämäärärahaesitystä ei kuitenkaan tehty koska näytti siltä, että tulosalueelta löytyisi kate. Loppu teknisen keskuksen ylityksistä johtuu lähinnä tuntipalkkaisten loma- ja sairausajan palkoista sekä keskusvarastolle kirjatusa tappiosta.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Myönnettyjen rakennuslupien määrä laski edellisvuoteen nähden neljänneksen, mikä saattaa olla merkki lievistä rakentamisen hiipumisesta.

Merkittäviä asemakaavoja edistettiin, kuten Vanha-Klaukka, Ilvesvuori pohjoinen ja Heinoja I siten, että valtuusto voi hyväksyä ne vuoden 2019 aikana.

Pitkään suunnitellun ja mm. valituksien takia viivästyneen Klaukkalan ohikulkutien rakentaminen pääsee toden teolla alkamaan alkuvuodesta 2019.

Sisäilmakorjausten ja niistä aiheutuvien väistötilojen määrä ja kulut kasvoivat kertomusvuonna huomattavasti.

Tilakeskuksessa ja kunnallistekniikan rakentamisessa oli kertomusvuonna meneillään kummassakin noin 40 erikokoista investointihanketta. Suurimpia talonrakennushankkeita olivat Nurmijärven yhteiskoulun peruskorjaus, Lepsämän ja Syrjälän koulujen korjaukset, kunnanviraston muutostyöt ja Aleksian keittiöhankkeet sekä terveyskeskuksen peruskorjauksen ja Metsolan päiväkodin suunnittelu. Kunnallistekniikassa merkittäviä hankkeita olivat Viirinlaakso, Klaukkalantien parantaminen Kirkkotien liittymässä ja Lepsämäntien eräiden liittymien parantaminen sekä Järvimaan, Kylänpään ja Altian alueet.

Arvio tulevasta kehityksestä

Kunnan taloudellinen tilanne ja velkaantuminen huomioiden toimiala panostaa investointien priorisointiin ja suunnitteluun pidemmällä aikajänteellä. Tätä tukemaan on aloitettu palveluverkkosuunnitelman päivittäminen. Toimitilastrategian hyväksyminen ohjaamaan kunnan toimitilojen omistuksen ja ylläpidon järjestämistä taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Rakennuskannan sekä infran korjausvelan vähentämiseen tähtääviin toimenpiteisiin panostaminen.

Sisäilmakorjaukset tulevat lisääntymään lähivuosina. Sisäilmakorjausten osalta väistötilojen kustannukset nousevat edellisvuosista.

Talouden osalta lähivuosien henkilöstömenot ja asiantuntijamäärärahat tulevat normalisoitumaan aiempien vuosien talousarvioesitysten tasolle. Oletettavaa on, että omana työnä tehtävät suunnittelutehtävät tulevat vähentämään resurssivajaukseen käytettyjä asiantuntijapalveluita lähivuosina. Suunnitteluvolyymien kasvaessa tulee lähivuosina tarpeen kuitenkin laatia erityisasiantuntijatyönä mm. asemakaavojen sisältövaatimusten edellyttämiä selvityksiä ja sillä saattaa olla vaikutusta tulevien vuosien asiantuntijamäärärahojen budjetointiin.

Joukkoliikenteen onnistunut kilpailutus ajalle 1.1.2019-31.12.2028 pitää menot jatkossa stabiililla tasolla. Noin 3-3,5 Me kustannustaso on kuntapäätäjien vuonna 2016 hyväksymän palvelutason mukainen. Eriksen on kuitenkin arvioitava palvelutasomuutokset asiakastarpeet huomioiden. Arvioinnissa on käytävä vuoropuhelua kuntapäätäjien ja kuntalaisten kanssa.

Merkittävä muutos lähivuosina on yhteistyö jätehuollon uudelleenjärjestämisessä Kiertokapula Oy:n ja jätelautakunta Kolmenkierron kanssa 1.1.2019 alkaen.

Yksityistielain uudistuminen 1.1.2019 alkaen aiheuttaa muutoksia kunnan hoitosopimus- ja avustusjärjestelmään.

Tievalaistuksen ja hulevesiasioiden uudelleenjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset täsmentyvät seuraavina vuosina.

Toimiala edistää kestävästä kehityksestä kaikessa toiminnassaan. Ympäristönsuojelua tuetaan kunnan ja kansalaistoiminnan yhteistyönä. Ympäristötoimialan merkittävänä tehtävänä on rakentaa kuntaa taloudellisesti, ekologisesti ja vastuullisesti.

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2018 ryhmiteltynä seuraavasti:

	31.12.2018	31.12.2017
vakinaisia	132	130
määräaikaisia ja sijaisia yhteensä	19	14
	151	144
Henkilötyövuodet (työpanos):	31.12.2018	31.12.2017
vakinaiset	107,3	104,10
määräaikaiset yhteensä	15,4	13,91
	122,7	118,01

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Vielä on epäselvää tehtävien ja organisaatioiden muodostumisten osalta. Vaikutuksia kuntayhteistyöhön tulee olemaan mm. asemakaavoitukseen liittyvien viranomaispalvelujen, joukkoliikenteen päätilaajan roolituksessa ja liikennehankkeiden yhteistyötahon järjestäytymisessä.

HSL on muuttamassa lippuotevalikoimaa vyöhykepohjaiseksi. Muutoksella on vaikutuksia kuntalaisten liikkumiskustannuksiin. Kunnan HSL-lippusubvention suuruus kasvaa lähivuosina entisestään vyöhykepohjaisen hinnoittelun ja kasvavan lippumenekin ansiosta. Alustava aikataulu muutokselle on vuoden 2019

kevät. Lippuyhteistyön osalta tekninen lautakunta teki joulukuussa päätöksen jatkaa yhteistyötä myös vuonna 2019 HSL:n määrittelemien uusien sopimusehtojen mukaisesti.

Uudenmaan ELY-keskus on tehnyt hankintapäätöksen Nurmijärven joukkoliikenteen liikennöitsijästä, vuoden 2018 aikana myös allekirjoitettiin liikennöintisopimus. Onnistunut linjastosuunnitelma on kriittinen tekijä liikenteen onnistuneelle aloittamiselle 1.1.2019. Vuodelle 2019 on varauduttu mahdollisiin liikenteen käynnistämisen aiheuttamiin lisäostoihin mm. asiakaspalautteen ja kunnan palveluverkoston mahdolliseen muutostilaan johdosta.

Toimialan useissa yksiköissä epävarmuustekijät liittyvät mm. avainhenkilöstön pysyvyyteen. Rekrytoinnit ovat selkeästi viime vuosina vaikeutuneet. Palvelutoiminnan järjestäminen tavoitteiden mukaisesti voi hankaloitua merkittävästi. Toimialalla monet projektit ovat pitkäkestoisia ja vaativat muutostilanteissa runsaasti aikaa perehdyttämisen osalta.

Luonnon olosuhteiden nopeat muutokset (lumisateet, nollakelivaihtelujen liukkaudet, lisääntyneet vesisaateet) aiheuttavat haasteita teiden ja kiinteistöjen kunnossapidolle.

Kunnan kiinteistömässä on osin ikääntynyttä ja kaikkiin kohteisiin ei ole tehty PTS:aa. Seurauksena voi olla isojen kunnossapitotoimien yhtäaikainen suorittaminen, joka voi olla taloudellisesti kallista. Talonrakennuksessa elinkaarikorjauksia odottavien hankkeiden siirtyminen tuleville vuosille lisää korjausvelan kertymää.

Keskeneräiset oikeudenkäynnit ja muut oikeudelliset tai viranomaisten toimenpiteisiin liittyvät riskit:

- 1) Krannilan asemakaavan rakennusoikeuden toteutettavuudesta on maanomistajan kanssa käynnissä oikeusprosessi. Olettamus on, että Hyvinkään käräjäoikeus ottaa asian käsittelyyn vuoden 2019 aikana.
- 2) Asfalttikartelliasian hovioikeuspäätöksestä on haettu valituslupaa korkeimpaan oikeuteen. Nurmijärven valituslupahakemuksen käsittely odottaa KKO:ssa kolmen valitusluvan saaneiden asioiden ratkaisua.
- 3) Klaukkalantien parantamien Kirkkotien liittymässä –hankkeen urakkasopimus on purettu tammikuussa 2018, johon liittyen kunta on valmistellut ja tulee esittämään urakoitsijan vakuuden antajalle ja konkursipesälle vuoden 2019 kevään aikana täsmennetyin korvausvaatimuksin.
- 5) Ylijäämämaiden nykyinen vastaanottokapasiteetti Metsä-Tuomelassa alkaa olla lähes käytetty. Lisätäyttöalueen lupahakemus on valitusten johdosta vielä hallinto-oikeudessa käsittelyssä, minkä johdosta täytömaiden lisäkapasiteettia ei ole saatu käyttöön suunnitellun mukaisesti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen toimialalla

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Toimialan toiminnassa noudatetaan kunnan hallintosääntöä ja lautakuntien toimintasääntöjä sekä muita lukuisia toimintaan liittyviä lakeja ja asetuksia. Hankintapäätöksissä noudatetaan lakia julkisista hankinnoista, kunnan hankintaohjetta, sekä kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa kunnan omaa pienhankintaohjetta. Hankinnoista tehdään lautakunta- tai viranhaltijapäätökset sekä hankintasopimukset kunnan ohjeistuksen mukaisesti. Ostolaskujen tarkastuksessa ja hyväksynnässä noudatetaan kunnan ohjeistusta.

Suunnittelutoimeksiantojen osalta on käytössä kilpailutetut puitesopimukset, joissa noudatetaan Konsulttitoiminnan yleisiä sopimusehtoja (KSE 2013). Toimeksiannoista on laadittu viranhaltijapäätökset ja konsulttisopimukset. Suunnittelutoimeksiannoissa (infra-suunnittelu ja arkkitehtisuunnittelu) on pääsääntöisesti käytössä kilpailutetut puitesopimukset. Tarpeen mukaan on tehty erillisiä minikilpailutuksia puitesopimusten sisällä. Infrapuitesopimuksen kilpailuttaminen vuoden 2019 aikana.

Sopimusten toteutumista ja niiden valvontaa suoritetaan mm. urakoiden osalta työmaakokouksissa ja kunnan työnjohdon toimesta. Ulkopuolisen konekaluston osalta koneet toimivat työmaiden aikataulun mukaisesti kunnan työnjohdon alaisuudessa, jolloin valvonta on päivittäistä.

Sisäinen valvonta on osa tulosalueiden ja -yksiköiden päivittäistä työtä, arviointia ja kehittämistä.

Kehitettävää on mm. tulevissa puitesopimuskilpailutuksissa minikilpailutuskynnyksen nostamisella, jolloin saataisiin lisäjoustoa laajojen suunnittelutoimeksiantojen hankkimiseen hankintalain ja kunnan ohjeistusten (mm. hankintavaltuudet) sallimissa rajoissa. Tuntiveloitushintojen indeksikorottamisten päivittämisessä on kehitettävää mm. veloitusintojen laskuseurannan osalta.

Sisäisellä valvonnalla varmistetaan, että toiminta on voimassa olevien lakien ja määräysten sekä toimintaperiaatteiden mukaista ja että toiminnallinen raportointi on luotettavaa. Tähän päästään mm. koulutuksen, perehdyttämisen ja uusien toimintatapojen ja ohjelmien toteuttamisella. Tästä esimerkkinä on vuoden 2018 aikana talonrakennusinvestoinneissa käyttöön otettu projektipankki, joka mahdollisti sähköisen kilpailutuksen ja paransi hankkeiden hallintaa ja seurantaa.

Riskienhallinnan järjestäminen

Liikenneturvallisuussuunnitelman kohteita on viety toteutukseen. Kevyen liikenteen väylästä rakentamisella vähennetään mm. liikenneonnettomuuksia ja parannetaan turvallista koulutietä. Liikenneturvallisuussuunnitelma päivitetään yhteistyössä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa vuosien 2019 ja 2020 aikana.

Työn riskien arviointi maastomittaustehtävissä on ollut käytössä. Työntekijät ovat suorittaneet tarvittavat turvallisuuskoulutukset.

Suunnittelu- ja rakentamistehtävissä määritellään hankekohtaisesti turvallisuuskoordinaattorit.

Tarvittaessa suunnitelmista pyydetään erikoissuunnittelun osalta ulkopuolinen auditointi varmistamaan riskienhallintaan turvallisuus ja kustannusten optimointi huomioiden. Erikseen voidaan arvioida esimerkiksi geotekniikkaan liittyvien varmuuskertoimien taso. Tasomäärittelyllä on huomattavia vaikutuksia hankkeiden kustannuksiin.

Tarpeen mukaan käydään vuoropuhelua suunnittelusta vastaavien kanssa riskienhallinnan huomioimisesta suunnittelussa. Pohditaan hankkeittain riskiselvityksen laatimisesta osana suunnitteluprosessia. Rakentamisen yhteydessä havaittujen virheiden ja puutteiden käyminen läpi suunnittelijoiden kanssa ja niistä oppiminen. Reklamaatiot tarpeen mukaan ulkopuolisille toimijoille, mikäli niihin nähdään aihetta.

Asemakaavaprosessien aikana laaditaan tarvittavat selvitykset, joilla minimoidaan jatkossa mm. rakentamisajan riskit. Laadittavia selvityksiä voivat olla mm. luontoselvitys, rakennettavuusselvitys, pilaantuneen maan selvitys, melu- ja hiukkasselvitys sekä liikenneselvitys.

Yhteistyössä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa laaditaan Nurmijärven kunnan pohjavesialueiden läheisyydessä olevien riskikohteiden pilaantuneiden maiden selvityksiä. Viimeisin suunnittelukohde (Murhamäen kaatopaikka) todettiin v. 2018 laaditulla selvityksellä riskittömäksi.

Toimialan kalusto-, urakointi-, -suunnittelu- ja palveluiden hankinnat kilpailutetaan hankintalakia, tilaaja-vastuulakia, yleisiä sopimusehtoja ja kunnan ohjeistuksia noudattaen. Kilpailutuksissa tarjoajilta on pyydetty lain edellyttämät todistukset ja selvitykset, jotka osoittavat, että valittu tarjoaja täyttää yleiset ja tilaajavastuulain mukaiset vaatimukset. Lisäksi hankkeiden riskienhallintaa sekä lisä- ja muutostöiden hallintaa on kehitetty edelleen vuoden 2018 aikana.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kärkihanke Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä	
Parannetaan kunnan liikenneyhteyksiä, kävely- ja pyörätieverkkoa, joukkoliikenteen palveluntarjontaa ja toiminta-edellytyksiä sekä liityntäpysäköintiä (18)	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Investointiohjelma, kunnallistekniikan rakentamisohjelma	
Tavoite Klaukkalan ohikulkutien suunnittelu ja rakentaminen sekä siihen liittyvä kunnan katuverkko ja yhdyskuntarakentaminen etenevät suunnitelman mukaisesti	Arviointitapa/mittari Projektiaikataulussa mainittujen välitavoitteiden toteutuminen, Viirinlaakso II asemakaavan ja muiden tarvittavien asemakaavamuutosten eteneminen, katusuunnitelmien eteneminen.

Tavoitetaso 2018 Ohikulkutien urakoitsijat on valittu ja hankkeen käynnistämistä on tehty päätös.	Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutui. Urakoitsijavalinta on tehty syksyllä 2018.
--	---

Kärkihanke Vahvistetaan kunnan vetovoimaa ja kilpailukykyä	
Parannetaan kunnan liikenneyhteyksiä, kävely- ja pyörätieverkkoa, joukkoliikenteen palveluntarjontaa ja toimintaedellytyksiä sekä liityntäpysäköintiä (18)	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma	
Valtuuston hyväksymä joukkoliikenteen palvelutasoselvitys, kuntastrategia sekä talousarvio ja -suunnitelma	
Tavoite Joukkoliikenteen järjestäminen strategisten linjausten mukaisesti	Arviointitapa/mittari Liikennöitsijän valinta on suoritettu, linjastosuunnitelma ja mm. lipputuotteet perustettu sekä mahdollinen varikko rakennettu. Myös asiakastyytyväisyys on hyvä.
Tavoitetaso 2018 Varmistetaan joukkoliikenteen järjestämisen aloittaminen 1.1.2019.	Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutui. Liikennöintisopimus allekirjoitettiin kesällä ja linjastosuunnitelma valmistui marraskuussa. Uusi lippu- ja maksujärjestelmä liikennöitsijän käytössä vuodenvaihteessa.

Kärkihanke Osallisuus ja järjestöyhteistyö (kärkihanke 2) sekä Työttömyysvaikutusten minimointi kunnan käytettävissä olevin keinoin (kärkihanke 1)	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma Palvelutuotanto-ohjelma	
Tavoite Parannetaan yleisten alueiden siisteyttä ja tuetaan järjestöjä ja 3-sektorin toimijoita siisteyskampanjoiden järjestämisessä.	Arviointitapa/mittari Kuntalaisjärjestöjen ja 3-sektorin aktiivisuus (kampanjoiden tai tempausten määrä) sekä siistimiseen osallistuvien työllistettävien määrä. "Laatukäytävien" toteuttaminen: euroa/vuosi. Kuntalaiset kokevat toimenpiteiden jälkeen siisteystason ja viihtyvyyden parantuneen
Tavoitetaso 2018 Parannetaan toimintamallia edelleen. Toteutetaan projektisuunnitelman mukaisia tehtäviä, mm. "laatukäytävät" – ideaa valtion teille. Poistetaan havaittuja katu- ja tiealueilla toimimisen esteitä sekä pyritään tarjoamaan apua eri toimijoille niiden ratkaisemiseksi (mm. tieturvakoulutus ja työnjohtovastuu sekä yhteistoiminta ja luvitus ELY-keskuksen kanssa). Hyödynnetään työllistettäviä kunnan siistimistehtävissä.	Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutui pääosin. ELY:n edustajien kanssa tehtiin maastokatselmuksia Klaukkalantien ja muiden valtion vastuulla olevien teiden siisteyden ja kunnossapidon osalta (ns. laatukäytävät) ja siistimistöimenpiteet toteutettiin loppuvuoteen 2018 mennessä määrärahojen puitteissa (ELY ja kunta). Keväällä ja syksyllä pidettiin perinteiset siivoustalkoot, joihin osallistui jälleen noin 30 talkooporukkaa ympäri kuntaa. Vaarallisten jätteiden keräyskampanja toteutettiin toukokuussa. Kunnan monipalvelukeskus Woimala teki säännöllisiä "siisteyskierroksia" kunnan alueella. Lisäksi kunta palkkasi LC Nurmijärvi Kanervan kanssa yhteistyössä Kivenpuiston koulun 12 erityisnuorta siistimistehtäviin. Siisti-ilmiö-kampanjasiivu Facebookissa on kerännyt jo yli 1200 tykkääjää. Viesintää on kehitetty ja kehitystyö jatkuu.

Rakennusvalvonta

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	426 500	125 000	551 500	550 479	1 021	646 336
Toimintakulut	-280 282	-40 001	-320 283	-309 858	-10 425	-296 850
Toimintakate	146 218	84 999	231 217	240 621	-9 405	349 486

Toimintatuotot toteutuivat lähes muutetun käyttösuunnitelman mukaisesti. Toimintakulut alittuivat henkilöstökulujen osalta jonkin verran.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

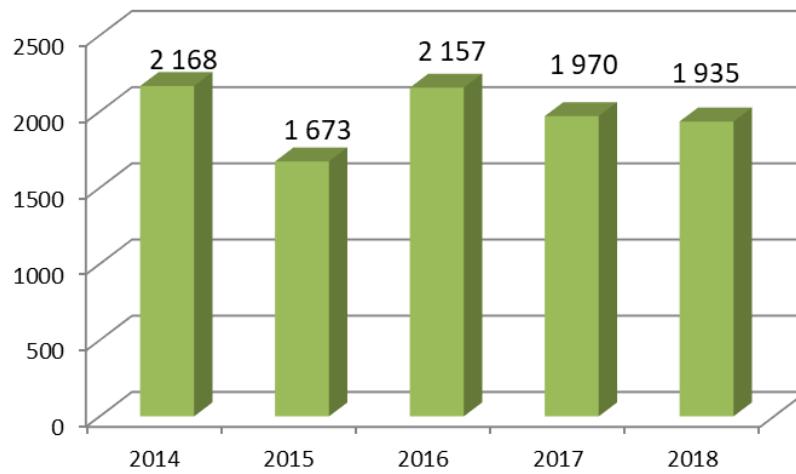
Rakentaminen näyttäisi hieman hiipuvan verrattuna kahteen edelliseen vuoteen. Rakennuslupia myönnettiin kertomusvuonna noin 25 % edellisvuotta vähemmän.

Sähköisen lupapalvelun käyttö laajeni suunnitellusti. Rakennuslupia on siirretty sähköiseen pysyväisarkistoon kertomusvuonna. Tulevina vuosina muutetaan myös vanhoja rakennuslupia sähköiseen arkistoitavaan muotoon.

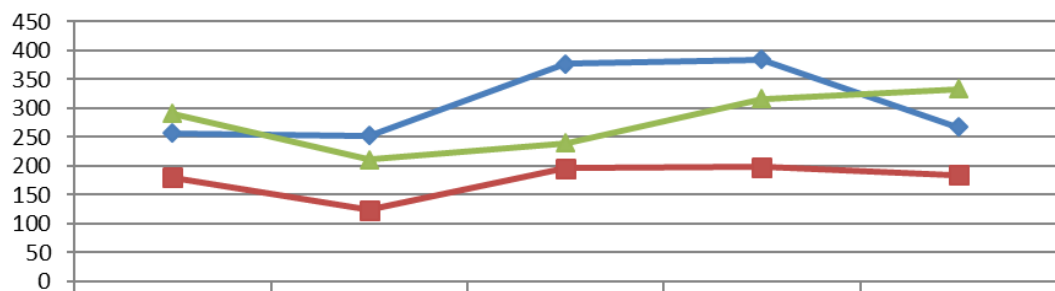
Keskeisimmät perustiedot

PALVELU		TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018
Rakennusvalvonta					
Rakennusluvut	kpl	377	385	320	267
Tarkastukset	kpl	2 157	1 970	1 800	1 935
Toimenpideluvat	kpl	128	176	150	206
Muut luvat	kpl			10	26
Muut katselmukset	kpl			20	16
Kulut /asukas	€/asukas	10,5	-7,1	-6,6	-7,3
Tuotot	€	440 134	646 336	551 500	550 479
Kulut	€	-272 193	-297 267	-280 862	-309 858
Netto	€	167 941	349 069	270 638	240 621

Katselmukset 2014-2018

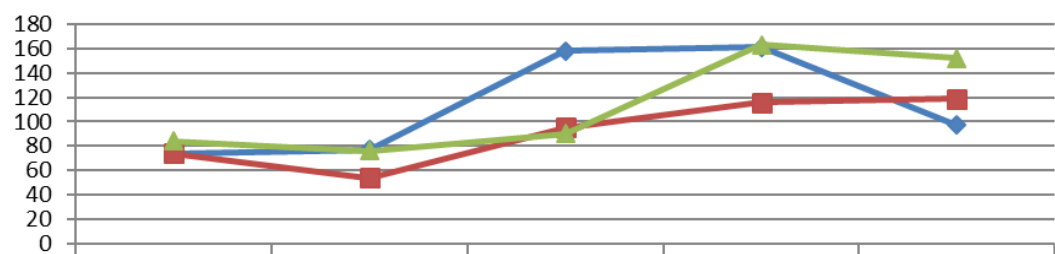
Rakentaminen 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Myönnetyt rak. luvat	257	253	377	385	267
Aloitettut rak. työt	180	124	196	198	184
Valmistuneet rak.	291	211	240	316	333

◆ Myönnetyt rak. luvat
 ■ Aloitetut rak. työt
 ▲ Valmistuneet rak.

Omakotitalot 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Myönnetyt okt. luvat	74	77	158	161	97
Aloitettut okt. työt	74	54	95	116	119
Valmistuneet okt.	84	76	90	163	152

◆ Myönnetyt okt. luvat
 ■ Aloitetut okt. työt
 ▲ Valmistuneet okt.

Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	651 910	164 000	815 910	864 496	-48 586	874 959
Toimintakulut	-6 035 694	256 001	-5 779 693	-5 829 664	49 971	-5 892 401
Toimintakate	-5 383 784	420 001	-4 963 783	-4 965 167	1 385	-5 017 442

Tulosalueen tuotot toteutuivat muutettua käyttösuunnitelmaa hiukan parempana. Valtion harkinnanvaraisen joukkoliikennetuen suuruus (383 000 €) yllätti positiivisesti. Tämän johdosta osavuositarkastus II yhteydessä joukkoliikenteen tuloarviota lisättiin 200 000 €.

Kulut toteutuivat muutettua käyttösuunnitelmaa jonkin verran suurempina. Suurimmat yksittäiset ylitykset olivat asiantuntijapalveluissa ja joukkoliikenteen matkakorvauksissa. Osavuositarkastus II yhteydessä vähennettiin 136 000 € tulosalueen henkilöstökuluista. Lisäksi joukkoliikenteen menoarviota laskettiin 120 000 € osavuositarkastus II yhteydessä.

Asemakaavoitus- ja tekninen suunnittelu tulosalueen toimintakate toteutui muutetun talousarvion mukaisesti.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Vuosi 2018 oli erityisesti asemakaavoitusyksikön henkilöstövaihdosten osalta uudistumisen aikaa. Merkittävien asemakaavahankkeiden edistäminen ja henkilöstön perehdyttäminen samanaikaisesti on tuonut oman haasteensa hankkeiden aikatauluihin. Merkittävässä asemakaavahankkeissa ovat sopimusneuvottelut olleet haastavia. Uudistumistilasta huolimatta merkittäviä asemakaavahankkeita, kuten Vanha-Klaukka, Ilvesvuori pohjoinen ja Heinoja I on edistetty siten, että valtuusto voi ne hyväksyä vuoden 2019 aikana.

Tilinpäätösvouden merkittävimpänä suunnittelu- ja rakentamiskokonaisuutena on päästy ratkaisuun Klaukkalan ohikulkutien toteuttamisessa. Urakoitsija on valittu ja rakentaminen pääsee toden teolla alkamaan vuoden 2019 alkupuolella. Tulosalueelta on hankkeeseen valjastettuna liikenneinsinööri ja suunnittelupäällikkö.

Kehityshankkeena on edistetty täydentyvää 3-D kaupunkimalliprojektia merkittävien suunnittelukokonaisuuksien osalta.

Investointien toteutuminen

Kiinteistö- ja mittauslaitteeseen on hankittu GNSS-RTK-vastaanotin maastotallentimella kokonaishintaan 26 000 euroa.

Yksiköiden talousarvion toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Koordinointi + asemakaavoitus						
Toimintatuotot	45 020		45 020	46 924	-1 904	28 431
Toimintakulut	-705 067	50 000	-655 067	-693 330	38 263	-611 932
Toimintakate	-660 047	50 000	-610 047	-646 406	36 359	-583 501
Kiinteistö- ja mittaus-toimi						
Toimintatuotot	396 000	-36 000	360 000	323 540	36 460	388 132
Toimintakulut	-1 186 097	86 001	-1 100 096	-966 666	-133 431	-1 096 738
Toimintakate	-790 097		-790 097	-643 125	-146 972	-708 606
Asemakaavoitus- ja rakennuslautakunta yhteensä						
Toimintatuotot	441 020	-36 000	405 020	370 465	34 555	416 563
Toimintakulut	-1 891 164	136 001	-1 755 164	-1 659 996	-95 168	-1 708 671
Toimintakate	-1 450 144	100 001	-1 350 144	-1 289 531	-60 612	-1 292 107
Kunnallistekniikan suunnittelu						
Toimintatuotot	110 890		110 890	110 892	-2	91 480
Toimintakulut	-415 957		-415 957	-491 405	75 448	-385 600
Toimintakate	-305 067		-305 067	-380 513	75 446	-294 120
Joukkoliikenne						
Toimintatuotot	100 000	200 000	300 000	383 139	-83 139	366 916
Toimintakulut	-3 697 072	120 000	-3 577 072	-3 665 803	88 731	-3 784 600
Toimintakate	-3 597 072	320 000	-3 277 072	-3 282 664	5 592	-3 417 684
Haja-asutusalueiden vesihuolto						
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-31 500		-31 500	-12 460	-19 040	-13 530
Toimintakate	-31 500		-31 500	-12 460	-19 040	-13 530
Tekninen lautakunta yhteensä						
Toimintatuotot	210 890	200 000	410 890	494 031	-83 141	458 396
Toimintakulut	-4 144 529	120 000	-4 024 529	-4 169 668	145 138	-4 183 730
Toimintakate	-3 933 639	320 000	-3 613 639	-3 675 636	61 997	-3 725 335
Tulosalue yhteensä						
Toimintatuotot	651 910	164 000	815 910	864 496	-48 586	874 959
Toimintakulut	-6 035 694	256 001	-5 779 693	-5 829 664	49 971	-5 892 401
Toimintakate	-5 383 784	420 001	-4 963 783	-4 965 167	1 385	-5 017 442

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU		TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018
Asemakaavoitus					
Hyväsytyt kaavat	kpl	7	5	7	3
Hyväsytyt kaavat	ha	65	69	250	6
Hyväsytyt kaavat	k-m ²	125 582	91 376	570 000	5 028
Kulut /asukas	€/asukas	-11,8	-10,5	-13,5	-15,0
Tuotot	€	72 649	18 441	35 000	36 904
Kulut	€	-496 006	-441 648	-571 722	-641 182
Netto	€	-423 357	-423 208	-536 722	-604 278
Mittaus ja kiinteistöt					
Kunnan maapinta-ala	km ²	367	367	367	367
Paikkatietopalvelut					
Kantakartan mukainen ylläpidettävä alue	km ²	40	40	40	40
Kiinteistöinsinööripalvelut					
Rekisteröidyt kiinteistöt	kpl	92	146	100	79
Kiinteistö- ja mittauspalvelut yht.	€/asukas	-28,5	-26,0	-28,0	-22,7
Tuotot	€	383 233	388 132	396 000	323 540
Kulut	€	-1 195 450	-1 096 738	-1 186 097	-966 666
Netto	€	-812 216	-708 606	-790 097	-643 125
Kunnallistekninen suunnittelu					
Suunnittelun kulut	€/asukas	-9,0	-9,1	-9,8	-11,5
Tuotot	€	95 120	91 480	110 890	110 892
Kulut	€	-377 019	-385 600	-415 957	-491 405
Netto	€	-281 899	-294 120	-305 067	-380 513
Joukkoliikenne					
Joukkoliikenteen kulut	€/asukas	-87	-90	-87	-86
Myydyt liput	kpl	21 194	22 380	22 900	21 838
Kulut/lippu	€/lippu	-173	-169	-161	-168
Tuotot	€	257 000	366 916	100 000	383 139
Kulut	€	-3 666 458	-3 784 600	-3 697 072	-3 665 803
Netto	€	-3 409 458	-3 417 684	-3 597 072	-3 282 664

Asemakaavoitusohjelman toteutuminen

Toimintakertomuksessa arvioidaan asemakaavoitusohjelman toteutumista vuonna 2018. Arvioinnissa verrataan valtuuston 15.11.2017 hyväksymää asemakaavoitusohjelmaa vuosille 2018-2022 toteutuneeseen tilanteeseen vuoden 2018 lopussa.

Kaavahankkeet ovat pääosin edenneet vuoden 2018 osavuositarkastus II:ssä esitetyn aikataulun mukaisesti. Alla on esitetty hankkeiden tilanne kaavoitusohjelman 2018-2022 mukaisesti numeroituna. Ohjelmassa on kuvattu aikataulujana kolmesta eri hankkeesta, näiden osalta aikatauluvertailu on esitetty kaaviona.

Klaukkala

1. Viirinlaakso II sekä Luhtajoentie: Luhtajoentie-Havumäentien asemakaava on tulossa ehdotuksena nähtäville keväällä 2019. Viirinlaakso II selvitystyöt on aloitettu, kaava tulee vireille alkuvuodesta 2019.

	2018				2019				2020			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Viirinlaakso II												
Kaavoitusohjelma 2018-2022												
Tilanne 12/2018 (kaavoitusohjelman 2019-2023 mukaan)												

2. Mäyränkallion länsi (ent. Lintumäki) työpaikka-alue: alueen suunnittelu on etenemässä luonnosvaiheeseen yhteistyössä konsultin kanssa.
3. Sorvitie: Kaava tullut vireille, valmisteluvaiheen kuuleminen keväällä 2019.
4. Vanhan linja-autoaseman ympäristö: alustava kaavahakemus saapunut. Vanha maankäyttö-sopimus puretaan ja sen jälkeen kaava vireille.
5. Klaukkalantie: Luonnosvaiheen kuuleminen vuodenvaihteessa 2018-2019.
6. Kyijynpuisto: Luonnosvaiheen kuuleminen alkuvuodesta 2019.
7. Tornimäki: Tornimäentien kaavoitus on esitetty kaavoitusohjelmassa 2019-2022 alkavaksi vuonna 2021.

Kirkonkylä

1. Heinoja I ja II: Heinoja I ehdotusvaiheeseen syksyllä 2018. Heinoja II kaavoitus alkaa vuonna 2020.

	2018				2019				2020			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Heinoja I												
Kaavoitusohjelma 2018-2022												
Tilanne 12/2018 (kaavoitusohjelman 2019-2023 mukaan)												

2. Keskustan kehittäminen, vanha sähkölaitos: Kaavuluonnos valmisteilla, nähtäville alkuvuodesta 2019.
3. Toreeni II: Hankkeen aloitus vuonna 2020 kaavoitusohjelman 2019-2023 mukaan.
4. Krannila II: Hankkeen aloitus vuonna 2021 kaavoitusohjelman 2019-2023 mukaan.

Rajamäki

1. Saunatie: Kaavaehdotus tulossa käsittelyyn talven 2018-2019 aikana.
2. Hellaspolku: kaavaluonnos on tulossa nähtäville keväällä 2019.

	2018				2019				2020			
Hellaspolku	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Kaavoitusohjelma 2018-2022												
Tilanne 12/2018 (kaavoitusohjelman 2019-2023 mukaan)												

3. Herusten eteläosa: Hankkeen aloitus vuonna 2022 kaavoitusohjelman 2019-2023 mukaan.
4. Herusten pohjoisosa: Hankkeen aloitus vuonna 2023 kaavoitusohjelman 2019-2023 mukaan.
5. Ketunpesän laajennus: Hankkeen aloitus vuonna 2023 kaavoitusohjelman 2019-2023 mukaan.

Röykkä

1. Lopentien itäpuolen asemakaava: Hankkeen aloitus vuonna 2021 kaavoitusohjelman 2019-2023 mukaan. Hankkeen toteuttaminen on riippuvainen ohikulkutien aikataulusta.

Tekninen keskus

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	4 609 420	-300 000	4 309 420	4 132 247	177 173	4 952 479
Toimintakulut	-9 919 634	0	-9 919 634	-10 251 637	332 003	-9 387 781
Toimintakate	-5 310 214	-300 000	-5 610 214	-6 119 390	509 176	-4 435 302

Teknisen keskuksen osalta toimintakate toteutui noin 500 000 euroa muutettua talousarviota heikommin. Toimintakate toteutui noin kaksi kertaa heikommin kuin loppuvuoden 2018 johdon raportoinnissa oli alustavasti ennustettu.

Jätehuoltoyksikön osalta budjetti ylittyi noin 320 000 eurolla (toimintakate). Jätteenkäsittelyn tuottoja kertyi noin 100 000 euroa budjetoitua vähemmän ja kuluja syntyi noin 120 000 euroa budjetoitua enemmän. Lisäksi ylijäämämaatoimintojen toimintakate toteutui noin 100 000 euroa talousarviota heikommin.

Ylijäämämaiden vastaanottokapasiteetti Metsä-Tuomelassa alkaa olla lähes käytetty ja mäen rakenteiden vahvistamis- ja viimeistelytyötä on jouduttu toteuttamaan normaalia enemmän. Lisätäyttöalueen lupahakemus on valitusten johdosta vielä hallinto-oikeudessa käsittelyssä, minkä johdosta täyttömäen lisäkapasiteettia ei ole saatu käyttöön suunnitellun mukaisesti. Jätehuoltotoiminnan osalta vuosittain vastaanotettujen jätteiden kokonaismäärä (trendi) on ollut laskeva viime vuosina, ja sama suuntaus toteutuu myös valtakunnan tasolla.

Kunnallistekniikan rakentamisen ja varastotoimintojen tuloyksikön toimintakate oli noin 300 000 euroa käyttösuunnitelmaa huonompi. Kunnallistekniikan rakentamisen osalta toimintakate toteutui noin 140 000 euroa budjettiin nähden heikommin. Tuntipalkkaisten loma- ja sairausajan palkkoja maksettiin 80 000 euroa lomapalkkavarausta enemmän. Työnjohtoon on kirjautunut myös noin 50 000 euroa katukunnossapidon henkilöstökuluja. Keskusvaraston toimintakate toteutui budjetoitua heikompana noin 160 000 euroa. Ylitys johtuu henkilöstöresursoinnin saattamisesta toiminnan edellyttämälle tasolle ja toimintaa korjaavista toimenpiteistä. Keskusvaraston toimintaa on hoidettu aikaisempina vuosina väliaikaisratkaisuin ja henkilöstövaje on ollut jatkuvaa ja haitannut myös toimintaa. Lisäksi vuoden 2018 osalta keskusvarastolle kirjattiin noin 85 000 euron varastotappio, josta osa on kertynyt edellisten vuosien inventointien yhteydessä. Lisäksi varastosta poistettiin epäkuranttia tavaraa. Katujen kunnossapidossa toimintakate toteutui noin 150 000 euroa budjetoitua parempana johtuen mm. keliolosuhteiltaan normaalia helpommasta loppuvuodesta. Muilta osin teknisen keskuksen yksiköiden toimintakate toteutui pääosin tavoitteiden mukaisesti.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Tekninen keskuksen vastuulla oli toteuttaa kunnallistekniset investoinnit hyväksytyyn kunnallistekniikan rakentamisohjelman mukaisesti sekä tuottaa, ylläpitää ja hallinnoida kunnan taajamien katu-, viher- ja liikuntapaikka-alueita sekä muita kunnan omistamia yleisiä alueita. Lisäksi keskus järjesti kunnan vastuulla olevan jätehuollon sekä toteutti keskukselle kuuluvat muut viranomais- ja tukipalvelut.

Teknisen keskuksen perustehtävät vuoden 2018 osalta saatiin hoidettua pääosin hyvin. Keskusta koskevien sitovien tavoitteiden toteutuminen siirtyi osin seuraavalle vuodelle, ja ne on kuvattu tarkemmin erillisessä taulukossa. Investointien ja käyttötalouden merkittävimmät poikkeamat muutettuun talousarvioon nähden on kuvattu ao. kappaleissa.

Nurmijärven kunnan valtuusto päätti 28.2.2018, että kunta liittyy Kiertokapula Oy:n jäseneksi ja kunnan vastuulla olevan jätehuollon järjestäminen hoidetaan Kiertokapula Oy:n toimesta 1.1.2019 alkaen.

Vuoden 2018 aikana oli työntekijätason ja esimiestason henkilöstömuutoksia ja sijaisuuksia jokaisella tulosyksikkötasolla, joiden osalta tehtävienhoitoa järjesteltiin uudelleen.

Tulosyksiköiden käyttösuunnitelman toteutuminen

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Koordinointi						
Toimintatuotot	8 990		8 990	9 000	-10	8 858
Toimintakulut	-478 283		-478 283	-451 805	-26 477	-175 792
Toimintakate	-469 293		-469 293	-442 805	-26 487	-166 934
Kunnallistekniikan rakentaminen ja varastotoiminnot						
Toimintatuotot	199 730		199 730	168 702	31 028	210 947
Toimintakulut	-328 966		-328 966	-599 549	270 583	-285 494
Toimintakate	-129 236		-129 236	-430 847	301 611	-74 547
Katujen ja teiden kunnossapito sekä konevarikko						
Toimintatuotot	766 000		766 000	714 753	51 247	774 815
Toimintakulut	-3 547 115		-3 547 115	-3 346 820	-200 295	-3 245 298
Toimintakate	-2 781 115	0	-2 781 115	-2 632 066	-149 048	-2 470 483
Jätehuolto						
Toimintatuotot	2 758 100	-300 000	2 458 100	2 346 816	111 284	3 027 771
Toimintakulut	-2 304 629		-2 304 629	-2 513 802	209 173	-2 519 946
Toimintakate	453 471	-300 000	153 471	-166 986	320 457	507 825
Viher- ja liikunta-alueet						
Toimintatuotot	876 600		876 600	892 976	-16 376	930 088
Toimintakulut	-3 260 642		-3 260 642	-3 339 661	79 019	-3 161 251
Toimintakate	-2 384 042	0	-2 384 042	-2 446 685	62 643	-2 231 163
Tulosalue yhteensä						
Toimintatuotot	4 609 420	-300 000	4 309 420	4 132 247	177 173	4 952 479
Toimintakulut	-9 919 634	0	-9 919 634	-10 251 637	332 003	-9 387 781
Toimintakate	-5 310 214	-300 000	-5 610 214	-6 119 390	509 176	-4 435 302

Investoinnit

Kiinteät rakenteet ja laitteet	KS+muutos 2018	Toteutunut	Tot-%
Kunnallistekniikan rakentaminen	-6 426 000	-6 234 318	97
Avustukset ja rahoitusosuudet	330 000	335 000	102
Työpaikka-alueet	-997 000	-890 659	89
Klaukkalan tieverkko	-1 890 000	-1 723 410	91
Avustukset ja rahoitusosuudet	660 000	660 000	100
Kunnan ja valtion yhteishankkeet	-2 040 000	-1 472 666	72
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä	-10 363 000	-9 326 054	90
Irtaimisto, laitteet, ajoneuvot ja muut	-575 000	-469 564	82

Investointien/rakentamisohjelman toteutuminen

Talousarvion investointiosan "Kiinteät rakenteet ja laitteet" toteutuivat kokonaisuudessaan noin 1 M€ euroa muutettua talousarviota paremmin.

ARA-avustusta vuodelle 2018 Viirinlaakson rakennusurakan osalta tuloutui yhteensä 660 000 euroa sekä Kylänpään alueen osalta on kirjattu tuloutuvaksi 314 000 euroa.

Klaukkalan ohikulkutiehankkeen urakoitsija saatiin valittua vuonna 2018 ja rakentaminen käynnistyy alkuvuonna 2019. Viirinlaakson rakennusurakka on valmistunut ja katualueita on voitu käyttää syyskuun puolivälistä alkaen. Klaukkalantien parantaminen Kirkkotien risteyksessä saatiin valmiiksi liikenteen käyttöön elokuussa 2018, ja viimeistelytyöt vihertöiden osalta saatiin valmiiksi syksyllä 2018.

Muita merkittäviä kohteita vuonna 2018 olivat mm. Järvimaan alue, Kylänpää, Altian alue, Lepsämäntien liittymien parantaminen välillä Klaukkalantie-Arkadia, Klaukkalantien parantaminen Kiiikkaistenkuja-Ropakotien liittymässä, Tornimäen kuntoportaat, Klaukkalan urheilualan katsomot, Lepsämänjoentien silta, Kuonomäentien valaistushanke, Aleksis Kiventien korjausrakentaminen hautausmaan kohdalla. Lisäksi mm. Kiljavantien-Rajamäentien kiertoliittymä ja Ylitalantien liikenneturvallisuushanke siirtyivät toteutettavaksi vuodelle 2019.

Kunnallistekniikan rakentamisohjelman toteutuminen hankkeittain on kuvattu erillisessä taulussa.

Teknisen keskuksen osalta irtaimistohankinnat toteutuivat pääosin vuoden 2018 määrärahojen puitteissa. Hankintaohjelmaan sisältynyt umpipakettiauto hankittiin leasing-rahoituksella. Muidenkin hankintojen osalta säätyi budjetoitua määrärahaa siten, että teknisen keskuksen irtaimistohankintojen kokonaismäärärahat alittuivat noin 100.000 eurolla. Konevarikolle hankittiin mm. kuorma-auto.

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU		TP 2016	TP 2017	KS 2018	TP 2018
Katujen ja teiden kunnossapito					
Hoidetut liikenneväylät yhteensä	km	502	505	514	506
Kadut + kevyen liikenteen väylät	km	338	341	348	342
Yksityistiet	km	164	164	166	164
Kunnossapito yhteensä	€/km	-3 329	-3 602	-3 962	-3 606
Kulut yhteensä	€	-1 671 168	-1 818 809	-2 036 312	-1 824 536
Kadut + kevyen liikenteen väylät	m2	1 764 824	1 778 970	1 807 008	1 783 548
Kadut + kevyen liikenteen väylät	€/m2	-0,7	-0,7	-0,8	-0,7
Kadut + kevyen liikenteen väylät	€	-1 170 266	-1 257 810	-1 398 379	-1 255 329
Katuvalaistus					
Valaisimet	kpl	14 000	9 650	9 790	9 823
Kulut	€/valaisin	-37	-62	-66	-69
Kulut	€/asukas	-12	-14	-15	-16
Kulut	€	-523 957	-593 686	-648 000	-678 687
Jätehuolto					
Jätehuollon kulut	€/asukas	-51	-60	-54	-59
Tuotot	€	2 721 539	3 027 771	2 758 100	2 346 816
Kulut	€	-2 151 222	-2 519 946	-2 304 629	-2 513 802
Netto	€	570 317	507 825	453 471	-166 986
Viheralueet					
Puistojen ja viheralueeden hoito ja ylläpito					
Hoidetut puistot (AI-AIII)	ha	55,6	57,5	59	60
Kulut	€/ha	-4 798	-5 377	-4 866	-5 571
Hoidetut puistot yhteensä	€	-266 743	-309 149	-284 690	-333 133
Luonnonvaraiset puistot (maisemaniityt)	ha	6,6	13,4	8,7	8,8
Kulut	€/ha	-127	-308	-213	-142
Luonnonvaraiset puistot kulut yhteensä	€	-838	-4 123	-1 855	-1 252
Muut palvelut (torit, matonpesupaikat, koirap	€/asukas	-1,6	-1,8	-1,5	-1,6
Yhteensä	€	-65 932	-74 128	-65 594	-66 959
Puistojen ja viheralueeden hoito ja ylläpito	€/asukas	-7,9	-9,2	-9,8	-10,1
Tuotot	€	191 283	227 246	203 600	192 590
Kulut	€	-333 513	-387 401	-417 316	-431 471
Netto	€	-142 230	-160 155	-213 716	-238 881
Metsät ja pellot					
Metsät ja taajamametsät	ha	834	918	918	930
Kulut/ha	€/ha	-31	-67	-56	-27
Tuotot	€	110 529	146 668	132 000	120 362
Kulut	€	-26 134	-61 738	-51 218	-24 665
Netto	€	84 395	84 930	80 782	95 697
Pellot	ha	198	190	175	165
Kulut/ha	€/ha	-34	-24	-75	-33
Tuotot	€	70 401	68 966	62 000	61 559
Kulut	€	-6 722	-4 509	-13 124	-5 463
Netto	€	63 679	64 456	48 876	56 096
Liikuntapaikat					
Urheilu- ja pallokentät (sis jääurheilalueet)	kpl	31	28	30	30
Kulut	€/asukas	-18	-21	-24	-24
Kirkonkylän tekojäärata	€/asukas	-3,0	-3,9	-3,7	-3,5
Klaukkalan jäähalli, kulut	€/asukas	-26	-27	-26	-27
Tuotot	€	521 758	588 052	547 500	567 178
Kulut	€	-1 105 293	-1 140 001	-1 102 100	-1 148 458
Netto	€	-583 535	-551 949	-554 600	-581 280
Lämmitettävä tekonurmikenttä	€/asukas	-2,3	-2,4	-2,5	-2,7
Kuntoradat, ulkoilureiitit	km	127	127	127	127
Kulut	€/asukas	-1,9	-1,7	-1,6	-2,1
Ladut	km	105	105	105	105
Kulut	€/asukas	-1,1	-1,2	-1,7	-1,2
Muut liikuntapaikat	€/asukas	-4,5	-4,8	-4,7	-4,9
Liikuntapaikat yhteensä					
Tuotot	€	652 426	702 843	673 000	700 387
Kulut	€	-2 409 990	-2 601 076	-2 721 485	-2 798 418
Netto	€	-1 757 564	-1 898 234	-2 048 485	-2 098 031

Rakentamishjelman toteutuminen

Kohde	KS 2018	Tot 1-12	Erotus	Tot-%
Heinoja	-30 000	-11 534	-18 466	38
Kylänpään alue	-610 000	-620 003	10 003	102
Ara-avustus	330 000	314 000		
Järvimaa	-750 000	-805 909	55 909	107
Vanha Klaukan alue	-30 000	-54 242	24 242	181
Ali-Tiikka	-25 000	-25 245	245	101
Jukolantien ja Venlantien perusparantaminen	-10 000	-9 570	-431	96
Alitilantien peruskorjaus	-30 000	-16 869	-13 131	56
Lepsämänjoentien silta	-348 000	-340 556	-7 444	98
Kuonomäentien valaistus välille Kiilakivent-Suonpäänt	-205 000	-213 312	8 312	104
Perttulantien valaistus välille Punamullantie-Lopentie	-15 000	0	-15 000	0
Viirinlaakso II	-60 000	-5 905	-54 095	10
Kiljavantien suojatiesaarekkeet	-15 000	0	-15 000	0
Kiljavantie-Rajamäentie kiertoliittymä	-150 000	-156 820		105
Aleksis-Kiventien parantaminen hautausmaan kohdalla	-265 000	-257 790	-7 210	97
Lepsämäntien liittymien parantaminen välillä Klaukkalantie-Arkkadia yhteislyseo	-800 000	-808 521		101
Ilvesvuori, pohjoinen	-30 000	-167	-29 833	1
Ilvesvuori, eteläinen	-167 000	-161 939	-5 061	97
Altian alue	-500 000	-452 875	-47 125	91
Metsä-Tuomelan työpaikka-alue	-300 000	-275 679	-24 321	92
Liikunta-, luonto- ja retkeilyreitistö	-60 000	-20 220	-39 780	34
Liikenneturvallisuusprojektit	-50 000	-43 173	-6 827	86
Pienet kohteet , hidasteet, korokkeet yms.				
Päällystys	-550 000	-561 151	11 151	102
Varusteet	-600 000	-558 997	-41 003	93
Suunnittelu, mittaus ja tutkimus	-70 000	-61 051	-8 949	87
Pysäköintialueet, pysäkkikatokset ja muu liikennetekniikka	-30 000	0	-30 000	0
Haja-asutusalueiden vesihuolto	-25 000	0	-25 000	0
Luonnonvaraiset puistot	-75 000	-70 971	-4 029	95
Krannila	-32 000	-32 520	520	102
Kirkkopuisto	-9 000			
Kuntotien LK	-210 000	-207 243	-2 757	99
Pietarinmäen LK	-18 000	-33 723	15 723	187
Kylänpään LK	-10 000			0
Sadevesiviemärit, vahojen alueiden kuivatus	-100 000	-125 001	25 001	125
Sadevesiviemärit, varaus				
Reunakivet ja muut kivityöt	-110 000	-72 361	-37 639	66
Istutukset, nurmetukset ja viimeistelytyöt	-30 000	-32 632	2 632	109
Rakennettujen teialueiden vihertäminen	-21 000	-21 621	621	103
Pienet kohteet	-60 000	-99 725	39 725	166
Ulkoilutiet ja kuntoratojen peruskorjaukset	-43 000	-43 259	259	101
Klaukkalalan urheilualueen katsomon korjaaminen	-580 000	-557 565	-22 435	96
Muut kohteet, Tornimäen portaat	-250 000	-231 977	-18 023	93
Avustus		21 000		
Hiekka- ja nurmikenttien peruskorjauksia	-15 000	0		0

Kohde	KS 2018	Tot 1-12	Erotus	Tot-%
Kylänpään kaava-alue; hiihtoladun/ulkoilureitin rakentaminen	-120 000	-114 175		95
Porkkalanniemen viitoituksen ja varustuksen uusiminen	-15 000	-20 678		138
Klaukkalan tieverkko				
Luhtajoentie	-1 800 000	-1 723 410	-76 590	96
Ara-avustus	660 000	660 000	0	100
Luhtajoentie välillä Viirintie-Kunnarinmutka	-20 000	0		0
Luhtajoentie välillä Yli-Kunnarinmutka-Havumäentie	-20 000	0		0
Luhtajoentie välillä Havumäentie-ohikulkutie	-50 000	0		0
Kunnan ja valtion yhteishankkeet				
Klaukkalan ohikulkutien suunnittelu	-300 000	-174 655	-125 345	58
Klaukkalantien parantaminen Kirkkotien liittymässä	-730 000	-749 413	19 413	
Yleisten teiden kevyen liikenteen verkosto	-150 000	-110 002	-39 998	73
Klaukkalantien parantaminen Ropakkotie-Kiikkaistentien liittymässä	-860 000	-438 597	-421 403	51
Yhteensä	-10 363 000	-9 326 054	-923 141	90

Tilakeskus

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	23 408 503		23 408 503	23 467 164	-58 661	23 053 720
Toimintakulut	-10 475 715	-540 000	-11 015 715	-11 073 606	57 891	-10 319 161
Toimintakate	12 932 788	-540 000	12 392 788	12 393 559	-771	12 734 560

Tulosalueen toimintakate toteutui muutetun käyttösuunnitelman mukaisesti. Vuoden aikana lisämäärärahaa myönnettiin väistötiloihin, sisäilmatutkimuksiin ja piha-alueiden kunnossapitoon.

Tilakeskuksen tuloslaskelma

Tuloslaskelma	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Tot. %	TP 2017
Toimintatuotot	23 408 503		23 408 503	23 467 164	100 %	23 053 720
Myyntituotot	114 230		114 230	114 319		131 239
Maksutuotot				29 392		
Tuet ja avustukset						
Muut toimintatuotot	23 294 273		23 294 273	23 323 453	100 %	22 922 481
Toimintakulut	-10 475 715	-540 000	-11 015 715	-11 073 606	101 %	-10 319 161
Henkilöstökulut	-1 807 103		-1 807 103	-1 731 232	96 %	-1 711 331
Palvelujen ostot	-2 278 464	-150 000	-2 428 464	-2 791 374	115 %	-2 467 935
Aineet, tarv. ja tavarat	-4 380 970		-4 380 970	-4 071 515	93 %	-4 173 735
Avustukset						
Muut toimintakulut	-2 009 178	-390 000	-2 399 178	-2 479 485	103 %	-1 966 159
Toimintakate	12 932 788	-540 000	12 392 788	12 393 559	100 %	12 734 560
Poistot ja arvonal.	-7 930 380		-7 930 380	-7 270 637	92 %	-6 588 550

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Sisäilmatutkimuksia tehtiin noin kymmenessä koulu- tai muussa toimitilarakennuksessa. Näiden perusteella käynnistettiin tarvittava korjaussuunnittelu ja määrärahavaraukset sekä välttämättömät tiivistyskorjaukset. Kertomusvuonna saatettiin loppuun NYK:n ja Mikkolan sisäilmakorjaukset.

Väistötilojen määrä kasvoi kertomusvuonna huomattavasti ja kasvaa näillä näkymin tulevaisuudessa. Väistötiloja hankittiin mm. NYK:iin, Lepsämän ja Syrjälän kouluihin.

Nurmijärven kunnan hyväksymän energiatehokkuusohjelman sitoumusten mukaisesti kunta on saanut vuositasolla säästöä energian kulutuksesta tavoitteensa mukaisesti, vuonna 2018 noin 6 %. Energiatehokkuuskatselmuksia pidetään vuosittain 5-7.

Tulosalueella haastetta hankkeiden läpiviennille toi henkilöstön vaihtuvuus ja täyttämättä jääneet vakanssit.

Kiinteistöjen kunnossapito-ohjelman toteutuminen

Kiinteistöjen vuosikunnossapito ohjelma toteutui pääpiirteittäin suunnitellusti.

Kiinteistöjen kunnossapitoon käytettiin 1,4 milj. euroa. Kiinteistöjen kunnossapito-ohjelman mukaisista tilikaudelle suunnitelluista töistä toteutettiin noin 80 %. Suurimmat toteutuneet työt kohdistuivat Iv-järjestelmien puhdistuksiin ja säätöihin, joita tehtiin useisiin kouluihin ja päiväkodeihin. Muutamissa kouluissa tehtiin yksittäisiin tiloihin kohdistuvia muutoksia, joilla tilojen toiminnallisuutta parannettiin. Tähtärinteen päiväkodissa parannettiin keittiön ilmanvaihtoa. Sekalaisia ja pienempiä kunnossapitotöitä tehtiin melkein kaikissa kiinteistöissä.

Investointien/rakentamishjelman toteutuminen

Investoinneista jäi käyttämättä noin 0,8 milj. euroa. Suurin osa näistä on budjetoitu uudelleen tuleville vuosille ja on huomioitu investointiesityksissä vuosille 2019-2023.

Suurimmat käynnissä olleet hankkeet olivat Metsolan päiväkotit, NYK:n peruskorjaus, Lepsämän koulun peruskorjaus sekä Aleksian keittiömuutokset. Päiväkotien ja koulujen leikkipihojen peruskorjauksia tehtiin Isoniitun koululla ja Tähkärinteen päiväkodilla. Kertomusvuonna peruskorjattiin myös Ahjolan piha. Kunnanvirastolla jatkettiin saneeraus- ja muutostöitä. Hankekohtaiset toteutumat ja ennusteet ovat erillisessä taulukossa.

Hankkeet etenivät pääsääntöisesti alkuperäisen talousarvion mukaisesti seuraavin poikkeuksin:

NYK:n sisäilmasaneeraus ja Mikkolan muutossaneeraus

Mikkolan muutossaneerausta ei tehty tässä vaiheessa. Mikkolassa tehtiin kuitenkin sisäilmasaneerauksen yhteydessä osin myös muutostöitä sisäilmaongelman poistamiseksi. Mikkolan muutos- ja saneeraustyöt siirretty investointiesityksessä tuleville vuosille.

Kirjasto ja lukio

Kirjastohanke siirretty investointiesityksessä tuleville vuosille. Vuoden 2018 määrärahasta käytettiin osa lukio/kirjastohankkeen pedagogiseen tarkasteluun ja vaihtoehtolaskelmiin

Seitsemän veljeksien koulu, aluekeittiömuutos

Isopatahanke, muutos kolmesta aluekeittiöstä yhteen uuteen keskuskeittiöön. Hanke siirtyi Rajamäeltä Nurmijärven kirkonkylälle, uusi nimi on Nurmijärven aluekeittiö.

Rajamäentie 9 C, tilojen peruskorjaus

Katto- ja ikkunaremontin suunnittelu on käynnissä. Hankkeeseen on lisätty hammashoitolan suunnittelu. Toteutus siirtyi seuraavalle vuodelle.

Toreenin liikenne- ja pysäköintijärjestelyt

Hanketta siirretty, kunnes alueen käyttö ja toimijat selviävät. Tällä hetkellä ei ole tarvetta pysäköintipaikkojen lisäykseen eikä liikenteen uudelleenjärjestelylle. Hankkeen toteutus ratkaistaan tulevien vuosien budjetoinnissa.

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU		TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Tilakeskus					
Toiminnassa olevat tilat	hum ²	178 249	184 563	183 940	186 089
Pinta-alat					
Koulut	m ²	81 631	82 079	82 079	80 476
Päiväkodit	m ²	25 045	23 823	22 979	21 819
Terveyskeskukset	m ²	13 559	14 457	14 457	12 756
Ulos vuokratut tilat	m ²	13 707	15 109	15 084	15 506
Muut tilat	m ²	44 307	49 095	49 341	55 532
Yhteensä kulut	€/m ² /v	-54	-56	-58	-60
Yhteensä tuotot	€/m ² /v	125	125	127	126
Tuotot	€	22 304 684	23 053 720	23 408 503	23 467 164
Kulut	€	-9 610 109	-10 319 161	-10 715 715	-11 073 606
Netto	€	12 694 575	12 734 560	12 692 788	12 393 559
Lämmön normeerattu ominaiskulutus	kWh/m ³ /v	44,7	41,6	43,8	0,0
Sähkön ominaiskulutus	kWh/m ³	25,1	24,9	24,6	0,0

Rakentamishojelman toteutuminen 31.12.2018

	Muutettu TA 2018	Tot 1-12	Tot-%
1. Terveyskeskuksen peruskorjaus, osa C Hankesuunnitelma on valmistunut. Hankkeeseen tullut uutena päätöksentekijänä keusote, rakennustöiden toteutus siirtynyt vuodelle eteenpäin, suunnitteluaiakataulu uusittu.	-50 000	-25 166	50
2. Pitkäaikaisosastot 5 ja 6 Toiminnallisia tilamuutoksia ja jäähdytysjärjestelmien lisäyksiä, hanke jatkuu 2020.	-600 000	-479 126	80
3. Metsolan päiväkoti Suunnitelmat valmistuneet. Rakennustöiden aloitus keväällä 2019.	-150 000	-237 502	158
4. Suopolun päiväkodin peruskorjaus Suunnitelmat valmistuneet. Rakennustöiden toteutus siirtynyt vuodelle 2020.	-80 000	-112 628	141
5. Kirjasto ja lukio Hankesuunnitelma päivitetään sen jälkeen, kun palveluverkkosuunnitelma on päivitetty keväällä 2019.	-20 000	-6 462	32
6. Maaniitun koulu, peruskorjaus Suunnitelmat valmistuneet. Avoimen oppimisympäristön toteutus ja talotekniikan uusiminen, sisältää myös sisäilmakorjauksen. Rakennustöiden aloitus kesällä 2019.	-200 000	-280 861	140
7. NYK, peruskorjaus Laajamittainen sisäilmakorjaus valmistui syksyllä. Toteutuneet kokonaiskustannukset 2,3 Me.	-1 900 000	-2 008 330	106
8. Lepsämän koulun vanha osan peruskorjaus Talotekninen peruskorjaus ja pienet tilamuutokset sekä sisäilmakorjaukset valmistuivat vuoden lopulla. Toteutuneet kokonaiskustannukset 1,2 Me.	-1 275 000	-1 057 866	83
9. Syrjälän koulu, lvi ja sisäilmakorjaus Lvi-järjestelmien päivitys ja sisäilmakorjaukset valmistuivat pääosin vuoden loppuun mennessä, viemärikorjaus kesällä 2019.	-1 100 000	-1 010 120	92
10. Nukarin koulu, rak A ja B peruskorjaus Suunnitelmat valmistuneet, hanketta laajennettu sisäilmakorjauksilla, rakennustyöt alkavat kevättalvella 2019.	-75 000	-181 790	242
11. Taabor, Puolimatkan Krouvi ja Kahvio Hanketta toteutetaan esityskauden ulkopuolella. Aikainen talvi viivästytti kohdetta, työ jatkuu 2019.	-400 000	-246 206	62
12. Kunnanvirasto, talotekniikka- ja muutostyöt Hallintosiiven lvi-järjestelmien uusiminen ja tilamuutokset valmistuivat syksyllä, sisälsi myös sisäilmakorjaukset. Toteutuneet kokonaiskustannukset 1,9 Me.	-1 345 000	-1 446 760	108
13. Ompulinna, julkisivukorjaus Vesikattotyö valmistui suunnitellusti.	-50 000	-35 899	72
14. Seitsemän veljeksien koulu, aluekeittiömuutos Hanke siirtyi Rajamäeltä Kirkonkylälle. Hanke muuttui kolmesta aluekeittiöstä yhdeksi keskuskeittiöksi ja kohde jouduttiin suunnittelemaan kokonaan uudelleen. Kvr-urakka käynnistyi tammikuussa 2019.	-250 000	-153 226	61
15. Rajamäen alueen palvelu- ja jakelukeittiöt Viidentoista alueen keittiön muutostyöt valmistuivat suunnitellusti.	-550 000	-549 406	100
16. Rajamäentie 9 C, tilojen peruskorjaus Hanke muuttui työterveystilojen suunnittelusta hammashoitolan tilojen suunnitteluksi. Sisältää myös julkisivu- ja ikkunaremontin sekä p-alueen laajennuksen. Sisäilmatutkimus käynnissä.	-100 000	-24 535	
17. Toreenin liikenne- ja pysäköintijärjestelyt Liittyy edelliseen.	0	0	
18. Pienet talonrakennushankkeet (yli 20 hanketta)	-2 100 000	-1 584 591	75
Talonrakennus yhteensä	-10 245 000	-9 440 475	92

Hallinto- ja talouspalvelut

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot	177 840		177 840	185 393	-7 553	177 822
Toimintakulut	-4 816 885		-4 816 885	-4 798 265	-18 619	-4 672 364
Toimintakate	-4 639 045	0	-4 639 045	-4 612 872	-26 172	-4 494 542

Toimintakate toteutuu noin 26 000 euroa käyttösuunnitelmaa parempana osan vuotta täyttämättömänä olevasta vakanssista ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen ennakoitua alhaisemmista maksuosuuksista johtuen.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Ei olennaisia tapahtumia.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot			0		0	
Toimintakulut	-3 200 420		-3 200 420	-3 184 946	-15 474	-3 171 405
Toimintakate	-3 200 420	0	-3 200 420	-3 184 946	-15 474	-3 171 405

Pelastuslaitoksen maksuosuudet toteutuivat hieman käyttösuunnitelmaa alhaisempana.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

	Alkuper. KS 2018	Siitä muutos	KS+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama	TP 2017
Toimintatuotot			0		0	
Toimintakulut	-731 950		-731 950	-764 642	32 692	-695 468
Toimintakate	-731 950	0	-731 950	-764 642	32 692	-695 468

Sopijakuntien lopulliset maksuosuudet määräytyvät tilinpäätösvaiheessa kuntakohtaisesti kohdennettujen palveluiden sekä maksuosuuksia kompensoivien maksutulojen perusteella. Nurmijärven lisämaksuosuus oli 30 000 euroa.

Nurmijärven lisämaksut aiheutuvat ensi sijassa terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon palveluyksiköiden arvioitua suuremmista menoista. Talousarviota laadittaessa terveysvalvonnan kulujen jakauma sopijakunnittain arvioidaan ympäristökeskuksen ohjausryhmän hyväksymän ohjeistuksen mukaisesti kolmen edellisen vuoden toteuman perusteella. Vuonna 2018 Nurmijärvelle kohdistunut työmäärä oli terveysvalvonnan osalta suurempi kuin talousarvioon ja palvelusopimukseen arvioitu työmäärä. Lisäksi terveysvalvonnan palveluyksikön henkilöstömenot olivat suuremmat kuin ympäristökeskuksen palkkabudjetissa. Eläinlääkintähuollon osalta Nurmijärven yhteistoimintakorvauksia on kasvattanut pieneläinhoitajan osa-aikainen työskentely ympäristökeskuksen Nurmijärven vastaanotolla.

2.2.2 Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

Tuloslaskelma Kunta ja liikelaitokset, sis. sisäiset erät, €	Alkup. TA 2018	TA muutokset	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toimintatulot	76 038 435	-151 000	75 887 435	138 969 564	63 082 129
Myyntituotot	29 505 896	110 000	29 615 896	94 311 742	64 695 846
Maksutuotot	15 208 330	-491 000	14 717 330	14 719 733	2 403
Tuet ja avustukset	1 262 900	200 000	1 462 900	2 133 430	670 530
Muut toimintatuotot	30 061 309	30 000	30 091 309	27 804 660	-2 286 649
Toimintamenot	-279 016 491	-1 130 605	-280 147 096	-346 411 787	-66 264 691
Henkilöstömenot	-102 280 786	935 000	-101 345 786	-101 528 608	-182 822
Palvelujen ostot	-123 268 603	-521 000	-123 789 603	-187 308 844	-63 519 241
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-14 735 496	-735 000	-15 470 496	-15 588 874	-118 378
Avustukset muille	-14 140 938	-600 000	-14 740 938	-14 942 564	-201 626
Muut toimintamenot	-24 590 668	-209 605	-24 800 273	-27 042 897	-2 242 624
Toimintakate	-202 978 056	-1 281 605	-204 259 661	-207 442 223	-3 182 562
Verotulot	188 000 000	-4 134 000	183 866 000	183 173 212	-692 788
Valtionosuudet	29 851 921	247 129	30 099 050	30 117 105	18 055
Rahoitustulot ja -menot	814 000	56 500	870 500	899 611	29 111
Korkotulot muilta	42 500	29 000	71 500	94 375	22 875
Korkotulot liikelaitoksilta	0			55 185	
Muut rahoitustulot muilta	2 212 000		2 212 000	2 318 499	106 499
Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilt	162 000		162 000	162 000	0
Korkomenot	-1 251 500	27 500	-1 224 000	-1 345 104	-121 104
Muut rahoitusmenot	-189 000		-189 000	-168 160	20 840
Vuosikate	15 687 865	-5 111 976	10 575 889	6 747 705	-3 828 184
Poistot ja arvonalentumiset	-18 402 938	0	-18 402 938	-18 854 036	-451 098
Suunnitelman muk. poistot	-18 402 938		-18 402 938	-18 854 036	-451 098
Tilikauden tulos	-2 715 073	-5 111 976	-7 827 049	-12 106 330	-4 279 281
Poistoeron vähennys	12 500		12 500	12 500	
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 702 573	-5 111 976	-7 814 549	-12 093 830	-4 279 281

Verotulot

Verotulojen erittely, 1000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	170 842	-3 774	167 068	166 166	-902
Osuus yhteisöveron tuotosta	7 945	-360	7 585	7 631	46
Kiinteistövero	9 213		9 213	9 376	163
Yhteensä	188 000	-4 134	183 866	183 173	-693

Kunnan tuloveron määräytymisperusteet	Tulovero-prosentti	Verotettava tulo, 1000 €	Muutos-%
Verovuosi 1997	17,25	340 419	
Verovuosi 1998	17,75	367 911	8,1
Verovuosi 1999	17,75	393 741	7,0
Verovuosi 2000	17,75	425 873	8,2
Verovuosi 2001	17,75	449 296	5,5
Verovuosi 2002	18,25	471 061	4,8
Verovuosi 2003	18,25	490 608	4,1
Verovuosi 2004	18,25	509 608	3,9
Verovuosi 2005	18,25	539 432	5,9
Verovuosi 2006	18,75	580 798	7,7
Verovuosi 2007	18,75	628 298	8,2
Verovuosi 2008	18,75	675 989	7,6
Verovuosi 2009	18,75	681 137	0,8
Verovuosi 2010	19,00	699 840	2,7
Verovuosi 2011	19,00	735 873	5,1
Verovuosi 2012	19,00	769 241	4,5
Verovuosi 2013	19,00	800 139	4,0
Verovuosi 2014	19,50	821 411	2,7
Verovuosi 2015	19,50	839 547	2,2
Verovuosi 2016	19,50	848 170	3,3
Verovuosi 2017	19,50	836 556	-0,4

Kiinteistöveroprocentit	Nurmijärvi 2018
Yleinen	0,93
Vakituiset asuinrakennukset	0,41
Muut kuin vakituiset asuinrakennukset	0,93
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00
Rakentamattomat rakennuspaikat	3,93

Valtionosuudet

Valtionosuuksien erittely, 1000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	36 282	784	37 066	37 066	
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-6 430	-537	-6 967	-6 949	18
Yhteensä	29 852	247	30 099	30 117	18

2.2.3 Investointien toteutuminen

Investointiosassa esitetään pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta sekä rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Investointiosan toteutuminen esitetään vastaavalla tavalla talousarviossa huomioiden valtuuston asettamat sitovat määrärahat ja tuloriviot.

Investointiosan toteutuminen		Alkuper. TA 2018	Siitä muutos	TA+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama
Kiinteä omaisuus	netto	-1 000 000	0	-1 000 000	-1 080 228	-80 228
Maa- alueiden hankinta	kulut	-2 500 000	0	-2 500 000	-2 344 964	
Maa- alueiden myynti	tuotot	1 500 000	0	1 500 000	1 264 736	
Osakkeet ja osuudet	netto	-287 000	-1 348 320	-1 635 320	-1 189 320	446 000
Kiljavan Sairaala Oy:n pääomittaminen	kulut	-287 000	0	-287 000	-191 000	
Kiertokapula Oy	kulut	0	-943 320	-943 320	-943 320	
Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy	kulut	0	-405 000	-405 000	-55 000	
Talonrakennus						
Terveyskeskuksen peruskorjaus	netto	-50 000	0	-50 000	-25 166	24 834
	kulut	-50 000	0	-50 000	-25 166	
Pitkäaikaisosastot 5 ja 6, muutostyöt	netto	-600 000	0	-600 000	-479 126	120 874
	kulut	-600 000	0	-600 000	-479 126	
Kylänpään uusi päiväkot	netto	-250 000	100 000	-150 000	-237 502	-87 502
	kulut	-250 000	100 000	-150 000	-237 502	
Suopolun päiväkodin peruskorjaus	netto	-80 000	0	-80 000	-112 628	-32 628
	kulut	-80 000		-80 000	-112 628	
NYK, peruskorjaus	netto	-4 600 000	2 700 000	-1 900 000	-2 008 330	-108 330
	kulut	-4 600 000	2 700 000	-1 900 000	-2 008 330	
Lepsämän koulu, vanha osa, peruskorjaus	netto	-1 475 000	200 000	-1 275 000	-1 057 866	217 134
	kulut	-1 475 000	200 000	-1 275 000	-1 057 866	
Lukion hankesuunnittelu pääkirjaston yhteyteen	netto	-180 000	160 000	-20 000	-6 462	13 539
	kulut	-180 000	160 000	-20 000	-6 462	
Maaniitun koulu, peruskorjaus	netto	-200 000	0	-200 000	-280 861	-80 861
	kulut	-200 000	0	-200 000	-280 861	
Syrjälän koulu, lvi j asisäilmakorjaus	netto	-1 100 000	0	-1 100 000	-1 010 120	89 880
	kulut	-1 100 000	0	-1 100 000	-1 010 120	
Nukarin koulu, rak. A ja B peruskorjaus	netto	-45 000	-30 000	-75 000	-181 790	-106 790
	kulut	-45 000	-30 000	-75 000	-181 790	
Taabor, Puolimatkan Krouvi ja Kahvio	netto	-400 000	0	-400 000	-246 206	153 794
	kulut	-400 000	0	-400 000	-246 206	
Kunnanvirasto, talotekniikka- ja muutostyöt	netto	-1 200 000	-145 000	-1 345 000	-1 446 760	-101 760
	kulut	-1 200 000	-145 000	-1 345 000	-1 446 760	
Ompulinna, julkisivukorjaus	netto	-50 000		-50 000	-35 899	14 101
	kulut	-50 000	0	-50 000	-35 899	

Rajamäen aluekeittiömuutos	netto	-750 000	500 000	-250 000	-153 226	96 774
	kulut	-750 000	500 000	-250 000	-153 226	
Työterveyshuolto, lisätilat	netto	-360 000	260 000	-100 000	-24 535	75 465
	kulut	-360 000	260 000	-100 000	-24 535	
Rajamäen alueen palvelu- ja jakelukeittiöt	netto	-550 000	0	-550 000	-549 406	594
	kulut	-550 000	0	-550 000	-549 406	
Toreenin liikenne- ja pysäköintijärjestelyt	netto	-300 000	300 000	0	0	0
	kulut	-300 000	300 000	0	0	
Pienet talohankkeet	netto	-2 100 000	0	-2 100 000	-1 584 591	515 409
	kulut	-2 100 000	0	-2 100 000	-1 584 591	
Investointiosan toteutuminen		Alkuper. TA 2018	Siitä muutos	TA+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama
Kiinteät rakenteet ja laitteet						
Kunnallistekniikan rakentaminen	netto	-8 463 000	1 370 000	-7 093 000	-6 789 977	303 023
	tuotot	330 000	0	330 000	335 000	
	kulut	-8 793 000	1 370 000	-7 423 000	-7 124 977	
Klaukkalan tieverkko	netto	-3 325 000	2 095 000	-1 230 000	-1 063 410	166 590
	tuotot	1 140 000	-480 000	660 000	660 000	
	kulut	-4 465 000	2 575 000	-1 890 000	-1 723 410	
Kunnan ja valtion yhteishankkeet	netto	-1 100 000	-940 000	-2 040 000	-1 472 666	567 334
	tuotot					
	kulut	-1 100 000	-940 000	-2 040 000	-1 472 666	
Irtaimisto						
Keskushallinnon toimiala	netto	-760 000	280 000	-480 000	-522 754	-42 754
	kulut	-760 000	280 000	-480 000	-522 754	
Hyvinvointitoimiala	netto	-110 000	0	-110 000	-12 465	97 535
	kulut	-110 000	0	-110 000	-12 465	
Sivistystoimen toimiala	netto	-945 000	240 000	-705 000	-461 058	243 942
	kulut	-945 000	240 000	-705 000	-461 058	
Ympäristötoimiala	netto	-455 000	-150 000	-605 000	-495 564	109 436
	kulut	-455 000	-150 000	-605 000	-495 564	
Kunta yhteensä	netto	-30 735 000	5 591 680	-25 143 320	-22 527 917	2 615 403
	tuotot	2 970 000	-480 000	2 490 000	2 259 736	0
	kulut	-33 705 000	6 071 680	-27 633 320	-24 787 653	0
Nurmijärven Vesi						
Nettoinvestoinnit	netto	-5 882 000	100 000	-5 782 000	-5 147 099	634 901
Aleksia						
Nettoinvestoinnit	netto	-500 000	300 000	-200 000	-57 364	142 636
Kunta ja liikelaitokset yhteensä	netto	-37 117 000	5 991 680	-31 125 320	-27 732 381	3 392 939
	tuotot	2 970 000	-480 000	2 490 000	2 259 736	
	kulut	-40 087 000	6 471 680	-33 615 320	-29 992 117	

2.2.4 Rahoitusosan toteutuminen (ilman liikelaitoksia)

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan, miten kunnan menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulorahoitus, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan. Rahoitusosan toteutumisen laskelmassa on peruskunnan luvut ilman liikelaitoksia. Valtuustoon nähden sitovat tasot ovat nettoinvestoinnit ja lainakannan muutos.

Rahoitusosa Kunta sis. sisäiset erät, €	Alkup. TA 2018	TA muutokset	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	12 223 920	-5 331 871	6 892 048	2 820 237	4 071 811
Tulorahoituksen korjauserät	-3 550 000		-3 550 000	-582 467	-2 967 533
Toiminnan rahavirta	8 673 920	-5 331 871	3 342 048	2 237 770	1 104 278
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-33 705 000	6 071 680	-27 633 320	-24 787 653	-2 845 667
Rah.osuudet investointimenoihin	1 470 000	-480 000	990 000	995 000	-5 000
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	5 050 000		5 050 000	2 536 179	2 513 821
Investointien rahavirta	-27 185 000	5 591 680	-21 593 320	-21 256 474	-336 846
Toiminnan ja investointien rahavirta	-18 511 080	259 809	-18 251 272	-19 018 703	767 432
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	-433 000		-433 000	-450 034	17 034
Antolainasaamisten vähennykset			0	0	0
Antolainauksen muutokset	-433 000	0	-433 000	-450 034	17 034
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	29 600 000		29 600 000	25 000 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 100 000		-9 100 000	-8 977 427	-122 573
Lyhytaikaisten lainojen muutos				146 932	-146 932
Lainakannan muutokset	20 500 000	0	20 500 000	16 169 505	4 330 495
Oman pääoman muutokset				-135 104	135 104
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 555 920	259 809	1 815 728	-3 434 336	5 250 064

2.2.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Käyttötalousoosa, 1000€	Sitovuus	Alkup. TA 2018	Siitä muutos	TA+muut. 2018	TP 2018	Poikkeama
Ylin päätöksenteko						
Omaisuuksien tuotot ja hallinta	N	6 000		6 000	4 516	-1484
Rajamäen Uimahalli	N	-472	-350	-822	-722	100
Yhteiset toiminnot	N	-3 376	100	-3 276	-3 153	123
Tarkastuslautakunta	N	-73		-73	-55	18
Elinkeino- ja kuntakehityskeskus	N	-1622	-20	-1642	-1424	218
Keskushallinnon toimiala						
Hallintopalvelut	N	-994		-994	-1002	-7
Henkilöstöpalvelut	N	-1319		-1319	-1310	9
Talouspalvelut	N	-1087		-1087	-940	147
Hyvinvointitoimiala						
Hallinto- ja talouspalvelut	N	-1918	40	-1878	-1947	-70
Perhe- ja sosiaalipalvelut	N	-36 430	-950	-37 380	-37 305	76
Terveyspalvelut	N	-75 182	400	-74 782	-77 368	-2 586
<i>Erikoissairaanhoido</i>	N	-44 044	40	-44 004	-46 265	-2 261
Liikuntapalvelut	N	-707		-707	-685	22
Sivistystoimen toimiala						
Hallinto- ja talouspalvelut	N	-689	-110	-799	-820	-21
Koulutuspalvelut	N	-49 863	-100	-49 963	-50 232	-269
Perusopetuksen erillishankkeet	N				-246	-246
Varhaiskasvatuspalvelut	N	-31212	-170	-31382	-30 711	671
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	N	-3 017	50	-2 967	-2 798	169
Nuorisopalvelut	N	-2 482		-2 482	-2 290	192
Ympäristötoimiala						
Rakennusvalvonta	N	146	85	231	241	9
Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu	N	-5 384	420	-4 964	-4 965	-1
Tekninen keskus	N	-5 310	-300	-5 610	-6 119	-509
Tilakeskus	N	12 933	-540	12 393	12 394	1
Ymp.toimialan hallinto- ja talouspalvelut	N	-4 639		-4 639	-4 613	26
<i>Aluepelastuslaitos</i>	N	-3 200		-3 200	-3 185	15
<i>K-U Ympäristökeskus</i>	N	-732		-732	-765	-33
Tuloslaskelmaosa						
Verotulot		188 000	-4 134	183 866	183 173	-693
Valtionosuudet		29 852	247	30 099	30 117	18
Rahoitustuotot ja -kulut		1069		1069	1082	14
Vuosikate	N	12 224	-5 332	6 892	3 066	-3 826
Investointiosa						
Maanhankinta	N	-1000		-1000	-1080	-80
Maa- alueiden hankinta		-2 500		-2 500	-2 345	155
Maa- alueiden myynti		1500		1500	1265	-235
Osakkeet	N	-287	-1348	-1635	-1 189	446
Kiljavan Sairaala Oy:n pääomittaminen		-287		-287	-191	96
Kiertokapula Oy			-943	-943	-943	
Kiljavanrinteen Kiinteistöt Oy			-405	-405	-55	350
Talonrakennus						
Terveyskeskuksen peruskorjaus	N	-50		-50	-25	25
Pitkäaikaisosastot 5 ja 6, muutostyöt	N	-600		-600	-479	121
Kylänpään uusi päiväkot	N	-250	100	-150	-238	-88
Suopolun päiväkodin peruskorjaus	N	-80		-80	-113	-33
NYK, peruskorjaus	N	-4 600	2 700	-1900	-2 008	-108
Lepsämän koulu, vanha osa, peruskorjaus	N	-1475	200	-1275	-1058	217
Lukion hankesuunnittelu pääkirjaston yhteyteen	N	-180	160	-20	-6	14
Maaniitun koulu, peruskorjaus	N	-200		-200	-281	-81
Syrjälän koulu, lvi ja sisäilmakorjaus	N	-1 100		-1 100	-1010	90
Nukarin koulu, rak. A ja B peruskorjaus	N	-45	-30	-75	-182	-107
Taabor, Puolimatkan Krouvi ja Kahvio	N	-400		-400	-246	154
Kunnanvirasto, talotekniikka- ja muutostyöt	N	-1200	-145	-1345	-1447	-102
Ompulinna, julkisivukorjaus	N	-50		-50	-36	14
Rajamäen aluekeittiömuutos	N	-750	500	-250	-153	97
Työterveyshuolto, lisätilat	N	-360	260	-100	-25	75
Rajamäen alueen palvelu- ja jakelukeittiöt	N	-550		-550	-549	1
Toreenin liikenne- ja pysäköintijärjestelyt	N	-300	300			
Pienet talohankkeet	N	-2 100		-2 100	-1585	515
Kiinteät rakenteet ja laitteet						
Kunnallistekniikan rakentaminen	N	-8 463	1370	-7 093	-6 790	303
Klaukkalan tieverkko	N	-3 325	2 095	-1230	-1063	167
Kunnan ja valtion yhteishankkeet	N	-1 100	-940	-2 040	-1473	567
Irtaimisto						
Keskushallinto, tietotekniikka	N	-760	280	-480	-523	-43
Hyvinvointitoimiala	N	-110		-110	-12	98
Sivistystoimen toimiala	N	-945	240	-705	-461	244
Ympäristötoimiala	N	-455	-150	-605	-496	109
Rahoitusosa						
Nettoinvestoinnit	N	-30 735	5 592	-25 143	-22 528	2 615
Lainakannan muutokset	N	20 500		20 500	16 170	-4 330

Tilinpäätöslaskelmat

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Nurmijärven kunnan tuloslaskelma

Tuloslaskelma, €	2018	2017
Kunta ja liikelaitokset, ulkoinen		
Toimintatuotot		
Myyntituotot	81 292 002,47	16 841 911,66
Maksutuotot	14 715 892,42	14 700 344,23
Tuet ja avustukset	2 130 010,31	2 160 129,27
Muut toimintatuotot	5 767 526,36	7 306 822,16
	<u>103 905 431,56</u>	<u>41 009 207,32</u>
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-81 758 926,64	-78 909 389,03
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-16 850 223,05	-16 685 320,33
Muut henkilösivukulut	-2 919 458,57	-3 363 436,74
Palvelujen ostot	-174 412 339,33	-101 925 760,50
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15 283 968,87	-14 192 181,76
Avustukset	-14 942 563,93	-14 113 956,84
Muut toimintakulut	-5 180 174,27	-4 608 806,70
	<u>-311 347 654,66</u>	<u>-233 798 851,90</u>
Toimintakate	-207 442 223,10	-192 789 644,58
Verotulot	183 173 212,00	182 607 728,98
Valtionosuudet	30 117 105,00	29 936 537,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	760,62	36 192,51
Muut rahoitustuotot	2 156 499,47	2 094 951,03
Korkokulut	-1 251 488,87	-1 244 249,06
Muut rahoituskulut	-6 159,78	-129 704,79
	<u>899 611,44</u>	<u>757 189,69</u>
Vuosikate	6 747 705,34	20 511 811,09
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-18 854 035,63	-15 167 979,57
Arvonalentumiset		
	<u>-18 854 035,63</u>	<u>-15 167 979,57</u>
Tilikauden tulos	-12 106 330,29	5 343 831,52
Poistoeron vähennys	12 500,00	12 500,00
Tilikauden yli-/alijäämä	-12 093 830,29	5 356 331,52

3.2 Nurmijärven kunnan rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma, € Kunta ja liikelaitokset, ulkoinen	TP 2018	TP 2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	6 747 705	20 511 811
Tulorahoituksen korjaukset	-582 467	-2 780 492
Toiminnan rahavirta	6 165 239	17 731 319
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-29 992 116	-40 625 296
Rahoitusosuudet investointimenoihin	995 000	2 949 900
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulo	2 579 691	5 565 659
Investointien rahavirta	-26 417 425	-32 109 738
Toiminnan ja investointien rahavirta	-20 252 186	-14 378 419
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-462 249	-1 109 426
Antolainasaamisten vähennykset	0	125 000
Antolainauksen muutokset	-462 249	-984 426
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	25 000 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 273 723	-7 710 589
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-289 997	29 160 195
Lainakannan muutokset	15 436 280	21 449 606
Oman pääoman muutokset	-178 616	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-40 835	311 682
Vaihto-omaisuuden muutos	54 306	-28 241
Saamisten muutos	2 346 137	-2 869 217
Korottomien velkojen muutos	4 688 967	2 301 112
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 048 575	-284 665
Rahoituksen rahavirta	21 843 991	20 180 515
Rahavarojen muutos	1 591 804	5 802 096
Rahavarat 31.12	22 487 079	20 895 275
Rahavarat 1.1.	20 895 275	15 093 179

3.3 Nurmijärven kunnan tase

Tase, €		
Kunta ja liikelaitokset (ulkoinen)	TP 2018	TP 2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	330 915 351,54	321 907 246,48
Aineettomat hyödykkeet	326 253,29	395 563,57
Tietokoneohjelmistot	326 253,29	393 225,83
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00	2 337,74
Aineelliset hyödykkeet	280 957 728,97	273 531 882,53
Maa- ja vesialueet	61 758 121,42	60 677 893,21
Rakennukset	105 876 077,14	110 891 365,33
Kiinteät rakenteet ja laitteet	94 109 822,57	87 857 165,44
Koneet ja kalusto	3 507 802,66	3 701 972,98
Ennakkomaksut ja kesk. hankinnat	15 705 905,18	10 403 485,57
Sijoitukset	49 631 369,28	47 979 800,38
Osakkeet ja osuudet	32 121 129,61	30 931 809,61
Muut lainasaamiset	17 029 797,68	16 598 226,68
Muut saamiset	480 441,99	449 764,09
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 217 427,96	2 326 676,58
Valtion toimeksiannot	1 179 947,62	1 301 194,67
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	833 147,26	821 596,66
Muut toimeksiannot	204 333,08	203 885,25
VAIHTUVAT VASTAAVAT	36 295 635,30	37 104 274,55
Vaihto-omaisuus	437 369,41	491 675,33
Aineet ja tarvikkeet	437 369,41	491 675,33
Saamiset	13 371 186,49	15 717 323,87
Pitkäaikaiset saamiset	59 684,07	49 870,98
Muut saamiset	59 684,07	49 870,98
Lyhytaikaiset saamiset	13 311 502,42	15 667 452,89
Myyntisaamiset	4 867 611,22	5 226 795,87
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	2 602 678,43	2 383 918,66
Siirtosaamiset	5 841 212,77	8 056 738,36
Rahoitusarvopaperit	170 784,85	170 784,85
Osakkeet ja osuudet	170 784,85	170 784,85
Rahat ja pankkisaamiset	22 316 294,55	20 724 490,50
VASTAAVAA YHTEENSÄ	369 428 414,80	361 338 197,61

Tase, €		
Kunta ja liikelaitokset (ulkoinen)	TP 2018	TP 2017
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	137 758 975,76	150 031 421,87
Peruspääoma	84 194 875,98	84 194 875,98
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	65 657 930,07	60 480 214,37
Tilikauden yli-/alijäämä	-12 093 830,29	5 356 331,52
POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	318 749,97	331 249,97
Poistoero	318 749,97	331 249,97
PAKOLLISET VARAUKSET	3 972 657,27	3 572 657,27
Muut pakolliset varaukset	3 972 657,27	3 572 657,27
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 492 082,84	2 642 166,40
Valtion toimeksiannot	1 346 342,81	1 371 810,54
Lahjoitusrahastojen pääomat	833 147,26	821 596,66
Muut toimeksiantojen pääomat	312 592,77	448 759,20
VIERAS PÄÄOMA	224 885 948,96	204 760 702,10
Pitkäaikainen	136 506 208,36	124 286 764,05
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	118 253 676,46	105 636 767,64
Lainat julkisyhteisöltä	68 693,40	84 565,04
Saadut ennakot	966 444,00	3 069 295,00
Liittymismaksut ja muut velat	17 217 394,50	15 496 136,37
Siirtovelat		
Lyhytaikainen	88 379 740,60	80 473 938,05
Joukkovelkakirjalainat	40 000 000,00	40 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	10 820 591,18	7 695 577,18
Lainat julkisyhteisöltä	15 871,67	15 645,53
Lainat muilta luotonantajilta	89 380,87	379 378,02
Saadut ennakot	2 727 457,08	2 629 005,38
Ostovelat	16 236 733,22	13 026 492,31
Muut velat	3 177 779,55	2 139 292,46
Siirtovelat	15 311 927,03	14 588 547,17
VASTATTAVAA	369 428 414,80	361 338 197,61

3.4 Nurmijärven kunnan konsernituloslaskelma

Konsernituloslaskelma, €	2018	2017
Toimintatuotot	250 157 554	131 529 693
Toimintakulut	-444 329 032	-311 902 571
Osuus osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta-)	-15 138	3 221
Toimintakate	-194 186 617	-180 369 657
Verotulot	183 173 212	182 607 729
Valtionosuudet	33 115 136	32 774 887
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	47 597	98 897
Muut rahoitustuotot	1 425 522	2 620 379
Korkokulut	-1 973 855	-2 090 673
Muut rahoituskulut	-713 951	-652 650
	-1 214 687	-24 047
Vuosikate	20 887 044	34 988 913
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-28 184 975	-26 851 515
Omistuksen eliminointierot	-45 377	-24 217
Arvonalentumiset	-6 568	0
	-28 236 920	-26 875 732
Satunnaiset erät	0	162 070
Tilikauden tulos	-7 349 876	8 275 251
Tilinpäätössiirrot	-13 069	9 652
Tilikauden verot	-1 158 253	-1 390 630
Laskennalliset verot	-382 593	153 729
Vähemmistöosuudet	5 502	11 311
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-8 898 289	7 059 312

3.5 Nurmijärven kunnan konsernirahoituslaskelma

Konsernirahoituslaskelma, 1000 €	TP 2018	TP 2017
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	20 887	34 989
Satunnaiset erät	0	162
Tilikauden verot	-1 158	-1 391
Tulorahoituksen korjaukset	-1 538	-2 656
Toiminnan rahavirta	18 191	31 104
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-52 213	-58 398
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 054	2 999
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 954	5 924
Investointien rahavirta	-47 204	-49 475
Toiminnan ja investointien rahavirta	-29 014	-18 371
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-327	-1 355
Antolainasaamisten vähennykset	0	351
Antolainauksen muutokset	-326	-1 005
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	44 971	6 715
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 564	-10 612
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	28 965
Lainakannan muutokset	32 406	25 068
Oman pääoman muutokset	-191	-34
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-154	207
Vaihto-omaisuuden muutos	-64	-52
Saamisten muutos	943	-2 993
Korottomien velkojen muutos	6 585	4 707
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 309	1 869
Rahoituksen rahavirta	39 198	25 898
Rahavarojen muutos	10 184	7 527
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	52 732	42 548
Kassavarat 1.1	42 548	35 021

3.6 Nurmijärven kunnan konsernitase

Konsernitase, €	2018	2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	481 869 314	460 693 323
Aineettomat hyödykkeet	2 265 122	1 577 475
Aineettomat oikeudet	687 123	949 104
Muut pitkävaikutteiset menot	1 577 097	628 372
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	903	0
Aineelliset hyödykkeet	457 557 138	440 222 084
Maa- ja vesialueet	64 165 404	63 083 443
Rakennukset	209 153 107	207 366 882
Kiinteät rakenteet ja laitteet	151 757 615	141 607 635
Koneet ja kalusto	7 237 350	7 107 355
Muut aineelliset hyödykkeet	1 210 431	924 456
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	24 033 231	20 132 313
Sijoitukset	22 047 053	18 893 764
Osakkuusyhteisöosuudet	2 461 911	1 092 913
Muut osakkeet ja osuudet	14 102 322	12 633 566
Muut lainasaamiset	5 166 367	4 840 032
Muut saamiset	316 453	327 253
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 404 729	1 383 922
Valtion toimeksiannot	143 164	123 201
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	962 590	953 706
Muut toimeksiantojen varat	298 976	307 015
VAIHTUVAT VASTAAVAT	78 418 408	69 493 515
Vaihto-omaisuus	1 556 424	1 492 282
Aineet ja tarvikkeet	1 473 502	1 407 272
Keskeneräiset tuotteet	82 922	85 011
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	283 978	193 738
Lainasaamiset	124 731	124 709
Muut saamiset	159 247	69 029
Lyhytaikaiset saamiset	23 846 000	25 259 686
Myyntisaamiset	13 261 351	12 836 128
Muut saamiset	3 843 611	3 442 999
Siirtosaamiset	6 741 039	8 980 559
Rahoitusarvopaperit	13 141 230	14 070 711
Osakkeet ja osuudet	173 274	173 274
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	130 240	94 720
Muut arvopaperit	12 837 716	13 802 716
Rahat ja pankkisaamiset	39 590 775	28 477 099
VASTAAVAA YHTEENSÄ	561 692 450	531 570 761

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA	183 974 468	193 040 216
Peruspääoma	84 194 875	84 194 875
Muut omat rahastot	14 836 360	14 823 061
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	93 841 522	86 962 967
Tilikauden yli/alijäämä	-8 898 289	7 059 312
 VÄHEMMISTÖOSUUDET	 309 657	 689 161
 PAKOLLISET VARAUKSET	 5 216 625	 4 845 722
Eläkevaraukset	23 800	23 800
Muut pakolliset varaukset	5 192 826	4 821 923
 TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	 2 859 332	 2 992 942
Valtion toimeksiannot	1 489 507	1 487 018
Lahjoitusrahastojen pääomat	962 000	953 126
Muut toimeksiantojen pääomat	407 826	552 798
 VIERAS PÄÄOMA	 369 332 367	 330 002 719
Pitkäaikainen vieras pääoma	257 841 858	229 210 656
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	209 757 653	181 625 556
Lainat julkisyhteisöiltä	75 096	92 990
Saadut ennakot	966 477	3 069 328
Liittymismaksut ja muut velat	42 071 765	39 750 280
Siirtovelat	0	0
Laskennalliset verovelat	4 970 866	4 672 502
Lyhytaikainen vieras pääoma	111 490 509	100 792 063
Joukkovelkakirjalainat	40 000 000	40 000 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	15 165 221	10 873 180
Lainat julkisyhteisöiltä	17 894	17 668
Saadut ennakot	3 461 170	3 320 890
Ostovelat	22 609 691	18 389 418
Muut velat	6 837 948	5 411 362
Siirtovelat	23 301 675	22 766 865
Laskennalliset verovelat	96 909	12 680
 VASTATTAVAA YHTEENSÄ	 561 692 450	 531 570 761

Tilinpäätöksen liitetiedot

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Myyntituotot kunnilta ja kuntayhtymiltä sekä palveluiden ostot kunnilta ja kuntayhtymiltä sisältävät vuoden 2018 osalta Nurmijärven kunnan ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän väliset kirjaukset, jotka on kirjattu ns. kuittausmenettelyn mukaisesti. BDO Oy on antanut 11.10.2018 lausunnon Keski-Uudenmaan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän ja sen jäsenkuntien välisten liiketapahtumien kirjaamisesta kuntien kirjaapitoon. Kuittausmenettely on huomioitava vuosien välisessä vertailussa. Vaikutus on yhteensä 65 391 743,42€

Lausunnosta poiketen asiakaspalvelumaksut on käsitelty kuntayhtymältä laskutettujen tuottojen oikaisueränä.

Pysyvät vastaavat

Maa-alueet

Maa-alueet on erillisarvostettu maaomaisuusrekisteriin kiinteistö-/tonttikohtaisesti niiden hankintahintaan vuoden 2012 alusta lukien.

Maankäyttösoimusten perusteella saatujen maa-alueiden hankintahintana on käytetty luovutuskirjaan merkittyä laskennallista arvoa.

Investointihankintana maa-alueisiin sekä ennakkomaksuina vieraan pääoman muihin velkoihin on kirjattu ne maankäyttösoimukset, joissa on jäljellä vastaisia velvoitteita. Ennakkomaksut tuloutetaan kunnallistekniikan rakentamiskustannusten suhteessa alueen rakentamisaikana.

Ilvesvuoren alueen maa-alueiden hankintahintaan on aktivoitu maanjalostus-kustannuksia vuosien 2012 - 2014 aikana yhteensä 4.866.704,65 €. Kirjauskäytäntö lisää Ilvesvuoren alueen myytävien tonttien tasearvoa, jolloin tulosvaikutteinen myyntivoitto jää pienemmäksi ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulo suuremmaksi. Vastaavasti, kun maanjalostuskustannuksia ei aktivoita poistonalaisen omaisuuteen, poistot pienenevät ja vaikuttavat näin tulokseen parantaen sitä.

Muut pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoön vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 lähtien hankitun omaisuuden osalta KV 31.5.2017 § 49.

Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Vuoden 2017 tilinpäätökseen on kirjattu investointeja, jotka eivät täyttäneet poistosuunnitelmaa aktivointirajojen osalta. Tältä osin aktivoinnit on purettu. Oman pääoman muutoksiin on kirjattu yhteensä 178.615,82€, joista kunnan osuus 135.103,70 € ja Nurmijärven Vesi liikelaitoksen osuus 43.512,12€.

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoön. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluontoiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoön. Sijoituksiin sisältyy liittymismaksusaamiset Nurmijärven Sähkö Oyj:ltä vuodesta 2007 alkaen. Aikaisempina vuosina sähköliittymismaksut on aktivoitu pysyviin vastaaviin.

Pysyvien vastaavien sijoituksissa on pääomainsaamiaisia Rajamäen Uimahalli Oy:ltä 12.007.000 € ja Arkadian Koulu-kiinteistöt Oy:ltä 4.591.226,68 €. Rajamäen Uimahalli Oy:n pääomainsaamista on tuloksi kirjaamatonta korkoa kertynyt 31.12.2018 mennessä 2.095.795,98 €. Arkadian Koulu-kiinteistöt Oy:lle annetusta pääomainsaamista ei kerry korkotuottoa.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden arvostuksessa on käytetty keskihintamenetelmää.

Lyhytaikaiset saamiset

Perhehoidon ja omaishoidontuen palkkioiden laskennallinen arvonlisäveron palautus on korjattu vuosien 2015-2017 osalta. Korjattu alv-saatava on yhteensä 153.974,63€ ja se on kirjattu alv-nettosaatavat tilille.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Johdannaisopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut osan pitkäaikaisten lainojen vaihtuvista koroista koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Koronvaihtosopimuksia on voimassa 15,0 milj. eurolle 25.10.2022 asti ja 20,0 milj. eurolle 25.10.2024.

Koronvaihtosopimuksen kassavirrat kirjataan tulosvaikutteisesti korkokuluihin. Kunta saa/maksaa 3 kk:n euribor-korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Koronvaihtosopimusten taloudellinen vaikutus on vuonna 2018 yhteensä 484.310,42 €.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt lukuun ottamatta Nurmijärven Sähkö Oy:n omistamaa yhtiötä: As Oy Nurmijärven Korppoontie 5. Nurmijärven Sähkö Oy:n omistusosuus yhtiössä on 50 %. Tiedoilla ei ole olennaista merkitystä konsernin tarkastelussa. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty jäsenosuuden mukaisessa suhteessa kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset käyttöomaisuuteen sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Kiinteistöveroja ei ole eliminoitu.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Tytäryhteisöjen taseessa olevat poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty konsernitaseeseen jaettuna omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan, ja niiden muutos on merkitty konsernituloslaskelmaan jaettuna laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen.

Keskinäisten omistusten eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöjä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen niiden vähäisen merkityksen vuoksi.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liitetieto 6. Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Ylin päätöksenteko	4 741 697	6 093 289
Elinkeino- ja kuntakehityskeskus	29 383	57 352
Keskushallinto	125 323	87 998
Hyvinvointitoimiala (*)	78 645 326	13 605 739
Sivistystoimiala	5 143 938	5 124 551
Ympäristötoimiala	6 316 062	7 239 953
Numijärven Vesi liikelaitos	8 189 279	7 680 681
Numijärven Työterveys liikelaitos	8 800	493 003
Aleksia liikelaitos	705 624	626 640
(* Keski- Uudenmaan soten vaikutus on yhteensä 65 391 743,42 euroa.		
Toimintatuotot yhteensä	103 905 432	41 009 207

Liitetieto 7. Verotulot

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Kunnan tulovero	166 165 872	165 825 219
Kiinteistövero	9 376 093	8 972 203
Osuus yhteisöveron tuotosta	7 631 247	7 810 307
Verotulot yhteensä	183 173 212	182 607 729

Liitetieto 8. Valtionosuudet

	Konsemi		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
	€	€	€	€
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	43 890 672	43 239 132	43 890 672	43 239 132
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	- 6 824 448	- 7 009 464	- 6 824 448	- 7 009 464
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	- 6 949 119	- 6 293 131	- 6 949 119	- 6 293 131
Keski- Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, yksikköhintarahoitus	2 998 031	2 838 350		
Valtionosuudet yhteensä	33 115 136	32 774 887	30 117 105	29 936 537

Liitetieto 9. Palvelujen ostot

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Asiakaspalvelujen ostot	14 156 530	7 190 640
Muiden palvelujen ostot	32 843 809	30 019 721
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	174 412 339	10 192 576

Liitetieto 10. Valtuustoryhmille annetut tuet

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Numijärven Vasemmisto, Perttulan kansantalon käyttö- ja hoitokuluavustus	210	210
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	210	210

Liitetieto 11. Selvitys suun+A54:F113nitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Pysyviin vastaaviin aktivoidaan pienhankintarajan (10.000 €) ylittävät hyödykkeet.

Talonrakennushankkeiden pienhankintaraja on 30.000 €

Aineettomiin hyödykkeisiin lisätty Osallistuminen toisen yhteisön tie-, rata- ja väylähankkeiden sekä Osake- ja vuokrahuoneistojen peruseräparannusmenojen poistoajat 1.1.2017 alkaen.

Poistojen määrittelyssä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 alkaen (kv 31.5.2017 §49)

Hyödykeryhmä	Nurmijärven kunta (emo + liikelaitokset) 1.1.2013 alkaen		kunta (emo + liikelaitokset)		Kilan kuntajaoston yleisohje 22.11.2016
	Poistoaika /poisto- prosentti	Poistomenetelmä	Poistoaika	Poistomenetelmä	Menojäännös- poisto
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET					
* Kehittämismenot	2 vuotta	Tasapoisto	3 vuotta	2 - 5 vuotta	Ei suositella
* Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	5 - 20 vuotta	Ei suositella
* Liikearvo	2 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	2 - 5 vuotta	Ei suositella
* Muut pitkävaikutteiset menot					
* Atk-ohjelmat	2 vuotta	Tasapoisto	3 vuotta	2 - 5 vuotta	Ei suositella
* Osallistuminen toisen yhteisön					
- tiehankkeisiin	15 vuotta	Tasapoisto		15 - 20 vuotta	Ei suositella
- ratahankkeisiin	30 vuotta	Tasapoisto		30 - 40 vuotta	Ei suositella
- väylähankkeisiin	Sovelletaan vastaavanlaisen				Ei suositella
*Osake- ja vuokrahuon. peruseräparannusmenot	5 vuotta	Tasapoisto		5 - 10 vuotta	Ei suositella
* Muut	2 vuotta	Tasapoisto	3 vuotta	2 - 10 vuotta	Ei suositella
AINEELLISET HYÖDYKKEET					
Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa		
Rakennukset ja rakennelmat					
* Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	40 vuotta	20 - 50 vuotta	5% - 10%
* Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	25 vuotta	20 - 30 vuotta	10% - 15%
* Talousrakennukset	10 vuotta	Tasapoisto	18 vuotta	10 - 20 vuotta	15% - 20%
* Vapaa-ajan rakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	25 vuotta	20 - 30 vuotta	10% - 15%
* Asuinrakennukset	30 vuotta	Tasapoisto	40 vuotta	30 - 50 vuotta	5% - 10%
* Rakennusten peruseräparannukset	10 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Erillisinä hyödykkeinä	
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
* Jäteasema	15 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	15 - 30 vuotta	10% - 20%
* Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta	Tasapoisto	15 %	15 - 20 vuotta	15% - 20%
* Sillat, laiturit, uimalat	10 vuotta	Tasapoisto	10 %	10 - 30 vuotta	10% - 25%
* Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	Tasapoisto	10 %	15 - 30 vuotta	10% - 20%
* Kaukolämpöverkko	20 vuotta	Tasapoisto	10 %	20 - 30 vuotta	10% - 15%
* Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta	Tasapoisto	15 %	15 - 20 vuotta	15% - 20%
* Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta	Tasapoisto	20 %	10 - 15 vuotta	20% - 25%
* Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto	20 %	10 - 15 vuotta	20% - 25%
* Ulkoiluaueet	15 vuotta	Tasapoisto	10 %	15 - 30 vuotta	10% - 20%
* Ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta	Tasapoisto	20 %	15 - 20 vuotta	15% - 20%
Koneet ja kalusto					
* Kuljetusvälineet	4 vuotta	Tasapoisto	25 %	4 - 7 vuotta	25% - 27%
* Liikkuvat työkoneet	5 vuotta	Tasapoisto	30 %	5 - 10 vuotta	25% - 30%
* Raskaat koneet	10 vuotta	Tasapoisto	20 %	10 - 15 vuotta	20% - 25%
* Kevyet koneet	5 vuotta	Tasapoisto	30 %	5 - 10 vuotta	25% - 30%
* Sairaala- ja terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta	Tasapoisto	20 %	5 - 15 vuotta	20% - 30%
* Atk-laitteet	3 vuotta	Tasapoisto	30 %	3 - 5 vuotta	30% - 40%
* Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto	30 %	3 - 5 vuotta	30% - 40%
Muut aineelliset hyödykkeet					
* Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa
* Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto		Käytön mukainen poisto		Käytön mukainen poisto
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa
Pysyvien vastaavien sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa

Vesilaitos					
* Vedenjakeluverkosto	30 vuotta	Tasapoisto	7 %	30 - 40 vuotta	7% - 10%
* Viemäriverkko	30 vuotta	Tasapoisto	7 %	30 - 40 vuotta	7% - 10%
* Vesilaitoksen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto	18 %	10 - 20 vuotta	15% - 25%
Vesilaitos/Klaukkalan keskuspuhdistamo					
Rakennukset ja rakennelmat					
* Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	40 vuotta	20 - 50 vuotta	5% - 10%
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
* Johtoverkostot ja laitteet, siirtoviemäri	30 vuotta	Tasapoisto	30 vuotta	30 - 40 vuotta	7% - 10%
* Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 vuotta	10 - 15 vuotta	20% - 25%
* Vesilaitoksen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto	18 vuotta	10 - 20 vuotta	15% - 25%

Liitetieto 12. Pakollisten varausten muutokset

	2018	2017
	€	€
Jäteaseman jälkihoitovaraus 1.1.	3 572 657	3 247 657
Lisäys tilikaudella	400 000	325 000
Vähennys tilikaudella, varauksen purkaminen		
Jäteaseman jälkihoitovaraus 31.12.	3 972 657	3 572 657

Liitetieto 13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	982 467	3 105 492
Osakkeiden myyntivoitot		
Myyntivoitot yhteensä	982 467	3 105 492
Myyntivoitot ja -tappiot yhteensä	982 467	3 105 492

Liitetieto 15. Rahoitustuottoihin sisältyvät tuotot, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
Osinkotuotot muista yhteisöistä	1761039	1736500
Peruspääoman korkotuotot kuntayhtymiltä	278587	278587
Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot yhteensä	2 039 626	2 015 087

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet

	Kunta	
	2018	2017
	€	€
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
Hankintameno 1.1.	393 226	187 832
Lisäykset tilikauden aikana	205 750	366 437
Hankintameno 31.12.	598 976	554 269
Tilikauden poistot	- 191 441	- 161 043
Siirrot erien välillä	- 81 282	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	326 254	393 226
Muut pitkävaikutteiset menot		
Hankintameno 1.1.	2 338	4 888
Lisäykset tilikauden aikana	0	0
Hankintameno 31.12.	2 338	4 888
Tilikauden poistot	- 2 338	- 2 550
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	2 338
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		
Hankintameno 1.1.	60 677 893	60 749 452
Lisäykset tilikauden aikana	2 344 964	2 388 607
Lisäykset tilikauden aikana, maankäytösopimusten perusteella kirjautut	- 1 264 736	0
Vähennykset tilikauden aikana		- 2 460 166
Hankintameno 31.12.	61 758 121	60 677 893
Rakennukset		
Hankintameno 1.1.	110 891 366	98 050 480
Lisäykset tilikauden aikana	2 425 693	6 700 756
Vähennykset tilikauden aikana	- 217 085	- 46 400
Rahoitusosuudet tilikaudella		
Siirrot erien välillä	221 448	12 988 871
Hankintameno 31.12.	113 321 421	117 693 707
Tilikauden poistot	- 7 445 344	- 6 802 341
Arvonlennukset		
Kirjanpitoarvo 31.12.	105 876 077	110 891 366

Kiinteät rakenteet		
Hankintameno 1.1.	87 857 166	77 127 151
Lisäykset tilikauden aikana	8 380 992	15 165 782
Rahoitusosuudet tilikaudella	-660 000	-38 000
Vähennykset tilikauden aikana	-115 404	
Siirrot erien välillä	8 364 121	2 581 468
Hankintameno 31.12.	103 826 875	94 836 400
Tilikauden poistot	-9 717 053	-6 979 235
Kirjanpitoarvo 31.12.	94 109 823	87 857 166
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	3 701 973	2 722 959
Lisäykset tilikauden aikana	1 222 408	2 187 881
Siirrot erien välillä	81 282	13 943
Hankintameno 31.12.	5 005 663	4 924 783
Tilikauden poistot	-1 497 861	-1 222 810
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 507 803	3 701 973
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno 1.1.	10 403 486	15 665 012
Lisäykset tilikauden aikana	14 222 988	13 188 256
Rahoitusosuudet tilikaudella	-335 000	-2 865 500
Siirrot erien välillä	-8 585 569	-15 584 282
Hankintameno 31.12.	15 705 905	10 403 486
Sijoitukset		
Tytäryhteisöosakkeet		
Hankintameno 1.1.	16 295 700	15 880 700
Lisäykset tilikauden aikana		415 000
Siirrot erien välillä	-542 500	0
Hankintameno 31.12.	15 753 200	16 295 700
Kuntayhtymäosuudet		
Hankintameno 1.1.	10 156 310	10 134 731
Lisäykset tilikauden aikana	0	21 579
Hankintameno 31.12.	10 156 310	10 156 310
Osakkuusyhteisöosuudet		
Hankintameno 1.1.	769 599	769 599
Siirrot erien välillä	542 500	
Hankintameno 31.12.	1 312 099	769 599
Muut osakkeet ja osuudet		
Hankintameno 1.1.	3 710 201	3 519 201
Lisäykset tilikauden aikana	1 189 320	191 000
Hankintameno 31.12.	4 899 521	3 710 201

Saamiset konserniyhteisöiltä		
Hankintameno 1.1.	12 007 000	12 132 000
Lisäykset tilikauden aikana	431 571	0
Vähennykset tilikauden aikana		- 125 000
Hankintameno 31.12.	12 438 571	12 007 000
Saamiset muilta yhteisöiltä		
Hankintameno 1.1.	4 591 226	3 491 226
Lisäykset tilikauden aikana		1 100 000
Hankintameno 31.12.	4 591 226	4 591 226
Saamiset muilta		
Hankintameno 1.1.	449 764	440 338
Lisäykset tilikauden aikana	30 678	9 426
Hankintameno 31.12.	480 442	449 764
Pysyvät vastaavat yhteensä	330 915 352	321 907 246

Liitetieto 20.- 22. Omistukset muissa yhteisöissä

	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus- %	Konsernin omistus- osuus- %	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta 1000 €	vieraasta pääomasta 1000 €	tilikauden voitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt						
KTOY Aitohelmi	Nurmijärvi	100,00	100,00	1270	7	-87
KTOY Klaukkalan Säästökeskus	Nurmijärvi	100,00	100,00	4 468	142	53
Nurmijärven Sähkö Oy, konserni	Nurmijärvi	100,00	100,00	61747	35 953	5 344
Nurmijärven Vuokra- asunnot Oy	Nurmijärvi	100,00	100,00	289	83 694	0
Rajamäen Uimahalli Oy	Nurmijärvi	100,00	100,00	-1526	12 374	-599
KTOY Aleksis Kiventie 14	Nurmijärvi	100,00	100,00	879	3	-25
KTOY Nurmijärven Virastotalo	Nurmijärvi	89,37	89,37	3 453	5 320	82
N.Vuokra- asunnot/As Oy N. Lepsämäntie	Nurmijärvi		99,16	4 611	16	2
Kuntayhtymät						
Keski- Uudenmaan sote- kuntayhtymä	Hyvinkää	21,60	21,60	0	677	-1
HUS, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri	Helsinki	2,37	2,37	9 307	17 456	-135
Keski- Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda	Järvenpää	5,92	5,92	2 418	597	243
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä	3,37	3,37	566	1685	52
Uudenmaan Liitto kuntayhtymä	Helsinki	2,80	2,80	47	862	0
Uudenmaan Päihdehuollon kuntayhtymä	Hyvinkää	4,02	4,02	83	19	3
Osakkuusyhteisöt, ei yhdistelty						
Uudenmaan Työterveys Oy	Nurmijärvi	48,32	48,32			
Keski- Uudenmaan Työterveys Oy	Nurmijärvi	41,98	41,98			
Arkadian Koulukiinteistöt Oy	Nurmijärvi	25,00	25,00			
KTOY Rajamäen Liikeristeys	Nurmijärvi	39,99	39,99			
Nurmijärven Liikennepalvelukeskus Oy	Nurmijärvi	37,29	37,29			
N.Vuokra- asunnot/As Oy Kaivotie 17- 19*	Nurmijärvi	-	32,10			
N.Vuokra- asunnot/KTOY Myllärintie 2*	Nurmijärvi	-	20,30			
N.Sähkö Oy/As Oy Nurmijärven Korppoontie 5 *	Nurmijärvi	-	50,00			
N.Sähkö Oy/Tripower Oy *	Nurmijärvi	-	25,00			

* Tiedoilla ei ole olennaista merkitystä konsernin tarkastelussa.

Liitetieto 23. Saamisten erittely

	Kunta		Kunta	
	2018 Pitkäaikaiset	2018 Lyhytaikaiset	2017 Pitkäaikaiset	2017 Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		72 757		136 515
Yhteensä		72 757		136 515
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		4 876		3 593
Siirtosaamiset		3 398 542		2 727 687
Yhteensä		3 403 418		2 731 280
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset		4 789 978		5 086 688
Lainasaamiset				
Muut saamiset	59 684	2 602 678	49 871	2 383 919
Siirtosaamiset		2 442 671		5 329 052
Yhteensä	59 684	9 835 327	49 871	12 799 658
Saamiset yhteensä	59 684	13 311 502	49 871	15 667 453

Liitetieto 24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konsemi		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
HUS, tasauspalautus	3 398 542	2 727 687	3 398 542	2 727 687
Kelan korvaus työterveyshuollosta	642 331	656 955	530 134	521 409
Kelan tilityssaamiset	39 040	38 979	39 040	38 979
Atea- Finland jaksotus	187 087	186 664	187 087	186 664
Avustukset	25 748	2 958 104	356 398	2 917 438
Korvaus pakolaisista	966 095	441 000	966 095	441 000
Muut siirtosaamiset*	1 482 196	1 971 170	363 916	1 223 561
Yhteensä	6 741 038	8 980 559	5 841 212	8 056 738

* Muut siirtosaamiset - ryhmään sisältyy eriä, jotka yksittäin eivät ole merkittäviä.

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 25. Oman pääoman erittely

	Konsemi		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Peruspääoma 1.1.	84 194 876	84 194 876	84 194 876	84 194 876
Peruspääoma 31.12.	84 194 876	84 194 876	84 194 876	84 194 876
Muut omat rahastot 1.1.2018	14 823 062	14 835 080		
Rahastojen muutos	13 299	- 12 018		
Muut omat rahastot 31.12.2018	14 836 360	14 823 062		
Edellisten tilikausien alijäämä	94 022 279	86 996 759	65 836 546	60 480 214
Edellisten tilikausien ylijäämän muutos	- 180 758	- 33 792	- 178 616	0
Edellisten tilikausien yli- /alijäämä 31.12.	93 841 522	86 962 967	65 657 930	60 480 214
Tilikauden yli- /alijäämä	- 8 898 290	7 059 312	- 12 093 830	5 356 332
Tilikauden yli- /alijäämä muutos				
Oma pääoma yhteensä	183 974 468	193 040 217	137 758 976	150 031 422

Liitetieto 27. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	Konsemi		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta				
Kunta	20 643 382	10 882 353	20 643 382	10 882 353
Nummijärven Vesi	0	0		
Tytäryhteisöt	68 446 443	53 933 093		
Kuntayhtymät	6 541 860	6 465 453		
Lainat julkisyhteisöiltä				
Kunta	25 413	31 392	25 413	31 392
Pitkäaikaiset yhteensä	95 657 098	71 312 291	20 668 795	10 913 745

Liitetieto 28. Joukkovelkakirjalainat

	Kunta	
	2018 €	2017 €
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	40 000 000	40 000 000
korko - 0,23 / - 0,22 %		
erääntyvät 27.2.2018		
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	40 000 000	40 000 000

Liitetieto 29. Pakolliset varaukset

	Konsemi		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Metsä- Tuomelan jälkihoitovaraus	3 972 657	3 572 657	3 972 657	3 572 657
HUS, potilasvahinkovastuuvaraus	1 243 968	1 273 065		
Pakolliset varaukset yhteensä	5 216 625	4 845 722	3 972 657	3 572 657

Liitetieto 30. Pitkä- ja lyhytaikaiset velat (korottomat)

	Kunta		Kunta	
	2018 Pitkäaikaiset	2018 Lyhytaikaiset	2017 Pitkäaikaiset	2017 Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		391267		412651
Muut velat	0		87219	
Siirtovelat				
Yhteensä	0	391267	87219	412651
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat		4123243		2097072
Muut velat	0		13573	
Yhteensä	0	4123243	13573	2097072
Velat muille				
Saadut ennakot	966444	2727457	3069295	2629005
Ostovelat		11722223		10516769
Muut velat	17217394	3177780	15395344	2139292
Siirtovelat		15311927		14588547
Yhteensä	18183838	32939387	18464639	29873614
Pitkä- ja lyhytaikaiset velat yhteensä	18183838	37453897	18565431	32383337

Liitetieto 31. Sekkitililimiitti

	Kunta	
	2018 €	2017 €
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	1000000	1000000
siitä käyttämättä oleva määrä	1000000	1000000

Liitetieto 32. Liittymismaksut ja muut pitkäaikaiset velat

	Konserni		Kunta	
	2018 €	2017 €	2018 €	2017 €
Muut velat				
Liittymismaksut	41315376	39081953	17211634	15491066
Muut velat	756389	668327	5760	5070
Liittymismaksut ja muut pitkäaikaiset velat yhteensä	42071765	39750280	17217394	15496136

Liitetieto 33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konsermi		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
	€	€	€	€
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	704 065	783 198	565 694	505 215
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	16 219 990	15 937 270	11 221 700	11 011 259
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	2 397 466	2 683 479	1 569 210	1 531 959
Korkojaksotukset	462 751	468 220	235 683	204 419
Verot		710 988		
Muut menojäämät	1 311 678	1 386 490	1 311 678	1 023 982
Muut siirtovelat	2 205 725	797 220	407 962	311 712
Siirtovelat yhteensä	23 301 675	22 766 865	15 311 927	14 588 547

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Liitetieto 38. Vuokravastuut

	Konsermi		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
	€	€	€	€
Vuokravastuut	17 471 964			
Leasingvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	1 161 099	936 603	537 631	460 753
Myöhemmin maksettavat	1 678 231	1 414 730	952 900	794 520
Vuokravastuut yhteensä	2 839 331	2 351 333	1 490 532	1 255 273

Liitetieto 39.- 40. Vastuusitoumukset

	Konsermi		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
	€	€	€	€
Takaussitoumukset konserniyhteisön puolesta				
Alkuperäinen pääoma	42 183 545		39 693 437	25 391 738
Jäljellä oleva pääoma	38 241 909		36 002 063	22 407 119
Takaussitoumukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	3 544 009	4 173 509	3 420 064	4 049 564
Jäljellä oleva pääoma	1 879 617	2 378 608	1 792 897	2 286 122
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 671 449			
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	2 654 859			
Takaussitoumukset yhteensä	40 121 526	2 378 608	37 794 960	24 693 241

Liitetieto 40. Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kunta	
	31.12.2018	31.12.2017
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista	240 682 636	235 178 697
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista vastuista	-	-
Kunnan osuus takauskeskuksen rahastosta	154 327	155 433

Liitetieto 41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konsemi		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
	€	€	€	€
Sopimusvastuut				
Maankäyttösopimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet	2 748 000	4 461 000	2 748 000	4 461 000
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	1 934 000	1 713 000	1 934 000	1 713 000
Palvelusopimus 2017-2018, Kiljavan Sairaala Oy	748 980	748 980	748 980	748 980
Sitoumus Uudenmaan ELY-keskukselle Metsä- Tuomelan jäteaseman sulkemisesta ja tarkkailutoimenpiteistä aiheutuvien tulevien kustannusten kattamisesta	5 100 000	5 100 000	5 100 000	5 100 000
Sopimusvastuut yhteensä	8 596 980	10 309 980	8 596 980	10 309 980
Osuus KeuSote kuntayhtymän alijäämästä	21 481		21 481	
Osuus Eteva kuntayhtymän alijäämästä	0	42 038	0	42 038
Pakollista varausta kertyneestä alijäämästä ei ole tehty. Nurmijärven osuus kertyneestä alijäämästä tilinpäätöksessä 2018 ei ole merkittävä.				
Koronvaihtosopimukset				
Koronvaihtosopimus 1				
Koronvaihtosopimuksella suojataan koko lainasalkku. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 25.10.2022.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-84 1970	-873 815	-84 1970	-873 815
Koronvaihtosopimus 2				
Koronvaihtosopimuksella suojataan koko lainasalkku. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 25.10.2024.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 360 767	-1 291 141	-1 360 767	-1 291 141
Koronvaihtosopimus 3				
HUS:n ja Etevan koronvaihtosopimukset				
Nimellinen pääoma- arvo	614 766	659 189		
Käypä arvo	-37 661	-44 789		
Muut johdannaiset				
Sähköjohdannaiset				
Kohde- etuuksien nimellisarvo	7 208 637	8 347 236		
Realisoitumaton arvomuutos	2 663 218	-233 470		
Arvonlisäveron palautusvastuu *)	8 747 732		0	
*) Nurmijärven kunnan investointi- ja taloussuunnitelmaan ei sisälly kiinteistöjen luovutuksia.				
Palautusvastuu	1732 148		0	

4.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajien palkkioita koskevat liitetiedot

Liitetieto 42. Henkilöstön lukumäärä

	Kunta	
	2018	2017
Keskushallinto ja ylin päätöksenteko	56	59
Elinkeino- ja kuntakehityskeskus	15	13
Hyvinvointitoimiala	718	688
Sivistystoimiala	1278	1281
Ympäristötoimiala	151	144
Liikelaitokset	190	210
Työllistetyt	28	27
Henkilöstön lukumäärä yhteensä	2 436	2 422

Liitetieto 43. Henkilöstökulut

	Kunta	
	2018 €	2017 €
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	101528 608	98 958 146
Aktivoidut henkilöstökulut	442 320	437 634
Henkilöstökulut yhteensä	101970 928	99 395 780

Liitetieto 44. Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kunta	
	2018 €	2017 €
Nurmijärven Keskusta	13 967	8 813
Nurmijärven Kokoomus	7 934	5 655
Nurmijärven Kristillisdemokraatit	834	203
Nurmijärven Perussuomalaiset	5 467	2 517
Nurmijärven Sosiaalidemokraatit	12 077	7 846
Nurmijärven Vasemmisto	2 361	990
Nurmijärven Vihreät	8 297	1766
Svenska Folkpartiet	115	326
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	51052	28 116

Liitetieto 45. Tilintarkastajan palkkiot

	Kunta	
	2018 €	2017 €
Tilintarkastuspalkkiot	39 511	38 239
Tilintarkastajan lausunnot	0	0
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	5 499	4 600
Muut palkkiot	0	5 346
Tilintarkastajan palkkiot yhteensä	45 010	48 185

Liitetieto 46. Kunnan ja sen intressitahojen väliset liiketoimet

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Rajamäen Uimahalli Oy:lle 722 000 euron toiminta-avustuksen.
Kunnanjohtajan kanssa on tehty johtajasopimus, jossa on sovittu neljän kuukauden palkkaa vastaava erokorvaus.
Nurmijärven Onnenkimpale ry:lle on myönnetty allasosaston toiminta-avustus 137 000 euroa. Kunnan keskushallinnon hallintopäällikkö on toiminut yhdistyksen hallituksen sihteerinä.

Eriytetyt tilinpäätökset

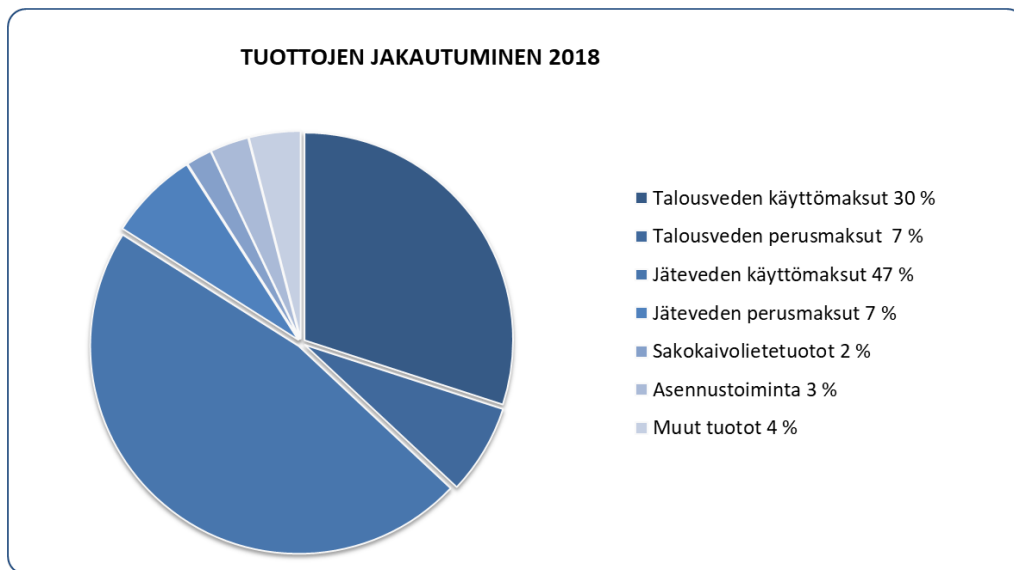
5.1 Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen tilinpäätös

5.1.1 Toimintakertomus

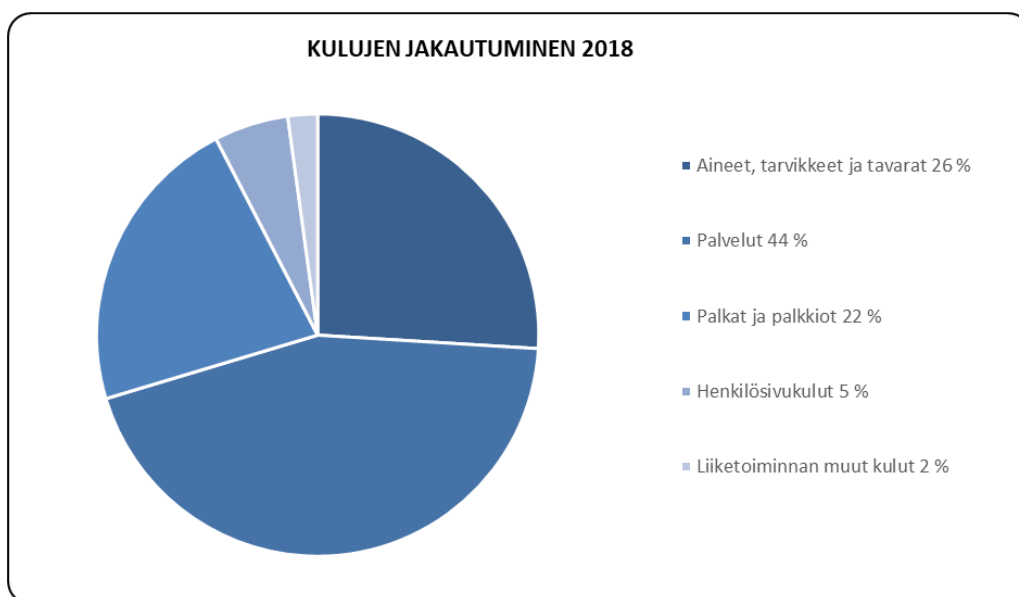
Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen liiketoiminnan tuotot olivat 8,54 milj. €, joka oli 3 % eli noin 249 000 € käyttösuunnitelmaa suuremmat. Ylitys johtui hiukan ennakoitua suuremmista käyttö- ja perusmaksutuotoista.

Talousveden käyttömaksujen tulot olivat 2,60 milj. € ja perusmaksujen 0,57 milj. €. Jäteveden käyttömaksujen tulot olivat 3,99 milj. € ja perusmaksujen 0,61 milj. €.

Toimintakulut olivat noin 4,5 milj. €. Kuluja syntyi noin 0,3 % enemmän kuin käyttösuunnitelmassa oli varattu. Materiaaleihin kului noin 0,7 % käyttösuunnitelmassa varattua vähemmän ja palveluihin noin 1,6 % vähemmän. Henkilöstökuluja syntyi noin 0,7 % enemmän. Vesilaitos tuloutti kunnalle 6 % peruspääomasta eli 162 000 €.

Liikelylijäämä oli noin 1,39 milj. €, mikä tarkoittaa 296 000 € eroa käyttösuunnitelmaan. Tilikauden yli-jäämä oli noin 1,19 milj. €, joka on noin 294 000 € käyttösuunnitelmassa esitettyä enemmän. Tämä joh-tui ennakoitua suuremmista myyntituotoista sekä hieman ennakoitua alhaisemmista toimintakuluista ja poistoista. Lainakanta laski 1,9 milj. €. Taseen loppusumma kasvoi 45,6 milj. eurosta 47,3 milj. euroon. Omavaraisuusaste kasvoi vuoden aikana 0,97 %-yksikköä ja oli vuoden lopussa 41,9 %.

Liittymismaksuja kertyi noin 1,72 milj. €, joka oli noin 20 000 € enemmän kuin käyttösuunnitelmassa oli esitetty.

Teilinummen tekopohjavesilaitoksen koeimeytyshanke käynnistyi, kun koeimeytysten tekemiseen saatu lupa sai lainvoiman tammikuussa 2018. Koeimeytyshankkeen toteutuksen vaatimat verkosto- ja kaivora-kenteet rakennettiin erittäin nopealla aikataululla ja ne valmistuivat syyskuussa. Koeimeytystoiminta aloi-tettiin lokakuun alussa 2018.

Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon esisuunnittelu, jossa tarkastellaan vaihtoehtoja kirkonkylän vanhan jätevedenpuhdistamon korvaamiseksi, käynnistettiin vuonna 2018. Toteutusvaihtoehtoina tarkastellaan uuden puhdistamon rakentaminen samalle paikalle ja jätevesien siirtoon puhdistettavaksi Klaukkalan jä-tevedenpuhdistamolle tai HSY:n Blomminmäen jätevedenpuhdistamolle.

Arvio tulevasta kehityksestä

Nurmijärven Veden tulevia investointeja ennustetaan taloussuunnittelussa 10 vuoden aikajänteellä ja tätä ennustetta käytetään kuluttajilta perittävien vesimaksujen tason määrittämisessä. Vesimaksujen koro-tuksissa on pyritty mahdollisimman tasaiseen korotukseen, jolloin korotukset kattavat osittain jo tulevia investointeja.

Lähitulevaisuudessa investointitasoa nostaa Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon korvaaminen joko uudella puhdistamolla tai siirtolinjaratkaisuilla. Lisäksi vedentuotannossa vastataan vedenkulutuksen kasvuun ja hyvälaatuisen talousveden turvaamiseen Teilinummen tekopohjavesilaitoksella.

Henkilöstö

Nurmijärven Veden palveluksessa oli vuoden 2018 lopussa 19 vakinaisessa työsuhteessa olevaa henkilöä. Määräaikaisessa työsuhteessa oli yksi henkilö. Vuoden aikana rekrytoitiin uusi projekti-insinööri edeltäjän siirtyessä toisen työnantajan palvelukseen.

Liikelaitoksen palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2018:

	31.12.2018	31.12.2017
vakinaisia	19	19
määräaikaisia ja sijaisia	1	1
yhteensä	20	20
Henkilötyövuodet (työpanos):	31.12.2018	31.12.2017
vakinaiset	16,1	14,54
määräaikaiset	1,2	2,39
yhteensä	17,3	16,94

Palkkojen ja palkkioiden kokonaismäärä tilikaudella oli 1,25 milj. €. Tulospalkkiojärjestelmän käyttöä jat-kettiin Nurmijärven Vedessä vuonna 2018. Tulospalkkion perusteeksi asetettiin kaksitoista toiminnallista tavoitetta, joille määriteltiin tavoitetasot ja painoarvot. Tavoitteita asetettiin taloudelle, työturvallisuus-delle, vedentuotannolle, verkostolle, jätevedenpuhdistukselle, asiakaspalvelulle ja johtamiselle. Asete-tusta tavoitetasosta saavutettiin 65 %.

Nurmijärven kunnassa toteutettiin vuonna 2018 henkilöstökysely. Kyselyn tulokset käytiin läpi henkilös-tön kanssa ja niiden pohjalta keskusteltiin toiminnan kehittämistarpeista.

Nurmijärven Veden henkilökunta osallistui vuoden aikana VVY:n, Trimblen ja Kuntien Putkimestarit ry:n koulutuksiin sekä alan muihin tapahtumiin. Lisäksi osallistuttiin korttipätevyyksien ylläpitämiseksi tarvit-taviin Tieturva-, Työturvallisuus-, Tulityö- ja Vesityökortti koulutuksiin.

Henkilöstölle järjestettiin vuoden aikana kolme työpaikkakokousta, jossa käsiteltiin ajankohtaisia asioita.

Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen johtokunnan kokoonpano vuoden 2018 lopussa oli seuraava:

Tehtävä	Varsinainen jäsen	Varajäsen
Puheenjohtaja	Jouni Maijala, PerusS	Jere Viisanen, PerusS
Varapuheenjohtaja	Hiikka Ruusuvirta, KOK	Marjukka Bruun-Vartia, KOK
Jäsen	Marko Heinonen, SDP	Erkki Ylinen, SDP
Jäsen	Satu Rauhala, VIHR	Sirpa Kuvaja, VIHR
Jäsen	Petteri Pavas, VAS	Yrjö Makkonen, VAS
Kh:n edustaja	Markku Jalava, KOK	Seija Martelius, KOK

Johtokunta kokoontui vuoden aikana 11 kertaa ja käsitteli yhteensä 63 asiaa.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Vedentuotannossa ja –jakelussa sekä jätevesien vastaanottamisessa ja puhdistuksessa mahdollisesti tapahtuvat merkittävät häiriöt voivat pahimmillaan aiheuttaa vedenkäyttäjille terveydellistä haittaa, ympäristön likaantumista sekä korvausvastuita. Riskejä pyritään minimoimaan hyvällä omaisuuden hallinnalla, riittävällä ja oikea-aikaisella saneerauksella ja kriittisten toimintojen varmistamisella (mm. vedentuotannon varavesijärjestelyt ja kriittisten päävesijohtojen korvaavat yhteydet).

Nurmijärven Veden toimintaan liittyy myös merkittäviä avainhenkilö- ja henkilöresurssiriskejä. Riskiä pyritään pienentämään rekrytoimalla oikeaan aikaan ja riittävästi tehtäviin sopivia henkilöitä. Lisäksi toimintaohjeiden laadinta ja töiden dokumentointi auttavat riskinhallinnassa.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto antoi päätöksen Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon ympäristöluvan tarkistamisesta joulukuussa 2015. Nurmijärven Vesi valitti päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen, joka antoi asiassa päätöksen elokuussa 2018. Nurmijärven Vesi haki edelleen syyskuussa 2018 korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituslupaa päätöksen kokonaistypenpoistovaatimuksen osalta. Muilta osin ympäristölupapäätös on voimassa. Vuoden 2018 lopussa asian käsittely oli vielä kesken korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Kokonaistypenpoistovaatimuksen taso vaikuttaa tulossa olevan puhdistamoinvestoinnin suuruuteen sekä jätevedenpuhdistamon käyttökustannuksiin.

Teillinummen tekopohjavesihankkeen koeimetysten tekemiseen saatu lupa sai lainvoiman, kun korkein hallinto-oikeus hylkäsi 8.1.2018 antamallaan päätöksellä koeimetysluvasta tehdyn valituksen. Päätöksen mukaan koeimetykset tulee olla suoritettu 31.12.2019 mennessä. KHO:n antama koeimetyksen suorittamisen aikataulu on tiukka, mistä syystä Nurmijärven Vesi varautuu hakemaan jatkoaikaa imeytyskokeen suorittamista varten.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Sisäinen valvonta toteutuu kunnan johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytännöissä. Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus ja sen valvontavastuu on kunnanjohtajalla. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan toteutumisesta. Toimialojen/keskusten johtajat ja tulosalueiden päälliköt vastaavat omalla toimialallaan valvonnan toteuttamisen organisoinnista sekä siitä, että sisäisen valvonnan menetelmät ovat käytössä ja sisältyvät päivittäisiin toimintarutiineihin. Nurmijärven Veden tilivelvollinen on vesilaitoksen johtaja.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Nurmijärven Veden toiminnassa noudatettiin kunnan hallintosääntöä ja Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen toimintasääntöä. Vesi- ja viemärlaitostoiminnassa noudatettiin vesihuoltolakia sekä muuta vesihuoltoa koskevaa lainsäädäntöä. Hankinnoissa noudatettiin erityisalojen hankintalakia sekä kunnan ohjeita. Hankinnoista tehtiin viranhaltijapäätökset sekä hankintasopimukset kunnan ohjeistuksen mukaisesti. Ostolas-kujen tarkastuksessa ja hyväksynnässä noudatettiin kunnan ohjeistusta.

Valtuuston nähden sitovien tavoitteiden etenemisestä sekä tuloslaskelman toteutumisesta raportoitiin osavuosi katsauksissa. Vesilaitoksen käyttötulojen ja –menojen sekä liittymismaksutulojen kertymästä ja ennusteen toteutumisesta raportoitiin johtokunnalle jokaisessa johtokunnan kokouksessa. Investointi- ja kehitysprojektien etenemistä seurattiin noin 2 kk välein järjestettävissä investointihankepalavereissa. Vesilaitoksen johtaja tarkisti käyttötalouden kirjanpidon muutaman kerran vuoden aikana. Osana tarkastusta tarkistettiin laskujen tiliöinti pistokoelunaisesti. Henkilöstön kehityskeskustelut pidettiin ja henkilökohtaisten tavoitteiden toteutumista valvottiin kehityskeskusteluissa.

Urakoista laadittiin ja allekirjoitettiin ao. urakkasopimukset. Kilpailutusten yhteydessä on tarkistettu, että tarjoajat täyttävät tilaajavastuulain mukaiset vaatimukset. Sopimusten mukaiset vakuudet saatiin sopimuskumppaneilta ja niiden voimassaoloaika valvottiin. Viranhaltijapäätökset, konsultti- ja urakkasopimukset on arkistoitu Nurmijärven Veden arkistoon ja Dynasty-järjestelmään

Riskienhallinnan järjestäminen

Nurmijärven Vesi ylläpitää seuraavia vesi- ja viemärlaitostoiminnan riskienhallintaan liittyviä dokumentteja:

- varautumissuunnitelma
- valmiussuunnitelma (kunnan kanssa yhdessä)
- talousveden valvontaohjelma
- pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat (kunnan ja ELY:n kanssa yhdessä)
- WSP (Water Safety Plan)
- SSP (Sanitation Safety Plan)
- pelastussuunnitelmat
- sammutusvesisuunnitelma (kunnan kanssa)

Työturvallisuuden riskit on kartoitettu kunnan Riskipisteohjelmalla ja muiden riskien hallintaan käytetään K4 Riskienhallintaohjelmaa. Lisäksi vesilaitos tekee tarpeen mukaan omia työturvallisuusohjeita ja huolehtii uusien työntekijöiden perehdyttämisestä. Toimitilat on varustettu murtohälytyksin ja osassa toimitiloista on kameravalvonta. MJ-vesitornien kuntoa valvotaan säännöllisin määräajoin tehtävillä tarkastuksilla. Vesilaitoksen vakuutukset ovat mukana kunnan vakuutushankinnoissa.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen tuloslaskelman mukainen tilikauden ylijäämä 1 194 323 euroa esitetään liitettäväksi vesilaitoksen omaan pääomaan tilikauden yli-/alijäämätilille.

Talousarvion toteutuminen

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Nurmijärven Vesi tukee toiminnallaan kunnan strategian toteutumista. Riittävän ja laadukkaan vedentuotannon turvaaminen tulevaisuudessa on olennaista, jotta niin Nurmijärven asukkaille kuin yrityksille taataan hyvinvoinnin edellytykset ja hyvä toimintaympäristö.

Viihtyisä ja turvallinen Nurmijärvi teeman osalta Nurmijärven Vesi tukee kunnan tonttituotantoa ja osallistuu tarvittavan kunnallistekniikan rakentamiseen vesihuoltoverkostojen osalta. Vesihuollon toimintavarmuutta ja riskienhallintaa kehittämällä parannetaan myös kunnan viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Vesilaitoksen asiakaspalveluita parannetaan sähköisillä palveluilla, mikä edesauttaa strategian tavoitetta sujuvasta arjesta.

Aktiivinen vuoropuhelu ja viestintä teeman tukemiseksi Nurmijärven Vesi viestii toiminnastaan aktiivisesti nettisivuilla, häiriötiedotepalvelun (tekstiviestipalvelun) kautta ja asiakaslehden avulla. Lisäksi Nurmijärven Veden hankkeista kerrotaan ennakoivasti hankkeen toteutusalueella asuville. Nurmijärven Vesi järjestää asukastilaisuuksia verkostojen rakentamishakkeisiin tai muihin hankkeisiin liittyen. Vuonna 2018 asukastilaisuus järjestettiin Teilinummen tekopohjahankkeeseen liittyen. Nurmijärven Vesi tekee myös vuosittain asiakastytyväisyyskyselyn.

Terve talous ja linjakas päätöksenteko teeman mukaisesti investointeja suunnitellaan rakentamishankkeen osalta 5 vuoden aikajänteellä ja talousmallin osalta 10 vuoden aikajänteellä. Kuluttajilta perittävien asiakasmaksujen taso määritetään käytössä olevalla talousmallilla siten, että tarvittava asiakasmaksutason korotus on mahdollisimman tasainen. Kestävää kehitystä edistetään vesilaitoksen toiminnassa muun muassa energiatehokkaiden ratkaisujen sekä toimeenpanemalla Vantaanjoen vesiensuojelun toimenpideohjelmalla 2017 -2027 sekä Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelmalla 2016-2021.

Nurmijärven Veden omaisuudesta pidetään huolta toteuttamalla saneeraukset oikea-aikaisesti mm. verkostojen kuntotutkimustietoja hyödyntämällä. Nurmijärven Veden toiminta katetaan vesilaitoksen perimillä maksuilla, joiden korotustarve arvioidaan suhteessa tuleviin investointitarpeisiin ja käyttökuluihin.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kärkihanke Ylläpidetään hyvinvointia edistäviä palveluja	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma	
Tavoite Vesilaitoksella on verkoston aluemittausjärjestelmään perustuva vuotovesien etsintäjärjestelmä. Vesijohtoverkoston vuotovedet aiheuttavat turhaa vedenottoa ja pumppausta. Viemäriin tulevat lisävedet vaaavat jätevedenpuhdistamoilta kapasiteettia ja voivat aiheuttaa prosessihäiriöitä. Sekä vesijohto-verkoston että viemäriverkoston vuotovesien vähentäminen tehostaa vesilaitoksen toimintaa.	Arviointitapa/mittari Tarvittavat vesijohtoverkoston aluemittauskaivot ja jätevedenpumppaamojen virtausmittaukset on asennettu, vesijohto- ja viemärimallinnus on ajantasainen, vesijohto- ja viemäriverkostossa tehdään vuotojen paikallistamista. Vesijohtoverkoston vuotovesiprosentti on nykyistä pienempi
Tavoitetaso 2018 Kaivojen ja virtausmittareiden asennus on käynnissä. Jo asennettuja järjestelmän osia käytetään vuototason seurantaan ja tulosten perusteella tehdään vuotojen etsintää vesijohtoverkostossa.	Tavoitteen toteutuminen Henkilöstövajeen vuoksi aluemittausjärjestelmän kehittäminen ei etene suunnitellusti. Vesilaitokselle syksyn 2018 aikana palkattava projekti-insinööri jatkaa hankkeen toteuttamista. Vuodelle 2018 asetetut tavoitteet pyritään toteuttamaan vuoden 2019 aikana.

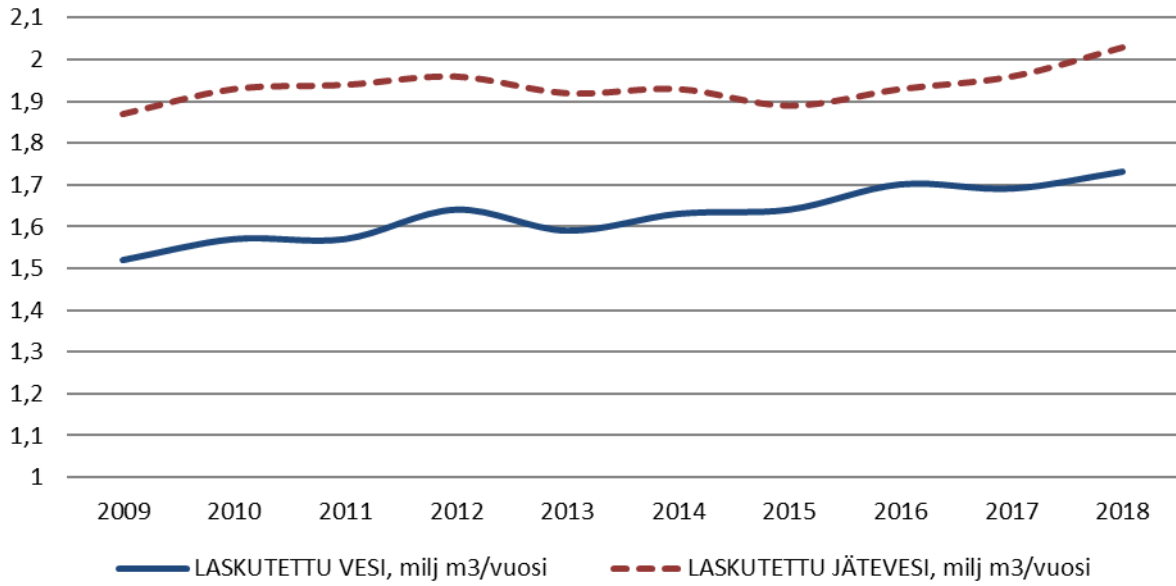
Kärkihanke Digihanke (kärkihanke 4)	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma	
Tavoite Parannetaan vesilaitoksen asiakkaiden sähköisiä palveluita.	Arviointitapa/mittari Uuden asiakashallintajärjestelmän käyttöönotto. Liittymishakemuksen sähköistäminen
Tavoitetaso 2018 Valmistellaan uuden asiakashallintajärjestelmän hankintaa. Vertaillaan toimittajavaihtoehtoja ja soveltuvat hankintamenettelyt.	Tavoitteen toteutuminen Asiakashallintajärjestelmän hankintaa päätettiin viedä eteenpäin vasta vakituisen vesilaitoksen johtajan palattua virkaansa lokakuussa 2018. Järjestelmän hankintaa ei pystytty edistämään loppuvuoden aikana suuren työkuorman takia. Vuodelle 2018 asetettu tavoite ei toteutunut.

Myynti ja asiakkaat

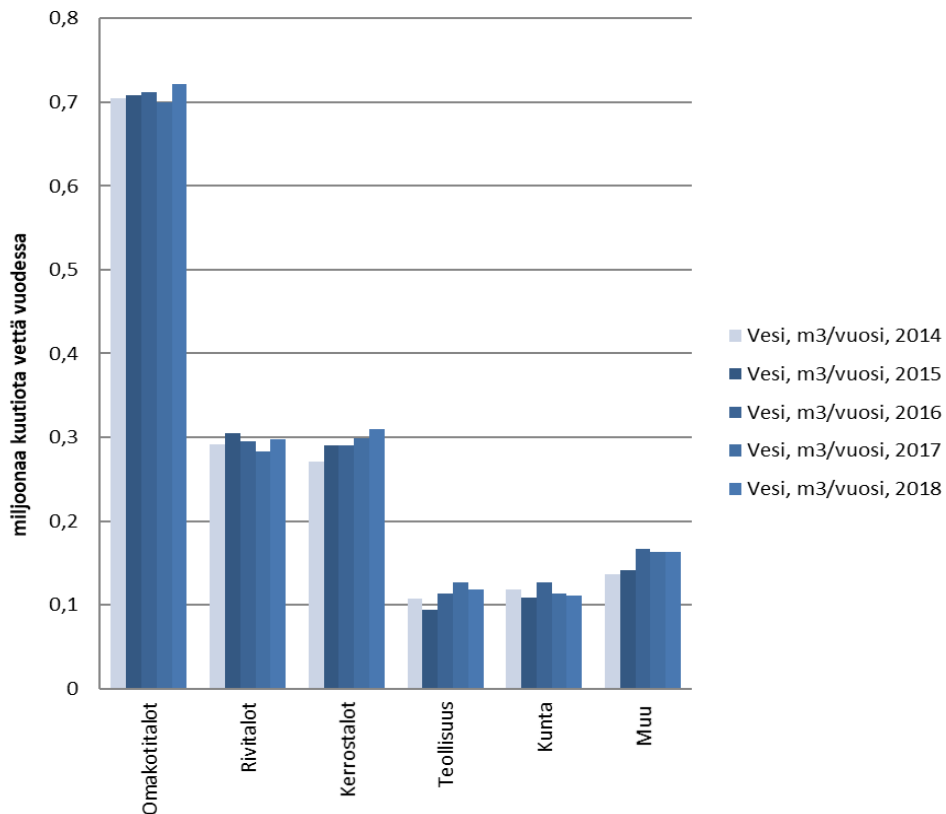
Talousveden myynti oli vuonna 2018 1,73 milj. m³ ja. Myynti kasvoi 2,4 % vuoteen 2017 verrattuna. Talousveden kulutus kasvoi omakoti-, rivi- ja kerrostaloissa. Teollisuudessa vedenkulutus hieman laski.

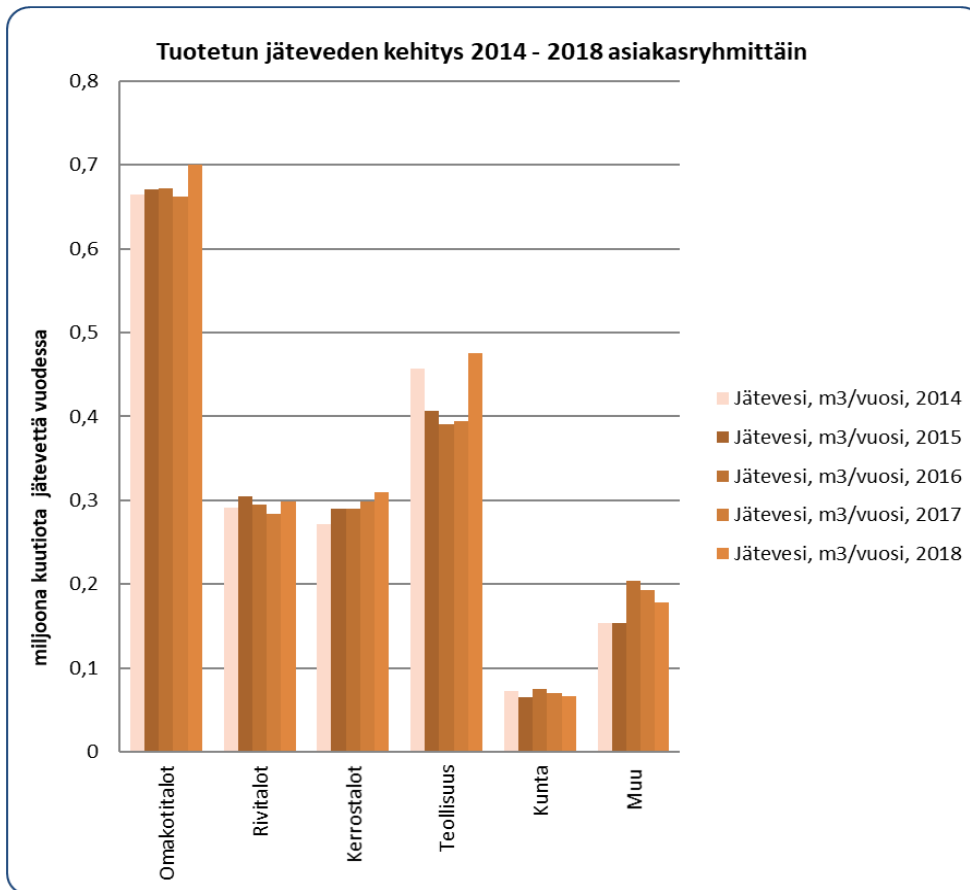
Jätevettä laskutettiin 2,03 milj. m³, joka oli 3,5 % enemmän kuin vuonna 2017. Altian tehdasalueen jätevesiä laskutettiin 374 100 m³, mikä tarkoittaa 9,5 % kasvua vuoteen 2017.

TALOUSVEDEN MYYNIN JA LASKUTETUN JÄTEVEDEN KEHITYS 2009-2018

Talousveden kulutuksen kehitys 2014 - 2018 asiakasryhmittäin

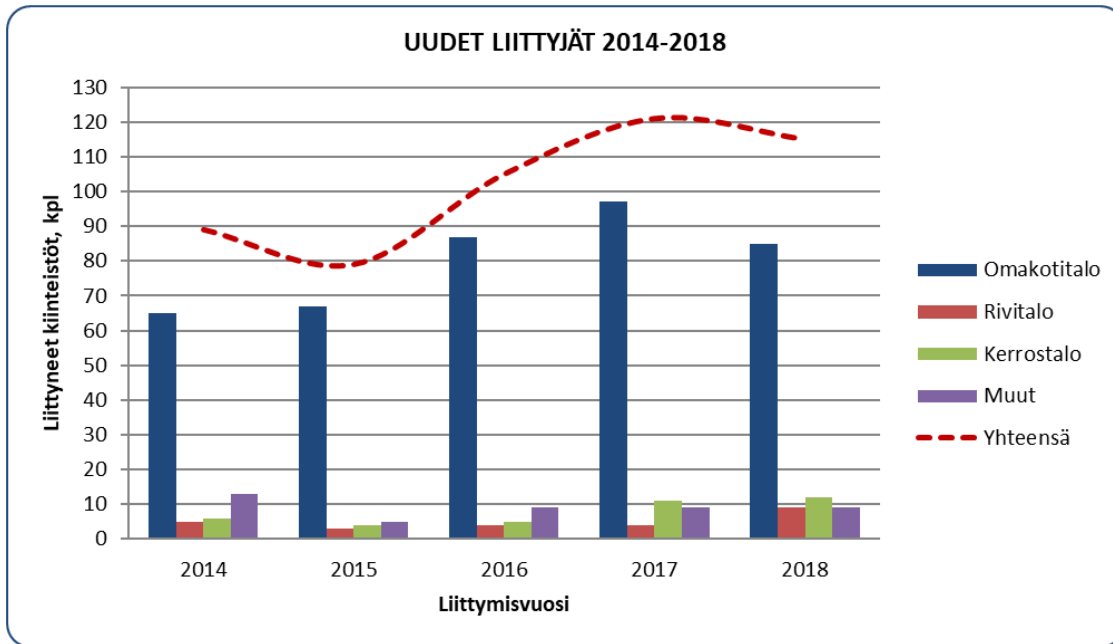

Nurmijärven Veden vuoden 2018 käyttö- ja perusmaksut on esitetty alla.

KÄYTTÖMAKSU 2018	€/m ³ veroton	€/m ³ sis.alv
Vesi	1,51	1,87
Jätevesi	2,49	3,09
yhteensä	4,00	4,96

PERUSMAKSU 2018 Mittarin koko	VESI		JÄTEVESI	
	€/m ³ veroton	€/m ³ sis. alv	€/m ³ veroton	€/m ³ sis. alv
Ns 15-20	5,80	7,19	6,54	8,11
Ns 25-32	10,48	13,00	11,82	14,66
Ns 40	20,42	25,32	23,03	28,56
Ns 50	34,91	43,29	39,37	48,82
Ns 80	63,94	79,29	72,10	89,40
Ns 100	99,41	123,72	112,10	139,00

Vuoden aikana vesilaitoksen asiakkaaksi liittyi yhteensä 115 kiinteistöä, joista 113 kpl liittyi sekä vesijohtoon että viemäriin ja 2 kpl pelkkään vesijohtoon. Uusien liittyjien määrä laski edellisestä vuodesta 5,0 %. Vuoden lopussa vesilaitoksen asiakkaina oli vesi- ja viemäri-liittyjiä yhteensä 7 414 kpl. Liittyjistä 6871 kpl oli liittynyt sekä vesijohto- että jätevesiviemäriverkostoon, 528 kpl oli liittynyt vain vesijohtoverkoston ja 15 kpl vain jätevesiverkostoon.

Asiakastytyvyyttä tutkittiin kesä-elokuussa Taloustutkimus Oy:n tekemän Water Customer Satisfaction Index -tutkimuksen avulla. Tutkimuksessa tehtiin 200 puhelinhaastattelua vesilaitoksen toiminta-alueelta. Tutkimuksen perusteella asiakastytyvyys oli yleisesti hieman noussut edellisen vuoden tuloksiin verrattuna. Tulokset ovat kuitenkin edelleen muihin vesihuoltolaitoksiin verrattuna keskimääräistä huonompia. Veden laatuun ja vesihuoltolaitoksen palveluun ollaan oltu hieman edellistä vuotta tyytyväisempiä. Vedenjakelun toimitusvarmuuteen ja katkottomuuteen liittyen asiakastytyvyys on hieman laskenut. Vesilaitoksen viestinnän arvostamat olivat muihin vesihuoltolaitoksiin verrattuna selvästi keskimääräistä huonompia.

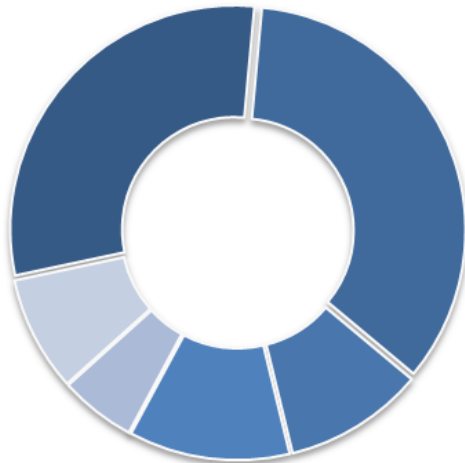
Vedenhankinta

Nurmijärven Veden toimittama talousvesi on Nurmijärven kunnan alueella sijaitsevista vedenottamoista pumpattua pohjavettä. Vesilaitoksella on yhteensä 10 vedenottamoita, joista tuotantokäytössä on kahdeksan vedenottamoita (Kaninlähde, Kiljava, Lepsämä, Nummenpää, Nukari, Savikko, Teilinummi ja Valkoja). Pellonperän ja Rökän vedenottamot ovat varavedenottamoita.

Kaikilla vedenottamoilla pumpataan pohjavettä siiviläputkikaivoista ja vesi desinfioidaan UV –valolla mikrobiologisen laadun varmistamiseksi ennen verkostoon pumppausta. Teilinummen päävedenottamolla on käytössä ilmastustornit hiilidioksidin poistoa ja veden alkalointia varten. Teilinumella käsitellään myös Nukarin kaivosta pumpattu raakavesi. Kiljavan päävedenottamolla käytössä on ilmastustornit ja kalkkivialkalointi. Lepsämän, Nummenpään ja Savikon vedenottamoilla käytetään maaperähapetusta raudan ja mangaanin poistamiseksi pohjavedestä jo maaperässä. Lisäksi Lepsämässä on ilmastustornit ja Nummenpäässä ilmastusallas. Kaninlähden ja Valkojan vedenottamoilta vesi pumpataan suoraan kaivosta verkostoon ilman erilliskäsittelyä. Lepsämän vedenottamon otettiin pois tuotantokäytöstä syyskuussa 2017 veden laadun heikkenemisen vuoksi. Lepsämän vedenottamoita ei ole saatu takaisin tuotantokäyttöön vuoden 2018 aikana.

Vedenottamoilta pumpattiin yhteensä 2,23 milj. m³ vettä ja vesimäärä jakautui ottamoiden kesken alla olevan kuvan mukaisesti. Keskimääräinen vuorokausipumppaus kaikilta ottamoilta yhteensä oli 6 400 m³ / päivä.

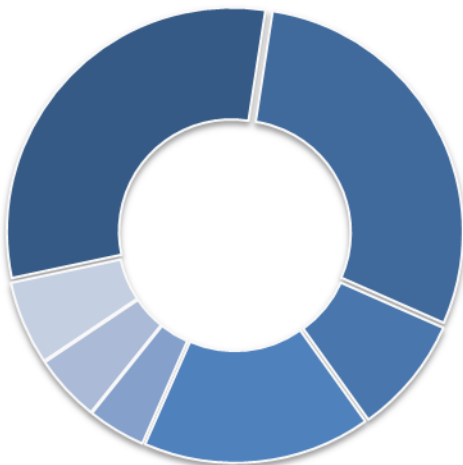
VEDENOTTAMOILTA PUMPATTU VESIMÄÄRÄ 2018

- Teilinummi ja Nukari 30 %
- Kiljava 35 %
- Nummenpää 12 %
- Savikko 10 %
- Valkoja 8 %
- Kaninlähde 5 %
- Lepsämä 0 %

Vedenottamoiden energiankulutus oli yhteensä 1170 MWh eli 0,52 kWh/pumpattu m³ ja se jakautui otta-
moittain alla olevan kuvan mukaisesti. Lepsämän vedenottamon sähkönkulutus johtuu ottamolla vuonna
2018 toteutetuista koepumppauksista ja muista koetoiminnoista.

VEDENOTTAMOIDEN SÄHKÖNKULUTUS 2018

- Teilinummi ja Nukari 31 %
- Kiljava 29 %
- Savikko 8 %
- Nummenpää 16 %
- Lepsämä 4 %
- Kaninlähde 5 %
- Valkoja 6 %

Talousveden laatu

Talousveden laadunvalvonta perustuu Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan vuonna 2016 hyväksy-
mään valvontatutkimusohjelmaan.

Talousveden akkreditoituna ja sertifioituna tutkimuslaboratoriona toimii Metropolilab Oy. Vesinäytteitä
otettiin vedenottamoiden raakavedestä ja lähtevästä vedestä sekä jakeluverkostosta yli sadasta eri pis-
teestä. Lisäksi pohjavesialueita tarkkailtiin vedenottamoiden läheisyydessä yhteensä noin 50 eri havain-
toputken osalta. Yhteensä analysoitiin noin 500 vesinäytettä, joista tehtiin yhteensä lähes 8000 vesiana-
lyysiä. Vesijohtoveden laatuun tai paineeseen liittyviä asiakasvalituksia kirjattiin vuoden aikana yhteensä
31 kappaletta.

Keski-Uudenmaan Ympäristökeskuksen terveystarkastus teki terveydensuojelulain mukaiset vuosittaiset
laitostarkastukset kaikille vedenottamoille ja vesitorneille kesä- ja elokuussa 2018. Tarkastukset tehtiin

osana Nurmijärven Veden WSP:n seuranta. WSP -järjestelmää on muitakin osin päivitetty kuluneen vuoden aikana.

Talousvesi täytti kaikilla kulutusalueilla sosiaali- ja terveysministeriön talousvesiasetuksen mukaiset laatuvaatimukset ja -suositukset. Kaninlähteen vedenottamolta toimitettavassa talousvedessä on ajoittain ollut kohonneita mangaanipitoisuuksia, jotka kuitenkin allittavat em. raja-arvot.

Klaukkalan alueen vedenlaatu muuttui vuoden 2018 aikana selvästi kovemmasta pehmeäksi. Tämä on seurausta siitä, että vedenottamoiden ajotapoihin on erityisesti kiinnitetty huomiota vuonna 2018 ja niitä on pyritty ajamaan siten, että vesijohtoverkostoon saadaan mahdollisimman hyvä laatuista talousvettä. Pääsääntöisesti tämä tarkoittaa Kiljavan ja Teilinummen vedenoton lisäämistä ja hieman heikompi laatuisten vedenottamoiden vesimäärä vähentämistä. Erityisesti Klaukkalaan on johdettu enemmän vettä Rajamäen suunnasta, jolloin Klaukkalan alueen talousvesi on selvästi aiempaa pehmeämpää. Vedessä on noin 30% vähemmän kalsiumia ja magnesiumia kuin aikaisempina vuosina. Veden käyttäjille muutos näkyy siinä, että kalkkisaostumien syntyminen vesikalusteisiin ja märkätiloihin on aiempaa vähäisempää.

VERKOSTOT	pH	Kokonais- kovuus dH	Luokitus	Kalsium mg/l	Magnesium mg/l
Klaukkala	7,9	4,6	Pehmeää	23,1	6,1
Kirkonkylä	7,8	7,0	Keskikovaa	35,8	11,2
Rajamäki, Röykkä	8,3	2,5	Erittäin pehmeää	13,8	2,4
Nukari (kylä)	7,7	4,9	Pehmeää	21,0	8,5

VEDENOTTAMOT (verkostoon lähtevä vesi)	pH	Kokonais-ko- vuus dH	mmol/l	Luokitus	Kalsium mg/l	Magnesium mg/l
Nukari / Teilinummi	7,8	5,0	0,9	Pehmeää	21,0	8,8
Lepsämä	-	-	-	-	-	-
Nummenpää	7,8	5,6	1,0	Pehmeää	26,8	7,9
Kiljava	8,4	2,6	0,5	Erittäin pehmeää	14,3	2,5
Valkoja	7,5	13,1	2,3	Kovaa	67,0	16,0
Savikko	7,9	11,2	2,0	Kovahkoa	57,5	13,8
Kaninlähde	7,9	11,0	2,0	Kovahkoa	52,8	15,0
Pellonperä	-	-	-	-	-	-
Röykkä	-	-	-	-	-	-
Raja-arvo	6,5- 9,5	Ei raja-arvoa			Ei raja-arvoa	

Jäteveden puhdistus

Nurmijärven Veden toiminta-alueella on kaksi jätevedenpuhdistamo: Klaukkalan kalliopuhdistamo ja Kirkonkylän puhdistamo. Puhdistamoiden veloitettarkkailusta vastaa Vantaanjoen ja Helsingin seudun Vesiensuojeluyhdistys ry.

Klaukkalan jätevedenpuhdistamo

Klaukkalan puhdistamo käsittelee Klaukkalan, Röykan ja Rajamäen asukasjätevedet sekä Altia Oyj:n tehdasalueen jätevedet.

Uudenmaan ELY-keskuksen valvoja teki vuonna 2018 ympäristöluvan mukaisen laitostarkastuskäynnin Klaukkalan jätevedenpuhdistamolle. Ympäristöluvan mukaisesti puhdistamon tarkastuskäynti tehdään noin 3 vuoden välein.

Kuukausittaisten analyysitulosten perusteella Klaukkalan puhdistamon kuormitusparametrit muuttuivat seuraavasti, kun verrataan vuotta 2018 vuoteen 2017. Virtaama laski edellisestä vuodesta lähes 10 % erittäin kuivan syksyn johdosta. BOD- kuormitus laski lähes 20 % ja kokonaisfosforikuormitus laski noin 10 %. Typpikuormitus sen sijaan pysyi samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Kolmannella neljänneksellä teollisuuden kuormitus oli korkealla ja biologisen puhdistusprosessin huoltoseisokista johtuen fosforikuormitus nousi yli luparajan. Tästä huolimatta koko vuoden kuormitus laski edellisestä vuodesta.

Puhdistamolle tuleva kuormitus on ollut lähivuosina voimakkaasti kasvavaa mm. Klaukkalan taajaman voimakkaan kasvun vuoksi. Puhdistamon kapasiteetti ylittynee lähitulevaisuudessa, jolloin puhdistamon laajennus ja prosessien tehostaminen tulevat ajankohtaisiksi. Klaukkalan puhdistamo on täyttänyt puhdistusvaatimukset vuoden 2018 aikana muuten paitsi fosforin osalta kolmanneksella vuosineljänneksellä.

		J1 1.1.-31.3.	J2 1.4.-30.6.	J3 1.7.-30.9.	J4 1.10.-31.12.	Vuosi 2018	Lupa- ehto-raja
Virtaama	m ³ /d	6460	6730	4980	5150	5830	
BOD7atu	mg/l	2,7	3,6	4,5	2,3	3,3	10
	%	99	99	99	99	99	95
CODCr	mg/l	29	29	29	20	27	125
	%	96	96	97	98	97	75
kok.P	mg/l	0,10	0,13	0,41	0,25	0,21	0,4
	%	99	98	95	97	97	95
kok.N	mg/l	7,8	6,1	5,3	11	7,5	15
	%	86	89	92	85	88	70
NH4-N	mg/l	0,05	0,28	0,23	0,03	0,15	4
	%	100	99	100	100	100	
SS	mg/l	4,0	4,2	8,4	2,9	4,8	35
	%	99	99	98	99	97	90
Nitrif. aste	%	100	99	100	100	100	90

Klaukkalan puhdistamolle tuotiin sako- ja umpikaivolietettä yhteensä lähes 25.000 m³.

Klaukkalan puhdistamolla syntyi lietettä noin 2 300 märkä-tn ja liete toimitettiin Kekkilä Oy:n Metsä-Tuomelan tunnelikompostointilaitokseen jatkokäsittelyä varten. Puhdistamoliete täytti lannoitevalmistelainsäädännössä asetetut raskasmetallien ja muiden haitallisten aineiden pitoisuusvaatimukset.

Mädättämössä syntyvä biokaasu myytiin lämmöntuotantoon Nurmijärven Sähkö Oy:n kaukolämpökukseen.

Klaukkalan puhdistamon sähköenergiankulutus oli 1 807 MWh vuodessa, joka vastasi 0,85 kWh kulutusta puhdistettua jätevesikuutiota kohden.

Kirkonkylän jätevedenpuhdistamo

Kirkonkylän puhdistamo käsittelee Kirkonkylän, Karhunkorven ja Nukarin alueen jätevedet.

Kuukausittaisten analyysitulosten perusteella Kirkonkylän puhdistamon kuormitusparametrit muuttuivat seuraavasti, kun verrataan vuotta 2018 vuoteen 2017. Virtaama pieneni lähes kolmanneksen. Kolmen ensimmäisen jakson virtaamat olivat poutasäistä johtuen edellisvuoden kaltaiset, mutta neljännen jakson virtaama oli vain 50% edellisen vuoden erittäin sateiseen syksyyn verrattuna. Kuormitukset pienenevät joka parametrin osalta kymmeniä prosentteja edellisestä vuodesta 2017, jolloin syksyn sateinen jakso oli ongelmallinen puhdistamolle. Ohitusten määrä oli noin 0,5 % vuosivirtaamasta, mikä on huomattavan alhainen. Ohitettu jätevesi käsiteltiin mekaanisesti ja kemiallisesti. Kirkonkylän puhdistamon jätevedenkäsittelytulos oli vuonna 2018 ympäristöluvan vaatimusten mukainen tarkkailujaksolla kaikkien kuormitusparametrien osalta.

		J1 1.1.-31.3.	J2 1.4.-30.6.	J3 1.7.-30.9.	J4 1.10.- 31.12.	Vuosi 2018	Lupa- ehto-raja
Virtaama	m ³ /d	1960	2020	1460	1590	1760	
BOD7atu	mg/l	6,4	8,7	2,6	2,6	5,4	10
	%	99	98	99	99	99	95
CODCr	mg/l	34	37	22	19	29	60
	%	94	94	97	97	96	90
kok.P	mg/l	0,26	0,41	0,26	0,16	0,28	0,5
	%	97	96	98	98	97	95
NH4-N	mg/l	2,0	4,3	0,69	1,2	2,2	4
	%	96	91	99	97	96	
SS	mg/l	9	12	13	14	12	15
	%	98	97	97	97	97	
Nitrif. aste	%	97	93	99	98	97	

Kirkonkylän puhdistamolle tuotiin sako- ja umpikaivolietettä yhteensä hieman alle 18.000 m³.

Kirkonkylän puhdistamolla syntyi lietettä noin 1 300 märkä-tn ja liete toimitettiin Kekkilä Oy:n Metsä-Tuomelan tunnelikompostointilaitokseen jatkokäsittelyä varten. Puhdistamoliete täytti raskasmetallien ja muiden haitallisten aineiden pitoisuusvaatimukset.

Kirkonkylän puhdistamon sähköenergiankulutus oli 710 MWh vuodessa, joka vastasi noin 0,9 kWh energi-ankulutusta puhdistettua jätevesikuutiota kohden.

Verkostot

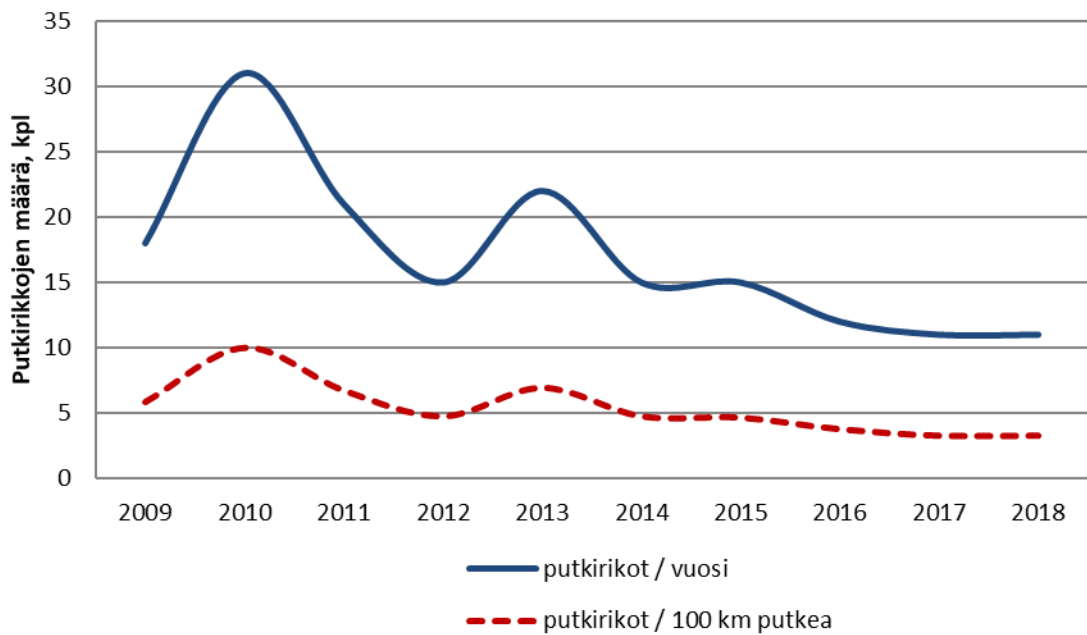
Vesijohtoverkosto

Vesijohtoverkoston pituus oli vuoden 2018 lopussa 346 km.

Putkirikkoja tapahtui vuonna 2018 yhteensä 11 kpl. Putkirikoista 9 kpl tapahtui Klaukkalassa ja 2 kpl kirkonkylällä. Putkirikkoja tapahtui keskimäärin 3,2 kpl / 100 km vesijohtoverkosta kohti. Vesijohtoverkoston vuotoprosentti (laskuttamattoman veden määrä) oli 25,8 %.

Paineenkorotusasemia on 8 kpl.

VESIJOHTOJEN PUTKIRIKOT 2018

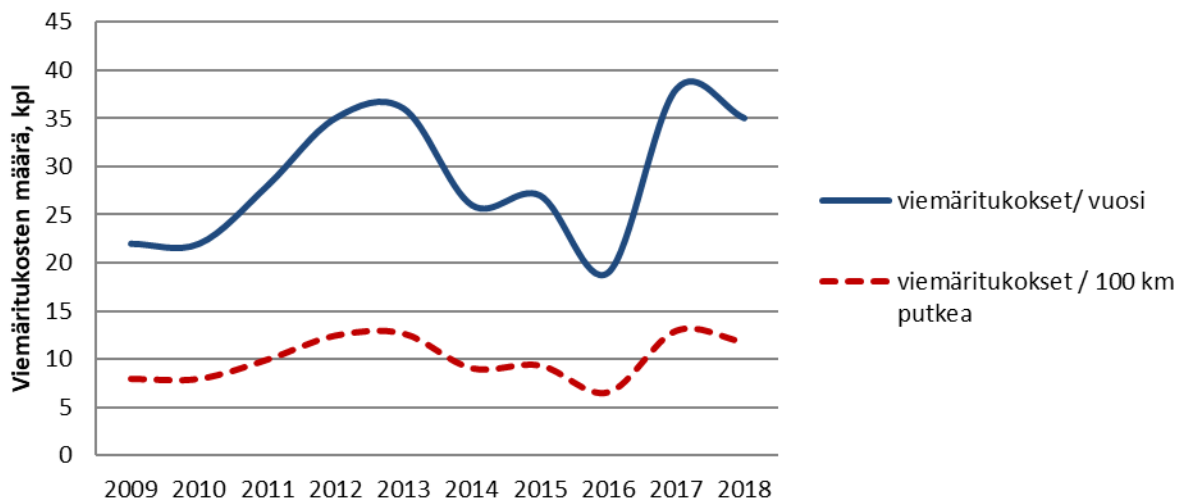
Jätevesiviemäriverkosto

Jätevesiviemäriverkoston pituus oli vuoden 2018 lopussa 299 km.

Viemäritukoksia tapahtui vuonna 2018 yhteensä 35 kpl eli keskimäärin 11,7 kpl / 100 km jätevesiviemäriverkostoa kohti. Viemäriverkoston vuotoprosentti oli 27 %.

Jätevedenpumppaamoita on yhteensä 47 kpl.

VIEMÄRITUKOKSET 2018

Kehittämistoiminta

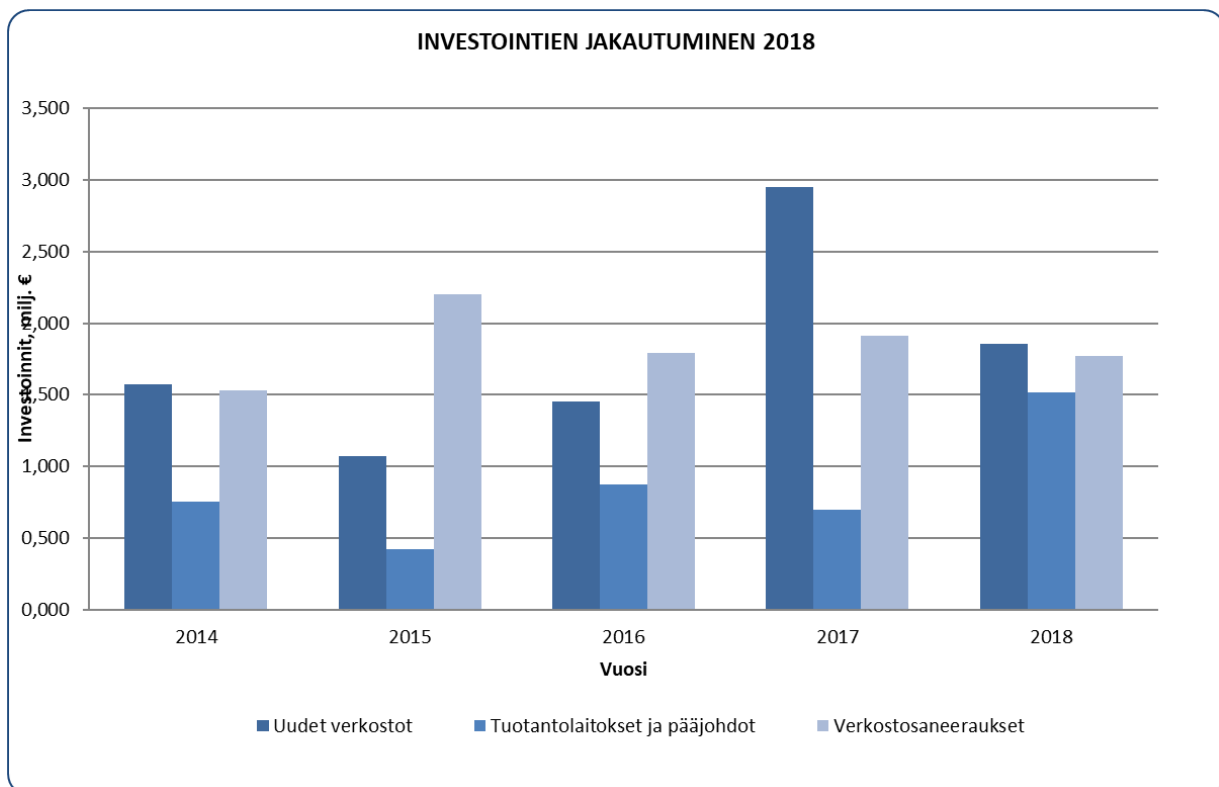
Nurmijärven Vesi, Uudenmaan ELY-keskus ja Geologian tutkimuskeskus GTK toteuttajana teettivät vuoden 2018 aikana Teilinummen pohjavesialueen laajennusosan rakennekartoituksen, jonka avulla tutkittiin pohjavesiesiintymien rakenteellista tilaa ja vaikutuksia vedenottoon. Vastaava pohjavesialueiden rakenneselvitys on tarkoitus tehdä vuonna 2019 Lepsämään ja vuonna 2020 Nummenpään, jonka jälkeen kaikki käytössä olevat pohjavesialueet on selvitetty rakenteellisesti. Selvitysten tulosten avulla voidaan tehostaa pohjavesialueiden suojelua ja toteuttaa vedenottoa tarkemman pohjavesialueen ymmärryksen valossa.

Klaukkalan jätevedenpuhdistamolle tehtiin vuonna 2018 toiminta-analyysi, jonka avulla tunnistettiin suositeltavia toimenpiteitä puhdistusprosessin toiminnan turvaamiseksi.

Nurmijärven Veden ja Altia Oyj välinen esisopimus Altian alueen vesihuoltojärjestelmien siirtämisestä Nurmijärven Vedelle, joka solmittiin vuonna 2017 purkaantui vuoden 2018 lopussa. Vesihuolto-omaisuutta koskevan varsinaisen kaupan ehdoista oli tarkoitus sopia lopullisessa kauppakirjassa ja sen liitännäissopimuksissa vuoden 2018 aikana, mutta lopullista kauppaa ei saatu tehtyä. Neuvottelujen jatkumisesta vuonna 2019 on kuitenkin jo sovittu ja neuvotteluja jatketaan vanhan esisopimuksen mukaisen mallin pohjalta. Omaisuuden siirtojärjestelyn tai uuden teollisuusjätevesisopimuksen täytäntöönpano päivä on alustavasti sovittu vuoden 2024 alkuun.

Nurmijärven Veden investoinnit ja rakentamishojelman toteutuminen

Toteutuneiden investointien kokonaissumma oli 5,15 milj. €, mikä on 89 % käyttösuunnitelmassa varattusta määrärahasta. Uusien verkostojen rakentamisen osuus oli 1,86 milj. € eli 36 %, verkoston saneerauksen osuus 1,77 milj. € eli 34 % ja tuotantolaitoksien ja pääjohtojen osuus 1,52 milj. € eli 30 % investointien toteutuneesta kokonaissummasta.

Vesihuoltoverkostojen uudisrakentaminen

Vesihuoltoverkostojen uudisrakentamiskohteet ovat pääsääntöisesti kohteita, joissa vesilaitos toteuttaa kunnan rakentamishojelmaa, ja kunnan asunto- ja yritysalueiden käyttöönoton edellyttämä uusien verkostojen rakentaminen on ohjelmoitu tapahtuvaksi samanaikaisesti katujen kanssa. Vuoden 2018 aikana

rakennettiin uutta vesijohtoverkostoa 2,4 km ja uutta jätevesiviemäriä 2,9 km. Verkostojen uudisinvestointi määrärahoista käytettiin 79 % verrattuna käyttösuunnitelmaan.

Verkostojen uudisrakennuskohteissa Viirinlaakson, Korsipolun, Ali-Tilkan, Klaukkalan pienten nimeämättömien kohteiden ja Kylänpään osalta rakentaminen toteutui käyttösuunnitelman mukaisesti.

Järvimaan alueen osalta käyttösuunnitelmassa varatuista rahoista jäi käyttämättä 185 000 €. Kohde ei valmistunut vesihuollon osalta kokonaan vuoden 2018 aikana ja rakentamisen jatkuu vuonna 2019. Vuoden 2019 rakentamishjelmassa kohdetta varten on varattu 70 000 €. Altian alueelle varatuista rahoista jäi käyttämättä 135 000 €. Kohteen rakentaminen jatkuu vuonna 2019, Valta-akselin vesihuollon rakentamisella.

Heinojan, Viirinlaakso 2:n ja Ilvesvuori pohjoisen alueiden suunnittelua ei saatu käynnistettyä vuoden 2018 aikana, joten suunnitteluun varatut rahat näiden osalta jäivät käyttämättä. Kohteiden suunnittelu alkaa vuonna 2019.

Vesihuoltoverkostojen saneeraus

Verkostosaneerauskohteet valitaan saneerauksen priorisointityökalun avulla, joka huomioi vesihuoltolinjojen kriittisyyden, kunnon ja iän. Oikeaan aikaan tehdyllä saneerauksella lisätään vedentoimituksen varmuutta ja vähennetään pitkäkestoisten ja alueellisten vedentoimituskatkojen mahdollisuutta.

Vuonna 2018 saneerattiin 1,5 km vesijohtoverkostoa ja 2,5 km jätevesiviemäriverkkoa. Viemäriverkostosta saneerattiin sujuttamalla noin 1,5 km ja auki kaivamalla noin 0,9 km. Vesijohtoverkostoa saneerattiin 0,45 % ja jätevesiverkostoa 0,82 % verkostojen kokonaispituuksista. Verkostosaneerauksen osuus yhteenlasketusta verkostopituudesta oli 0,62 %. Vesihuoltoverkostojen saneerausmäärärahoista käytettiin 93 %.

Nummenpään ja Lepsämän vedenottamoilta Klaukkalaan tulevan päävesijohdon saneerauksen ensimmäistä osuutta alettiin rakentaa vuonna 2018 ja urakka jatkuu vuodelle 2019. Saneeraushanke koostuu kokonaisuudessaan kolmesta osuudesta, jotka rakennetaan vuosien 2018-2021 aikana. Vuonna 2018 hankkeen kustannukset ylittyivät käyttösuunnitelmaan nähden 37 000 €. Ylitys johtui suunnittelukustannuksista, jotka kirjautuivat koko monivuotisen hankkeen osalta vuodelle 2018.

Jukolantien/ Venlantien verkostosaneeraushanketta ei toteutettu vuonna 2018, vaan hanke siirrettiin toteutettavaksi vuoden 2019 aikana. Hankkeeseen liittyvä jätevesiviemäriverkoston vuotoselvitys toteutettiin ja rakennesuunnittelua tehtiin vuoden 2018 aikana. Hankkeelle suunnittelua varten varattu raha käytettiin käyttösuunnitelman mukaisesti. Hankkeen suunnittelua tullaan jatkamaan vielä alkuvuodesta 2019 ja rakentamisen arvioitu aloitus on loppukeväällä 2019.

Ropakkotien vesihuoltolinjojen saneeraus ei valmistunut kokonaan vuonna 2018. Vuodelle 2018 käyttösuunnitelmassa varatuista rahoista jäi käyttämättä noin 25 000 €. Hankkeen rakentaminen jatkuu vuonna 2019. Lepsämäntien Kisakujan liittymän kohteen kustannukset alittuivat käyttösuunnitelmaan nähden 80 000 €. Klaukkalantien ja Kirkkotien risteyksen kohde toteutui käyttösuunnitelman mukaisesti. Tykkimäentien/Patterikujan/Sörkätien saneeraus toteutui lähes käyttösuunnitelman mukaisesti. Kustannukset ylittyivät 7 000 €.

Kirkonkylän puhdistamon kokoojaviemäriin sujutus toteutui käyttösuunnitelman mukaisesti. Myös muut viemäriin sujutuskohteet toteutuivat lähes käyttösuunnitelman mukaisesti. Kustannukset alittuivat 20 000 €.

Tuotantolaitokset ja pääjohdot

Tuotantolaitoksien ja pääjohtojen investointeihin käyttösuunnitelmassa varatuista määrärahoista käytettiin 101 %.

Teillinummen tekopohjavesihankkeen koeimeytysten tekemiseen saatu lupa sai lainvoiman, kun korkein hallinto-oikeus hylkäsi 8.1.2018 antamallaan päätöksellä koeimeytyslupasta tehdyn valituksen. Päätöksen mukaan koeimeytykset tulee olla suoritettu 31.12.2019 mennessä.

Imeytyskoehankkeen raakavesijohdot Päijänne-tunnelista Korpimäeltä Teillinummelle, koepumppaus veden purkuputki sekä imeytystä varten tarvittavat imeytyskaivorakenteet sähkö- automaatio ja tietoliikennelaitteineen rakennettiin erittäin nopealla aikataululla vuoden 2018 aikana. Koeimeytys aloitettiin Teillinummen pohjavesialueella lokakuun 2018 alussa. Koeimeytys jatkuu ainakin vuoden 2019 loppuun asti.

Koeimeytyshankkeen kustannukset ylittivät käyttösuunnitelman 26 000 €:lla. Koeimeytyshankkeen rakenteet on pyritty toteuttamaan kokonaistaloudellisesti mahdollisimman edullisesti siten, että imeytyskokeen toteuttamista varten rakennetut ratkaisut ovat sellaisenaan valmiita käytettäväksi myös lopullisessa tekopohjavesilaitoksessa.

Lepsämän vedenottamolle on suunniteltu samanlainen hapetusjärjestelmän pilottilaitteisto, kun Savikon vedenottamolle toteutettiin vuonna 2017. Hapetuskokeen koejärjestelyä on toteutettu vuonna 2018 nykyisillä raakavesikaivoilla. Nykyisten kaivojen ikääntymisestä ja heikosta kunnosta johtuen koejärjestely ei ole tuottanut riittävää raakaveden laadun parantumista. Vuoden 2018 lopussa Lepsämän vedenottamolla on tehty täydentäviä maaperätutkimuksia, joiden perusteella ottamoalueelle on suunniteltu maaperän hapetusprosessia varten 2 kpl uusia siiviläputkikaivoja. Kaivot rakennetaan keväällä 2019, jonka jälkeen maaperähapetuksen koetta jatketaan. Lepsämän vedenottamon saneerauksen kustannukset ylittivät noin 9 000 € vuoden 2018 osalta.

Valkoijan vedenottamon uusien kaivopumppujen asennus sekä sähköjärjestelmän ja kaukovalvonnan saneeraus toteutettiin alkuvuonna 2018. Hanke rahoitettiin vedenottamoiden peruskorjaus varauksesta ja se toteutui käyttösuunnitelman mukaisesti.

Sörkan vedenottamon rakentamista ei aloitettu vuonna 2018, koska Altian ja Nurmijärven Veden välistä sopimusta tehdasalueen vesihuollon siirrosta ei saatu valmiiksi vuoden 2018 aikana. Altia ilmoitti lopputyksystä, että ei halua jatkaa enää esisopimuksen kestoja. Esisopimus purkaantui vuoden 2018 lopussa. Sörkan vedenottamon rakennussuunnitteluun on käytetty käyttösuunnitelman mukaisesti 80 000 €.

Teilinummen vedenottamon aggregaattiin varattu rahoitus piti käyttää Kiljavan vedenottamon aggregaatin hankintaan. Aggregaatin hankintaa ei saatu toteutettua vuoden 2018 aikana, joten hankkeelle vuodelle 2018 käyttösuunnitelmassa varattu rahoitus jäi käyttämättä.

Klaukkalan jätevedenpuhdistamolla uusittiin laajasti prosessitilojen valaistusta. Vanhat huonokuntoiset loisteputkivalaisimet vaihdettiin tehokkaisiin led-valaisimiin. Klaukkalan puhdistamolle varattu investointimääräraha ylittyi käyttösuunnitelmaan nähden 10 000 €.

Kirkonkylän puhdistamolla automatisoitiin lietteenkuivausprosessi ja kalkinsyöttö. Automatisoinnin avulla vanhan lietteenkuivauslaitteiston toimintaa saatiin tehostettua ja siltä osin tuotua varmuutta koko jäteveden käsittelyprosessin toimintaan. Kalkinsyötön automatisoinnin avulla biologisen prosessin toiminta paranee ja tämä edistää koko jätevedenkäsittelyn toimintaa erityisesti poikkeustilanteissa. Kirkonkylän puhdistamolle varattu investointimääräraha ylittyi noin 30 000 €.

Nurmijärven Veden lähitulevaisuuden merkittävin investointi liittyy Kirkonkylän alueen jätevesien puhdistamiseen. Etelä-Suomen aluehallintovirasto antoi päätöksen Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon ympäristöluvan tarkistamisesta joulukuussa 2015. Nurmijärven Vesi valitti päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen, joka antoi asiassa päätöksen elokuussa 2018. Nurmijärven Vesi haki edelleen syyskuussa 2018 korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituslupaa päätöksen kokonaistypenpoistovaatimuksen osalta. Muilta osin ympäristölupapäätös on voimassa. Vuoden 2018 lopussa asian käsittely oli vielä kesken korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Nurmijärven Vesi käynnisti vuonna 2018 hankkeeseen liittyen esisuunnittelun, jossa tarkastellaan vaihtoehtoja kirkonkylän vanhan jätevedenpuhdistamon korvaamiseksi. Toteutusvaihtoehtoina tarkastellaan uuden puhdistamon rakentaminen samalle paikalle ja jätevesien siirtoon puhdistettavaksi Klaukkalan jätevedenpuhdistamolle tai HSY:n Blomminmäen jätevedenpuhdistamolle. Esisuunnitelma valmistui helmikuussa 2019. Päätös toteutusvaihtoehdosta, jonka mukaan rakennussuunnittelua lähdetään edistämään, tehdään vuoden 2019 aikana.

Rakentamishjelman toteutuminen

Kohde	KS 2018	Tot 1-12	Tot- %
Heinoja	-25 000	0	0
Viirinlaakso	-250 000	-258 283	103
Kylänpään alue	-580 000	-577 962	100
Järvimaa	-600 000	-414 658	69
Vanha Klaukan alue	-50 000	-17 694	35
Korsipolku	-100 000	-100 000	100
Ali-Tilka	-21 000	-20 908	100
Klaukkalan pienet nimeättömät kohteet	-170 000	-163 494	96
Viirinlaakso II	-25 000	0	0
Ilvesvuori, pohjoinen	-25 000	0	0
Altian alue	-400 000	-264 524	66
Venttiilikaivot	-15 000	0	0
Laadunvalvonta	-1 000		0
Suunnittelu, koordinointi, mittaus ja tutkimus	-100 000	-38 136	38
Kirkkotien risteys	-70 000	-71 120	102
Ropakkotie	-160 000	-136 812	86
Vesijohtojen pienet peruskorjaukset	-100 000	-25 105	25
Viemäreiden pienet peruskorjaukset	-200 000	-177 019	89
Verkostojen tutkimukset ja suunnittelu	-150 000	-192 065	128
Lepsämän ja Nummenpään vo:n siirtolinja	-530 000	-566 977	107
Alitilantie	-17 000	0	0
Jukolantie/Venlantie	-40 000	-37 386	93
KK:n puhdistamon kokoojaviemäri	-281 000	-281 009	100
Tykkimäentie	-160 000	-167 177	104
Lepsämäntie, Kisakujan liittymä	-200 000	-117 767	59
Päijännetunneli(Korpimäki) - Teilinummi	-482 000	-393 578	82
Teilinummi, tekopohjavesilaitos	-700 000	-814 642	116
Teilinummen vedenottamo, kiinteä aggregaatti	-50 000	0	0
Kaukovalvontajärjestelmä	-30 000	-28 600	95
Vedenottamoiden peruskorjaus, varaus	-30 000	-30 015	100
Pumppaamoiden peruskorjaus, varaus	-10 000		0
Klaukkalan puhdistamo	-30 000	-41 004	137
Lepsämän vedenottamon saneeraus	-70 000	-61 231	87
Sörkän vedenottamon saneeraus	-80 000	-88 622	111
Kirkonkylän puhdistamon saneeraus/jätevesien siirto	-30 000	-61 311	204
Yhteensä	-5 782 000	-5 147 099	89

Ympäristö- ja yhteiskuntavastuu

Vesi- ja viemäripalvelut ovat olennainen osa yhdyskunnan peruspalveluja. Puhtaan juomaveden saata-
vuus ja jäteveden tehokas poisjohtaminen ovat ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiä.

Nurmijärven Vesi osallistuu aktiivisesti kunnan alueen pohjavesien suojeluun. Vuoden 2018 aikana jatkettiinkin Valkojoen pohjavesialueen yhteistarkkailuhanketta, jonka vetäjänä Nurmijärven Vesi toimii. Yhteistarkkailun etuna on se, että kaikkien alueen pohjavesiä tarkkailevien toimijoiden pohjavesinäytteet, niiden analysointi ja raportointi voidaan tehdä keskitetysti, jolloin pohjavesialueen tilasta saadaan yhtenäisempi kuva ja olemassa oleva tieto saadaan jaettava kaikkien toimijoiden kesken.

Kunnan viemäroidyiltä alueilta tulevien jätevesien tehokkaalla puhdistuksella vähennetään osaltaan kunnan ympäristön ja osaltaan Suomenlahden ja Itämeren ravinnekuormitusta. Klaukkalan puhdistamon ta-sausaltaan toiminnan tehostaminen parantaa toimintavarmuutta ja jätevesien käsittelyn tehoa.

Nurmijärven puhdistetut jätevedet virtaavat Klaukkalan osalta Luhtajoen kautta ja Kirkonkylän osalta suoraan Vantaanjokeen ja joki laskee edelleen Suomenlahteen. Vantaanjoki kuljetti mereen vuonna 2018 lähes 90 tonnia fosforia, josta Nurmijärven kunnan puhdistettujen jätevesien osuus oli alle 1,0 tn eli vain noin 1 %. Vastaavasti Vantaanjoen vajaan 1300 tonnin typpikuormasta Nurmijärven osuus oli alle 40 tn eli alle 3 %. Edellä olevat luvut sisältävät kunnan viemäroityjen alueiden lisäksi myös Altia Oy:n Rajamäen tehdasalueen kuormituksen.

Nurmijärven jätevedenpuhdistuksessa syntyvä liete kuljetettiin Kekkilä Oy:n Nurmijärven Metsä-Tuome-lan kompostointilaitokselle ja siitä tehtiin maanparannusainetta. Kekkilä huolehti lietteestä tehdyn maan-parannusaineen toimituksesta hyötykäyttöön.

Hulevesien käsittely

Vesihuoltolain muutos astui voimaan 1.9.2014. Muutetun vesihuoltolain mukaan hulevesien käsittely ei ole enää vesihuoltoa. Hulevesien käsittelyyn sovelletaan kuitenkin vesihuoltolakia siltä osin kuin vesihuol-tolaitos huolehtii huleveden viemäroinnistä. Lisäksi on määrätty, että huleveden viemärointi on eriytet-tävä muista toiminnoista. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut lausunnon 112 9.3.2015 koskien ko. lain muutosta. Tämän lausunnon mukaan huleveden viemärointi voidaan eriyttää muista vesihuolto-laitoksen toiminnoista laskennallisesti ja huleveden viemäroinnistä ei tehdä erillistä toimintakertomusta, vaan vesihuoltolain 20 § tiedot esitetään vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa erillisinä.

Toimintakertomuksessa esitettiin lukuihin sisältyy vesilaitoksen hulevesien käsittely. Nurmijärven Ve-den kirjanpitoon sisältyvästä hulevesien osuudesta on laadittu erillinen tuloslaskelma. Taseesta on eriy-tetty kiinteiden rakenteiden ja laitteiden osalta hulevesijärjestelmien osuus sekä liittymismaksujen osalta vuosien 2007-2018 aikana kertyneet hulevesijärjestelmien liittymismaksut.

Käyttöötoiminta

Hulevesiverkoston käyttö ja kunnossapito on jaettu vesilaitoksen ja kunnan välille seuraavasti. Kunta huolehtii tierummuista ja hulevesikaivojen sakkapesien tyhjentämisestä. Vesilaitos huolehtii hulevesiver-kostossa esiintyvien tukosten aukaisusta. Lisäksi vesilaitos suorittaa sakkapesien tyhjentämisen laskutus-työnä.

Investoinnit

Uutta hulevesiverkostoa rakennetaan uusien asemakaava-alueiden kunnallistekniikan rakentamisen yh-teydessä. Hulevesiverkoston pituus oli vuoden 2018 lopussa 175 km. Vuoden aikana rakennettiin uutta hulevesiviemäriä 2,9 km.

Vuonna 2018 uusia hulevesiviemäreitä rakennettiin mm. Järvimaan, Kylänpään ja Altian alueille.

Hulevesiviemäreitä ei saneerattu vuonna 2018.

Talous

Vuonna 2018 hulevesiasiakkaaksi liittyi 93 kiinteistöä ja huleveden liittymismaksuja kerättiin noin 159 900 €.

Vuonna 2018 huleveden investoinnit olivat seuraavat:

Hanke	€
Viirinlaakso	59 400
Vanha Klaukka	4 000
Kylänpään alue	83 500
Korsipolku	22 000
Järvimaa	66 600
Ali-Tilkka	4 300
Altian alue	63 500
Ropakkotie	15 800
Kirkkotien risteys	24 500
Jukolantie/Venlantie	5 500
Lepsämäntie, Kisakujan liittymä	103 600
Suunnittelu, koordinointi, mittaus	6 900
Hulevesiviemäri investoinnit yht.	459 600

Toimintatilastot

ASIAKASPALVELU

2014 2015 2016 2017 2018

Sopimusasioita:

- uusia sopimuksia	89	83	108	120	117
- vanhojen uudistamisia	0	0	0	0	0
- omistajan vaihdoksia	224	210	205	232	226

Liittyneitä kiinteistöjä:

- vesijohtoon	89	79	105	121	115
- omakotitaloja	65	67	87	97	85
- rivitaloja	5	3	4	4	9
- kerrostaloja	6	4	5	11	12
- muita (teollisuus, palvelu yms)	13	5	9	9	9
- viemäriin	87	73	102	118	113

Kvv-tarkastustoiminta:

- suunnitelmia käsitelty	113	75	111	122	109
- tarkastuskäyntejä	256	261	246	221	248
- kvv-työnjohtajan hyväksymisiä	243	187	234	252	257
- liittymisilmoituksia (uusia) annettu	126	139	157	148	117
- liittymisilmoituksia sopimusta uusittaessa				183	202

Vesimittarit:

- asennettu uusia	81	81	92	92	134
- vaihdettu ja huollettu	421	696	265	500	298
- vaihdettu jäätyneitä mittareita	5	5	2	2	7
- pysähtyneitä mittareita	0	0	0	0	14
- tarkistusmittauksia tehty	1	3	0	0	2
- romutettu	0	0	0	0	4
- poistettuja				10	8

TALOUSVEDEN TUOTANTO JA VESIJOHTOVERKOSTOT

		2014	2015	2016	2017	2018
- veteen liittyneet asukkaat		33 588	34 073	34 638	35 469	36 351
- liittymisaste	%	80,95	81,28	82,42	84,10	85,20
- ominaiskulutus	l/as/vrk	133	132	135	130	130
Vesimäärät:						
- pumpattu vesimäärä	m ³ /vuosi	2 104 566	2 182 869	2 211 231	2 369 383	2 324 446
- laskutettu vesimäärä	m ³ /vuosi	1 634 498	1 641 970	1 704 442	1 685 508	1 725 459
- erotus	m ³ /vuosi	470 068	540 899	506 789	683 875	598 987
- erotus %		22,3 %	24,8 %	22,9 %	28,9 %	25,8 %
- pumpattu vesimäärä	m ³ /vrk	5 813	5 980	6 058	6 491	6 368
- Pumppaus vedenottoittain:	m ³ /vuosi					
- Valkoja		87 927	112 557	125 099	137 018	185 342
- Pellonperä		45	21	48	40	39
- Savikko		218 075	186 161	188 214	244 941	225 770
- Kaninlähde		234 448	184 598	170 476	164 001	122 396
- Kiljava		591 450	613 296	583 266	623 811	770 936
- Lepsämä		207 890	173 758	213 931	188 677	0
- Nummenpää		210 166	234 002	286 441	219 641	258 948
- Röykkä		0	0	0	0	0
- Teilinummi (+Nukari)		554 565	678 482	658 772	606 166	663 028
- Altialta ostettu vesimäärä						97 987
- Vesimäärien jakautuminen:	m ³ /vuosi					
- Kirkonkylä: pumpattu		571 852	671 127	628 385	683 369	727 998
- laskutettu		384 159	379 696	392 760	406 454	409 275
- Klaukkala: pumpattu		941 264	971 381	1005020	1 184 009	1 022 234
- laskutettu		665 986	687 871	682 917	681 021	702 718
- Rajamäki: pumpattu		496 601	458 040	425 420	409 128	476 293
- laskutettu		353 590	354 316	286 365	374 864	384 925
- Röykkä: pumpattu		70 938	66 002	65 409	67 869	63 969
- laskutettu		62 969	57 139	57 873	55 112	55 589
- Nukari: pumpattu		25 988	24 797	25 761	25 008	33 952
- laskutettu		21 990	24 154	24 155	9 805	26 502
- Kunnan palvelut, laskutettu	m ³ /vuosi	116 946	107 796	128 516	112 825	109 097
- Vesiosuuskunnat, laskutettu	m ³ /vuosi	28 555	28 531	31 120	31 724	31 911
- palolaitos, laskutettu	m ³ /vuosi				1 095	1 232
- HSY Syväoja, laskutettu	m ³ /vuosi					3 828
Laitokset:						
- Vedenottamot	kpl	10	10	10	10	8
- Varavedenottamot	kpl	2	2	2	2	2
- Paineenkorotusasemat	kpl	7	7	8	8	8
Verkosto:						
- Vesijohtoverkoston pituus (31.12.)	km	321,8	323,3	325,0	342,4	345,6
- vesijohtoa rakennettu	m	2 604	1 631	2 214	4 418	2 447
- vesijohtoa saneerattu	m	1 585	1 629	2 517	2 765	1 548
Kunnossapito:						
- Vesijohdon putkirikkoja yhteensä	kpl/vuosi	15	15	12	11	11
- Kirkonkylä		3	7	1	0	2
- Klaukkala		10	6	5	6	9
- Rajamäki		1	1	4	5	0
- Röykkä		1	2	0	0	0
- Nukari		0	0	1	0	0
Reklamaatiot						
- Veden laadun reklamaatioita	kpl	13	15	18	33	29
Energiankulutus KWh (laitokset)						
- Energiankulutus yhteensä	KWh/vuosi	1 022 858	1 129 044	1 159 212	1 180 973	1 174 894
- Energiankulutus	KWh/m ³	0,49	0,52	0,52	0,50	0,51
- Energian kulutus	KWh/vuosi					
- Kirkonkylä		446 940	473 813	472 287	510 706	515 819
- Klaukkala		258 057	299 625	322 216	313 116	238 862
- Rajamäki		248 006	278 977	288 541	282 709	338 229
- Röykkä		6 500	7 302	7 889	8 322	7 026
- Nukari		63 355	69 327	68 280	66 120	68 926
- Teilinummi koeimeytys						6 032
Energiankulutus KWh, verkostot (paineenkorotusasemat)						
- Energiankulutus yhteensä	KWh/vuosi	103 969	115 587	126 280	164 074	165 005

JÄTEVEDENPUHDISTUS JA VIEMÄRIVERKOSTOT

		<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>
- Asukasluku (viemäriin liittyneet asukkaat)		33 212	33 686	34 246	35 080	35 962
- Liittymisaste	%	80,05	80,35	81,49	83,18	84,29
- Ominaisjätevesimäärä	l/as/vrk	159	154	154	153	155
Vesimäärät						
- käsitelty jätevesimäärä	m ³ /vuosi	2 730 071	3 011 431	2 851 815	3 195 137	2 765 846
- laskutettu jätevesivesimäärä (sisältää Altian)	m ³ /vuosi	1 927 204	1 894 353	1 926 319	1 961 162	2 029 434
- Altia Oyj:n jätevesimäärä		355 140	320 594	281 590	341 794	374 103
- vuotovesi	m ³ /vuosi	802 867	1 117 078	925 496	1 233 975	736 412
- vuotovesi %		29 %	37 %	32 %	39 %	27 %
- käsitelty jätevesimäärä	m ³ /vrk	7 480	8 250	7 813	8 754	7 578
- jätevesimäärän käsittely laitoksittain:	m ³ /vuosi					
- Kirkonkylä: käsitelty		710 784	791 280	708 056	774 550	641 072
- laskutettu		367 502	363 562	381 140	388 480	388 121
- Klaukkala: käsitelty (sisältää Altia Oyj:n jätevedet)		2 019 287	2 220 151	2 143 759	2 420 587	2 125 149
- laskutettu (sisältää Altia Oyj:n jätevedet)		1 015 922	1 006 652	965 851	1 022 729	1 080 678
- Rajamäki: laskutettu		358 683	354 768	392 093	380 162	392 234
- Röykkä: laskutettu		65 844	58 747	67 371	54 405	56 276
- Kunnan palvelut, laskutettu	m ³ /vuosi	71 540	62 351	74 769	68 797	64 230
- Vesiosuuskunnat, laskutettu	m ³ /vuosi	40 273	28 661	31 445	31 724	44 067
- HSY Syväoja, laskutettu	m ³ /vuosi					3 828
Jätevesiviemäripituudet:						
- jätevesiviemäriverkoston pituus (31.12.)	km	289,5	290,9	292,5	295,1	299,0
- jätevesiviemäriä rakennettu	m	3 088	1 555	2 056	2 808	2 875
- jätevesiviemäriä saneerattu	m	3442	5399	3107	5987	2456
- sujuuttamalla	m	2957	3 415	2 386	2 029	1 508
- uudelleen rakentamalla	m	485	1 984	721	3 958	948
Sadevesiviemäripituudet:						
- hulevesiviemäriverkoston pituus (31.12.)	km	136,8	139,9	142	171,8	174,7
- hulevesiviemäriä rakennettu	m	3470	3 131	2 397	5 343	2 949
- julevesiviemäriä saneerattu	m				327	
Laitokset:						
- Puhdistamot (31.12.)	kpl	2	2	2	2	2
- Pumppaamoita (31.12.)	kpl	44	45	46	47	47
- rakennettu uusia		0	1	1	1	0
Kunnossapito:						
- Viemäritukoksia	kpl	26	27	19	38	35
Ylijäämäliete:						
- Puhdistamoiden ylijäämäliete yhteensä	tn/vuosi	3 371	3 331	3 216	3 275	3 624
- Kirkonkylä	tn/vuosi	1 201	1 175	1 340	1 198	1 314
- Klaukkala	tn/vuosi	2 170	2 156	1 876	2 077	2 310
Energiankulutus KWh (laitokset)						
- Energiankulutus yhteensä	kWh/vuosi	2 333 815	2 467 228	2 497 448	2 589 889	2 518 052
- Energiankulutus käsiteltyä kuutiota kohti:	kWh/m ³	0,85	0,82	0,88	0,81	0,91
- Energian kulutus laitoksittain	kWh/vuosi					
- Kirkonkylä		607 260	671 448	701 296	714 635	710 789
- Klaukkala		1 726 555	1 795 780	1 796 152	1 875 254	1 807 263
Energiankulutus KWh, verkostot						
- Energiankulutus yhteensä	kWh/vuosi	944 060	1 011 041	980 338	1 092 560	1 085 243
- Energiankulutus taajamittain	kWh/vuosi					
- Kirkonkylä		26 795	31 035	28 442	33 465	30 806
- Klaukkala		169 227	149 076	134 959	149 219	114 306
- Rajamäki		69 195	67 125	67 103	80 687	73 308
- Röykkä		1 876	1 848	1 846	1 906	1 895
- Rajamäen siirtolinja		662 123	747 988	732 416	810 149	811 916
- Nukarin siirtolinja		13 285	13 969	15 573	17 134	16 788
Lietteiden tuonti puhdistamoille:						
- Sako- ja umpikaivolietteen määrä yhteensä	m ³ /vuosi	43 857	44 206	43 710	43 361	42 225
- Kirkonkylä		20 222	21 445	20 390	20 824	17 440
- Klaukkala		23 635	22 761	23 320	22 537	24 785

5.1.2 Johtokunnan hyväksymän talousarvion toteutumisvertailu

TULOSLASKELMA	Aikup.TA 2018	TA muutokset	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Tot-%
LI I KEVAIHTO	7 607 060	430 000	8 037 060	8 288 273	-251 213	103
Liiketoiminnan muut tuotot	220 700	30 000	250 700	253 179	-2 479	101
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 188 900		-1 188 900	-1 180 115	-8 785	99
Palvelujen ostot	-1 873 679	-176 000	-2 049 679	-2 016 510	-33 169	98
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 062 579	-176 000	-3 238 579	-3 196 624	-41 955	99
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-993 710		-993 710	-1 001 045	7 335	101
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-204 295		-204 295	-205 539	1 244	101
Muut henkilösivukulut	-42 343		-42 343	-41 492	-851	98
Henkilöstökulut yhteensä	-1 240 348	0	-1 240 348	-1 248 076	7 728	99
Poistot ja arvonalennukset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 660 000		-2 660 000	-2 604 341	-55 659	98
Liiketoiminnan muut kulut	-80 228	29 395	-50 833	-98 571	47 738	194
LI I KEYLI JÄÄMÄ (-ALI JÄÄMÄ)	784 605	313 395	1 098 000	1 393 840	-295 840	127
Rahoitustuotot- ja kulut						
Korkotuotot		29 000	29 000	32 660	-3 660	
Muut rahoitustuotot				1	-1	
Kunnalle maksetut korkokulut				-38 956	38 956	
Muille maksetut korkokulut	-92 500	27 500	-65 000	-31 214	-33 786	48
Korvaus peruspääomasta	-162 000		-162 000	-162 000		
Muut rahoituskulut				-8	8	
Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-254 500	56 500	-198 000	-199 517	1 517	101
TILIKAUDEN YLI -/ALI JÄÄMÄ	530 105	369 895	900 000	1 194 323	-294 322	133

RAHOITUSLASKELMA	TA 2018	Muutos	TA 2018 + muutos	TP 2018	Poikkeama	Tot-%
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Liikelyijäämä	784 605	313 395	1 098 000	1 393 840	-295 840	127
Poistot ja arvonalennukset	2 660 000		2 660 000	2 604 341	55 659	98
Rahoitustuotot ja -kulut	-254 500		-198 000	-199 517	1 517	101
	3 190 105	313 395	3 560 000	3 798 664	-238 663	107
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Investointimenot	5 882 000	100 000	5 782 000	5 147 099	634 901	89
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot				43 512	-43 512	
	5 882 000	100 000	5 782 000	5 103 587	678 413	
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 691 895	413 395	-2 222 000	-1 304 923	-917 076	59
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys				-12 215		
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 000 000	-700 000	2 300 000		2 300 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-900 000		-900 000	-296 296	-603 704	33
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta						
Lyhytaikaisten lainojen muutos				-1 600 000	1 600 000	
	2 100 000	-700 000	1 400 000	-1 896 296	3 296 296	-135
Oman pääoman muutokset				-43 512		
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos kunnalta				783 097		
Saamisten muutokset muilta				51 320	-51 320	
Korottomien velkojen muutos kunnalta				309 054		
Korottomien velkojen muutos	700 000	1 000 000	1 700 000	2 121 354	-421 354	125
	700 000	1 000 000	1 700 000	3 264 825	-1 564 825	192
Rahoituksen rahavirta	2 800 000	300 000	3 100 000	1 312 802	1 731 471	42
Rahavarojen muutos	108 105	713 395	878 000	7 879	814 394	

5.1.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

<u>Tuloslaskelma</u>	<u>31.12.2018</u>	<u>31.12.2017</u>
Liikevaihto	8 288 273,01	7 823 236,63
Liiketoiminnan muut tuotot	253 179,09	226 456,59
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 180 114,65	-1 143 636,42
Palvelujen ostot	-2 016 509,60	-1 626 045,65
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 196 624,25	-2 769 682,07
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 001 045,38	-893 493,32
Henkilösivukulut	0,00	
Eläkekulut	-205 539,11	-193 879,43
Muut henkilösivukulut	-41 491,74	-35 045,63
Henkilöstökulut yhteensä	-1 248 076,23	-1 122 418,38
Poistot ja arvonalennukset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 604 340,91	-2 556 546,24
Liiketoiminnan muut kulut	-98 570,65	-103 431,97
Liikeylijäämä	1 393 840,06	1 497 614,56
Rahoitustuotot- ja kulut		
Korkotuotot	32 659,95	24 090,47
Muut rahoitustuotot	0,99	1 809,91
Kunnalle maksetut korkokulut	-38 956,33	-23 910,31
Muille maksetut korkokulut	-31 214,00	-31 187,03
Korvaus peruspääomasta	-162 000,00	-162 000,00
Muut rahoituskulut	-8,00	-8,00
Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-199 517,39	-191 204,96
Tilikauden ylijäämä	1 194 322,67	1 306 409,60
<u>Tuloslaskelman tunnusluvut</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,4	5,8
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	7,2	8,2
Voitto, %	14,4	16,7

Rahoituslaskelma	31.12.2018	31.12.2017
Toiminnan rahavirta		
Liikelyjäämä	1 393 840	1 497 615
Poistot ja arvonalennukset	2 604 341	2 556 546
Rahoitustuotot ja -kulut	-199 517	-191 205
	<u>3 798 664</u>	<u>3 862 956</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	5 147 099	5 595 970
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	43 512	
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 304 923	-1 733 014
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys muilta	-12 215	
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-296 296	-296 296
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta		2 078 025
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	-1 600 000	600 000
	<u>-1 896 296</u>	<u>2 381 729</u>
Oman pääoman muutokset	-43 512	
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	783 097	-2 002 097
Saamisten muutokset muilta	51 320	2 516
Korottomien velkojen muutos kunnalta	309 054	0
Korottomien velkojen muutos muilta	2 121 354	1 364 912
	<u>3 264 825</u>	<u>-634 669</u>
Rahoituksen rahavirta	1 312 802	1 747 060
Rahavarojen muutos	7 879	14 046
Rahavarat 31.12.	61 429	53 550
Rahavarat 1.1.	<u>53 550</u>	<u>39 505</u>
Rahavarojen muutos	7 879	14 046
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000€	-6 144	-6 184
Investointien tulo-rahoitus, %	73,80	74,47
Lainanhoitokate	1,97	1,53
Kassan riittävyys, pv	2,19	1,93
Quick ratio	0,84	0,86
Current ratio	0,84	0,86

Tase	31.12.2018	31.12.2017
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat	43 847 432,56	41 335 971,50
Aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet	43 827 167,56	41 327 921,50
Kiinteät rakenteet ja laitteet	40 763 382,40	41 230 978,17
Koneet ja kalusto	42 191,64	96 943,33
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 021 593,52	
Sijoitukset		
Muut saamiset	20 265,00	8 050,00
Vaihtuvat vastaavat	3 468 362,96	4 294 901,01
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset	3 406 933,81	4 241 350,66
Myyntisaamiset	1 204 953,55	1 256 140,23
Saamiset kunnalta	2 201 980,26	2 985 077,00
Muut saamiset		133,43
Siirtosaamiset		
Rahat ja pankkisaamiset	61 429,15	53 550,35
Vastaavaa yhteensä	47 315 795,52	45 630 872,51
Vastattavaa		
Oma pääoma	19 821 441,29	18 670 630,74
Peruspääoma	2 691 006,82	2 691 006,82
Edellisten tilikausien ylijäämä	15 936 111,80	14 673 214,32
Tilikauden yli-/alijäämä	1 194 322,67	1 306 409,60
Vieras pääoma	27 494 354,23	26 960 241,77
Pitkäaikainen vieras pääoma	23 375 563,26	21 951 295,13
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 000 000,00	6 296 300,00
Korottomat velat kunnalta	163 928,76	163 928,76
Liittymismaksut ja muut velat	17 211 634,50	15 491 066,37
Lyhytaikainen vieras pääoma	4 118 790,97	5 008 946,64
Joukkovelkakirjalainat		1 600 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	296 300,00	296 296,00
Lainat kunnalta		
Saadut ennakot	2 468,51	1 005,26
Ostovelat	746 318,56	452 191,05
Korottomat velat kunnalta	2 595 127,83	2 286 073,72
Muut velat	252 355,18	193 840,90
Siirtovelat	226 220,89	179 539,71
Vastattavaa yhteensä	47 315 795,52	45 630 872,51

Taseen tunnusluvut	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	41,89	40,92
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	321,86	334,91
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	321,86	334,91
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	17 130	15 980
Lainakanta 31.12. , 1000 €	6 296	8 193
Lainat e/asukas	148	194
Lainasaamiset 31.12., 1000 €		
Asukamäärä 31.12.	42 677	42 159

Huleveden tilinpäätöslaskelmat

<u>Tuloslaskelma hulevesi eriytettynä</u>	<u>Vesihuolto</u>	<u>Hulevesi</u>	<u>Yhteensä</u>
Liikevaihto	8 288 273,01		8 288 273,01
Liiketoiminnan muut tuotot	253 179,09		253 179,09
Materiaalit ja palvelut	0,00		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 179 720,12	-394,53	-1 180 114,65
Palvelujen ostot	-2 009 705,31	-6 804,29	-2 016 509,60
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 189 425,43	-7 198,82	-3 196 624,25
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-999 515,76	-1 529,62	-1 001 045,38
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-205 324,41	-214,70	-205 539,11
Muut henkilösivukulut	-41 446,54	-45,20	-41 491,74
Henkilöstökulut yhteensä	-1 246 286,71	-1 789,52	-1 248 076,23
Poistot ja arvonalennukset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 408 547,83	-195 793,08	-2 604 340,91
Liiketoiminnan muut kulut	-97 570,65	-1 000,00	-98 570,65
Liikelylijäämä	1 599 621,48	-205 781,42	1 393 840,06
Rahoitustuotot- ja kulut			
Korkotuotot	32 659,95		32 659,95
Muut rahoitustuotot	0,99		0,99
Kunnalle maksetut korkokulut	-38 956,33		-38 956,33
Muille maksetut korkokulut	-31 214,00		-31 214,00
Korvaus peruspääomasta	-162 000,00		-162 000,00
Muut rahoituskulut	-8,00		-8,00
Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-199 517,39		-199 517,39
Tilikauden ylijäämä	1 400 104,09	-205 781,42	1 194 322,67
<u>Taseesta eriytetyt huleveden erät</u>	<u>Vesihuolto</u>	<u>Hulevesi</u>	<u>Yhteensä</u>
Pysyvät vastaavat			
Aineelliset hyödykkeet			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	33 586 671,34	4 591 832,58	38 178 503,92
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Liittymismaksut ja muut velat	15 850 760,18	1 360 874,32	17 211 634,50

5.1.4 Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaa suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 lähtien hankitun omaisuuden osalta KV 31.5.2017 § 49.

Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa.

Hulevesien eriyttäminen

Nurmijärven Veden kirjanpitoon sisältyvästä hulevesien osuudesta on laadittu erillinen tuloslaskelma. Taseesta on eriytetty kiinteiden rakenteiden ja laitteiden osalta hulevesijärjestelmien osuus sekä liittymismaksujen osalta vuosien 2007-2017 aikana kertyneet hulevesijärjestelmien liittymismaksut.

Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Käyttöomaisuuden poistojen määrittelyssä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 alkaen (KV 31.5.2017 §49)

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmä ovat:

	Poistoaika/ poisto%	Poistotapa
Muut pitkävaikutteiset menot		
Tietokoneohjelmistot -31.12.2012	3 vuotta	tasapoisto
Tietokoneohjelmistot 1.1.2013-	2 vuotta	tasapoisto
Rakennukset		
Hallinto- ja laitosrakennukset -31.12.2012	40 vuotta	tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset 1.1.2013-	20 vuotta	tasapoisto
Kiinteät rakenteet		
Johtoverkostot ja laitteet -31.12.2012	7 %	menojäännöspoisto
Johtoverkostot ja laitteet 1.1.2013-	30 vuotta	tasapoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet -31.12.2012	18 %	menojäännöspoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet 1.1.2013-	10 vuotta%	tasapoisto
Laituskoneet ja laitteet -31.12.2012	18 vuotta	tasapoisto
Laituskoneet ja laitteet 1.1.2013-	10 vuotta	tasapoisto
Viemäriverkko (siirtoviemäri) -31.12.2012	30 vuotta	tasapoisto
Viemäriverkko (siirtoviemäri) 1.1.2013-	30 vuotta	tasapoisto
Automatiikka -31.12.2012	10 vuotta	tasapoisto
Automatiikka 1.1.2013-	10 vuotta	tasapoisto

Koneet ja kalusto

Kuljetusvälineet -31.12.2012	25 %	menojäännöspoisto
Kuljetusvälineet 1.1.2013-	4 vuotta	tasapoisto
Muut koneet ja kalusto -31.12.2012	30 %	menojäännöspoisto
Muut koneet ja kalusto 1.1.2013-	3 vuotta	tasapoisto

Taseen liitetiedot

Liitetieto 19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet

	2018 €	2017 €
Aineettomat hyödykkeet		
Hankintameno 1.1.	0,00	3 323,35
Lisäykset tilikauden aikana		
Hankintameno 31.12.	0,00	3 323,35
Tilikauden poistot		3 323,35
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Hankintameno 1.1.	41 230 978,17	38 178 503,92
Lisäykset tilikauden aikana	2 125 505,57	5 552 713,27
Hankintameno 31.12.	43 356 483,74	43 731 217,19
Tilikauden poistot	2 593 101,34	2 500 239,02
Kirjanpitoarvo 31.12.	40 763 382,40	41 230 978,17
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	96 943,33	106 670,69
Lisäykset tilikauden aikana		43 256,51
Hankintameno 31.12.	96 943,33	149 927,20
Tilikauden poistot	54 751,69	52 983,87
Kirjanpitoarvo 31.12.	42 191,64	96 943,33
Keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno 1.1.	0,00	
Lisäykset tilikauden aikana	3 021 593,52	
Hankintameno 31.12.	3 021 593,52	
Tilikauden vähennykset		
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 021 593,52	
Sijoitukset		
Muut saamiset		
Hankintameno 1.1.	8 050,00	8 050,00
Lisäykset tilikauden aikana	12 215,00	
Hankintameno 31.12.	20 265,00	8 050,00
Pysyvät vastaavat yhteensä	43 847 432,56	41 335 971,50

KPA 2:7. § 5-kohdan mukaista mahdollista arvonnisäveron palautusvastuuta ei ole

Liitetieto 23. Saamisten erittely

	2018 Lyhytaikaiset	2017 Lyhytaikaiset
Saamiset kunnalta, konsernitili	2 201 980,26	2 985 077,00
Saamiset kunnan tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	45 342,18	21 482,90
Saamiset muilta		
Myyntisaamiset	1 159 611,37	1 234 657,33
Muut saamiset		133,43
Saamiset yhteensä	3 406 933,81	4 241 350,66

Liitetieto 25. Oman pääoman erittely

	2018 €	2017 €
Peruspääoma 1.1.	2 691 006,82	2 691 006,82
Peruspääoma 31.12.	2 691 006,82	2 691 006,82
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	14 673 214,32	14 057 538,04
Siirto edelliseltä tilikaudelta	1 306 409,60	615 676,28
Edellisten tilikausien ylijäämän muutos	43 512,12	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	15 936 111,80	14 673 214,32
Tilikauden yli-/alijäämä	1 194 322,67	1 306 409,60
Oma pääoma yhteensä	19 821 441,29	18 670 630,74

Liitetieto 27. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	2018 €	2017 €
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00

Liitetieto 28., 30. ja 32. Pitkä- ja lyhytaikaiset velat

	2018 €	2017 €
Pitkäaikaiset velat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 000 000,00	6 296 300,00
Liittymismaksut, kunta	163 928,76	163 928,76
Liittymismaksut	17 211 634,50	15 491 066,37
Lyhytaikaiset velat		
Joukkovelkakirjalainat	0,00	1 600 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	296 300,00	296 296,00
Lainat kunnalta, yhdistyksiä	2 595 127,83	2 286 073,72
Velat tytäryhteisöille, joissa kunta on jäsenenä		
Ostovelat	11 303,75	437,93
Velat muille		
Saadut ennakot	2 468,51	1 005,26
Ostovelat	735 014,81	451 753,12
Muut velat	252 355,18	193 840,90
Siirtovelat	226 220,89	179 539,71
Pitkä- ja lyhytaikaiset velat yhteensä	27 494 354,23	26 960 241,77

Liitetieto 33. Siirtovelkoihin sisältyvät erät

	2018 €	2017 €
Siirtovelat		
Lomapalkkajaksotus	182 450,66	146 081,72
Korkojaksotus	5 608,91	6 235,32
Muut siirtovelat	38 161,32	27 222,67
Siirtovelat yhteensä	226 220,89	179 539,71

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Liitetieto 42. Henkilöstön lukumäärä

	31.12.2018	31.12.2017
Vakinaiset	19	19
Määräaikaiset	3	1
Henkilöstön lukumäärä yhteensä	22	20

Liitetieto 43. Aktivoidut henkilöstökulut

	31.12.2018	31.12.2017
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	1 248 076,23	1 122 418,38
Aktivoidut henkilöstökulut	5 129,24	5 129,24
Henkilöstökulut yhteensä	1 253 205,47	1 127 547,62

5.1.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen johtokunnan ja vesilaitoksen johtajan allekirjoitukset

Nurmijärvellä 26.2.2019

Jouni Maijala
puheenjohtaja

Hilka Ruusuvirta
varapuheenjohtaja

Marko Heinonen
jäsen

Petteri Pavas
jäsen

Satu Rauhala
jäsen

Päivi Kopra
vesilaitoksen johtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Nurmijärvellä 23. 5. 2019

BDO Auditor Oy, *tilintarkastusyritys*

Tuulikki Tuononen
KHT, JHT, CIA

5.2 Nurmijärven työterveys liikelaitoksen tilinpäätös

5.2.1 Toimintakertomus

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Nurmijärven Työterveys -liikelaitoksen operatiivinen toiminta on päättynyt vuoden 2017 lopussa ja kunnan oman henkilöstön työterveyshuollon tuottaminen on siirtynyt Keski-Uudenmaan Työterveys Oy:lle. Kunnan työterveyshuollon järjestämisvastuun alaisen työterveyden tuottaa Uudenmaan Työterveys Oy. Vuoden 2018 alkupuolella on ollut vielä liikelaitoksen aikaan kohdistuvia menoja ja kuluja. Valtuusto on päättänyt 12.12.2018 liikelaitoksen ja työterveysliikelaitoksen johtajan viran lakkautamisesta 1.1.2019 alkaen. Nurmijärven Työterveys -liikelaitoksen johtokunnan toiminta on päättynyt.

5.2.2 Talousarvion toteutumisvertailu

TULOSLASKELMA	TA 2018	Muutos	TA 2018 + muutos	TP 2018	Poikkeama	Tot.-%
LI I KEVAI HTO				8 687	8 687	
Liiketoiminnan muut tuotot				113	113	
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				-2 128	-2 128	
Palvelujen ostot				-14 035	-14 035	
Materiaalit ja palvelut yhteensä				-16 163	-16 163	
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot				-2 489	-2 489	
Henkilösivukulut						
Eläkekulut				-4 358	-4 358	
Muut henkilösivukulut				-36	-36	
Henkilöstökulut yhteensä				-6 883	-6 883	
Liiketoiminnan muut kulut				-2 590	-2 590	
LI I KEYLI JÄÄMÄ				-16 836	-16 836	
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot				587	587	
Muut rahoitustuotot				0	0	
Kunnalle maksetut korkokulut				-1 934	-1 934	
Muut rahoituskulut				0	0	
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä				-1 347	-1 347	
TILI KAUDEN YLIJÄÄMÄ				-18 183	-18 183	

5.2.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

Nurmijärven Työterveys liikelaitoksen Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Liikevaihto	8 687,10	1 578 600,52
Liiketoiminnan muut tuotot	112,85	8 996,41
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 128,12	-48 589,58
Palvelujen ostot	-14 035,09	-731 077,43
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-16 163,21	-779 667,01
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-2 488,67	-660 545,33
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-4 358,06	-116 399,79
Muut henkilösivukulut	-36,23	-31 661,16
Henkilöstökulut yhteensä	-6 882,96	-808 606,28
Liiketoiminnan muut kulut	-2 589,87	-135 604,05
Liikelylijäämä	-16 836,09	-136 280,41
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	586,55	3 115,37
Muut rahoitustuotot		
Kunnalle maksetut korkokulut	-1 933,64	-4 762,03
Muut rahoituskulut	0,00	-29,01
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-1 347,09	-1 675,67
Tilikauden ylijäämä	-18 183,18	-137 956,08

Tuloslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-120,2	-116,9
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-116,9	-116,9
Voitto, %	-209,3	-8,7
Asukasmäärä 31.12.	42 677	42 176

Nurmijärven Työterveys liikelaitoksen
Rahoituslaskelma

31.12.2018

31.12.2017

Toiminnan rahavirta		
Liikelyljäämä	-16 836,09	-136 280,41
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 347,09	-1 675,67
Toiminnan ja investointien rahavirta	-18 183,18	-137 956,08
 Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	65 562,79	83 375,66
 Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	61 121,03	109 316,83
Saamisten muutos muilta	216 393,86	-74 128,83
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-128 010,61	
Korottomien velkojen muutos muilta	-196 897,02	20 497,18
	-47 392,74	55 685,18
 Rahoituksen rahavirta	18 170,05	139 060,84
 Rahavarojen muutos	-13,13	1 104,76
 Rahavarat 31.12.	5 988,24	6 001,37
Rahavarat 1.1.	6 001,37	4 896,61
Rahavarojen muutos	-13,13	1 104,76

Rahoituslaskelman tunnusluvut

2018

2017

Toiminnan ja investointien kertymä 5 vuodelta, 1000 €	53	53
Kassan riittävyys, pv	1,27	1,27
Quick ratio	0,75	0,75
Current ratio	0,75	0,75

Nurmijärven Työterveys liikelaitoksen
Tase

31.12.2018

31.12.2017

Vastaavaa

Vaihtuvat vastaavat	5 988,24	283 516,26
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	0,00	198 994,07
Saamiset kunnalta	0,00	61 121,03
Muut saamiset	0,00	7 395,21
Muut siirtosaamiset	0,00	10 004,58
Rahat ja pankkisaamiset	5 988,24	6 001,37
Vastaavaa yhteensä	5 988,24	283 516,26

Vastattavaa

Oma pääoma	-113 741,61	-95 558,43
Peruspääoma	3 000,00	3 000,00
Edellisten tilikausien alijäämä	-98 558,43	39 397,65
Tilikauden ylijäämä/-alijäämä	-18 183,18	-137 956,08
Vieras pääoma	119 729,85	379 074,69
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Laina kunnalta	65 562,79	0,00
Korottomat velat kunnalta	54 167,06	182 177,67
Saadut ennakot	0,00	44,50
Ostovelat	0,00	45 102,11
Muut velat	0,00	11 928,62
Siirtovelat	0,00	139 821,79
Vastattavaa yhteensä	5 988,24	283 516,26

Taseen tunnusluvut

2018

2017

Omavaraisuusaste, %	-1 899,42	-33,71
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	1 360,57	23,87
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	1 360,57	23,87
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	-117	-99
Lainakanta 31.12., 1000 €	120	182
Lainat e/asukas	2,805	4,319
Asukamäärä 31.12.	42 677	42 176

5.2.4 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetieto 23. Vaihtuvien vastaavien saamiset

	2018 €	2017 €
Saamiset kunnalta, konsernitili	0,00	61 121,03
Saamiset kunnan tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	0,00	2 202,60
Saamiset muilta		
Myyntisaamiset	0,00	196 791,47
Muut saamiset	0,00	7 395,21
Siirtosaamiset	0,00	10 004,58
Saamiset yhteensä	0,00	277 514,89

Liitetieto 25. Oman pääoman erittely

	2018 €	2017 €
Peruspääoma 1.1.	3 000,00	3 000,00
Peruspääoma 31.12.	3 000,00	3 000,00
Edellisten tilikausien alijäämä	39 397,65	42 000,73
Siirto edelliseltä tilikaudelta	-137 956,08	-2 603,08
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-98 558,43	39 397,65
Tilikauden yli-/alijäämä	-18 183,18	-137 956,08
Oma pääoma yhteensä	-113 741,61	-95 558,43

Liitetieto 30. Pitkä- ja lyhytaikaiset velat

	2018 Lyhytaikaiset	2017 Lyhytaikaiset
Lainat kunnalta, yhdystili	54 167,06	182 177,67
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä		
Ostovelat	0,00	8 665,85
Velat muille		
Lainat kunnalta	65 562,79	0,00
Saadut ennakot	0,00	44,50
Ostovelat	0,00	36 436,26
Muut velat	0,00	11 928,62
Siirtovelat	0,00	139 821,79
Pitkä- ja lyhytaikaiset velat yhteensä	119 729,85	379 074,69

Liitetieto 33. Siirtovelkoihin sisältyvät erät

	2018 Lyhytaikaiset	2017 Lyhytaikaiset
Siirtovelat		
Lomapalkkajaksotus	0,00	117 114,75
Muut siirtovelat	0,00	22 707,04
Siirtovelat yhteensä	0,00	139 821,79

Liitetieto 42. Henkilöstön lukumäärä

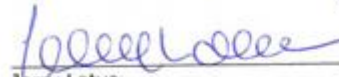
	31.12.2018	31.12.2017
Vakinaiset	0,00	10,00
Määräaikaiset	0,00	5,00
Henkilöstön lukumäärä yhteensä	0,00	15,00

5.2.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

NURMIJÄRVEN KUNNANHALLITUS

Nurmijärvellä 25.3.2019

Virpi Rätty

Jerry Latva

Leni Pispala

Maiju Tapiolinna

Tarja Salonen

Tapio Sivula

Juha Peltonen

Kirsti Handolin

~~Visa-Tarikka~~ **PEPPI VUORAMO**

Arto Hägg

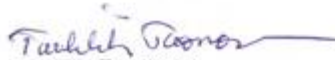

Markku Jalava

Outi Mäkelä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Nurmijärvellä 25 . 5 .2019

BDO Audiator Oy
JHTT-yhteisö
tilintarkastus

Tuulikki Tuononen
KHT, JHT, CIA

5.3 Aleksia liikelaitoksen tilinpäätös

5.3.1 Toimintakertomus

Toimintakertomus vuodelta 2018

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Valtuuston tekemä päätös aluekeittiömallista on ohjannut liikelaitoksen toiminnan suunnittelua ja ohjausta koko talousarviokauden. Valtuusto teki keväällä päätöksen yhden valmistuskeittiön rakentamisesta. Uuden keittiön suunnittelu on alkanut. Rajamäen ja Kirkonkylän alueen palvelukeittiöiden tekninen ja toiminnallinen suunnittelu jatkui. 17 kpl palvelukeittiöitä saneerattiin ja toimintaa muutettiin ravintolamaiseksi.

Aleksian organisaation muutoksen valmistelu alkoi. Liikelaitoksessa lisätään yhdistelmätyötä ruoka- ja siivouspalvelujen kesken mahdollisuuksien mukaan. Organisaatiota muokataan tukemaan yhdistelmätyötä. Henkilöstölle järjestettiin työpajoja, joissa he pääsivät osallistumaan suunnitteluun. Henkilöstölle järjestettiin oppisopimuskoulutusta. Koulutukseen osallistui 51 henkilöä.

Aleksia oli mukana TYHY-SIB hankkeessa, joka on Sitran koordinoima julkisen sektorin työntekijöiden työhyvinvoinnin edistämiseen liittyvä vaikuttavuusinvestointihanke. Hanke päättyi vuoden 2018 lopussa ja siitä tehdään loppuraportti, jossa arvioidaan mm. hankkeen tavoitteiden toteutumista.

Liikelaitoksen tulostavoite oli muutetun talousarvion mukaan 113 998 euroa alijäämäinen. Alkuperäisen talousarvion tulostavoite oli 36 002 euroa ylijäämäinen. Osavuosikatsaus I:n yhteydessä Rajamäen aluekeittiöön varattuja rahoja vähennettiin 150 000 eurolla. Osavuosikatsaus II:n yhteydessä määrärahoja siirrettiin investointiosuudesta käyttötalouteen kalustomäärärahoiksi 150 000 euroa.

Kulut alittuivat muutetusta käyttösuunnitelmasta n. 3,5 % eli 352 934 euroa. Kulujen alitusta tapahtui kaikilla tileillä, suurimpina henkilöstökulut 304 075 euroa. Henkilöstön palkkakulut alittuivat 171 004 eurolla ja henkilöstösivukulut 133 070 eurolla. Tulot alittuivat 3,4 % eli 348 005 eurolla muutetusta käyttösuunnitelmasta. Asiakkaille hyvitetiin palvelumaksuja 442 911,94 euroa kuukausilaskutuksen suhteessa.

Tulos muodostui 13688,09 euroa ylijäämäiseksi. Kirjanpidon sulkeuduttua kirjautui satunnaisia eriä, joka vaikutti ylijäämäisen tuloksen muodostumiseen.

Arvio tulevasta kehityksestä

Liikelaitokselle on asetettu 2%:n tuottavuustavoite vuosille 2017-2019. Tuottavuutta arvioidaan vuoden 2019 jälkeen.

Aleksian uuden organisaation ja toimintatavan valmistelu jatkuu vuoden 2019 aikana ja organisaatio otetaan käyttöön viimeistään vuoden 2020 alusta. Uusi valmistuskeittiö rakennetaan vuoden 2019 aikana. Klaukkalan alueen palvelukeittiöiden tekninen suunnittelu on aloitettu. Uuden keittiön käyttöönotto tapahtuu vaiheittain.

Ylimenokaudella aiheutuu kuluja ja arvioidut säästöt toteutuvat vasta sitten, kun kaikki palvelukeittiöt on saneerattu, toiminta keskitetty yhteen valmistuskeittiöön, toiminta on vakiintunut ja yhdistelmätyö on voitu ottaa käyttöön kaikissa kohteissa. Tulevana talousarvio- ja taloussuunnittelukaudella suunnitellaan käytettävän ylijäämää asiakkaan hintojen tasaamiseksi.

Isoniitun ja Harjulan koulujen sekä Rajamäen koulun E-rakennuksen siivous siirtyy Aleksialle 1.8.2019 alkaen. Tämä muutos vaatii uusia henkilöstöresursseja.

Henkilöstö

Liikelaitoksen palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2018 ryhmiteltynä seuraavasti:

	31.12.2018	31.12.2017
vakinaisia	112,5 htv (työpanos)	112,8 htv (työpanos)
määräaikaista ja sijaisia	21,7 htv (työpanos)	23,2 htv (työpanos)
maksetut palkat ja palkkiot	4 375 457	4 346 632

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Ruokapalvelun tuotantoprosessi muuttuu, mikä vaikuttaa kokonaisvaltaisesti toimintaan ja sen suunnitteluun. Lisäksi eri toimipisteiden väistöaika aiheuttaa poikkeusjärjestelyitä.

Ruoka- ja siivouspalvelujen uuden toimintamallin käyttöönotto voi aiheuttaa satunnaisia haasteita palveluun.

Määräaikaisten tehtävien täyttäminen on entistä haastavampaa, etenkin lyhytaikaisten sijaisten saaminen on vaikeaa. Henkilöstöltä vaaditaan tulevaisuudessa sekä ruoka- että siivouspalvelun osaamista. Tämä lisää henkilöstön osaamisvaatimuksia. Aleksian omaa henkilöstöä koulutetaan, jolloin heidän osaamisensa vastaa tulevaisuuden työn vaatimuksiin.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä on ostanut ruoka- ja siivouspalvelut kunnilta kuntajohtajien päätöksen mukaisesti. Aleksia myy noin 20 henkilötyövuoden verran palvelua Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle. Tulevien vuosien tilanne on sopimatta. Jos palvelujen ostossa tapahtuu muutoksia, sillä on vaikutusta Aleksian toimintaan.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Liikelaitoksen toiminnassa noudatetaan kunnan hallintosääntöä, liikelaitosten toimintasääntöä, sisäisen valvonnan ohjetta ja muita kuntatasoisia talouteen ja toimintaan liittyviä lakeja ja ohjeita. Toiminnallisten ja talouden tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu johtokunnalle säännöllisesti. Säännöllinen valvonta toteutuu sopimuksien valvonnan, talousarvion toteutumisen seurannan sekä hyvän hallintotavan kautta.

Aleksiaan kohdistui tarkastus, joka koski toimintojen ALV-käsittelyä. Menettelyt ovat selvityksen perusteella lähtökohtaisesti säännösten ja verotuskäytännön mukaiset. Selvityksessä suositeltiin kuitenkin tarkentamaan ALV-käsittelyn ohjeistusta.

Riskienhallinnan järjestäminen

Liikelaitoksessa vaarojen ja riskienarviointi on toteutettu Riskipisteohjelmalla. Ohjelman avulla tunnustetaan strategiset ja toiminnalliset riskit. Vaaroja ja riskejä tarkastellaan säännöllisesti, niitä päivitetään jatkuvana toimintana ja sisältöä tarkennetaan. Kunnassa on ohjelmavaihdos meneillään, joten arvioinnit vaativat päivitystä vuoden 2019 aikana.

Työpaikkaselvityskäyntejä suoritetaan säännöllisesti ja niistä saatujen raporttien perusteella tehdään korjaavia toimenpiteitä.

Oma-valvonta Oiva tarkastukset, pintapuhdistusnäytteet ja elintarvikkeiden näytteet tarkistetaan laboratoriossa 1x vuodessa sovitusti. Uima-allastilojen pintapuhdistusnäytteet otetaan 2 x vuodessa. Pintapuhdistusnäytteiden otossa ohjeistusta on tarkennettu. Ruokapalvelujen riskienhallintaa parannetaan laajentamalla langattomien järjestelmien käyttöä mm. ruokalistoissa, allergeeneissa, oma-valvonnassa ja hävikkiruoan seurannassa.

Aleksia-liikelaitoksen varautumissuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti. Liikelaitoksen johtaja osallistuu kunnan varautumisjohtoryhmän työskentelyyn.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Aleksia-liikelaitoksen johtokunta esittää, että tilikauden ylijäämä 13688,09 euroa siirretään taseen oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämätilille.

Talousarvion toteutuminen

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kärkihanke: Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma: Henkilöstöohjelma, TYHY-SIB-hanke	
Tavoite 1 Sairauspoissaolojen väheneminen	Arviointitapa/mittari toteutuu/ei toteudu
Tavoitetaso 2018 Sairauspoissaolot vähenevät 2 päivää/henkilö	Tavoitteen toteutuminen Tilinpäätöshetkellä lopullisia lukuja ei ollut saatavilla. Näyttäisi, että tavoite toteutuu. Todellisesta toteumasta raportoidaan hankkeen loppuraportin yhteydessä.

Kärkihanke tai strateginen linjaus Johdetaan kuntaa ja kuntataloutta vastuullisesti	
Strategista linjausta toteuttava ohjelma	
Tavoite 2 Toiminnan sopeuttaminen muuttuvassa palveluympäristössä. Aleksian ruoka- ja siivouspalvelujen organisaation tarkastelu ja päivittäminen.	Arviointitapa/mittari Uusi organisaatio käytössä.
Tavoitetaso 2018 Suunnittelu aloitettu.	Tavoitteen toteutuminen Tavoite toteutunut.

5.3.2 Talousarvion toteutumisvertailu

TULOSLASKELMA	TA 2018	Muutos	TA 2018 + muutos	TP 2018	Poikkeama	Tot.-%
LIKEVAIHTO	10 019 246		10 019 246	9 635 912	-383 334	96 %
Liiketoiminnan muut tuotot	242 976		242 976	278 305	35 329	115 %
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 341 351	-150 000	-2 491 351	-2 431 681	59 670	98 %
Palvelujen ostot	-1 276 161		-1 276 161	-1 219 307	56 854	96 %
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 617 512	-150 000	-3 767 512	-3 650 988	116 523	97 %
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-4 546 462		-4 546 462	-4 375 457	171 005	96 %
Henkilösivukulut				0		
Eläkekulut	-963 936		-963 936	-895 551	68 385	93 %
Muut henkilösivukulut	-212 125		-212 125	-147 440	64 685	70 %
Henkilöstökulut yhteensä	-5 722 523		-5 722 523	-5 418 448	304 075	95 %
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	- 237 838		-237 838	-133 300	104 538	56 %
Liiketoiminnan muut kulut	-648 348		-648 348	-716 002	-67 654	110 %
LIKEALIJÄÄMÄ	36 002	-150 000	-113 998	-4 521	109 477	4 %
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot				18 871	18 871	
Muut rahoitustuotot				0		
Muille maksetut korkokulut				0		
Muut rahoituskulut				-662	-662	
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä				18 209	18 209	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	36 002	-150 000	-113 998	13 688	127 686	-12 %

RAHOITUSLASKELMA	TA 2018	Muutos	TA 2018 + muutos	TP 2018	Poikkeama	Tot.-%
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Liikelylijäämä	36 002	-150 000	-113 998	-4 521	-109 477	4
Poistot ja arvonalennukset	237 838	0	237 838	133 300	104 538	56
Rahoitustuotot ja -kulut				18 209	-18 209	
Toiminnan rahavirta	273 840	-150 000	123 840	146 988	-23 147	119
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Investointimenot	500 000	-300 000	200 000	57 364	142 636	29
Toiminnan ja investointien rahavirta	-226 160	-302 319	-76 160	89 623	-165 783	-118
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos kunnalta				-157 531		
Saamisten muutokset muilta				-46 266	46 266	
Korottomien velkojen muutos				112 103	-112 103	
	0	0	0	-91 693	91 693	
Rahoituksen rahavirta	0	0	0	-91 693	91 693	
Rahavarojen muutos	-226 160	-302 319	-76 160	-2 070	-74 090	

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuper.KS 2018	Siitä muutos	KS+muut 2018	TP 2018	Poikkeama
	500 000	-300 000	200 000	57 364,35	142 635,65

Investointirahaa oli varattu saneerattavien keittiöiden kalustamiseen. Aikataulullisista syistä kalusteita ei voitu tilata ja määrärahaa jäi käyttämättä.

Keskeisimmät perustiedot

Ruokapalvelun tulot ylittyivät ennen hyvitystä noin 80 000 € (mm. henkilöstöaterioiden myynti kasvoi). Kulut alittuivat 183 661 €. Aluekeittiömuutoksen suunnitteluun ja toteutukseen oli varattu rahaa henkilöstökuluihin, kalustoon ja väistöaikaisin muihin kuluihin.

Ruokapalvelun suoritemäärä laski edellisestä vuodesta noin 44 000 kpl. Suoritehinta nousi edellisestä vuodesta (0,08 €), mutta jäi kuitenkin arvioitua hintaa alemmaksi. Suoritehintaa nosti palvelukeittiöiden saneeraaminen mm. laitehankinnat sekä toiminnan suunnitteluun ja ylimenoaikaan liittyvät resurssit.

Siivouspalvelujen tuotot ylittyivät ennen hyvitystä n. 11 000 eurolla. Siivouspalvelujen kulut alittuivat budjetoidusta 259 685 eurolla. Säästöt kertyivät henkilöstökuluista ja palvelujen ostoista. Siivouspalveluissa 64 henkilöä piti yhteensä 358 pv palkatonta vapaata.

Siivouspalvelun keskitetyn siivouksen hinta toteutui alhaisempana kuin budjetoitu. Siivouspalvelujen keskitetyn siivouksen hinta nousi vuoden 2017 tilinpäätökseen verrattuna 1,9 % (0,04 €). Siivottavia neliöitä oli 1138 enemmän kuin vuoden 2017 tilinpäätöksessä.

Suoritteet ja tunnusluvut TP2018, TA2018, TP2017, TP2016

	TP 2018	TA 2018	TP 2017	TP 2016
Ruokapalvelut				
Hinta € / ateria	2,70	2,76	2,62	2,68
Suoritemäärä	2 703 180	2 708 535	2 747 133	2 820 048
Keskitetty siivous				
Hinta € / m ² / v	23,5	24,7	23,1	25,6
Siivottavat neliöt	100 546	102 527	99 408	96 762

5.3.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

Aleksia liikelaitoksen

1.1.-31.12.2018 1.1.-31.12.2017

Tuloslaskelma

LI I KEVAI HTO	9 635 911,82	9 444 723,59
Liiketoiminnan muut tuotot	278 305,39	272 721,56
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 431 681,25	-2 294 410,48
Palvelujen ostot	-1 219 306,86	-1 162 542,48
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 650 988,11	-3 456 952,96
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-4 375 457,07	-4 346 632,43
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-895 551,12	-899 389,40
Muut henkilösivukulut	-147 439,76	-189 419,15
Henkilöstökulut yhteensä	-5 418 447,95	-5 435 440,98
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-133 299,69	-195 605,16
Liiketoiminnan muut kulut	-716 002,38	-641 354,98
LI I KEYLI JÄÄMÄ (-ALI JÄÄMÄ)	-4 520,92	-11 908,93
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	18 871,09	18 122,37
Muille maksetut korkokulut		
Muut rahoituskulut	-662,08	-320,67
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	18 209,01	17 801,70
TILI KAUDEN YLI JÄÄMÄ (-ALI JÄÄMÄ)	13 688,09	5 892,77

Tuloslaskelman tunnusluvut

2018

2017

Sijoitetun pääoman tuotto, %	3,8	2,9
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	3,8	2,9
Voitto, %	0,1	0,1
Asukasmäärä 31.12.	42 677	42 176

Aleksia liikelaitoksen
Rahoituslaskelma

31.12.2018 31.12.2017

Toiminnan rahavirta		
Liikeli/-alijäämä	-4 520,92	-11 908,93
Poistot ja arvonalentumiset	133 299,69	195 605,16
Rahoitustuotot ja -kulut	18 209,01	17 801,70
	<u>146 987,78</u>	<u>201 497,93</u>
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	<u>57 364,35</u>	<u>119 683,04</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta		
	89 623,43	81 814,89
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-157 530,75	-301 157,21
Saamisten muutos muilta	-46 265,81	333 310,05
Korottomien velkojen muutos muilta	112 103,48	-113 569,23
	<u>-91 693,08</u>	<u>-81 416,39</u>
Rahoituksen rahavirta	-91 693,08	-81 416,39
Rahavarojen muutos	-2 069,65	398,50
Rahavarat 31.12.	828,01	2 897,66
Rahavarat 1.1.	<u>2 897,66</u>	<u>2 499,16</u>
Rahavarojen muutos	-2 069,65	398,50

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	428	295
Investointien tulorahoitus, %	256,24	168,36
Kassan riittävyys, pv	0,03	0,11
Quick ratio	1,08	1,01
Current ratio	1,08	1,01

Aleksia liikelaitoksen

31.12.2018

31.12.2017

Tase

Vastaavaa

Pysyvät vastaavat	118 366,54	194 301,88
Aineelliset hyödykkeet	118 366,54	194 301,88
Rakennusten kalusto	0,00	22 161,73
Koneet ja kalusto	118 366,54	172 140,15
Vaihtuvat vastaavat	1 346 733,11	1 145 006,20
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset	1 345 905,10	1 142 108,54
Myyntisaamiset	98 963,64	65 660,10
Saamiset kunnalta	88 583,27	1 030 403,58
Muut saamiset	59 007,13	41 267,86
Siirtosaamiset	1 099 351,06	4 777,00
Rahat ja pankkisaamiset	828,01	2 897,66
Vastaavaa yhteensä	1 465 099,65	1 339 308,08

Vastattavaa

Oma pääoma	222 237,38	208 549,29
Peruspääoma	8 000,00	8 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä	200 549,29	194 656,52
Tilikauden ylijäämä	13 688,09	5 892,77
Vieras pääoma	1 242 862,27	1 130 758,79
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 242 862,27	1 130 758,79
Saadut ennakot	69,00	62,17
Ostovelat	283 376,20	281 859,16
Muut velat	116 356,23	55 759,67
Siirtovelat	843 060,84	793 077,79
Vastattavaa yhteensä	1 465 099,65	1 339 308,08
	0,00	0,00

Taseen tunnusluvut

	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	15,17	15,57
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	12,54	11,64
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	12,54	11,64
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	214	201
Lainakanta 31.12., 1000 €	0	0
Asukamäärä 31.12.	42 677	42 176

5.3.4 Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaa suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 lähtien hankitun omaisuuden osalta KV 31.5.2017 § 49.

Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Käyttöomaisuuden poistojen määrittelyssä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 alkaen (KV 31.5.2017 §49)

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmä

	Poistoaika/ poisto%	Poistotapa
Rakennukset		
Hallinto- ja laitosrakennukset -31.12.2012	40 vuotta	tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset 1.1.2013-	20 vuotta	tasapoisto
Koneet ja kalusto		
Muut koneet ja kalusto -31.12.2012	30 %	menojäännöspoisto
Muut koneet ja kalusto 1.1.2013-	3 vuotta	tasapoisto

Taseen liitetiedot

Liitetieto 19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet

	2018 €	2017 €
Rakennukset		
Hankintameno 1.1.	22 161,73	55 900,78
Hankintameno 31.12.	22 161,73	55 900,78
Tilikauden poistot	22 161,73	33 739,05
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	22 161,73
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	172 140,15	214 323,22
Lisäykset tilikauden aikana	57 364,35	119 683,04
Hankintameno 31.12.	229 504,50	334 006,26
Tilikauden poistot	111 137,96	161 866,11
Kirjanpitoarvo 31.12.	118 366,54	172 140,15

KPA 2:7. § 5-kohdan mukaista mahdollista arvonlisäveron palautusvastuuta ei ole

Liitetieto 23. Saamisten erittely

	2018 Lyhytaikaiset	2017 Lyhytaikaiset
Saamiset kunnalta, konsernitili	88 583,27	407 436,69
Saamiset kunnalta, yhdistili	1 099 351,06	622 966,89
Saamiset muilta		
Myyntisaamiset	98 963,64	65 660,10
Muut saamiset	59 007,13	41 267,86
Siirtosaamiset	0,00	4 777,00
Saamiset yhteensä	1 345 905,10	1 142 108,54

Liitetieto 25. Oman pääoman erittely

	2018 €	2017 €
Peruspääoma 1.1.	8 000,00	8 000,00
Peruspääoma 31.12.	8 000,00	8 000,00
Edellisten tilikausien alijäämä	194 656,52	170 858,42
Siirto edelliseltä tilikaudelta	5 892,77	23 798,10
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	200 549,29	194 656,52
Tilikauden yli-/alijäämä	13 688,09	5 892,77
Oma pääoma yhteensä	222 237,38	208 549,29

Liitetieto 33. Siirtovelkoihin sisältyvät erät

	2018 Lyhytaikaiset	2017 Lyhytaikaiset
Siirtovelat		
Lomapalkkajaksotus	698 525,52	709 103,59
Muut siirtovelat	144 535,32	83 974,20
Siirtovelat yhteensä	843 060,84	793 077,79

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Liitetieto 42. Henkilöstön lukumäärä

	31.12.2018	31.12.2017
Vakinaiset	113	113
Määräaikaiset	22	23
Henkilöstön lukumäärä yhteensä (työpanos)	134	136

5.3.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Aleksia liikelaitoksen johtokunnan ja palvelujohtajan allekirjoitukset

Nurmijärvellä 26.2.2019

Tuomas Sarpolahti
puheenjohtaja

Pasi Miettinen
Kalle Muuri
vara-jäsen

Kimmo Viisanen

Anu Heikkinen

Henna Siven

Anu Savander-Hämäläinen
palvelujohtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Nurmijärvellä 23.5.2019

BDO Audiator Oy
~~JHT~~-yhteisö
tilintarkastus

Tuulikki Tuononen
JHT, KHT, CIA

5.4 Liikelaitosten vaikutus kunnan talouteen

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN

	Toteutumisvertailu		Eliminoinnit		Tuloslaskelma
	Kunnan tulos- laskelmaosa	Liikelaitokset yhteensä	Kunta	Liikelaitokset yhteensä	kunnan tilinpäätöksessä
Toimintatulot					
Myyntitulot, ulkoiset	72 698 423	8 593 580			81 292 003
Myyntitulot, sisäiset	3 680 207	9 339 532	-3 680 207	-9 339 532	0
Maksutulot, ulkoiset	14 716 132	-240			14 715 892
Maksutulot, sisäiset	3 840		-3 840		0
Tuet ja avustukset, ulkoiset	2 068 657	61 353			2 130 010
Tuet ja avustukset, kunnalta	3 420		-3 420		0
Muut toimintatuotot, ulkoiset	5 518 517	249 010			5 767 527
Muut toimintatuotot, sisäiset	21 815 899	221 234	-21 815 899	-221 234	0
Toimintatulot yhteensä	120 505 095	18 464 469	-25 503 366	-9 560 766	103 905 431
Toimintakulut yhteensä					
Henkilöstökulut	-94 855 201	-6 673 407			-101 528 608
Palvelujen ostot, ulkoiset	-171 973 964	-2 438 375			-174 412 339
Palvelujen ostot, sisäiset	-12 085 028	-811 476	12 085 028	811 476	0
Aineet, tarv. ja tavarat, ulkoiset	-11 765 345	-3 518 624			-15 283 969
Aineet, tarv. ja tavarat, sisäiset	-209 605	-95 300	209 605	95 300	0
Avustukset, ulkoiset	-14 942 564	0			-14 942 564
Avustukset, sisäiset					0
Muut toimintakulut, ulkoiset	-4 995 061	-185 113			-5 180 174
Muut toimintakulut, sisäiset	-21 230 673	-632 050	21 230 673	632 050	0
Toimintakulut yhteensä	-332 057 441	-14 354 345	33 525 306	1 538 826	-311 347 654
Toimintakate	-211 552 346	4 110 124	8 021 940	-8 021 940	-207 442 223
Verotulot	183 173 212				183 173 212
Valtionosuudet	30 117 105				30 117 105
Rahoitustulot ja -menot					
Korkotulot, ulkoinen	761				761
Korkotulot, sisäinen	41 497	52 118	-41 497	-52 118	
Muut rahoitustulot, ulkoinen	2 156 498	1			2 156 499
Korvaus peruspääomasta	162 000		-162 000		0
Korkokulut, ulkoinen	-1 325 725	-112 994	105 450	81 780	-1 251 489
Korkokulut, sisäinen	52 725	40 890	-52 725	-40 890	0
Muut rahoituskulut, ulkoinen	-5 490	-670			-6 160
Korvaus peruspääomasta		-162 000		162 000	0
Vuosikate	2 820 237	3 927 469	7 871 168	-7 871 168	6 747 705
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-16 116 395	-2 737 641			-18 854 036
Tilikauden tulos	-13 296 158	1 189 828			-12 106 331
Poistoeron vähennys	12 500				12 500
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-13 283 658	1 189 828	0	0	-12 093 831

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS KUNNAN TOIMINNAN RAHOITUKSEEN

	Toteutumisvertailu		Eliminoinnit		Rahoituslaskelma kunnan tilinpäätöksessä
	Kunnan rahoitusosa	Liikelaitokset yhteensä	Kunta	Liikelaitokset yhteensä	
Tulorahoitus					
Vuosikate	2 820 237	3 927 469	7 871 168	-7 871 168	6 747 705
Tulorahoituksen korjauserät	-582 467				-582 467
Investointien rahavirta					
Ulkoiset investointimenot	-24 787 653	-5 204 463			-29 992 116
Rah.osuudet investointimenoihin	995 000				995 000
Omaisuuksien ulkoiset luovutukset	2 536 179	43 512			2 579 691
Toiminnan ja invest. rahavirta	-19 018 703	-1 233 482	7 871 168	-7 871 168	-20 252 186
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys	-450 034	-12 215			-462 249
Antolainasaamisten vähennys					0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen nettomuutos	16 022 573	-296 296			15 726 277
Lyhytaikaisten lainojen nettomuutos	146 932	-1 534 437	1 163 071	-65 563	-289 997
Oman pääoman muutos	-135 104	-43 512			-178 616
Muut maksuvalmiuden muutokset	5 020 344	2 028 231			7 048 575
Rahoituksen rahavirta	20 604 711	141 771	1 163 071	-65 563	21 843 991
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 586 008	-1 091 712	9 034 239	-7 936 731	1 591 805

Tytäryhteisöjen toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot

TYTÄRYHTEISÖJEN TOIMINTAKERTOMUS- JA TILINPÄÄTÖSTIEDOT

6.1 Kiinteistö Oy Aitohelmi

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2018

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

Euroa	TA 2018	TP 2018	TP 2017
Liikevaihto	114640	114640	102973
Liikevaihdon muutos, %		11,3	
Liikevoitto (-tappio)	2240	-87033	-119986
Tilikauden tulos	2240	-86788	-112587
Investoinnit		0	0
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta		0	0
Taseen loppusumma		1276921	1360657
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	0	0	0

Yhtiön strategian mukaisesti kiinteistön ylläpidossa korjaus- ja kunnossapitotyöt pystyttiin suorittamaan kustannustehokkaasti ja oikea-aikaisesti siten, että käyttäjille voitiin tarjota riittävän laadukkaita toimitiloja ja säilyttämään kiinteistön arvo sekä toimitilojen käyttöaste korkeana.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Yhtiön normaalin toiminnan osalta ei ollut edellisvuosiin merkittäviä poikkeamia.

Arvio tulevasta kehityksestä

Noudatetaan yhtiön strategian mukaista toimintatapaa kiinteistön ylläpidossa pitkäjänteisesti siten, ettei rakennuksen ja tekniikan osalta synny korjausvelkaa ja käyttäjien laadukas työympäristö voidaan pitää yllä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Kiinteistönhuollon toiminnallisen tason pitäminen riittävän hyvällä tasolla, vahinkotapauksissa nopea reagointi, jotta toiminnalliset katkokset voidaan minimoida, käyttäjäturvallisuudesta huolehditaan huolellisella valvonnalla ja kattavalla vakuutusturvalla sekä pitämällä pelastussuunnitelma ajan tasalla.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Toimitusjohtaja valvoo henkilökunnan työskentelyä tärkeimmissä päivittäisissä toiminnoissa yhtiön isännöintitoiminnan toteutuksessa, hallitukselle raportoidaan vuoden mittaan talousarvion toteutumisesta sekä muista tärkeimmistä tapahtumista, keskeisten yhteistyökumppanien toimintaa, sopimuksenmukaisuutta ja lakisääteisistä velvoitteista huolehtimista valvotaan, tilintarkastajan 1-2 kertaa vuodessa suorittaman tarkastuksen mahdolliset kirjaukset viedään yhtiön hallituksen tietoon.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen varmistetaan varaamalla riittävät resurssit talousarvioon, tilojen käyttäjiltä tulevan palaute huomioidaan palvelutoiminnassa sekä korjaus- ja kunnossapitotyöt toteutetaan kustannustehokkaasti ja oikea-aikaisesti.

6.2 Kiinteistö Oy Aleksis Kiventie 14

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2018

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

Euroa	TA 2018	TP 2018	TP 2017
Liikevaihto	49655	50022	50022
Liikevaihdon muutos, %		0	
Liikevoitto (-tappio)	3955	-25229	-26720
Tilikauden tulos	3955	-25229	-26720
Investoinnit		0	0
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta		0	0
Taseen loppusumma		881245	905723
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä		0	0

Yhtiön strategian mukaisesti kiinteistön ylläpidossa korjaus- ja kunnossapitotyöt pystyttiin suorittamaan kustannustehokkaasti ja oikea-aikaisesti siten, että käyttäjille voitiin tarjota riittävän laadukkaita toimitiloja ja säilyttämään kiinteistön arvo sekä toimitilojen käyttöaste korkeana.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Yhtiön normaalin toiminnan osalta ei ollut edellisvuosiin merkittäviä poikkeamia.

Arvio tulevasta kehityksestä

Yhtiön strategia kiinteistön tulevaisuudesta pitää päivittää, missä laajuudessa rakennuksen ja tekniikan perusparannuksiin kannattaa tulevaisuudessa investoida yhtiön hallituksen ja omistajan kanssa.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Kiinteistöhuollon toiminnallisen tason pitäminen riittävän hyvällä tasolla, vahinkotapauksissa nopea reagointi, jotta toiminnalliset katkokset voidaan minimoida, käyttäjäturvallisuudesta huolehditaan huolellisella valvonnalla, kattavalla vakuutusturvalla sekä pitämällä pelastussuunnitelma ajan tasalla.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Toimitusjohtaja valvoo henkilökunnan työskentelyä tärkeimmissä päivittäisissä toiminnoissa yhtiön isännöintitoiminnan toteutuksessa, hallitukselle raportoidaan vuoden mittaan talousarvion toteutumisesta sekä muista tärkeimmistä tapahtumista, keskeisten yhteistyökumppanien toimintaa, sopimuksenmukaisuutta ja lakisääteisistä velvoitteista huolehtimista valvotaan, tilintarkastajan 1-2 kertaa vuodessa suorittaman tarkastuksen mahdolliset kirjaukset viedään yhtiön hallituksen tietoon.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen varmistetaan varaamalla riittävät resurssit talousarvioon, tilojen käyttäjiltä tulevan palaute huomioidaan palvelutoiminnassa sekä korjaus- ja kunnossapitotyöt toteutetaan kustannustehokkaasti ja oikea-aikaisesti.

6.3 Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskus

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2018

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

Euroa	TA 2018	TP 2018	TP 2017
Liikevaihto	273178	274890	270264
Liikevaihdon muutos, %		1,7	
Liikevoitto (-tappio)	57478	2362	-100495
Tilikauden tulos	58556	52516	-51262
Investoinnit	0	0	0
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta	76000	76000	112000
Taseen loppusumma		4610108	4629929
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä		0	0

Yhtiön strategian mukaisesti kiinteistön ylläpidossa korjaus- ja kunnossapitotyöt pystyttiin suorittamaan kustannustehokkaasti ja oikea-aikaisesti siten, että käyttäjille voitiin tarjota riittävän laadukkaita toimitiloja ja säilyttämään kiinteistön arvo sekä toimitilojen käyttöaste korkeana.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Yhtiön normaalin toiminnan osalta ei ollut edellisvuosiin merkittäviä poikkeamia.

Arvio tulevasta kehityksestä

Noudatetaan yhtiön strategian mukaista toimintatapaa kiinteistön ylläpidossa pitkäjänteisesti siten, ettei rakennuksen ja tekniikan osalta synny korjausvelkaa ja käyttäjien laadukas työympäristö voidaan pitää yllä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Kiinteistönhuollon toiminnallisen tason pitäminen riittävän hyvällä tasolla, vahinkotapauksissa nopea reagointi, jotta toiminnalliset katkokset voidaan minimoida, käyttäjäturvallisuudesta huolehditaan huolellisella valvonnalla ja kattavalla vakuutusturvalla sekä pitämällä pelastussuunnitelma ajan tasalla.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Toimitusjohtaja valvoo henkilökunnan työskentelyä tärkeimmissä päivittäisissä toiminnoissa yhtiön isännöintitoiminnan toteutuksessa, hallitukselle raportoidaan vuoden mittaan talousarvion toteutumisesta sekä muista tärkeimmistä tapahtumista, keskeisten yhteistyökumppanien toimintaa, sopimuksenmukaisuutta ja lakisääteisistä velvoitteista huolehtimista valvotaan, tilintarkastajan 1-2 kertaa vuodessa suorittaman tarkastuksen mahdolliset kirjaukset viedään yhtiön hallituksen tietoon.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen varmistetaan varaamalla riittävät resurssit talousarvioon, tilojen käyttäjiltä tulevan palaute huomioidaan palvelutoiminnassa sekä korjaus- ja kunnossapitotyöt toteutetaan kustannustehokkaasti ja oikea-aikaisesti.

6.4 Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotalo

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2018

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

Euroa	TA 2018	TP 2018	TP 2017
Liikevaihto	181902	178124	185381
Liikevaihdon muutos, %		3,9	
Liikevoitto (-tappio)	-2994	-15605	52597
Tilikauden tulos	167835	91474	175904
Investoinnit	650000	659210	3505683
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta	5875000	5619565	4460547
Taseen loppusumma		9816254	8699626
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	1	1	1

Tilikauden aikana saatiin viimeinen vaihe sisäpuolisista korjaustöistä suoritettua ja luovutettiin käyttäjille. Pysäköintialueen peruskorjaus ja laajennus valmistui myös vuoden lopulla.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Yhtiön isännöinti siirtyi 1.10.2018 lukien Nurmijärven Vuokra-asunnot Oy:lle. Yhtiön peruskorjaukset saatiin suoritettua loppuun, perustoiminnoissa ei ollut merkittäviä poikkeamia.

Arvio tulevasta kehityksestä

Perusparannusten osalta suoritetaan vuosikorjauksia ja tehdään teknisiä säätöitä. Kiinteistön ylläpidossa sitoudutaan toimimaan pitkäjänteisesti siten, ettei rakennuksen ja tekniikan osalta synny korjausvelkaa ja käyttäjien laadukas työympäristö voidaan pitää yllä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Kiinteistöhuollon toiminnallisen tason pitäminen riittävän hyvällä tasolla, vahinkotapauksissa nopea reagointi, jotta toiminnalliset katkokset voidaan minimoida, käyttäjäturvallisuudesta huolehditaan huolellisella valvonnalla ja kattavalla vakuutusturvalla sekä pitämällä pelastussuunnitelma ajan tasalla.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Toimitusjohtaja valvoo henkilökunnan työskentelyä tärkeimmissä päivittäisissä toiminnoissa yhtiön isännöintitoiminnan toteutuksessa, hallitukselle raportoidaan vuoden mittaan talousarvion toteutumisesta sekä muista tärkeimmistä tapahtumista, keskeisten yhteistyökumppanien toimintaa, sopimuksenmukaisuutta ja lakisääteisistä velvoitteista huolehtimista valvotaan, tilintarkastajan 1-2 kertaa vuodessa suorittaman tarkastuksen mahdolliset kirjaukset viedään yhtiön hallituksen tietoon.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen varmistetaan varaamalla riittävät resurssit talousarvioon, tilojen käyttäjiltä tulevan palautte huomioidaan palvelutoiminnassa sekä korjaus- ja kunnossapitotyöt toteutetaan kustannustehokkaasti ja oikea-aikaisesti.

6.5 Nurmijärven Sähkö Oy

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2018

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

Euroa	TA 2018	TP 2018	TP 2017
Liikevaihto	29.077.892	30.918.155	30.370.590
Liikevaihdon muutos, %	0	2	-1
Liikevoitto (-tappio)	4.704.949	6.415.549	3.969.327
Tilikauden tulos	3.763.496	5.343.665	4.710.094
Investoinnit (kassavirta)	8.363.000	7.868.653	8.996.196
Investointien tulorahoitus, %	83	102	110
Lainakanta		0	0
Taseen loppusumma		97.699.802	92.969.716
Sijoitetun pääoman tuotto, %		11,6	10,6
Omavaraisuusaste, %		63,2	64,0
Henkilöstömäärä	35	35	34

Strategian mukaiset tavoitteet toteutuivat vuoden 2018 osalta. Sähkön siirtohinnan keskimääräistä alhaisempi taso on saatu säilytettyä toimitusvarmuusvaatimuksista huolimatta. Biolämpöaste oli 96% ja ylitti siten tavoitetason 95%. Konsernin talous mahdollistaa kohtuullisen osingonmaksun.

Investointitaso laski budjetoidusta n. 6 %. Kunnan rakentaminen ja toimitusvarmuusvaatimukset kasvativat investointeja siirtoliiketoiminnan osalta, mutta samalla sähkön myyntiliiketoiminnan tuotannolliset hankkeet sekä muut kehityshankkeet eivät toteutuneet odotetusti.

Yhtiössä toteutettiin tilikauden aikana poistoaikojen muutos. Uudet poistoajat nostivat selkeästi liikevoittotasoa suunnitelman mukaisten poistojen ollessa n. 2,3 M€ aikaisempaa pienemmät.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Vuosi 2018 oli toiminnallisesti ja taloudellisesti Nurmijärven Sähkö -konsernille hyvä. Kylmä alkuvuosi ja lämmin kesä vaikuttivat positiivisesti konsernin tulokseen nostaen asiakaskulutusta. Asiakkaiden lämmitys- ja jäähdytystarpeet olivat meille suotuisia yhdessä yleisen sähkönkulutuksen kasvun myötä. Asiakas- kasvu lämpö- ja siirtoliiketoiminnoissa on ollut odotettua parempaa, joka kertoo kunnan elinvoimaisuudesta. Sähkön myyntiliiketoiminnan osalta asiakasmäärät ovat olleet lievässä laskussa johtuen haastavasta kilpailutilanteesta.

Sähkönmyynti asiakkaille laski 2 % ollen budjetoidulla tasolla 218 GWh:ssa ja lämmönmyynti nousi noin 2 % uuteen ennätykseen, eli 130 GWh:iin. Sähkön siirron volyyymi kasvoi 2,5 % 450 GWh:iin, mikä oli yhtiön historian korkein.

Biolämpö

Yhtiön biolämpöliiketoiminta pitää sisällään biolämmön myyntiä kaukolämpöverkoissa sekä lähilämpönä. Yhtiö on pitkään panostanut kotimaisiin polttoaineisiin ja päätyneenä vuonna 96 prosenttia kaukolämmöstä tuotettiin kotimaisilla puupolttoaineilla ja Klaukkalan jätevedenpuhdistamon biokaasulla. Taso on kansallisesti huomattavan korkea, kun samaan aikaan Suomen lämpölaitosten keskiarvo on ollut alle 40 %. Yleisen kustannustason ja polttoainekustannusten nousun myötä kaukolämmön hintaa nostettiin tulevalle kaudelle 2019 n. 5,5 %. Hinnan nosto oli ensimmäinen seitsemään vuoteen. Vakaa hinta ja kaukolämmön helppokäyttöisyys ovat vaikuttaneet positiivisesti asiakasmäärään. Biolämpöä tuotetaan yli 14.000 nurmijärveläiselle.

Sähkönsiirto

Sähköverkkoliiketoiminnan painopiste on säävarman verkon suunnittelussa ja rakentamisessa. Investointien määrä oli jälleen suuri. Tulevaisuudessa investointitaso säilyy korkeana ja luo paineita yhtiön kassavirran hallintaan. Kustannusten kasvun takia elokuun alusta toteutettiin n. 3 % korotus siirtohintoihin ensimmäistä kertaa kuuteen vuoteen.

Syksyllä 2013 tuli voimaan uusittu sähkömarkkinalaki, joka edellyttää, etteivät säästä johtuvat katkokset sähköjakelussa saa kaava-alueella kestää kuutta tuntia ja haja-asutusalueilla 36 tuntia pidempään. Tämä vuoteen 2028 asetettu tavoite on viime vuosina tarkoittanut vuosittaisten investointien kasvua aikaisempaan tasoon verrattuna.

Normaalitasoon verrattuna sähköverkon investoinnit ovat lisääntyneet noin 25 prosenttia vuositason säävarman verkon lisääntyneiden investointitarpeiden vuoksi. Lisäksi toimialueen rakentamisen kasvun vuoksi verkostoinvestoinnit ovat korkealla tasolla. Lisäinvestointien myötä sähköjakelun varmuus paranee edelleen nykyisestä, vaikka päättyneenäkin vuonna yhtiön sähköjakelun laatu oli erinomaista.

Sähköliiketoiminta

Markkinakilpailu on kovaa, joka aiheutti odotetusti lievää asiakasmäärän laskua. Sähkön nousseet markkinahinnat kasvattivat kulujen loppuvuonna, mutta samalla asiakasmäärä saatiin pidettyä odotettua paremmalla tasolla. Näin ollen taloudellinen tulos oli lähellä budjetoitua tasoa.

Yhtiön strategisena linjauksena on oman vähäpäästöisen sähköntuotannon osuuden lisääminen myydystä sähköstä silloin, kun se on taloudellisesti kannattavaa tuotannon elinkaaren aikana. Osakkuusyhtiöidemme kautta olemme mukana useissa ympäristöystävällisissä energiantuotantohankkeissa kuten esimerkiksi tuulivoimapuistoissa Haminan Mäkelänkankaalla ja Raahen Kopsassa. Yhtiöllä on myös osuuksia norjalaisesta pienvesivoimasta. Nykyiset sähköntuotanto-osuudet kattavat yhtiön sähkömyynnistä noin 2 prosenttia ja loput hankitaan Pohjoismaisesta sähköpörssistä.

Fennovoiman ydinvoimalahanke on suurin yksittäinen tuleva sähköntuotantohanke, jossa yhtiö on mukana. Voimalahankkeen arvioidaan valmistuvan vuonna 2028. Tällä oman sähköntuotannon lisäämisellä voi olla merkittävä vaikutus mahdollisuuksiin tarjota edullista vähäpäästöistä sähköä myös tulevaisuudessa. Yhtiö on lisäksi mukana Olkiluoto 3 -hankkeessa, jonka arvioidaan tulevan kaupalliseen käyttöön vuonna 2020. Nämä kaksi hanketta kattavat valmistuessaan lähes puolet yhtiön vuotuisesta sähkön hankinnasta.

Arvio tulevasta kehityksestä

Kilpailu sähkön vähittäismyyjien kesken tulee jatkumaan kovana ja hyvän asiakaspalvelun sekä maineen merkitys erottuvina tekijöinä voimistuvat entisestään. Loppuvuonna 2018 tehdyn asiakastytyväisyystutkimuksen mukaan saimme hyvät arvostukset asiakkailtamme. Jatkossakin yhtiö tulee panostamaan asiakaspalvelun tavoitettavuuteen ja laatuun sekä kehittää voimakkaasti sähköisiä kanavia ja palveluita.

Lämpötilojen vaikutus lämmitysenergian käyttöön erityisesti talvikuukausina on erittäin suuri, millä on vaikutusta liiketoimintojen kannattavuuksiin. Energianhankinnan ja riskienhallinnan rooli on kriittistä. Nurmijärven Sähkö tulee panostamaan omaan, kannattavaan ja vähäpäästöiseen energiantuotantoon. Tulevaisuuden merkittävin yksittäinen hanke on osuutemme Fennovoimasta; osuutemme ensi vuosikymmenellä valmistuvan ydinvoimalan tuotannosta vastaa yli kolmasosa nykyisestä sähkömyynnistämme. Muutenkin pyrimme tulevina vuosina lisäämään päästöttömän energiantuotannon osuutta sähköhankinnassamme silloin kun se on taloudellisesti kannattavaa. Lisäksi olemme mukana edistämässä nurmijärveläisten omaa mikrotuotantoa jakeluverkkoalueellamme. Sähkön pörssihintojen heilahtelut aiheuttavat haasteita sähkön myyntiliiketoimintaan.

Kaukolämpötoiminnassa toiminta on suunniteltu siten, että bioaste pysyisi jatkossakin erittäin korkeana. Yhdessä kotimaisten polttoaineiden vakaan hintatason ansiosta voimme varmistaa kilpailukykyisen hintatason asiakkaillemme myös tulevaisuudessa. Odotamme lämmön kulutuksen kasvavan maltillisesti Nurmijärven kirkonkylässä ja Rajamaella. Klaukkalassa liittymien määrän ja sitä myöten kulutuksen odotetaan edelleen kasvavan nykyisestä. Tehokas toimintamallimme sekä lähialueelta tulevan biopolttoaineen käyttö takaavat kohtuullisen ja vakaan lämmön hinnan sekä ympäristöystävällisen tuotannon myös tulevaisuudessa.

Sähkösiirtoliiketoiminnassa toiminnan painopiste on tulevina vuosina uudisrakentaminen uusille kaava-alueille. Säävarman sähköverkon rakentamista jatketaan painottaen aikaisempaa enemmän haja-asutus-alueita. Investointien myötä sähkön jakeluvarmuus paranee entisestään, vaikkakaan kaikkia sähköjake-lun toimintavarmuuteen liittyviä riskejä investoinneilla ei pystytä poistamaan. Säävarman verkon raken-tamisen myötä keskijänniteverkostojen kaapelointiaste kaksinkertaistuu nykyisestä 14 prosentista noin 30 prosenttiin ja pienjänniteverkoston kaapelointiaste nostetaan lähes 70 prosenttiin. Lisäinvestoinnit tuovat paineita hinnantarkistuksiin tulevaisuudessa, mutta tavoitteena on pitää jatkossakin siirtohin-tamme alle valtakunnan keskiarvon.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Valtaosa yhtiössä tunnistetuista riskeistä on epäolennaisia suhteessa konsernin riskinkantokykyyn. Suu-rimmiksi riskeiksi tunnistetaan erilaiset energiantuotantoon liittyvät kokonaisuudet sekä liiketoimintaym-päristön vaikea ennakoitavuus pitkällä aikajänteellä. Näiden lisäksi kriittisiksi seurattaviksi asioiksi nos-tettiin erilaiset tietoturvaan ja tietojärjestelmiin liittyvät riskit. Kaukolämmön- tai sähkösiirron verkos-toissa tapahtuvilla suurhäiriöillä on toteutuessaan huomattavia asiakkaille näkyviä vaikutuksia. Näiden riskien todennäköisyyksiä on pyritty pienentämään pitkäjänteisellä oman toiminnan kehittämisellä. Omai-suuteen kohdistuviin riskeihin on varauduttu vakuutuksin.

Päivittäinen toiminta on yhä enenevässä määrin sidoksissa tietojärjestelmiin. Järjestelmien määrät ja nii-den käyttö ovat kasvaneet vuosittain ja myös yleisellä tasolla on tunnistettu kyberriskit ja niihin liittyvät uhat. Konsernissa on voimassa oleva tietoturvapoliittikka, jonka avulla tunnistettuja tietojärjestelmiin ja tietoturvaan liittyviä riskejä pyritään pienentämään. Tietoturva on osa jokapäiväistä toimintaa ja toimin-taa pyritään kehittämään jatkuvasti. Poliittisten riskien kohdalla tunnistetaan toimintaympäristön muuttu-minen entistä vaikeammin ennustettavaksi ja ennustejaksojen pituuden lyhentyneen aikaisemmasta. Näi-hin vaikuttaneita asioita ovat muun muassa tuet tietyille sähköntuotantomuodoille tai sähkösiirtotoimin-nan regulaatiomalliin kohdistuvat nopeat muutokset. Poliittiset- ja erityisesti strategiset riskit liittyvät pääsääntöisesti voimalaitoshankkeisiin ja -osuuksiin. Sähkön markkinahintojen heilahtelut aiheuttavat riskejä liittyen sähkön hankintaan ja tuotannollisten hankkeiden kannattavuuteen. Riskien tarkempi arvi-ointi on vaikeaa hankkeiden pitkän aikajänteen vuoksi, mutta päätösprosessissa pyritään tunnistamaan hankkeisiin liittyvät riskit etukäteen.

Sähkönhankinta suojataan konsernissa erillisen riskikäsikirjan mukaisesti, johon on tarkemmin kuvattu miten riskejä tarkkaillaan, hallitaan ja raportoidaan. Riskienhallinta perustuu määriteltyihin riskirajoihin, joita käytetään muun muassa, koska loppuasiakassalkkujen myyntiennusteissa on aina epävarmuutta määrän suhteen ja on vaikea määritellä tarkasti kulutusprofileja tai suojaustuotteita loppuasiakassal-kuille. Riskiä suojautumisella halutaan mahdollisuus riskirajojen puitteissa valita oikea aika suojauksen toteuttamiselle. Suojaustoiminnan onnistumisen hyvyys koostuu kyvystä selviytyä markkinahinta-, pro-fiili-, volyyymi-, tarjousriskistä sekä vastapuoli- ja luottoriskistä. Riskienhallintaa tehdään ostamalla ja myymällä fyysisiä ja finanssituotteita Nasdaq OMX tai OTC-markkinoilta. Nasdaq OMX standardituotteiden lisäksi muita tuotteita voidaan käyttää vain, jos niillä on riittävä markkinalikviditeetti. Sähkön hankinnan suojaukset tehdään myyntiennusteiden mukaisille volyyymeille.

Kaukolämmön tuotanto- tai jakeluhäiriöihin on varauduttu varalaitoksilla sekä varalämmön liitännäis-teillä, joiden avulla pystytään varmistamaan lämmön tuotanto häiriötilanteissa asiakkaille. Sähkösiirtoliiketoiminnassa merkittävimmät uhat muodostuvat myrskyjen aiheuttamista suurhäiriöistä. Näihin on py-ritty varautumaan etukäteen ennakoivalla raivauksella sekä rakentamalla uudet siirtoyhteydet säävar-moiksi. Epävarmuus valvontamallin linjauksista ja korkotasosta saattavat vaikuttaa tulevina vuosina säh-kösiirtoliiketoiminnan kannattavuuteen heikentävästi.

Sisäisen valvonnan sekä riskienhallinnan järjestäminen

Riskien hallitsemiseksi konsernissa on tehty riskikartoitus, ja tunnistettujen riskien uhkia arvioidaan vuo-sittain. Kartoituksen perusteella valtaosa riskeistä oli epäolennaisia suhteessa konsernin riskinkantoky-kyyn. Suurimmiksi riskeiksi on viimeisimmän tarkistelun yhteydessä nostettu suurhäiriö kaukolämmön jakelussa, strategiset riskit sekä erinäiset tietojärjestelmiin liittyvät uhkakuvat. Omaisuuden kohdistuviin riskeihin on varauduttu vakuutuksin.

Hallitus valvoo yhtiön toimintaa ja konsernijohdon edustaja osallistuu tai on tietoinen kaikista hallituksen kokouksista. Ohje hyvästä hallintotavasta on hyväksytty ja lakisääteistä tilintarkastusta hyödynnetään hallinnon valvonnassa. Keskeisiä hankintoja ohjataan erillisin hyväksytyin toiminta- tai hankintaohjein.

6.6 Nurmijärven Vuokra-asunnot Oy

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2018

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

Euroa	TA 2018	TP 2018	TP 2017
Liikevaihto	11897245	11707747	11417890
Liikevaihdon muutos, %	4,2	2,5	5,17
Liikevoitto (-tappio)	726460	1073111	764464
Tilikauden tulos	0	0	7
Investoinnit	9000000	8787090	1192190
Investointien tulo-rahoitus, %		2,95	
Lainakanta	78000000	78304266	64376545
Taseen loppusumma	82462279	84463532	68838824
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	8	8	8

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Yhtiön toiminnallinen strategia toteutui ennakoitusti. Vuokrattavien asuinhuoneistojen vuokrausaste pystyttiin pitämään edelleen hyvällä tasolla. Liikevaihto kasvoi edellisvuoteen verrattuna ja käyttötalousmenoissa saatiin säästöjä. Energiataloudellisia sekä muita perusparannuksia tehtiin suunnitellusti. Uusia vuokratilakohteita alettiin rakentaa Luhtajoentie 4:n 60 asuntoa ja Heikkarinkuja 5:n 54 asuntoa, Riihipellontie 1-3 valmistui vuoden lopulla 49 asuntoa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Uudiskohteiden valmistumisen johdosta liikevaihto tulee kasvamaan edellisvuodesta, käyttötalousmenoissa pyritään saamaan edelleen säästöjä energiatalouteen panostamalla sekä korjaus- ja huoltotoimintaa kehittämällä. Uudistuotannon viisivuotissuunnitelma pitää päivittää yhteistyössä kunnan kanssa. Yhtiöön on rekrytoitu uusi toimitusjohtaja 1.4.2019 alkaen, kevään 2019 aikana rekrytoidaan tekninen isännöitsijä, jonka keskeinen tehtävä on korjaus- ja huoltotoiminnassa.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Uudiskohteiden sekä peruskorjauslainojen osalta tulee varautua mahdollisesti nouseviin korkoihin. Yhtiön rahoitusaseman säilyttäminen vakaana ja huoneistojen tyhjäkäynnin minimoiminen, ovat toimitusjohtajan keskeisiä onnistumisen mittareita. Uudistuotannon rakentamisen kohdentaminen kunnan eri taa-jamiin tulee ajoittaa siten, että kohteiden vuokrattavuus varmistetaan. Vanhimpiin vuokrakohteisiin tulee panostaa korjaustoimia siten, että asukkaiden vaihtoa uudempiin vuokrakohteisiin voidaan vähentää.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Hallitus saa toimitusjohtajalta kuukausittain selvityksen yhtiön rahatilanteesta, vuokraustoiminnan onnistumisesta sekä vuokrien perinnästä (vuokrasaamiset, rästäpankkisiirrot, haasteet, ulosottotoimet ja hää-döt). Uudiskohteiden rakentumisesta raportoidaan hallitukselle kuukausittain. Toimitusjohtaja valvoo vastuullisen henkilöstön työskentelyä sekä sitä, ettei organisaatiossa synny toiminnan kannalta vaarallisia yhteenliittymiä. Yhtiön strategiaan on kirjattu keskeiset riskienhallintaprosessit.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Yhtiön talous pystyttiin pitämään hyvällä tasolla, vuokrausaste hyvänä ja MAL-sopimukseen kirjattu uusien asuntojen rakentamistavoite saavutettiin. Asukaslähtöisellä neuvontatoiminnalla saatiin hyviä tuloksia asunnottomuuden ennaltaehkäisyssä ja akuuttien kriisitilanteiden selvittelyssä.

6.7 Rajamäen Uimahalli Oy

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2018

Taloudellisten tavoitteiden toteumat ja tunnusluvut

TUNNUSLUVUT Euroa	TA+muut. 2018	TP 2018	TP 2017
Liikevaihto	1 583 000	1 538 667	1 535 354
Liikevaihdon muutos, %		0,2 %	0,1 %
Liiketoiminnan muut tuotot	722 000	723 709	599 100
Liiketoiminnan kulut	-1 323 500	-1 362 732	-1 353 937
Suunnitelman mukaiset poistot	-670 000	-668 600	-669 904
Liiketoiminnan muut kulut	-821 500	-823 831	-792 789
Liikevoitto/-tappio	-510 000	-592 787	-682 176
Rahoitustuotot ja -kulut		-6 343	-1 955
Tilikauden tulos	-510 000	-599 130	-684 131
Investoinnit			
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta	12 007 000	12 007 000	12 007 000
Taseen loppusumma		10 844 560	11 512 498
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä	20	20	20

Uimahalliyhtiö onnistui seuraavissa strategisissa tavoitteissa; 1) Asiakastytyväisyys oli 86 % kun tavoite oli 80 %, 2) Asiakasmäärän vakiinnuttaminen 260 000 asiakaskäyntikertaan/vuosi, toteutuma 262 303, 3) Tuottaa ja markkinoida entistä laajemmin laadukasta palvelua - käyttöaste parani 4) Luoda laaja ja monipuolinen tuotevalikoima - reaaliaikainen asiakastytyväisyyskysely on toteutettu.

Samoin yhtiö onnistui uimakoulujen 85 000 euron tulotavoitteessa ja uinnin tulotavoite 470 000 euroa saavutettiin.

Uimahalliyhtiö ei onnistunut tulemaan toimeen suunnitellun mukaisella 472 000 euron toimintatuella. Yhtiö sai lisätoimintatukea 250 000 euroa. Tulevaisuudessa onkin tärkeää, että toimintatuki osataan mitoitaa oikein.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Merkittävä tapahtuma tilikaudella oli Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitosta saatu tunnustus ja valinta vuoden 2018 Vesiliikuntapaikaksi Suomessa.

Uimahalliyhtiössä otettiin myös käyttöön sähköinen taloushallintopalvelu ja samoin henkilöstöhallinto siirtyi uuden kumppanin KuntaPro Oy:n haltuun.

Vuonna 2018 syntyi myös uusitun uimahallin asiakaskäyntiennätys 262 303 käyntikertaa.

Energian kulutuksen pienentymistä voidaan pitää merkittävänä. Kaukolämmön kulutus oli 526 MWh pienempi ja sähkönkulutus 69 526 KWh pienempi kuin vuonna 2017. Osittain positiivinen kehitys selittyy säiden vaikutuksella mutta myös ilmanvaihtokoneiden säätöjen optimoinnilla, sekä uusilla suihkuilla.

Energian kulutukseen voidaan vieläkin vaikuttaa optimoimalla ilmanvaihtokoneiden säätöjä jatkossakin, sekä mahdollisilla uusilla energiaratkaisuilla kuten maaenergia, harmaavesien lämmöntalteenotto, sekä painehiekkasuodattamien vastahuuhteluprosessin tehostaminen.

Uimahalliyhtiö on mukana valtakunnallisessa energiatehokkuussopimuksessa, jossa tavoitteena on saada aikaiseksi vuoteen 2020 mennessä 4 % säästö kokonaisenergiassa ja vuoteen 2025 mennessä säästöta-voite on 7,5 %.

Arvio tulevasta kehityksestä

Uimahalliyhtiö on saavuttamassa kolmen täyden toimintavuoden jälkeen toiminnallisen ja taloudellisen tasapainon. Toimintatuen määrä on jatkossakin noin 700 000 euroa / vuosi. Edellä mainittu tuki ja yhtiön vahva halu kehittyä ja kehittää palveluitaan antaa yhtiölle hyvät toimintaedellytykset tulevaisuudessa.

Peruskorjaus- ja laajennushankkeeseen liittyvät kalusto- ja varustehankinnat rasittavat yhtiön käyttötaloutta vielä vuoteen 2020. Rahoitusleasing kustannukset ovat olleet tällä hetkellä noin 110 000 euroa vuodessa. Rahoitusleasingin 60 kuukauden sopimuskauden päätyminen ja laitteiden lunastaminen 1 % jäännösarvolla parantaa yhtiön taloudellista tilannetta.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Toiminnan suurimmat riskit liittyvät talo- ja rakennustekniikan, sekä vedenkäsittelyprosessin mahdollisiin rikkoutumisiin. Yhtiöllä ei ole tällä hetkellä toiminnan keskeytysvakuutusta, joka korvaisi edellä mainituissa tilanteissa taloudelliset menetykset. Yhtiö on tällä hetkellä kilpailumattamassa vakuutuksia ja myös toiminnan keskeytysvakuutuksen hintaa kartoitetaan.

Toimialana uimahalli on erittäin altis säävaihtelujen vaikutuksille, kuten kevät ja kesä 2018 osoittivat.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Yhtiön toiminnan riskit on kartoitettu pelastussuunnitelmassa, turvallisuusasiakirjassa, sekä kahvion- ja siivouksen omavalvontasuunnitelmissa. Edellä mainitut asiakirjat päivitetään kerran vuodessa paikallisten pelastus- ja terveystyöntekijöiden kanssa.

Hallitus käy vuosittain läpi hallituksen työjärjestyksen ja siihen kirjatut vastuut sekä tehtäväkuvat. Uimahalliyhtiö noudattaa päätöksenteossaan konserniohjeita ja hyvää hallintotapaa.

Talouden sisäinen valvonta ja riskienhallinta on parantunut tilikaudella 2018 kuin yhtiö siirtyi sähköiseen taloushallintajärjestelmään.

Luettelot ja selvitykset

LUETTELOT JA SELVITYKSET

7.1 Käytetyt kirjanpitokirjat ja selvitys kirjanpidon säilytyksestä

Tilinpäätöskirjojen arkistointi

Tase- ja tuloslaskelmat	sähköinen
Rahoituslaskelmat	sähköinen
Tilikauden tapahtumat seurantakohteittain	sähköinen
Pysyvien vastaavien kohdeluettelot	sähköinen
Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Tasekirja	erikseen sidottuna
Tase-erittelyt	paperitulosteina
Liitetietojen erittelyt	paperitulosteina
Ostoreskontraluettelot	sähköinen
Myyntireskontraluettelot	sähköinen
Ostolaskut	sähköinen
Muistiotositteet	sähköinen

Arkistoinnista paperitulostetussa muodossa vastaa tositteita käyttänyt toimiala.

7.2 Luettelo tositelajeista

184AKT	184 Aktivoinnit
184ALV	184 ALV-maksuajo
184HYV16	184 Hyvitysten palautus 2016
184INSID	184 InstructionIdentification SEPA
184IntSu	184 Intrum-suoritukset
184IP2016	184 BaswareIP 2016
184KLT	184 Korkolaskutosite
184KOM16	184 Pysyvien vastaavien hankinnat 2016
184KPL0	184 KP liittymä, Perhehuolto Efficasta
184KPL1	184 Kp-liittymä, varastotapahtumat sis.laskutus
184KPL2	184 KP-liittymä, Matkalaskut
184KPL5	184 Kp-liittymä Perintäkarhu
184ManKu16	184 Asiakkaan manuaaliset kohdistukset 2016
184ManSu16	184 Asiakkaan manuaaliset suoritukset 2016
184MKT	184 Maksukehotustosite
184MR_1	184 Vapaatekstilaskut
184MR_2	184 Hyvitys
184MR_4	184 Myren kohdistustapahtumat maksutosite
184MR_5	184 Myren kohdistustapahtumat päätöstitite
184MR_7	184 Luottotappiokirjaus
184MuisE15	184 Muistiotositteet excelistä 2015
184MY_6	184 Myyntilasku
184MY_7	184 Myynnin hyvityslasku
184MYL10	184 Laskunumero, laskulaji10
184MYL11	184 Laskunumero laskulaji 11
184MYL12	184 Laskunumero, laskulaji12
184MYL14	184 Laskunumero laskulaji 14
184MYL15	184 Laskunumero, laskulaji15
184MYL16	184 Laskunumero, laskulaji16
184MYL17	184 Laskunumero, laskulaji17
184MYL20	184 Laskunumero laskulaji 20
184MYL22	184 Laskunumero laskulaji 22
184MYL24	184 Laskunumero laskulaji 24
184MYL25	184 Laskunumero, laskulaji25
184MYL30	184 Laskunumero laskulaji 30
184MYL31	184 Laskunumero laskulaji 31
184MYL32	184 Laskunumero, laskulaji32
184MYL40	184 Laskunumero laskulaji 40
184MYL42	184 Laskunumero laskulaji 42
184MYL54	184 Laskunumero laskulaji 54
184MYL60	184 Laskunumero laskulaji 60
184MYL62	184 Laskunumero laskulaji 62
184MYL63	184 Laskunumero laskulaji 63

184MYL64	184 Laskunumero laskulaji 64
184MYL65	184 Laskunumero laskulaji 65
184MYL68	184 Laskunumero laskulaji 68
184MYL70	184 Laskunumero laskulaji 70
184MYL71	184 Laskunumero, laskulaji 71
184MYL72	184 Laskunumero, laskulaji72
184MYL73	184 Laskunumero, laskulaji 73
184MYL74	184 Laskunumero, laskulaji 74
184MYL75	184 Laskunumero laskulaji 75
184MYL76	184 Laskunumero laskulaji 76
184MYL78	184 Laskunumero laskulaji 78
184MYL79	184 Laskunumero laskulaji 79
184MYL80	184 Laskunumero laskulaji 80
184MYL81	184 Laskunumero laskulaji 81
184MYL82	184 Laskunumero laskulaji 82
184MYL83	184 Laskunumero laskulaji 83
184MYL84	184 Laskunumero laskulaji 84
184MYL85	184 Laskunumero laskulaji 85
184MYL86	184 Laskunumero laskulaji 86
184MYL91	184 Laskunumero laskulaji 91
184MYL95	184 Laskunumero, laskulaji95
184ORK	184 Ostoreskontran kohdistustapahtumat
184Palkk15	184 Palkat 2015
184Pankk15	184 Pankkitositteet 2015
184TruSu	184 Trust Kapital-suoritukset
184Viite15	184 Asiakkaan viitemaksut 2015
184ViiteS	184 Asiakkaan viitemaksut sisäiset

7.3 Tunnuslukujen laskentakaavat

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
= $100 \cdot \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista
= $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate euroa/asukas
= $\text{Vuosikate} / \text{Asukasmäärä}$ 31.12.

Sijoitetun pääoman tuotto, % (liikelaitos)
= $100 \cdot (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Muille maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Sijoitettu korollinen vieras pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, % (liikelaitos)
= $100 \cdot (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Lainat kunnalta/kuntayhtymästä} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Voitto, % (liikelaitos)
= $100 \cdot (\text{Yli-/alijäämä ennen varauksia/Liikevaihto})$

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa
= Toiminnan ja investointien rahavirta-välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymä

Investointien tulorahoitus, % (kunta ja konserni)
= $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus, % (liikelaitos)
= $100 \cdot (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset-Tuloverot}) / \text{Investointien omahankintameno}$

Lainanhoitokate (kunta ja konserni)
= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate (liikelaitos)
= $(\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} + \text{Korkokulut-Tuloverot}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys (pv)
= $365 \text{ pv} \cdot \text{Rahavarat}$ 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Quick ratio
= $(\text{Rahat ja pankkisaamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Lyhytaikaiset saamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma-Saadut ennakot})$

Current ratio
= $(\text{Vaihto-omaisuus} + \text{Lyhytaikaiset saamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Rahat ja pankkisaamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma-Saadut ennakot})$

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, % (Kunta ja liikelaitokset)

=100*(Oma pääoma+ Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma-Saadut ennakot)

Omavaraisuusaste, % (Konserni)

=100*(Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi) / (Koko pääoma-Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100*(Vieras pääoma-Saadut ennakot) / Käyttötulot

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, % (2017)

=100*(Vieras pääoma – Saadut ennakot + Vuokravastuut) /Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

=Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa/asukas

=Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / Asukasmäärä 31.12.

Lainakanta 31.12.

=Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainakanta euroa/asukas

=Lainakanta / Asukasmäärä 31.12.

Lainasaamiset 31.12.

=Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

7.4 Kirjanpidontilit

	TASELIT	11126	Hallinto- ja laitosrakennukset Rahoitusosuudet
1	VASTAAVAA	11127	Hallinto- ja laitosrakenn Siirrot erien välillä (+/-)
10	PYSYVÄT VASTAAVAT	1119A	Muut rakennukset
100	Aineettomat hyödykkeet	11199	Muut rakennukset Yhteensä
1005	Tietokoneohjelmistot	11190	Muut rakennukset 1.1.
10059	Tietokoneohjelmistot Yhteensä	11191	Muut rakennukset Kertyneet poistot 1.1.
10050	Tietokoneohjelmistot 1.1.	11192	Muut rakennukset Tilikauden poistot
10051	Tietokoneohjelmistot Kertyneet poistot 1.1.	11193	Muut rakennukset Tilikauden lisäykset
10052	Tietokoneohjelmistot Tilikauden poistot	11194	Muut rakennukset Tilikauden vähennykset
10053	Tietokoneohjelmistot Tilikauden lisäykset	11195	Muut rakennukset vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
10054	Tietokoneohjelmistot Tilikauden vähennykset	11196	Muut rakennukset Rahoitusosuudet
10055	Tietokoneohjelmistot vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot	11197	Muut rakennukset Siirrot erien välillä (+/-)
10056	Tietokoneohjelmistot Rahoitusosuudet	1130	Kiinteät rakenteet ja laitteet
10057	Tietokoneohjelmistot Siirrot erien välillä (+/-)	1130A	Maa- ja vesirakenteet
1015	Muut pitkävaikuttaiset menot	11309	Maa- ja vesirakenteet Yhteensä
10159	Muut pitkävaikutt.menot Yhteensä	11300	Maa- ja vesirakenteet 1.1.
10150	Muut pitkävaikutt.menot 1.1.	11301	Maa- ja vesirakenteet Kertyneet poistot 1.1.
10151	Muut pitkävaikutt.menot Kertyneet poistot 1.1.	11302	Maa- ja vesirakenteet Tilikauden poistot
10152	Muut pitkävaikutt.menot Tilikauden poistot	11303	Maa- ja vesirakenteet Tilikauden lisäykset
10153	Muut pitkävaikutt.menot Tilikauden lisäykset	11304	Maa- ja vesirakenteet Tilikauden vähennykset
10154	Muut pitkävaikutt.menot Tilikauden vähennykset	11305	Maa- ja vesirakenteet vähenn. ja siirtojen kertyneet poist
10155	Muut pitkävaikutt.menot vähenn. ja siirtojen kertyneet poist	11306	Maa- ja vesirakenteet Rahoitusosuudet
10157	Muut pitkävaikutt.menot Siirrot erien välillä (+/-)	11307	Maa- ja vesirakenteet Siirrot erien välillä (+/-)
110	Aineelliset hyödykkeet	1140A	Johtoverkostot ja laitteet
1100	Maa- ja vesialueet	11409	Johtoverkostot ja laitteet Yhteensä
1100A	Maa- ja vesialueet	11400	Johtoverkostot ja laitteet 1.1.
11009	Maa- ja vesialueet Yhteensä	11401	Johtoverkostot ja laitteet Kertyneet poistot 1.1.
11000	Maa- ja vesialueet 1.1.	11402	Johtoverkostot ja laitteet Tilikauden poistot
11003	Maa- ja vesialueet Tilikauden lisäykset	11403	Johtoverkostot ja laitteet Tilikauden lisäykset
11004	Maa- ja vesialueet Tilikauden vähennykset	11404	Johtoverkostot ja laitteet Tilikauden vähennykset
11006	Maa- ja vesialueet Rahoitusosuudet	11405	Johtoverkostot ja laitteet vähenn. ja siirtojen kertyneet po
11007	Maa- ja vesialueet Siirrot erien välillä	11406	Johtoverkostot ja laitteet Rahoitusosuudet
11069	Sisäisten kiinteistöjen liittymismaksut yhteensä 1.1	11407	Johtoverkostot ja laitteet Siirrot erien välillä (+/-)
11060	Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut 1.1	11419	Vesijohtoverkosto yhteensä
11063	Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Tilikauden lisäykset	11411	Vesijohtoverkosto Kertyneet poistot 1.1.
11064	Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Tilikauden vähennykset	11412	Vesijohtoverkosto Tilikauden poistot
11066	Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Rahoitusosuudet	11413	Vesijohtoverkosto Tilikauden lisäykset
11067	Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Siirrot erien välillä	11414	Vesijohtoverkosto Tilikauden vähennykset
1110	Rakennukset	11415	Vesijohtoverkosto vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
1110A	Asuinrakennukset	11416	Vesijohtoverkosto Rahoitusosuudet
11109	Asuinrakennukset Yhteensä	11417	Vesijohtoverkosto Siirrot erien välillä (+/-)
11100	Asuinrakennukset 1.1.	11479	Hulevesiverkosto yhteensä
11101	Asuinrakennukset Kertyneet poistot 1.1.	11470	Hulevesiverkosto 1.1.
11102	Asuinrakennukset Tilikauden poistot	11471	Hulevesiverkosto Kertyneet poistot 1.1.
11103	Asuinrakennukset Tilikauden lisäykset	11472	Hulevesiverkosto Tilikauden poistot
11104	Asuinrakennukset Tilikauden vähennykset	11473	Hulevesiverkosto Tilikauden lisäykset
11105	Asuinrakennukset vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot	11474	Hulevesiverkosto Tilikauden vähennykset
11106	Asuinrakennukset Rahoitusosuudet	11475	Hulevesiverkosto Vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
11107	Asuinrakennukset Siirrot erien välillä (+/-)	11476	Hulevesiverkosto Rahoitusosuudet
1112A	Hallinto- ja laitosrakennukset	11477	Hulevesiverkosto Siirrot erien välillä (+/-)
11129	Hallinto- ja laitosrakennukset Yhteensä	1150A	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet
11120	Hallinto- ja laitosrakennukset 1.1.	11509	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Yhteensä
11121	Hallinto- ja laitosrakennukset Kertyneet poistot 1.1.	11500	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet 1.1.
11122	Hallinto- ja laitosrakennukset Tilikauden poistot	11501	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Kertyneet poistot 1.1.
11123	Hallinto- ja laitosrakennukset Tilikauden lisäykset	11502	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Tilikauden poistot
11124	Hallinto- ja laitosrakennukset Tilikauden vähennykset	11503	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Tilikauden lisäykset
11125	Hallinto- ja laitosrakennukset vähenn. ja siirtojen kertyneet	11504	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Tilikauden vähennykset

11505	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet vähenn. ja siirtojen ker	12057	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Siirrot erien välillä (+/
11506	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Rahoitusosuudet	12058	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Arvonalentumiset
11507	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Siirrot erien välillä (+	12079	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet yhteensä
1160	Koneet ja kalusto	12070	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet 1.1.
1160A	Kuljetusvälineet	12073	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Tilikauden lisäykset
11609	Kuljetusvälineet yhteensä	12074	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Tilikauden vähennykset
11600	Kuljetusvälineet 1.1.	12076	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Rahoitusosuudet
11601	Kuljetusvälineet Kertyneet poistot 1.1.	12077	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Siirrot erien välillä (+/-
11602	Kuljetusvälineet Tilikauden poistot	12078	Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Arvonalentumiset
11603	Kuljetusvälineet Tilikauden lisäykset	12089	Muut osakkeet ja osuudet yhteensä
11604	Kuljetusvälineet Tilikauden vähennykset	12080	Muut osakkeet ja osuudet 1.1.
11605	Kuljetusvälineet vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot	12083	Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden lisäykset
11606	Kuljetusvälineet Rahoitusosuudet	12084	Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden vähennykset
11607	Kuljetusvälineet Siirrot erien välillä (+/-)	12086	Muut osakkeet ja osuudet Rahoitusosuudet
1170A	Muut koneet ja kalusto	12087	Muut osakkeet ja osuudet Siirrot erien välillä (+/-)
11709	Muut koneet ja kalusto yhteensä	12088	Muut osakkeet ja osuudet Arvonalentumiset
11700	Muut koneet ja kalusto 1.1.	1216A	Muut osakkeet ja osuudet
11701	Muut koneet ja kalusto Kertyneet poistot 1.1.	12169	Muut osakkeet ja osuudet Yhteensä
11702	Muut koneet ja kalusto Tilikauden poistot	12160	Muut osakkeet ja osuudet 1.1.
11703	Muut koneet ja kalusto Tilikauden lisäykset	12163	Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden lisäykset
11704	Muut koneet ja kalusto Tilikauden vähennykset	12164	Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden vähennykset
11705	Muut koneet ja kalusto vähenn. ja siirtojen kertyneet poisto	12166	Muut osakkeet ja osuudet Rahoitusosuudet
11706	Muut koneet ja kalusto Rahoitusosuudet	12167	Muut osakkeet ja osuudet Siirrot erien välillä (+/-)
11707	Muut koneet ja kalusto Siirrot erien välillä (+/-)	12168	Muut osakkeet ja osuudet Arvonalentumiset
1193	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1230	Muut lainasaamiset
1194A	Keskeneräiset hankinnat	1235A	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta
11949	Keskeneräiset hankinnat yhteensä	12359	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Yhteensä
11940	Keskeneräiset hankinnat 1.1.	12350	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta 1.1.
11943	Keskeneräiset hankinnat Tilikauden lisäykset	12353	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Tilikauden lisäykset
11944	Keskeneräiset hankinnat Tilikauden vähennykset	12354	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Tilikauden vähennykset
11946	Keskeneräiset hankinnat Rahoitusosuudet	12357	Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Siirrot erien välillä (+
11947	Keskeneräiset hankinnat Siirrot erien välillä (+/-)	1237A	Muut lainasaamiset muilta
11999	Investointien välitili	12389	Muut lainasaamiset muilta Yhteensä
11993	KOM-hankintojen välitili	12380	Muut lainasaamiset muilta 1.1.
11994	KOM-myyntin välitili	12383	Muut lainasaamiset muilta Tilikauden lisäykset
11995	KOM-rahoitusosuudet välitili	12384	Muut lainasaamiset muilta Tilikauden vähennykset
120	Sijoitukset	12387	Muut lainasaamiset muilta Siirrot erien välillä (+/-)
1201	Osakkeet ja osuudet	1241	Muut saamiset
1201A	Osakkeet ja osuudet tytäryhteisöissä	1246A	Muut saamiset muilta
12019	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet yhteensä	12469	Muut saamiset muilta Yhteensä
12010	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet 1.1.	12460	Muut saamiset muilta 1.1.
12013	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Tilikauden lisäykset	12463	Muut saamiset muilta Tilikauden lisäykset
12014	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Tilikauden vähennykset	12464	Muut saamiset muilta Tilikauden vähennykset
12016	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Rahoitusosuudet	12467	Muut saamiset muilta Siirrot erien välillä (+/-)
12017	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Siirrot erien välillä (+/-)	14	TOIMEKSIANTOJEN VARAT
12018	Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Arvonalentumiset	140	Valtion toimeksiannot
1203A	Kuntayhtymäosuudet	14100	Välitetyt valtion lainat
12039	Kuntayhtymäosuudet yhteensä	144	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet
12030	Kuntayhtymäosuudet 1.1.	14400	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet
12033	Kuntayhtymäosuudet Tilikauden lisäykset	146	Muut toimeksiannot
12034	Kuntayhtymäosuudet Tilikauden vähennykset	14800	Muut toimeksiannot
12036	Kuntayhtymäosuudet Rahoitusosuudet	15	VAIHTUVAT VASTAAVAT
12037	Kuntayhtymäosuudet Siirrot erien välillä (+/-)	150	Vaihto-omaisuus
12038	Kuntayhtymäosuudet Arvonalentumiset	1500	Aineet ja tarvikkeet
1205A	Osakkeet ja osuudet osakkuus- ja muissa omistusyhteisöissä	15020	Lääkekeskus
12059	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet yhteensä	15030	Rakennustarvikevarasto
12050	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet 1.1.	15040	Toimistotarvikevarasto
12053	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Tilikauden lisäykset	160	Saamiset
12054	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Tilikauden vähennykset	160A	Pitkäaikaiset saamiset
12056	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Rahoitusosuudet	1660	Muut saamiset

16660	Valtionosuussaamiset	19031	Alitilittäjät 1
16880	Muut saamiset	19101	Pankkitili Nordea
1690	Siirtosaamiset	19201	Pankkitili OP-Pohjola
1715A	Muut siirtosaamiset	19203	Pankkitili 4 OP-Pohjola
17150	Muut siirtosaamiset tytäryhteisöiltä	19204	Pankkitili 5 OP-Pohjola
172A	Lyhytaikaiset saamiset	19230	Pankkitili liikelaitos1 OP-Pohjola
1720	Myyntisaamiset	19240	Pankkitili liikelaitos2 OP-Pohjola
17200	Myyntisaamiset tytäryhteisöiltä	19250	Pankkitili liikelaitos3 OP-Pohjola
17250	Myyntisaamiset jäsenkuntayhtymiltä	19300	Konsernitili Danske
17300	Myyntisaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyhteisöiltä	19301	Pankkitili Danske
17350	Myyntisaamiset sisäiset	19302	Pankkitili perusturva Danske
17400	Myyntisaamiset muilta	19304	Pankkitili5 Danske
17490	Muut myyntisaamiset muilta	19330	Pankkitili liikelaitos1 Danske
17491	Myyntisaamiset vanhat 1	19340	Pankkitili liikelaitos2 Danske
1750	Lainasaamiset	19350	Pankkitili liikelaitos3 Danske
17540	Lainasaamiset muilta kuntayhtymiltä ja kunnilta	19401	Pankkitili Handelsbanken
17591	Asuntolainasaamiset	19501	Pankkitili Aktia
1762	Muut saamiset	19601	Pankkitili Säästöpankki
17620	Muut saamiset tytäryhteisöiltä	19910	MR-maksujen selvittelytili
17650	Muut saamiset jäsenkuntayhtymiltä	19920	Pankkitilien väl. siirt. selvittelytili
17700	Muut saamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyhteisöiltä	19940	Ostoreskontran selvittelytili
17750	Muut sisäiset saamiset	19950	Pankkitulojen +/-menojen selv tili
17800	Nettopalkkojen tili	2	VASTATTAVAA
17810	Matkustushallinnon välitili	20	OMA PÄÄOMA
17820	Palkkaennakot	2000	Peruspääoma
17859	Palkkarästit	20009	Peruspääoma Yhteensä
17900	Perhehuoltojärjestelmän menojen selvittelytili	20000	Peruspääoma 1.1.
17905	Ylioppilastutkintomaksut	20003	Peruspääoma Tilikauden lisäykset
17930	Lounassetilit	20004	Peruspääoma Tilikauden vähennykset
17950	Pankkikorttimaksujen selvittelytili	20007	Peruspääoma Siirrot erien välillä (+/-)
17980	Menojen selvittelytili	2050	Edellisten tilikausien yli-alijäämä
18030	Kunta/LL selvittelytili	20509	Edell.kausien yli/alijäämä Yhteensä
18040	Elatustukimaksusaamiset	20500	Edell.kausien yli/alijäämä 1.1.
18050	Vähennyskelpoiset alv-saamiset	20503	Edell.kausien yli/alijäämä Tilikauden lisäykset
18060	Arvonlisäverosaaminen 10% vähennys	20504	Edell.kausien yli/alijäämä Tilikauden vähennykset
18070	Arvonlisäverosaaminen 14% vähennys	20506	Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset
18080	Arvonlisäverosaaminen 24% vähennys	20507	Edell.kausien yli/alijäämä Siirrot erien välillä (+/-)
18090	Eu-arvonlisäsaamiset	2051	Tilikauden yli-/alijäämä
18100	Palautuskelpoiset alv-saamiset	20510	Tilikauden yli-/alijäämä
18110	Arvonlisäverosaaminen 10% palautus	21	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET
18120	Arvonlisäverosaaminen 14% palautus	2100	Poistoero
18130	Arvonlisäverosaaminen 24% palautus	21000	Kertynyt poistoero
18140	Laskennalliset palautukset alv 5 %	22	PAKOLLISET VARAUKSET
18150	Alv-nettosaatavat	2130	Muut pakolliset varaukset
18200	Muut saamiset	21300	Muut pakolliset varaukset
1825	Siirtosaamiset	23	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT
1832A	Muut siirtosaamiset	2300	Valtion toimeksiannot
18320	Muut siirtosaamiset tytäryhteisöiltä	23010	Välitetyt valtion lainat
18330	Muut siirtosaamiset jäsenkuntayhtymiltä	23020	Muut valtion toimeksiantojen pääomat
18340	Muut siirtosaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyhteisö	2310	Lahjoitusrahastojen pääomat
18350	Muut siirtosaamiset liikelaitoksilta	23100	Lahjoitusrahast.pääomat
18370	Muut siirtosaamiset kunnalta	2370	Muut toimeksiantojen pääomat
18390	Muut siirtosaamiset muilta	23720	Muut toimeksiantojen pääomat
1839A	Yhdystilisaamiset	24	VIERAS PÄÄOMA
19990	Liikelaitokset yhdystili	240	Pitkäaikainen
184	Rahoitusarvopaperit	2410	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta
1846	Osakkeet ja osuudet	24109	Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Yhteensä
18460	Osakkeet ja osuudet	24100	Lainat kotimaisilta talletuspankeilta 1.1.
190	Rahat ja pankkisaamiset	24103	Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Tilikauden lisäykset
19030	Alitilittäjät	24104	Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Tilikauden vähennykset

24107	Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Siirrot erien välillä	25259	Lainat Kevalta Yhteensä
24149	Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Yhteensä	25250	Lainat Kevalta 1.1.
24140	Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä 1.1.	25253	Lainat Kevalta Tilikauden lisäykset
24143	Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden lisäykset	25254	Lainat Kevalta Tilikauden vähennykset
24144	Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden vähennykset	25257	Lainat Kevalta Siirrot erien välillä (+/-)
24147	Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Siirrot erien välillä (+/-)	2530	Lainat muilta luotonantajilta
2420	Lainat julkisyhteisöiltä	2530A	Kitimaisilta
2420A	Valtiolta	25319	Lainat muilta kns.pankkitilivelat tytäryht. Yhteensä
24209	Lainat valtiolta Yhteensä	25313	Lainat muilta kons.pankkitilivelat tytäryht. Tilikauden lisä
24200	Lainat valtiolta 1.1.	2540	Saadut ennakot
24203	Lainat valtiolta Tilikauden lisäykset	25400	Saadut ennakot tytäryhteisöiltä
24204	Lainat valtiolta Tilikauden vähennykset	25410	Saadut ennakot jäsenkuntayhtymiltä
24207	Lainat valtiolta Siirrot erien välillä (+/-)	25420	Saadut ennakot osakkuus- ja muilta omistusyhteisyhteisöiltä
2422A	Kunnilta ja kuntayhtymiltä	25440	Saadut ennakot muilta
24229	Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Yhteensä	25441	Saadut ennakot muilta/hankkeet
24220	Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä 1.1.	2545	Ostovelat
24223	Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden lisäykset	25450	Ostovelat tytäryhteisöille
24224	Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden vähennykset	25455	Ostovelat jäsenkuntayhtymille
24227	Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Siirrot erien välillä (+/-)	25460	Ostovelat osakkuus- ja muilta omistusyhteisyhteisöille
2440	Saadut ennakot	25470	Ostovelat muille
24480	Saadut ennakot muilta	25471	Ostovelat vanhat 1
2460	Muut velat	25472	Ostovelat vanhat 2
24680	Muut velat muille	2550	Muut velat
24690	Liittymismaksut ja muut velat	25500	Muut velat tytäryhteisöille
24695	Oman kunnan vesi- ja jätevesimaksuliittymä/Vesilaitos	25510	Muut velat jäsenkuntayhtymille
250	Lyhytaikainen	25520	Muut velat osakkuus- ja muilta omistusyhteisyhteisöille
2500	Joukkovelkakirjalainat	25550	Muut velat muille
25009	Joukkovelkakirjalainat euro Yhteensä	25600	Myyntien arvonnalisävero
25000	Joukkovelkakirjalainat euro 1.1	25605	Eu-myyntien arvonnalisävero
25003	Joukkokirjavelkalainat euro Tilikauden lisäykset	25610	Arvonnalisäverovelka 10%
25004	Joukkokirjavelkalainat euro Tilikauden vähennykset	25620	Arvonnalisäverovelka 14%
25006	Joukkokirjavelkalainat euro pitkäaikaisten tk lyhennykset	25630	Arvonnalisäverovelka 24%
25007	Joukkokirjavelkalainat euro Siirrot erien välillä	25640	Tilitettävä arvonnalisävero
2510	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	25650	Ennakkopidätysvelka
2514A	Kuntarahoitus Oyj:ltä	25670	Sosiaaliturvamaksuvelka
25149	Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Yhteensä	25690	Ay-jäsenmaksuvelka
25140	Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä 1.1.	25700	Ulosottojen perintä
25143	Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden lisäykset	25710	Puolueverot
25144	Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden vähennykset	25720	KuEL-maksut työntekijä
25147	Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Siirrot erien välillä (+/-)	25730	VEL-maksut työntekijä
2515A	Muilta kotimaisilta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	25740	Työttömyysvak.maksu tt
25159	Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Yhteensä	25800	Tulojen selvittelytili
25150	Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta 1.1.	25990	Muut lyhytaikaiset velat
25153	Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Tilikauden I	2600	Siirtovelat
25154	Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Tilikauden v	2600A	Siirtyvät korot
25157	Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Siirrot erie	26000	Siirtyvät korot tytäryhteisöille
2520	Lainat julkisyhteisöiltä	26010	Siirtyvät korot jäsenkuntayhtymille
2520A	Valtiolta	26020	Siirtyvät korot osakkuus- ja muilta omistusyhteisyhteisöille
25209	Lainat valtiolta Yhteensä	26030	Siirtyvät korot taseyksiköille
25200	Lainat valtiolta 1.1.	26040	Siirtyvät korot muille
25203	Lainat valtiolta Tilikauden lisäykset	2610A	Lomapalkkajaksotus
25204	Lainat valtiolta Tilikauden vähennykset	26100	Lomapalkkajaksotus
25207	Lainat valtiolta Siirrot erien välillä (+/-)	2620A	Muut siirtovelat
2522A	Kunnilta ja kuntayhtymiltä	26200	Muut siirtovelat tytäryhteisöille
25229	Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Yhteensä	26220	Muut siirtovelat jäsenkuntayhtymille
25220	Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä 1.1.	26240	Muut siirtovelat osakkuus- ja muilta omistusyhteisyhteisöill
25223	Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden lisäykset	26310	Palkkajaksotus
25224	Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden vähennykset	26320	KuEL-maksut palkkaperusteinen
25227	Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Siirrot erien välillä (+/-)	26330	KuEL-maksut eläkemenoperusteinen
2525A	Kevalta	26340	KuEL-maksut Varhe-maksu

26350	VEL-maksut työnantaja	31330	Oppisopimuskoulutuskorvaukset
26360	Työttömyysvak.maksu ta	31340	Muut koulutuskorvaukset
26370	Tapaturmavakuutusmaksu	31370	Ateriapalvelujen myyntitulot
26380	Ryhmähenkivakuutusmaksu	31380	Henkilöstön aterioiden myyntituotot
26501	Vuokratakuut	31420	Hammastekniset maksut
26660	Sosiaalityön tulojen selvittelytili	31500	Talonrakennustöiden myyntituotot
26670	Sosiaalitoimen välitystili	31510	Kunnallistekniikan myyntituotot
26680	Postimaksujen selvittelytili	31520	Puisto- ja vihertöiden myyntituotot
27000	Muut siirtovelat muille	31540	Konekorjaamotöiden myyntituotot
	TULOSLASKEMATILIT	31560	Metsänmyyntituotot
30	TOIMINTATUOTOT	31580	Työtoiminnan myyntituotot
300	Myyntituotot	31607	LL Sisäiset atk-tuotot
3001	Vesilaitostuotot	31608	Sisäiset atk-tuotot
30010	Vesi- ja jätevesimaksut	31627	LL Sis. Palvelun myynnit tilaajalle
30017	LL Sis. Kunnan vesi- ja jätevesimaksut	31628	Sisäiset palvelun myynnit tilaajalle
30018	Sisäiset vesi- ja jätevesimaksut	31638	Sisäiset varastolisät
30037	LL Sis. vesimaksut	31990	Muut myyntituotot
30048	LL Sis. jätevesimaksut	31997	LL Sis. myyntituotot, muut
30057	LL Sis. jäteveden perusmaksut	31998	Sisäiset myyntituotot, muut
30067	LL Sis. veden perusmaksut	31999	Myyntituotot aktivointi
30080	Muut vesilaitostuotot	321	Maksutuotot
3050	Jätehuoltotuotot	3210	Terveystuotot
30500	Jätteen kuljetuksen ja käsittelyn myyntituotot	32100	Perusterveydenhuollon laitoshoidon asiakasmaksut
30558	Sisäiset jätehuoltomaksut	32200	Perusterveydenhuollon avohoidon lääkäripalvelujen maksut
3060	Muut liiketoiminnan tuotot	32460	Vieraskuntalaisten hoitomaksut
30600	Metsän myyntitulot	32490	Muut terveydenhuollon maksut
30610	Maa-ainesten myyntitulot	3252	Sosiaalitoimen maksut
30620	Kiinteistönhoidon myyntituotot	32520	Muut kodinhoitoapumaksut
30630	Valmisteiden myynti	32570	Hoitopäivämaksut
30640	Asiantuntijapalveluiden myynti	32580	Hoitopäivämaksut itsemaksavat
30650	Aterian myyntituotot	32590	Hoitopäivämaksut jäsenkunnat
30657	LL Sis. ateriapalvelujen myyntit.	32610	Muut sosiaalitoimen maksut
30658	Sisäiset myyntituotot, ateria	3270	Opetus- ja kulttuuritoimen maksut
30667	LL sis. Myyntituotto, puhtaus	32700	Lukukausi- ja kurssimaksut
30668	Sisäiset myyntituotot, puhtaus	32701	Kurssimaksut
30670	Muut liiketoiminnan tuotot	32710	Ylioppilaskirjoitusmaksut
30677	LL Sis. muut liiketoiminnan tuotot	32750	Muut opetus- ja kulttuuritoimen maksut
30678	Sisäiset muut liiketoiminnan tuotot	3280	Yhdyskuntapalvelujen maksut
3080	Täyden korvauksen perusteella saadut korvaukset valtiolta	32800	Suunnittelu- ja mittaustoiminnan maksut
30810	Lukiokoulutuksen yksikköhintarahaus valtiolta	32850	Rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksut
30830	Lääkäreiden koulutuskorvaus	32860	Maankäyttö- ja kehittämiskorvaukset
30840	Varusmiesten, siviilipalvelusmiesten ja vankien sairaanh.kor	32870	Muut yhdyskuntapalvelujen maksut
30850	Pakolaisten toimeentulokorvaukset	32877	LL Muut yhdyskuntapalvelumaksut
30860	Paluum.toimeentulokorvaukset	32878	Sisäiset Muut yhdyskuntapalv.maksut
30870	Sotilasvammalain mukaiset korvaukset	3290	Muut palvelumaksut
30890	Asiakaskohtaisen velkaneuvonnan korvaukset	32940	Pääsymaksut
30990	Muut korvaukset valtiolta	32970	Muut palvelumaksut
3100	Korvaukset kunnilta ja kuntayhteisöiltä	32977	Sisäiset Muut hallintokuntien sisäiset tuotot
31000	Kotikuntakorvaukset	330	Tuet ja avustukset
31010	Aikaisemman kotikunnan korvaukset	33000	Työllistämistuki valtiolta
31015	Vapaan valinnan korvaukset	33150	EU-tuki omiin kehittämissuunnitelmiin, valtiolta / kansalline
31030	Muut yhteistoimintakorvaukset	33160	EU-tuki omiin kehittämissuunnitelmiin, suoraan EU:lta
31040	Avopalvelukäynnit kunnilta ja kuntayhtymiltä	33170	EU-tuki omiin kehittämissuunnitelmiin, valtiolta
31090	Myyntituotot kunnilta	33180	EU-tuki omiin kehittämissuunnitelmiin, muilta
3130	Muut suoritteiden myyntituotot	33270	Valtion korvaus kuntouttavasta työtoiminnasta
31300	Työterveyshuollon maksut	33280	Perustoimeentulotuen valtionosuus
31307	LL Sis. työterveyshuollon maksut	33300	Kelan korvaus työterveydenhuollosta
31308	Sisäiset työterveyshuollon maksut	33330	Muut tuet ja avustukset valtiolta
31310	Täyskustannuskorvaukset pakollisista vakuutuksista	33340	Muut tuet ja avustukset kunnilta
		33370	Muut tuet ja avustukset muilta

33377	LL Sis. muut tuet ja avust.kunnilta	40690	Luontoisedut (tulo)
33378	Sisäiset muut tuet ja avust.kunnilta	40700	Jaksotetut palkat ja palkkiot
340	Muut toimintatuotot	40720	Palkkavaraus
3400	Vuokratuotot	40780	Lask. sosiaalipalkat
34000	Asuntojen vuokrat	40790	Lask. sosiaalipalkkatuotot
34010	Liikehuoneistojen vuokrat	40999	Aktivoidut palkat ja palkkiot
34200	Muiden rakennusten vuokrat	4100	Henkilösivukulut
34220	Lämmivesimaksut	4101	Eläkekulut
34277	LL Sis. vuokrat muiden rakenn.	41000	KuEL palkkaperusteinen
34278	Sisäiset vuokrat muiden rakenn.	41020	KuEL eläkemenoperusteinen
34298	Sisäiset muiden rakenn. pääomavuokrat	41040	KuEL varhe-maksu
34300	Maa- ja vesialueiden vuokrat	41100	Eläkevakuutusmaksut
34500	Koneiden ja laitteiden vuokrat	41120	VaEL-maksut
34507	LL Sis.koneiden ja laitt.vuokrat	41700	Jaksotetut eläkekulut
34508	Sisäiset koneiden ja laitt.vuokrat	41730	Palkkavarauksen eläkekulut
34600	Muut vuokratuotot	41780	Lask. eläkemaksulisät
3500	Muut toimintatuotot	41790	Lask. eläkemaksulisätuotot
35100	Käyttöomaisuuden myyntivoitot (tavanomaiset)	41999	Aktivoidut eläkekulut
35101	Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	4200	Muut henkilösivukulut
35102	Rakennusten myyntivoitot	42000	Kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut
35103	Osakkeiden myyntivoitot	42100	Työttömyysvakuutusmaksut
35104	Muut myyntivoitot	42200	Tapaturmavakuutusmaksut
35200	Oppilaan omavastuu koulumatkakustannuksista	42300	Muut sosiaalivakuutusmaksut
35220	Pakol.toim.tulot.tak.perinn.tuotot	42700	Jaksotetut sosiaalivakuutusmaksut
35230	Paluum.toim.tulot.tak.perin.(Eläkeikäiset)	42720	Palkkavar.muut henk.kulut
35240	Paluum.toim.tulot.tak.perin. (Työikäiset)	42780	Lask. muut sos.vak.maksulisät
35250	Perustoimeentulotuen takaisinperintä	42790	Lask. muut sos.vak.maksul.tuotot
35260	Tarveharkintaisen ja ennaltaehk. toimeentulotuen takai	42899	Aktivoidut sosiaalivakuutusmaksut
35300	Vakuutus- ja muut korvaukset	4290	Henkilöstökorvaukset ja muut henkilöstömenojen korjauserät
35320	Käyttöomaisuuden myynnit	42900	Sairausvakuutuskorvaukset
35340	Rahoitusosuudet inv.menoihin	42930	Kuntoutusrahat
35349	Käyttöom.tuottojen aktivointi	42940	Tapaturmakorvaukset
35370	Muut tuotot	42950	Muut Kansaneläkelaitoksen korvaukset
35377	LL Sis. muut tuotot	42960	Muut henkilöstömenojen korjauserät
35378	Sisäiset muut tuotot	430	Palvelujen ostot
35390	Käyttösuunnitelman oikaisutulot	4300	Asiakaspalvelujen ostot
37	VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	43000	Asiakaspalvelujen ostot valtiolta
37000	Valmistus omaan käyttöön	43010	Asiakaspalvelujen ostot kunnilta
40	TOIMINTAKULUT	43020	Asiakaspalvelujen ostot kuntayhteisöiltä
400	Henkilöstökulut	43030	Asiakaspalvelujen ostot muilta
4000	Palkat ja palkkiot	43100	Asiakaspalvelujen ostot perhehoitajan palkkio
40000	Vakinaisten kk-palkat	43110	Asiakaspalvelujen ostot veteraanikuntoutuspalvelut
40010	Sijaisten kk-palkat	43150	Asiakaspalvelujen ostot kotikuntakorv. kunnilta
40020	Tilapäisten kk-palkat	43160	Asiakaspalvelujen ostot kotikuntakorv. kuntayhtymiltä
40030	Kuukausipalkat	4340	Muiden palvelujen ostot
40041	Sairaslomasijaiset	43400	Toimisto- ja asiantuntijapalvelut
40042	Äitiyslomasijaiset	43405	Rahoitus- ja pankkipalvelut
40050	Vuosiloma- ja muut sijaiset	43410	Asiantuntijapalvelut
40060	Vakin. tunti- ja urakkapalkat	43420	Työvoiman vuokraus
40150	Työllistämispalkat	43430	Lääkäripalveluiden ostot
40155	Oppisopimuspalkat	43457	LL Sis. Kesk.hoidetut tehtävät
40250	Erilliskorvaukset	43490	Atk-palvelut
40310	Muut palkkamenot	43493	Ohjelmalisenssit
40400	Ltm-henkilöiden kokouspalkkiot	43497	LL Sis. atk-palvelut
40410	Viranhaltijoiden kokouspalkkiot	43498	Sisäiset atk-palvelut
40500	Asiantuntijapalkkiot ja luentokorvaukset	43500	Painatukset ja ilmoitukset
40600	Asuntoetukorvaukset (meno)	43547	LL Sis. Monistuspalvelut
40610	Autoetukorvaukset (meno)	43548	Sisäiset monistuspalvelut
40620	Puhelinetukorvaukset (meno)	43600	Posti- ja telepalvelut
40630	Ravintoetukorvaukset (meno)	43610	Postimaksut

43620	Puhelinmaksut	45140	Kirjaston kirjat
43700	Vakuutukset	45200	Elintarvikkeet
43800	Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	45400	Vaatteisto
43810	Siivous- ja puhtaanapitopalvelut	45420	Lääkkeet
43830	Jätevesimaksut	45430	Hoitotarvikkeet
43837	LL Sis. Jätevesimaksut	45500	Siivous- ja puhdistusaineet
43838	Sisäiset jätevesimaksut	45600	Poltto- ja voiteluaineet
43850	Jätehuoltomaksut	45710	Lämmitys
43858	Sisäiset jätehuoltomaksut	45720	Sähkö
43867	LL Sis. puhtaanapito- ja pesulapalvelut	45730	Vesi
43868	Sisäiset puhtaanapito- ja pesulapalvelut	45737	LL Sis. vesimaksut
43900	Rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalv	45738	Sisäiset vesimaksut
43907	LL Sis. Rakennusten ja alueiden rakent	45760	Kemikaalit
43908	Sisäiset rakennusten ja alueiden rak. ja kp	45800	Kalusto
43948	Sisäiset kiinteistöpalvelut	45810	Atk-koneet ja laitteet
44000	Koneiden, kaluston ja laitteiden rak. ja kp	45830	Pienkalusto
44007	LL Sis. Koneiden, kaluston ja laitteid	45900	Rakennusmateriaali
44008	Sisäiset kpito, koneiden, kaluston ja laitteid	45920	Työaineet
44100	Majoitus- ja ravitsemuspalvelut	46000	Muu materiaali
44147	LL Sis. ravitsemispalvelut	46020	Merkkipäivälahjat
44148	Sisäiset ravitsemispalvelut	46050	Opetusmateriaali
44150	Matkustus- ja kuljetuspalvelut	4607	Varastojen lisäys/vähennys
44160	Tavaroiden rahti- yms. kuljetuspalvelut	46077	LL Sis. varastolisät
44170	Kuljetuspalvelut	46078	Sisäiset varastolisät
44197	LL Sis. Kuljetuspalvelut	46499	Aktivoidut aineet ja tarvikket
44198	Sisäiset kuljetuspalvelut	46700	Varastojen muutos
44220	Matkustuspalvelut (ei koulutuksen)	470	Avustukset
44230	Oppilaskuljetukset	4700	Avustukset kotitalouksille
44300	Sosiaali- ja terveyspalvelut	47000	Lasten kotihoidon tuki
44310	Työterveyshuoltomaksut	47020	Lasten kotihoidon tuen kuntalisä
44317	LL Sis Työterveyshoitomaksut	47050	Yksityisen hoidon tuki
44320	Terveyspalvelut, asiakkaat	47070	Yksityisen hoidon tuen kuntalisä
44330	Laboratoriopalvelut	47100	Omaishoidon tuki
44340	Työnohjauspalvelut	47210	Perustoimeentulotuki
44350	Perhehoitajien kulukorvaus	47220	Täydentävä toimeentulotuki
44360	Tukihenkilöiden palkkiot	47230	Ehkäisevä toimeentulotuki
44370	Tukihenkilöiden kulukorvaukset	47240	Kuntouttavan työtoiminnan toimintaraha
44380	Tukihenkilöiden matkakorvaukset	47250	Kuntouttavan työtoiminnan matkakorvaukset tt-tukea saavalle
44388	Sis. Palvelutuotann.ostot	47260	Kuntouttavan työtoiminnan matkakorvaukset tm-tukea saavalle
44400	Opetus- ja kulttuuripalvelut	47270	Vammaisille annetut avustukset
44410	Koulutuspalvelut	47310	Kotihoidon palveluseteli
44415	Koulutuspalvelut ltm	47320	Palveluasumisen palvelusetelimenot
44500	Osuus verotuskustannuksiin	47330	Terveystuon palvelusetelimenot
44600	Muut yhteistoimintaosuudet	47340	Muut palvelusetelimenot
44700	Muut palvelut	47360	Vastaanottoraha maahanmuuttajille
44707	LL Sis. muut palvelut	47370	Käyttöraha maahanmuuttajille
44708	Sisäiset muut palvelut	47380	Pakolaisten avustukset
44899	Aktivoidut palvelujen ostot	47390	Paluumuuttajien (eläkeikäiset) avustukset
450	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	47400	Paluumuuttajien (työikäiset) avustukset
4500	Ostot tilikauden aikana	47410	Pakolaisten erityisavustukset
45000	Toimisto- ja koulutarvikkeet	47420	Pakolaisten (ei valtionkorvausta) avustukset
45010	Atk-tarvikkeet	47430	Työosuusrahat
45020	Opetusvälineet	47440	Op.sos.edut/päivärahat
45030	Opetusmonisteet	47450	Op.sos.edut/matkakorvaukset
45040	Koulujen työaineet	47460	Opiskelijastipendit
45050	Oppikirjat	47470	Muut avustukset kotitalouksille
45060	Leikkivälineet	4750	Avustukset yhteisöille
45070	Sähköinen oppimateriaali	47500	Työmarkkinatuen kuntaosuus
45100	Kirjallisuus ja lehdet	47550	Muut avustukset yhteisöille
45125	Kirjastoaineisto	47600	Avustukset liikelaitoksille

480	Muut toimintakulut	60320	Konsernipankkitilin korot kunnalta
4800	Vuokrat	60330	Konsernipankkitilin korot tytäryhteisöiltä
48000	Maa- ja vesialueiden vuokrat	60340	Konsernipankkitilin korot liikelaitoksilta
48200	Rakennusten ja huoneistojen vuokrat	60400	Muut korkotuotot
48207	LL Sis. vuokrat, rakenn. ja huon.	610	Muut rahoitustuotot
48208	Sisäiset vuokrat, rakenn. ja huon.	61000	Osinkotuotot ja osuuspääomien korot
48210	Rakennusten vuokratulot	61100	Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta
48220	Huoneistojen vuokratulot	61260	Verotilitysten korot ja korotukset
48248	Sisäiset kiinteistönhoidon kustannukset	61300	Viivästyskorkotulot
48400	Koneiden ja laitteiden vuokrat	61400	Peruspääoman korot kuntayhtymiltä
48407	LL Sis.Koneiden ja laitt. vuokrat	61600	Arvopapereiden myyntivoitot
48408	Sisäiset koneiden ja laitteiden vuokrat	61690	Koronvaihtosopimusten korkotuotot
48410	Atk-laitteiden vuokrat	61700	Muut rahoitustuotot
48600	Muut vuokrat ja vastikkeet	621	Korkokulut
4900	Muut toimintakulut	62100	Korkokulut lainoista ulkopuolisilta
49000	Välilliset verot	62120	Kotimaiset lainat ulkopuolisilta, korkokulut
49010	Auton käyttövoimamaksu (ent. dieselveero)	62130	Ulkomaiset lainat, korkokulut
49020	Ajoneuvovero	62300	Korkokulut lainoista liikelaitoksilta
49040	Oman käytön vero	62400	Maksuliikennetilien korkokulut
49050	Luontaisetujen ALV	62420	Konsernipankkitilin korot ulkopuolisille
49200	Pysyvien vastaavien myyntitappiot	62440	Konsernipankkitilin korot tytäryhteisöille
49201	Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	62460	Konsernipankkitilin korot liikelaitoksille
49202	Rakennusten myyntitappiot	62480	Lahjoitusrahastojen korkokulut
49203	Osakkeiden myyntitappiot	62500	Muut korkokulut
49204	Muut myyntitappiot	62510	Konttokuranttitilin korkokulut
49210	Myyntisaamisten luottotappiot	62520	Rahastojen korkokulut
49220	Saatavien poistot	630	Muut rahoituskulut
49300	Takaustappiot	63020	Liikelaitosten korvaus peruspääomasta (kunnalle)
49400	Jäsenmaksut	63150	Verotilitysten korot
49410	Korkeakoulujen hallintomaksut	63200	Viivästyskorot ja korotukset
49420	Oikeudenkäynti- ja ulosottokulut	63500	Luottoprovisiot
49430	Vahingonkorvaukset	63600	Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusvaroista
49440	Toiminnallinen kuntoutus	63700	Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
49450	Käyttöom. ostot (vain inv.menot)	63790	Koronvaihtosopimusten korkokulut
49460	Käyttösuunnitelman oikaisut	63800	Muut rahoituskulut
49470	Edustus ja yhteistoiminta	63848	Sisäiset rahoituskulut
49471	Yhteiskuntasuhteet ja neuvottelutoiminta	71	POISTOT JA ARVONALENTUMISET
49472	Käyttövarat hall valt	710	Suunnitelman mukaiset poistot
49490	Muut kulut	71000	Poistot aineettomista oikeuksista
49497	LL Sisäiset muut kulut	71100	Poistot tietokoneohjelmista
49498	Sisäiset muut kulut	71200	Poistot muista pitkävaikutteisista menoista
49499	Aktivoidut muut kulut	71300	Poistot rakennuksista
50	VEROTULOT	71400	Poistot kiinteistä rakenteista ja laitteista
50000	Kunnan tulovero	71500	Poistot koneista ja kalustoista
51000	Kiinteistövero	71600	Poistot muista aineellisista hyödykkeistä
52000	Osuus yhteisöveron tuotosta	720	Kertaluonteiset poistot
54000	Muut verot	72000	Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot
55	VALTIONOSUUDET	72100	Muut lisäpoistot
55010	Peruspalveluiden valtionosuudet pl. tasaukset	723	Arvonalentumiset
55020	Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	72300	Arvonalentumiset (pysyvät vastaavat / käyttöomaisuus, josta
55030	Järjestelmämuutoksen tasaus	72400	Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset
57000	Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	72500	Arvonalentumisten palautumiset
58500	Muut valtionosuudet	80	SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT
60	RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	800	Satunnaiset tuotot
600	Korkotuotot	80000	Käyttöomaisuuden myyntivoitot
60000	Korkotuotot antolainoista ulkopuolisille	80100	Omistusosuuksien luovutukset
60100	Korkotuotot antolainoista liikelaitoksille	80200	Vahingonkorvaukset, takauskorvaukset, sopimussakot
60200	Korkotuotot sijoituksista ja talletuksista	80300	Saadut akordit ja konserniavustukset
60300	Maksuliikennetilien korot	80400	Kirjauskäytännön muutoksesta aiheutuneet oikaisut
60310	Konsernipankkitilin korot ulkopuolisilta	80500	Muut satunnaiset tuotot

810	Satunnaiset kulut	86500	Varausten vähennys (+)
81000	Käyttöomaisuuden myyntitappiot	870	Rahastojen muutos
81100	Omistussuhteiden luovutukset	87000	Rahastojen lisäys (-)
81200	Vahingonkorvaukset	87500	Rahastojen vähennys (+)
81300	Annetut akordit ja konserniavustukset	91	VYÖRYTYSERÄT
81400	Kirjaukset muuttoksesta aiheutuneet oikaisut	91100	Sisäiset palvelumaksutulot
81500	Muut satunnaiset kulut	92100	Sisäiset palvelumaksut
85	VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET	98	KUSTANNUSLASKENNALLISET ERÄT
850	Poistoeron muutos	98000	Kustannuslaskennalliset menot
85000	Poistoeron lisäys (-)	99000	Kustannuslaskennalliset tulot
85500	Poistoeron vähennys (+)	99100	Rakennusten korko
860	Varausten muutos	99900	Tilikauden ylijäämä/alijäämä
86000	Varausten lisäys (-)		

7.5 Yhteenveto avustuksista

Avustuksen nimi	Avustuksen suunniteltu käyttö	Kenen budjetissa	KS 2018	Myönnetty 2018
YLIIN PÄÄTÖKSENTEKO				
	Järjestöjen tila-avustukset	Yhteiset toiminnot	5 000	3 410
Vähävaraisten yleishyödyllisten järjestöjen avustaminen	Järjestöjen tilavuokra-avustus			
	Klaukkalan Nuorioseura (Roinela)			960
	Vasemmistoliitto (Perttulan kansantalo)			210
	Perttula-Uotila ns (Rientola)			400
	Röykän-Leppälammen ns (Tapiola)			280
Nurmijärven Onnenkimpale ry	Kissankellon allasosaston toiminta-avustus	Yhteiset toiminnot	137 000	137 000
Rajamäen Uimahalli Oy	toiminta-avustus	Rajamäen Uimahalli - toiminta-avustus tulosalue	472 000	722 095
Kylien esittämä kokeilu	tila-avustus Nummenpään koulun ja Rajamäen vanhan terveysaseman tilojen käyttöön	Yhteiset toiminnot	15 000	15 000
KESKUSHALLINTO				
Avustukset	Yhteistyösopimukset; Rajamäen rykmentti, SB Pro, Rajamäen kyläpäivä ja muita pienempiä tapahtuma-avustuksia	Keskushallinto/ hallintopalvelut/viestintä	20 500	13 400
	Rajamäen rykmentti			3 300
	SB-pro			7 500
	Rajamäen kyläpäivä			2 000
	Nurmijärven yrittäjänaiset/joulutori			600

Avustuksen nimi	Avustuksen suunniteltu käyttö	Kenen budjetissa	KS 2018	Myönnetty 2018
HYVINVOINTITOIMIALA				
		Sosiaali- ja terveystalv.	60 000	50 926
	Eläkeliiton Nurmijärven yhdistys			2 700
	Keski-Uudenmaan Kuulo ry			1 400
	Keski-Uudenmaan Mustiyhdistys ry			900
	Keski-Uudenmaan Näkövammaiset ry			500
	Klaukkalan Eläkeläiset ry			3 967
	Klaukkalan Eläkkeensaajat ry			1 552
	Nurmijärven Eläkkeensaajat ry			2 400
	Nurmijärven Hengitysyhdistys ry			1 980
	Nurmijärven Invalidit ry			3 000
	Nurmijärven Kansalliset Seniorit ry			465
	Nurmijärven Kehitysvammaisten tuki ry			2 900
	Nurmijärven Kristilliset Eläkeläiset ry			900
	Nurmijärven Rintamaveteraanit ry			1 500
	Nurmijärven Sotainvalidit ry			1 700
	Nurmijärven Sotaveteraanit ry			3 300
	Nurmijärven Sydänyhdistys ry			1 100
	Mannerheimin Lastensuojeluliitto/ Uudenmaan piiri			7 000
	Setlementti Louhela ry			10 000
	Suomen Punainen Risti Nurmijärven osasto			1 925
	Terve Mieli ry.			737
	Uudenmaan Keliakiayhdistys ry			500
	Vantaan Sovittelijat ry			500

Avustuksen nimi	Avustuksen suunniteltu käyttö	Kenen budjetissa	KS 2018	Myönnetty 2018
Liikuntalautakunta		Liikuntapalvelut	210 000	209 900
	Aikido Kaiten			500
	Hwarang Taekwondo N:järvi			4 700
	Herusten Vire			900
	Impivaaran Ratsastajat			400
	Impivaaran Hallit ry			600
	ITF Nurmijärvi			700
	Klaukkalan Hockey Team KHT ry			1 200
	Klaukkalan Kiri			2 300
	Klaukkalan NMKY			4 500
	Korven Korven Pojat			400
	Korven Urheilijat			800
	Kurra Hockey			35 000
	Lepsämän Humu			300
	Luhtajoen Ratsastajat ry			500
	Metsäkylän Nouseva			700
	NaMe -88			900
	Nukarin Haka			400
	Nummenpään Urheilijat			400
	Nurmijärven Golfklubi			6 000
	Nurmijärven Jalkapalloseura			34 200
	Nurmijärven Latu			2 300
	Nurmijärven Maila			800
	Nurmijärven Moottorikerho			600
	Nurmijärven Pingviinit			800
	Nurmijärven Pöytätennisseura			500
	Nurmijärven Shakkikerho			100
	N:järven Seven Ringettes			17 200
	Nurmijärven Taitoluistelijat			19 500
	Nurmijärven Tennisseura			2 600
	Nurmijärven Uinti			3 900
	Nurmijärven Urheiluautoil.			500
	Nurmijärven Voimistelu ja Liikunta			7 300
	Nurmijärven Yleisurheilu			11 000
	Perttulan Riento			500
	Perttulan Tähti			900
	Rajamäen Kehitys			13 600
	Rajamäen Rykmentti			14 500
	RSB Nurmijärvi			900
	SB-Pro Nurmijärvi			17 000

Avustuksen nimi	Avustuksen suunniteltu käyttö	Kenen budjetissa	KS 2018	Myönnetty 2018
SIVISTYSTOIMIALA				
Toiminta-avustus	Kivi-juhlat	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	34 200	34 200
Toiminta-avustus	Taito-Uusimaa	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	21 850	21 850
Toiminta-avustus	Kulttuuriavustukset	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	52 500	46 120
Toiminta-avustus	Nuorisoyhdistykset	Nuorisopalvelut	34 500	32 150
Toiminta-avustus	Nurmijärven opisto	Koulutuspalvelut	80 930	80 000
Toiminta-avustus	Musiikkiopisto	Koulutuspalvelut	124 498	123 500
Toiminta-avustus	Taiteen perusopetus:	Koulutuspalvelut		
	Nurmijärven Opisto (kuvataide)		12 000	12 000
	Nurmijärven kuvataide- ja käsityökoulun kannatusyhdistys			
	Nurmijärven Tanssiopisto		35 500	35 500
	Nurmijärven Kivi-Juhlat (teatteri)		1 900	2 358
	Nurmijärven Opisto (bänditoiminta)		1 900	2 000
Nurmijärven Monitoimitalon vuokra-avustukset	Nurmijärven Monitoimitalon vuokra-avustukset	Koulutuspalvelut	200 000	198 630
YMPÄRISTÖTOIMIALA				
Yksityistieavustukset	Kunnossapito- ja peruseräparannusavustukset	Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu (kiinteistö- ja mittaustoimi)	50 000	49 000
Haja-asutuksen vesihuolto	Vesihuollon rakentamiskustannusten taloudellinen tuki	Asemakaavoitus ja tekninen suunnittelu (kunnallistekniikan suunnittelu)	10 000	0

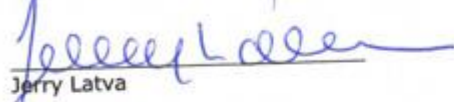
Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

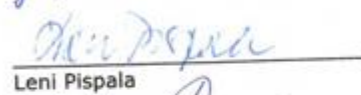
ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

NURMIJÄRVEN KUNNANHALLITUS

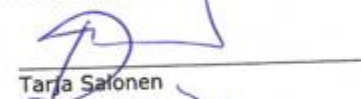
Nurmijärvellä 25.3.2019

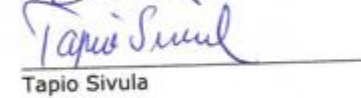

Virpi Rätty

Jerry Latva

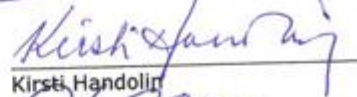

Leni Pispala

Maiju Tapiolinna

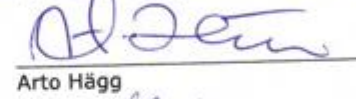

Tarja Safoinen

Tapio Sivula

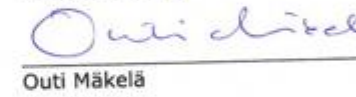

Juha Peltönen

Kirsti Handolin

Visa Tapikka

Arto Hägg

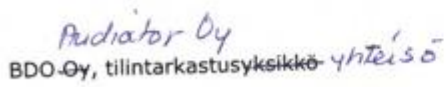

Markku Jalava

Outi Mäkelä

Edellä oleva tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpito-tavan mukaisesti.

Tarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Nurmijärvellä 23 / 5 2019

BDO Oy, tilintarkastusyhteisö

Tuulikki Tuononen

KHT, JHT, CIA